

Møte tirsdag den 4. oktober 2022 kl. 10

President: Masud Ghara khani

Dagsorden (nr. 3):

1. Hans Majestet Kongens tale til det 167. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikes tilstand og styring (trontaledebatt)
2. Innstilling fra valgkomiteen om endringer i de faste komiteers sammensetning (Innst. 19 S (2022–2023))
3. Referat

Presidenten [10:00:31]: Representantene Aleksander *Stokkebø* og Mahmoud *Farahmand*, som har vært permitterte, har igjen tatt sete.

Fra representantene Ingunn *Foss*, Hans Andreas *Limi*, Åslaug *Sem-Jacobsen*, Nils-Ole *Foshaug*, Kirsti *Leirtrø* og Freddy André *Øvstegård* foreligger søknader om permisjon i tiden fra og med 5. til og med 15. oktober – alle for å delta på FN's 77. generalforsamling i New York.

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra første vararepresentant for Sør-Trøndelag, Steinar *Krogstad*, foreligger søknad om fritak fra å møte i Stortinget i tiden fra og med 5. til og med 7. oktober under representanten Kirsti *Leirtrø*s permisjon av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Vest-Agder: Aase Marthe J. *Horrismo* 5.–13. oktober

For Akershus: Liv *Gustavsen* 5.–13. oktober

For Telemark: Olav *Urbø* 5.–13. oktober

For Troms: Tom Einar *Karlsen* 5.–13. oktober

For Sør-Trøndelag: Kristian *Torve* 5.–6. oktober og Steinar *Krogstad* 11.–13. oktober

For Østfold: Åse Kristina *Heien* 5.–13. oktober

Presidenten [10:01:44]: Representanten Mímir Kristjánsson vil framsette et representantforslag.

Mímir Kristjánsson (R) [10:01:59]: På vegne av representanten Tobias Drevland Lund og meg selv vil jeg legge fram et representantforslag om et mer tilgjengelig Nav.

Presidenten [10:02:11]: Representanten Olaug Ver- vik Bollestad vil framsette et representantforslag.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [10:02:24]: På vegne av meg selv ønsker jeg å fremme et representantforslag om å justere grensen mellom Sandnes og Strand kom-

muner, slik at Forsand-delen av Sandnes kommune blir en del av Strand kommune.

Presidenten [10:02:35]: Representanten Andreas Sjalg Unneland vil framsette et representantforslag.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:02:46]: På vegne av representantene Cato Brunvand Ellingsen, Grete Wold og meg selv har jeg den ære å framsette forslag om å fjerne muligheten for kommunale tiggeforbud.

Presidenten [10:02:57]: Representanten Sofie Mar- haug vil framsette et representantforslag.

Sofie Marhaug (R) [10:03:09]: På vegne av represen- tanten Geir-Asbjørn Jørgensen og meg selv har jeg æren av å framsette et representantforslag om en rettferdig og klimavennlig flyavgift.

Presidenten [10:03:22]: Representanten Lan Marie Nguyen Berg vil framsette to representantforslag.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [10:03:35]: På veg- ne av representantene Une Bastholm, Rasmus Hansson og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om opprettelse av et solidaritetsfond.

Og på vegne av de samme representantene vil jeg framsette et representantforslag om at Norge stanser handel med mat, fôr og fôrråvarer med Russland og utvi- der havneforbudet for russiske fartøy til å omfatte fiske- fartøy.

Presidenten [10:04:01]: Representanten Ingvild Wetrhus Thorsvik vil framsette et representantforslag.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [10:04:12]: På vegne av representantene Abid Raja, Grunde Almeland, Al- fred Jens Bjørlo, Sveinung Rotevatn og meg selv vil jeg framsette representantforslag om en utredning av for- liksrådsordningen.

Presidenten [10:04:24]: Representanten Bjørnar Moxnes vil framsette to representantforslag.

Bjørnar Moxnes (R) [10:04:41]: Jeg vil på vegne av Seher Aydar og meg selv foreslå å gi Forsvarets om- budsnemnd innsyn i gradert informasjon.

Og på vegne av Mímir Kristjánsson og meg selv vil jeg foreslå å endre EØS-loven etter islandsk modell for å sikre Norges handlingsrom og nasjonale interesser overfor EU.

Presidenten [10:05:04]: Representanten Liv Kari Eskeland vil framsette et representantforslag.

Liv Kari Eskeland (H) [10:05:18]: På vegner av In- gunn Foss, Lene Westgaard-Halle, Turid Kristiansen,

Anne Kristine Linnestad og meg sjølv har eg gleda av å overlevera eit representantforslag om revidering av brukthandellova for å sikra god sirkulærøkonomi.

Presidenten [10:05:34]: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Endringer i dagsordenen

Presidenten [10:05:43]: Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at det vil bli avgitt to innstillinger i løpet av dagen, og presidenten akter å sette disse opp på samme dagsorden som Stortinget nå går i gang med, jf. forretningsordenen § 35 tredje ledd fjerde punktum. Disse to innstillingene vil altså bli behandlet etter at trontaledebatten er avsluttet i morgon.

Videre vil presidenten opplyse om at møtet i dag fortsetter utover kl. 16 og avsluttes senest kl. 22.

Sak nr. 1 [10:06:13]

Hans Majestet Kongens tale til det 167. storting ved dets åpning og melding om Noregs rikets tilstand og styring (trontaledebatt)

Presidenten [10:06:14]: Debatten går over to dager og starter med innlegg fra parlamentariske ledere på inntil 10 minutter, med etterfølgende replikkrunde på inntil sju replikker til hvert innlegg.

Deretter 43 innlegg på inntil 5 minutter som avvikles i sin helhet på første debattdag og fordeles slik på partiene:

Arbeiderpartiet 14 innlegg, Høyre 10 innlegg, Senterpartiet 7 innlegg, Fremskrittspartiet 5 innlegg, Sosialistisk Venstreparti 3 innlegg, Rødt 2 innlegg og Venstre 2 innlegg.

Det åpnes for fire replikker etter to av innleggene fra Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet og etter ett av innleggene fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Venstre.

Fem statsråder gis en taletid på inntil 5 minutter hver med en etterfølgende replikkrunde på inntil sju replikker.

Etter avvikling av fordelt taletid åpnes det for innlegg på inntil 3 minutter.

Første debattdag avsluttes senest kl. 22.

Møtet på andre debattdag settes kl. 10 og starter med et innlegg fra statsministeren på inntil 15 minutter med etterfølgende replikkrunde – 14 replikker fordelt etter partistørrelse.

Deretter kommer eventuelt resterende treminuttersinnlegg fra første debattdag samt dem som melder seg på andre debattdag.

Rigmor Aasrud (A) [10:07:37]: Vi står i en helt ekstraordinær tid. Det er krig på kontinentet, stigende priser, økende rente, klimakrise og energimangel. Utfordringene i verden henger sammen. De påvirker og forsterker hverandre, og vi i Norge er ikke skjermet for det som skjer. I en krevende tid er det åpenbart for Arbeiderpartiet at de store oppgavene løser vi best sammen i fellesskap. Vårt mål er at vi skal komme ut av denne tiden med små forskjeller, lav arbeidsledighet, en sterk velferdsstat og en verdensledende industri som kutter utslipp og skaper jobber.

Valgene vi tar nå, avgjør hvordan landet vårt vil være i mange, mange år framover. Arbeiderpartiet har fått ansvar i en krevende tid. Ansvaret og styringen tar vi med utgangspunkt i våre grunnleggende verdier om rettferdig fordeling, små forskjeller og høy tillit.

Vi opplever en svært alvorlig sikkerhetssituasjon i Europa. Det er over sju måneder siden Russland gikk til angrepskrig mot Ukraina. Krigen har ført millioner av mennesker på flukt. Tusenvis er drept og enda flere skadet og traumatisert. Hus, hjem og grunnleggende infrastruktur ødelegges. Det russiske samfunnet blir stadig mer militarisert, isolert og gjennomsyret av Putin-regimets hatpropaganda mot Vesten. Russlands ulovlige angrepskrig har forandret Europa, først og fremst for ukrainerne som daglig lever med krig, smerte og lidelse. Men samtidig som Russland angriper Ukraina med våpen, fører de en energikrig mot Europa. Vi vet ennå ikke sikkert hva som er skjedd, men hendelsen i Østersjøen forsterker en usikker og uforutsigbar situasjon. Det vi vet, er at Putin forsøker å splitte Europa. Så langt har vi vist at vi står sammen. Nå skal vi gjøre det vi kan for å bidra til at solidariteten ikke rakner. Derfor skal Norge være en trygg og forutsigbar energipartner for Europa. Arbeiderpartiet vil alltid mene at grunnlaget for trygghet, sikkerhet og stabilitet går gjennom samarbeid, ikke isolasjon.

Et av politikkenes hovedmål er å skape trygghet for folk. Når det sikkerhetspolitiske bildet endres, må vi ruste opp forsvar og beredskap. Vi må og skal følge den russiske aktiviteten enda tettere. Derfor blir alliert tilstedeværelse og samarbeid viktigere, særlig i nord, og det gjør vi for å trygge land og befolkning.

Høye matvarepriser, strømpriser og økende rente gjør at de som har minst, får det ekstra tøft. I tøffe tider er det desto viktigere at fellesskapet stiller opp for dem som har det vanskelig. Arbeiderpartiet vil alltid prioritere rettferdig fordeling og sosial utjevning. Det er vår politiske rettesnor. Derfor innførte regjeringen på rekordtid en kraftfull og ubyråkratisk strømstøtteordning for husholdningene, som bidrar til å gjøre det enklere for folk å betale strømregningene. Det gir trygghet. Derfor har vi styrket bostøtten og økt bevilgningene for å dekke sosialhjelp i kommunene. Det treffer dem som har

minst. Derfor hjelper vi de mest utsatte bedriftene i en vanskelig tid med en grønn og avgrenset støtteordning, samtidig som vi legger opp til å bidra til at flere kan få fastprisavtaler. Det trygger arbeidsplasser. Derfor tar vi nye, kraftige og omfordelende skattegrep. Kraftprodusenter og oppdrettsnæringen tjener milliarder på å foredle våre felles ressurser, og mange har ekstraordinært høye inntekter. Vi mener derfor det er både riktig og rettferdig at fellesskapet får tilbake mer av verdiene som skapes. Det er rettferdig.

Vi må skape og dele. Norge har verdens beste utgangspunkt for grønn industri. Gjennom industriløftet legges det til rette for å få flere lønnsomme og attraktive jobber i hele landet, styrke eksporten fra fastlandet og kutte i klimagassutslipp. Havvind, batterier, treindustri og hydrogen er stikkord. Vi skal bygge den nye industrien på skuldrene til den etablerte – med verdens beste fagarbeidere på lag.

Arbeiderpartiet gikk til valg – og vant valget – på et trygt arbeidsliv for alle. I Hurdalsplattformen sa vi at et seriøst organisert arbeidsliv skal kjennetegne Norge. Det er et av våre fremste konkurransefortrinn. Etter åtte år med en høyreregjering som svekket tryggheten i arbeidslivet, sier Arbeiderpartiet klart ifra om at vi skal flytte makt fra kapitalkreftene til vanlige arbeidsfolk, og at de som strever, skal få hjelp. Veien inn i arbeid skal bli kortere. Alt dette er vi godt i gang med.

Fra 1. juli ble karensår i arbeidsavklaringspengeordningen fjernet. Folk blir ikke friskere og får heller ikke flere muligheter av den utryggheten som et venteår uten penger og oppfølging fra Nav gir. Nå gir vi flere en sjanse til å få prøvd arbeidsevnen sin og få fotfeste i arbeidslivet. Den generelle adgangen til midlertidighet er fjernet. Høyreregjeringens liberalisering var feilslått og ga mange usikker tilknytning til arbeidslivet. Nå retter vi opp i regelverket. Unge folk ønsker seg faste jobber, sånn at de lettere kan etablere seg og skaffe seg et lån for å få en bolig, noe som krever at man har fast inntekt.

Vi har innført pensjon fra første krone. Det betyr at siden nyttår har alle over 13 år vært sikret pensjon fra alt de får av inntekter når de er i jobb. En kvart million flere nordmenn tjener nå pensjon på lønnen sin for første gang, og andre har fått økt pensjonsopptjening, fordi grensen på 100 000 kr er fjernet. Når de blir pensjonister, kan denne opptjeningen gi flere hundre tusen kroner mer i pensjon. Det gjør at arbeidslivet og pensjonstiden til mange blir mer rettferdig. En ny handlingsplan mot sosial dumping er lagt fram, og kollektiv søksmålrett gjeninnføres.

Vi ser nå en ny og mer rettferdig kurs for Norge og norske arbeidsfolk, i kontrast til det den forrige regjeringen la opp til. Det er tydelige politiske prioriteringer som sørger for det. Kursen er særlig viktig for unge på

terskelen til arbeidslivet. Vi vet at unge oftere er midlertidig ansatt. De er overrepresentert i konjunkturutsatte bransjer, og de har kortere ansiennitet enn kollegaene sine. Derfor er de blant de første som må gå hvis virksomheten må skjære ned på arbeidsstokken. Framover skal vi prioritere unge utenfor arbeid enda hardere, for i de siste årene har altfor mange unge blitt uføre. Under høyreregjeringen opplevde vi en fordobling. Det er alvorlig. I trontalen varsler regjeringen at det skal utformes en ny og forbedret ungdomsgaranti. Det er viktig for den enkelte, men også for samfunnet. Å hjelpe folk inn i arbeid er en hovedoppgave for Arbeiderpartiet i regjering.

Norge har store regninger som skal betales i tiden som kommer. Vi har økte utgifter til folketrygden, til et styrket forsvar, til strømstøtte og for å hjelpe flyktninger i Norge. Samtidig er arbeidsledigheten historisk lav og sysselsettingen høy. Vi har all grunn til å si at akkurat i dag er det flere i jobb i Norge enn noen gang i historien. Det er bra. Men et høyt aktivitetsnivå fører også med seg utfordringer. Mange stillinger står ubesatt, og bedrifter mangler arbeidskraft. Vi ser tegn på overoppheting av økonomien. Det betyr rett og slett at vi bruker for mye penger i samfunnet. Når prisstigningen er høy, er det avgjørende å reagere raskt for å få den ned.

Det er nå helt avgjørende at vi gjennomfører en ansvarlig budsjettpolitikk. Hvis ikke risikerer vi at renten øker mer enn det Norges Bank har varslet. Da er det de med lavest inntekt som blir ekstra utsatt. Da er det de unge på terskelen til arbeidslivet som havner utenfor. Da er det vanlige familier som ikke klarer å betale boliglånet sitt. Trygg økonomisk styring beskytter vanlige folk mot høyere og raskere renteøkninger enn nødvendig.

Nå handler trygg økonomisk styring om å holde igjen. Å bruke mange penger når det trengs er enkelt. Det er mer krevende å holde igjen når økonomien går godt som nå. Ansvarlig budsjettpolitikk skaper lite jubel, men det vil trygge velferden, og nå er det riktig å gjøre akkurat det.

Tiden framover vil kreve tøffe prioriteringer. Arbeiderpartiet kommer til å prioritere det viktigste: tryggheten til vanlige folk. Det betyr at vi må stramme inn for å bremse priser og renten og heller øke skattene for dem med aller mest fra før for å fordele byrdene med krisen mer rettferdig. I stedet for å bruke mer skal vi fordele bedre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Henrik Asheim (H) [10:17:34]: Det er et alvorlig bakteppe, for så vidt, både i trontalen vi hørte i går, og også i den debatten som Stortinget skal ha i dag. Europa er i krig, og Norge, sammen med våre allierte, må stå lo-

jalt skulder ved skulder med det ukrainske folk i solidaritet, men også sørge for at det norske folk kommer trygt gjennom den alvorlige situasjonen vi er i. Jeg mener at representantens innlegg også bar preg av det alvorret.

Det Høyre er mest bekymret for, er de prioriteringene regjeringen nå gjør på kort sikt, som kan ta Norge i gal retning med tanke på de utfordringene vi har fremover. Vi vet at vi fremover kommer til å trenge mer fornybar kraft og mer arbeidskraft, både for å løse klimautfordringene og for å løse strømprisdiskusjonen. Statsministeren og finansministeren dukket opp på en pressekonferanse og sa de skulle øke skattene så kraftig for kraftsektoren at den nå sier at det ikke lenger lønner seg å investere i ny fornybar energi. Mitt spørsmål er: Ser representanten Aasrud at det kan hende regjeringen tok for hardt i for å løse en av de store utfordringene vi har fremover?

Rigmor Aasrud (A) [10:18:38]: Jeg er glad for at representanten Asheim også ser at det er store utfordringer i Norge, men jeg er litt overrasket over at man da ikke ser at det er behov for å gjøre noen omfordelende grep. Grunnrenteskatten som ble innført for kraftverkene, er jo per definisjon nøytral når det gjelder investeringer. Vi har kraftselskaper som har hatt kjempestore inntekter gjennom dette året. Jeg mener det er rett og rimelig at vi da bruker noen av de inntektene til å sikre velferden for folk, å sikre at vi kan utbetale strømstøtte til både folk i vanlige husholdninger og også næringslivet. Vi sikrer også at de som nå er i arbeid, kan beholde arbeidsplassene sine. Det mener jeg er riktig, og det er riktig fordi vi omfordeler inntekter som selskapene får, på en måte som gjør at det kommer vanlige folk til gode.

Henrik Asheim (H) [10:19:31]: Kritikken har vel egentlig ikke handlet om grunnrenten, men om høyprisbidraget, som selskapene selv sier ikke gjør det lønnsomt å investere i ny fornybar energi. Det er å ta Norge i feil retning med tanke på en av de store utfordringene vi har fremover.

Den andre utfordringen vi har fremover, er å skaffe nok arbeidskraft, som representanten snakket mye om i sitt innlegg, men det manglet kanskje litt på tiltak for å skaffe den arbeidskraften. Høyre har så langt foreslått å få på plass en videregående skole for voksne som gjør at de 600 000 menneskene som mangler fagbrev eller vitnemål, kan få muligheten til å få det også som voksne. Vi har foreslått mer penger i lønnstilskudd fordi vi vet det virker for å få flere av dem som står utenfor, inn i arbeidslivet. Vi har også vært kritiske til en del av de innstrammingene i arbeidsmarkedet som regjeringspartiene nå gjør, som gjør det f.eks. vanskelig for bedrifter med sesongbasert drift å få tak i arbeidskraft når de trenger den.

Mitt spørsmål til representanten er at når en av de store utfordringer vi har fremover, ikke bare nå, men også i tiårene som kommer, er å skaffe nok arbeidskraft, hva vil regjeringspartiene gjøre for å skaffe den arbeidskraften?

Rigmor Aasrud (A) [10:20:32]: Først til det Asheim tar opp først i sitt innlegg, at høyprisbidraget skal hindre at man gjør investeringer. Jeg må si det er overraskende hvis norske kraftselskaper har basert sine investeringsbeslutninger på den høye kraftprisen vi har nå. Vi må jo håpe at krigen slutter, og at kraftprisene kommer ned på mer normale nivåer, og da synes jeg argumentet om at det høyprisbidraget man nå må betale, skal hindre de investeringene, virker noe hult.

Ja, Arbeiderpartiet er opptatt av at flere skal komme i arbeid, men vi er også opptatt av at arbeidsplasser skal være trygge. Derfor har vi foreslått å fjerne ordningen med midlertidig ansatte, som Høyre gjorde endringer i. Men det er viktig at vi satser på de unge. Høyres resultat etter åtte år i regjering er mange flere unge som har blitt uføre, og det er der vi må sette inn støtet for å sørge for at folk ikke kommer dit.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:21:46]: For et år siden ble det lovet at nå var det vanlige folks tur. Fasiten er at folk er blitt fattigere, og at staten håver inn mer penger enn noen gang. Det er vanlige folks tur til å få lommebøkene tømt. Mens strømprisene løp løpsk, ble vannmagasinerne tappet ned. I oktober i fjor, for et år siden, lovet Støre billigere drivstoff, mens fasiten ble at avgiftene økte, og at vi har sett priser opp mot 30 kr per literen. Stadig flere nordmenn må velge mellom å kjøpe mat og å betale strømregningen. Det blir flere fattige, flere som ikke får lønn, uføretrygd og pensjon til å strekke til. I dag kom det fram på NRK at hundretusenvis av nordmenn med det man må kunne si er vanlig lønn, kommer til å få økt skatt denne perioden.

Hva vil representanten Aasrud si til vanlige folk som føler seg lurt av denne regjeringen?

Rigmor Aasrud (A) [10:22:44]: For Arbeiderpartiet er det viktig at vi omfordeler bedre, og det gjør også at vi har muligheter til å hjelpe dem som har store utfordringer nå. Det er ingen tvil om at den store prisveksten vi har sett på både matvarer, strøm og andre ting folk trenger i hverdagen, er krevende for mange, men derfor har vi innført en strømstøtte som er en av de aller, aller beste i Europa – hvis den ikke er den beste. Vi har innført gratis SFO i 12 timer for unger som går i 1. klasse på skolen. Barnehageprisene er lavere. Vi har redusert pendlerfradraget for dem som pendler, og de som betaler fagforeningskontingent, har fått en større andel av den trukket fra på skatten sin. Så vi gjør en rekke grep.

Men i den krevende situasjonen som er nå, er det klart at det er tøft for mange. Derfor må vi holde fast på at skatten skal være mer omfordelende, slik at de som tjener minst, får mindre skatt, mens de som tjener mer, får mer skatt.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:23:49]: Det gjøres definitivt ikke nok. At finansministeren har problemer med kalkulatoren, har vi sett før. Alle husker det famøse regnestykket på NRK, der det ble konkludert med at det ble økt kjøpekraft i år. Det ser ikke ut til å ha gått så mye bedre når man ser på den foreslåtte lakseskatten som skulle beregnes. Fra næringen sies det at Slagsvold Vedum jukser med tallene. Uansett hvordan det regnes, blir skatten mye høyere enn det regjeringen har hevdet. En aktør hevder at regningen kan komme opp i 10 mrd. kr. Mange titalls milliarder kroner er forduftet på børsen, og nye investeringsprosjekter settes på vent eller skrotes. Med dette forslaget sentraliseres store verdier fra kystsamfunn over hele landet til Oslo. Både Arbeiderpartiet og Senterpartiet hevdet i valgkampen at de var imot denne skatten.

Hva vil Arbeiderpartiet si til alle de velgerne ute i distriktene som rammes av dette, og som de regelrett har lurt?

Rigmor Aasrud (A) [10:24:49]: Grunnrenteskatt på havbruksnæringen mener vi er både riktig og rettferdig. Det er en næring som har gode inntekter, og der det tas ut store utbytter hvert eneste år. Grunnrenteskatt for havbruksnæringen er på høring. Jeg ser at det er mange kreative som nå regner og regner og regner. Jeg regner med at vi hører fra dem i den høringen som kommer, og så får vi se om det er hold i det de sier. Jeg mener at det opplegget som vi har lagt fram om havbruksnæringen og grunnrenteskatt, ikke er med på å sentralisere. Det er et annet opplegg enn det som ble varslet for to år siden. Det er et opplegg som gjør at de små bedriftene ute i distriktene kommer veldig godt ut, så jeg er ikke enig i at dette er en sentraliseringspolitikk. Tvert imot er det med på å sørge for at næringen kan være ute i de små distriktene i Norge.

Kirsti Bergstø (SV) [10:25:51]: Representanten Aasrud snakket varmt om arbeid mot økte forskjeller, ny kurs for arbeidslivet og trygghet for folk. Jeg oppfattet også en egen glede over at SV har prioritert å jekke opp bostøtten, økonomisk sosialhjelp og også strømstøtteordningen, og jeg kan love at vi deler visjonen om mer økonomisk omfordeling.

Men for at tryggheten skal være reell, må den også være åpen og tilgjengelig. Døra inn til velferden må være åpen. I dag fremmer SV forslag om et åpent og tilgjengelig Nav, for at de som ikke kan benytte seg av digitale tje-

nester eller trenger økonomisk sosialhjelp eller kommunale tjenester, også skal kunne få hjelp til det. Jeg lurer på hva representanten Aasrud tenker om den retningen.

Rigmor Aasrud (A) [10:26:49]: Jeg er enig med representanten Bergstø i at det er viktig at offentlige tjenester er tilgjengelige for folk. Derfor er det viktig, selv om vi har mange gode digitale løsninger som veldig mange benytter i det daglige – og det skal vi ha, for det er med på å gjøre at vi kan bruke arbeidskraften i Nav på en god måte – at de som trenger hjelp, kan få det, og derfor er det viktig at man lokalt sørger for å ha åpningstider som passer til det samfunnet som er lokalt. Jeg tror også at vi, som vi skriver i Hurdalsplattformen, skal se mer på nærmiljøsentre som kan gi mer tvற்றetatlig hjelp til folk, servicesentre rundt om i kommunene. Det tror jeg også kan være bra. Jeg er enig i at det er viktig at for dem som trenger hjelp, må også tilbudet være tilgjengelig. Det gjelder ikke bare de som skal ha økonomisk hjelp, kontanter, men også de som trenger tjenester fra velferdssamfunnet. Det er viktig at de er tilgjengelige når folk trenger dem.

Sveinung Rotevatn (V) [10:28:02]: Å vere i regjering er å handtere kriser, og det er mange vanskelege saker på regjeringa sitt bord. Men den mest langsiktige og vedvarande krisa vi står i, er klima- og naturkrisa, og den vigde representanten til saman to leddsetningar i sitt innlegg. Det er symptomatisk for denne regjeringa, som då dei la fram sitt budsjettforslag for i år, la fram eit budsjettforslag som ville kutte mindre i klimagassane enn det den førre regjeringa føreslo. Det sa klima- og miljøministeren sjølv. Deretter kom ein med eit revidert nasjonalbudsjett der ein kutta klima- og miljøsattingane med ytterlegare 222 mill. kr, bekrefta av finansministeren.

I og med at representanten Aasrud ikkje snakka noko om dette i sitt innlegg, og heller ikkje har fått nokon replikkar om dette, tenkte eg eg skulle gie ho moglegheita til å snakke litt om det no. Kva vil Arbeidarpartiet framheve som dei viktigaste nye klimagrepa som denne regjeringa har teke?

Rigmor Aasrud (A) [10:28:57]: Vi har satt oss ambisiøse mål for å kunne nå de klimamålene som vi har, ved å forsterke målet om å oppjustere utslippskuttene til 55 pst. innen 2030. Vi har lagt fram et grønt industriløft som vil gjøre at næringen kan bidra til den omstillingen som vi trenger, både for å kutte utslipp og for å skape nye arbeidsplasser. Jeg tror det må være det aller viktigste vi gjør. Det satses også mer på kollektivtiltak i byene. Det har vært viktig gjennom pandemien, men blir det også i framtiden. Så regjeringen har en rek-

ke tiltak som har bidratt og skal bidra til at vi kutter utslippene i tiden framover, og jeg er helt sikker på at når statsbudsjettet blir lagt fram på torsdag, vil representanten Rotevatn se at regjeringen fortsetter arbeidet med å kutte utslipp i tiden som kommer, og nye tiltak vil en se der.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [10:30:03]: Regjeringens strømstøtte gir dobbelt så mye til de 10 pst. rikeste som til de 10 pst. fattigste, ifølge SSB. Strømstøtten gir heller ikke insentiv til å spare på strøm og dermed ikke insentiv til faktisk å være med på å løse både energikrisen og klima- og miljøkrisen som vi står i. Miljøpartiet De Grønne har foreslått en strømbonus der de ekstraordinære inntektene fra de høye strømprisene gis tilbake igjen til hver og en av oss i form av en flat utbetaling. Slik får de med minst, mer penger, og de med mest, relativt sett, mindre. Slik blir det maksimalt lønnsomt å spare strøm. Denne ordningen har blitt anbefalt av flere eksperter fordi den er mer sosialt omfordelende, og fordi den bidrar til å løse den underliggende krisen som vi står i. Vil Arbeiderpartiet vurdere en slik mer omfordelende strømstøtteordning, eller vil man fortsette å holde på den ordningen som i dag gir aller mest penger til dem som bruker aller mest strøm?

Rigmor Aasrud (A) [10:31:04]: Strømstøtteordningen skal evalueres, og det vil komme i statsbudsjettet, men jeg mener at forutsetningen for spørsmålet til representanten Nguyen Berg ikke er riktig. Det er ikke sånn at alle de som bruker mye strøm, er blant de rikeste. Jeg kommer fra et distrikt der det er kaldt, der folk ikke bor i nye leiligheter der strømforbruket er lavt. Det er mange som bor i eldre, trekkfulle hus, og som er nødt til å bruke mye strøm for å varme opp huset sitt. Derfor mener jeg at det er for enkelt å si at det er de som har mest inntekter, som bruker mest strøm. Det er også familier med små inntekter som bor i hus man trenger mye strøm for å kunne fyre opp. Så jeg kjøper ikke de forutsetningene som legges i spørsmålet. Det er mye mer komplisert enn som så, men det er viktig at vi har gode ordninger for dem som trenger å ha ekstra støtte.

Presidenten [10:32:10]: Replikordskiftet er omme.

Erna Solberg (H) [10:32:30]: Årets trontale finner sted i en tid da vår del av verden er preget av usikkerhet, hvor freden i Europa er brutt, hvor det kanskje ikke er nok energi til en kald vinter, og hvor kostnadene vokser i høyt tempo for folk og bedrifter. Jeg er ikke i tvil om at Putins krigføring og konsekvensene av krigen kommer til å være den største saken i norsk politikk fremover.

Høyre støtter helhjertet Ukrainas kamp for frihet og selvstendighet. Vi støtter sanksjonene mot Russland og

Norges våpenbidrag til Ukraina. Den siste uken har Putin tatt angrepskrigen et skritt videre ved å forsøke å stjele landområder fra Ukraina og innlemme dem i Russland. Det gjør det bare enda viktigere at vi viser både i løfter og i praksis at vi støtter Ukrainas selvforsvar og skal gjøre det så lenge det er behov.

Putins regime blir stadig mer totalitært. Regimet slår hardt ned på all motstand, og ytringsfriheten er opphevet. Hundretusener av russere har rømt landet. Det krever økt årvåkenhet også ved vår grense mot Russland. Fra Ukraina har vi sett bilder av massegraver med sivile ukrainere. Bilder og funn fra gravene viser døde mennesker som har blitt utsatt for grov vold og tortur. Massegravene i Ukraina minner om de mest grufulle hendelsene i europeisk historie.

Krigen rykker nærmere på flere måter. I Østersjøen er gassledningene ødelagt, etter alt å dømme på grunn av russisk sabotasje. Det er observert droner ved viktige norske olje- og gassinstallasjoner. Det er ubehagelig, og jeg har stor forståelse for at mange nå er både redde og bekymret. Derfor er det helt avgjørende at beredskapen rundt alle viktige installasjoner økes, og at Forsvaret er mer til stede for årvåkenhet, synlighet og sikkerhet.

Høyre prioriterte beredskap høyt da vi satt i regjering, og økte bevilgningene til Forsvaret med mer enn 30 pst. Den vedtatte langtidsplanen la opp til en videre høy vekst i forsvarsbevilgningene fremover.

Norge må bidra til europeisk samhold og til fred og gjenoppbygging i Ukraina i årene som kommer. Vi ser en sterk oppslutning om NATO, både i den norske befolkningen og i et stort flertall på Stortinget. Fremover må vi styrke samarbeidet med vår viktigste allianse.

Samtidig må vi huske at de langsiktige utfordringene Norge hadde før krigen, vil være de samme også etter krigen. Vi skal nå klimamålene våre, vi skal inkludere flere i arbeidslivet, vi skal bygge et næringsliv basert på grønn konkurransekraft, og vi må skape nye, lønnsomme jobber som erstatning for jobber som vil forsvinne i oljesektoren. Derfor må den politikken vi fører under krisen, også være riktig for den langsiktige omstillingen etter krisen. Og viktigst av alt: Når vi har så mye usikkerhet som Europa opplever nå, må vi politikere bidra med langsiktighet, ikke med mer usikkerhet for folk og bedrifter. De opplever nå at energiprisene øker på grunn av Putins krigføring i Ukraina og energikrigen mot Europa.

I Høyre har vi vært tydelige fra dag én: Vi skal hjelpe folk og mindre bedrifter som sliter med høye strømregninger. De ekstraordinære inntektene staten og kommunene har fra salg av strøm, må komme strømkundene til gode. For mange har trang økonomi og sliter når utgiftene øker raskt.

På lang sikt må vi bygge ut mer fornybar energi, og vi må bruke energien vi har, smartere. Høyres mål er at ren

og rimelig strøm skal være et konkurransefortrinn for industrien og et gode for norske familier også i fremtiden. For å nå det målet må vi bygge ut mer kraft og styrke nettet vårt. Det er ikke én form for kraftutbygging som skal til. Vi må ha mer av alle typer fornybar energi, og så må vi bruke den effektivt.

Under Høyres år i regjering ble det gitt konsesjon til i overkant av 16 TWh ny kraftproduksjon. I 2021 ble det satt i drift mer vannkraft enn på 30 år, viser tallene fra NVE. Nå må vi passe oss for at kortsiktige behov for penger ikke bremser utviklingen av ny kraft i Norge.

Vi kom ut av pandemien med en høyere andel av befolkningen sysselsatt fordi vi klarte å ta vare på bedriftene våre gjennom pandemien. Nå står vi foran en tid hvor det på ny blir krevende for de aller fleste av oss. Presset i norsk økonomi er høyt, og da er det to viktige grep vi kan ta for å bekjempe den negative utviklingen: Vi må øke tilgangen på arbeidskraft, og vi må unngå at offentlig pengebruk gjør vondt verre i økonomien. Samtidig må vi legge til rette for nye investeringer.

Nav meldte i vår at bedriftene mangler 70 000 arbeidstakere. Samtidig står 250 000 arbeidsføre nordmenn utenfor jobb eller utdanning. Vi må koble bedriftene som mangler arbeidskraft, sammen med folkene som mangler jobb. Vi må gjøre det lettere for folk å fylle på utdanningen sin. Høyre vil prioritere videregående skole for voksne, et fleksibelt tilbud hvor man ikke er bundet av skoleruten, og som gjør det mulig å ta utdanning og kombinere det med familieliv.

Vi i Høyre vil oppfordre regjeringen til å legge fra seg aversjonen mot fornying og effektivisering, for vi må løsrive mer arbeidskraft også fra offentlig sektor. Det er feil medisin å fase ut ABE-reformen. Det er feil medisin å fase ut private leverandører som over år har gitt folk gode velferdstjenester. Midt i en krisetid må vi også tenke langsiktig. Vi trenger nye private jobber over hele landet – jobber som bidrar med skatteinntekter til statsbudsjettet også i fremtiden, og som ikke er en utgiftspost på statsbudsjettet. Så når regjeringen, stikk i strid med egne løfter, fremmer nye skatter som gjør det mindre lønnsomt å investere, skaper det politisk usikkerhet blant bedriftene, blant dem som skal investere fremover.

Det grønne skiftet kommer til å kreve store investeringer i Norge. Bedriftene trenger kapital for å erstatte gamle maskiner med ny grønn teknologi. Bedriftene trenger kapital for å gi flere plass i arbeidslivet. Det er ikke tiden for å tømme norske bedrifter for kapital når vi står foran store omstillingsbehov i vårt samfunn. Vi må nå rett og slett skape mer, ikke skatte mer.

Når mye i verden er usikkert, er det uheldig at regjeringen skaper politisk usikkerhet på toppen av dette. For politisk stabilitet har tradisjonelt gjort Norge til et

attraktivt land å investere i, på tross av høye kostnader. Vi har i vårt land kunnet ha høye lønninger og høye skatter på arbeidskraft, men også på bedrifter, målt mot andre land, nettopp fordi vi har vært oppfattet som et land som har vært politisk stabilt og ikke kommet med nye påfunn, som nye skatter og store endringer i rammebetingelsene.

Politisk usikkerhet kommer til å ramme det grønne skiftet fordi det er avhengig av disse investeringene fremover. Politisk usikkerhet kommer til å ramme nye arbeidsplasser. Og hvis folk er redde for å investere, bidrar det til at vi ikke kommer til å nå klimamålene. Vi har historie for at rød-grønne politikere har gjort det samme når de tidligere har vært i regjering: endret rammebetingelser – som har gjort at vi har satt grønn utvikling på vent i Norge.

Norge har altså et godt utgangspunkt, så nå er det viktig å passe på at vi ikke snubler med tiltak for å dekke kortsiktige behov, som gjør at vi ikke treffer de langsiktige målene våre fremover. Vi og våre barn fortjener at vi holder fast på bildet av hva utfordringene våre er gjennom denne krisen: Ja, vi skal løse dagens utfordringer, men vi skal også jobbe med de store, langsiktige utfordringene for Norge, og vi må ikke gjøre feil på veien.

Presidenten [10:42:31]: Det blir replikkordskifte.

Rigmor Aasrud (A) [10:42:38]: I gårshagens VG kunne vi lese at Høyres ledelse er kritisk til den omfordelende og rettferdige skattepolitikken som vi nå legger opp til, og representanten Solberg snakket også om dette i sitt innlegg nå. Det ser ut som om representanten Solberg er enig i at det er noen store utfordringer, og jeg er glad for at vi har den felles oppfatningen at det er en krevende situasjon med krigen. Men det som er vanskelig å forstå, er hvordan representanten Solberg mener at vi skal kunne dekke inn 100 mrd. kr, når det er to ting som tas opp i intervjuet i VG. Det er ABE-reformen, som kan gi opptil 2 mrd. kr, og det er aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere. Det virker litt rart hvis de 98 andre milliardene skal dekkes opp av aktivitetsplikt for sosialhjelpsmottakere. Så jeg utfordrer representanten Solberg til å si hvordan.

Erna Solberg (H) [10:43:44]: Vanligvis er det regjeringens representanter som står i disse trontaledebatene og sier at budsjettet kommer om noen dager, og vi må vente og se. Vi må jo se hva de 100 milliardene består i. Vi vet at i inneværende års budsjett er det 25 mrd. kr som er koronapenger. Der har man dekket inn 25 mrd. kr i utgangspunktet. I tillegg vet vi at en rekke av tiltakene som regjeringen foreslo i fjor, har helårsvirkning i år. Det er jo politisk villede ønsker fra rød-grønne politikere som fører med seg utgifter nå, så vi

skal se på det. Når det gjelder de to tiltakene som blir nevnt, er det tiltak som bl.a. bidrar til å frigjøre arbeidskraft. I presset i norsk økonomi for øyeblikket er det mangelen på arbeidskraft som er den største og vanskeligste utfordringen. Da må vi ha en politikk for å frigjøre arbeidskraft til de private bedriftene som bidrar til skatteinntekter og til at Norge utvikler seg bedre i det langsiktige perspektivet. Det virker som om regjeringen har et statisk forhold til at man ikke kan utvikle økonomien. Jeg tror man kan utvikle økonomien. Da må man gjøre noe med flaskehalsene.

Rigmor Aasrud (A) [10:44:49]: Jeg blir ikke roligere av det svaret som representanten Solberg her gir, for de gode velferdsordningene som vi forsterket i vår tilleggsproposisjon i fjor, ser ut til å være av de ordningene som representanten Solberg tenker å kutte i. Så da kunne jeg tenke meg å utfordre Solberg til å si hvilke av de ordningene som ble innført i fjor, det er. Er det de som går på arbeidsavklaringspenger, som igjen skal få et karrensår? Er det brillestøtten som skal tas fra barn? Hvilke andre ordninger er det representanten Solberg tenker å kunne kutte i budsjettet, når det gjelder områder man tenker å kunne finansiere de økte utgiftene i statsbudsjettet for neste år med?

Erna Solberg (H) [10:45:39]: Jeg skjønner at Arbeiderpartiet ikke har noe synspunkt på at det er viktig å skape vekst for å skape inntekter til å finansiere det offentlige fremover, at omstillingsevnen er viktig, og at det faktisk er viktig hvilke tiltak man gjør innenfor det. Vi kommer tilbake til hvordan vi salderer vårt budsjett – vi kommer til å komme tilbake til hvilke enkeltsaker det er.

Men la meg ta noen perspektiver, for representanten begynte sin forrige replikk med å snakke om det omfordelende skatteopplegget: Ja, man omfordeler jo stort sett fra Raymond Johansen og Roger Valhammer til statskassen. Det er det man gjør når man tar penger fra kraftselskapene, som gir penger til kommunene, og omfordeler fra kommunesektoren til staten. Det er den største delen av det skatteopplegget som er lagt inn. Hvis halvparten av det skatteprovenyet som er beregnet, skal tas fra såkalte rikinger på fisk, er det viktig å huske at Folketrygdfondet er den største eieren når det gjelder børsnoterte fiskeoppdrettere. Det betyr at det er mellom 5 og 6 pst. som allerede er statens eierskap i dette.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:46:53]: Jeg vil gjøre det litt uvanlige å bare stille to konkrete spørsmål – for å få konkrete svar.

Det første er: Arbeider Høyre for at strømprisene i Sør-Norge skal bli mest mulig like strømprisene på det europeiske kontinentet?

Det andre er: Hvis svaret er nei, hvilke tiltak vil Høyre foreslå for å unngå deres høye strømpriser?

Erna Solberg (H) [10:47:28]: Det strømsystemet vi har i dag, har Senterpartiet vært fullstendig og helhetlig delaktig i på alle nivåer. Jeg bare minner representanten Lundteigen om det. Målene som er satt for dette strømsystemet, er ikke at vi skal ha lik pris. Det vi mener, og som jeg sa i mitt innlegg, er at vi er opptatt av at vi skal ha lav energipris i fremtiden. Derfor er det så ekstremt viktig at vi gjør det aller viktigste tiltaket, nemlig at vi bygger ut mer kraft.

Det som bekymrer oss med den skattepakken regjeringen har lagt frem, er spørsmålet: Vil den stoppe bygging av kraft? Jeg skjønner at dette neppe er utredet godt, men man inviterer altså Stortinget i neste uke til å fatte vedtak om noe som ikke er utredet godt nok, og hvor vi ikke vet konsekvensene. Vi vet f.eks. ikke konsekvensene for et av de viktige tiltakene når prisen går opp, nemlig pumpekraftverkene – de som settes inn i det øyeblikket kraftprisen blir høy, for å bidra til å resirkulere vannet. Det er de det nå er stoppet alle investeringer i fordi det ikke lønner seg med det opplegget som er laget.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:48:33]: Jeg tror ganske mange ønsker klare svar. En ønsker å ha klarhet i hva de ulike partiene står for, hva de vil framover. Derfor stilte jeg bare to enkle spørsmål som jeg ønsket et klart svar på. Siden jeg ikke fikk det, får jeg gjenta dem:

Arbeider Høyre for at strømprisene i Sør-Norge skal bli mest mulig like strømprisene på det europeiske kontinentet? Hvis svaret er nei, hvilke tiltak vil Høyre foreslå for å unngå deres, altså kontinentets, høye strømpriser?

Erna Solberg (H) [10:49:14]: Jeg svarte konkret på de to spørsmålene. Jeg sa nei, og jeg fortalte at vi skulle bygge ut mer kraft, og at vi var redde for hva regjeringen gjorde med det. Det er svaret på de to spørsmålene. Svaret på de spørsmålene er ganske viktig, for vi skal ha konkurransedyktighet på vår kraft fremover – med lave kraftpriser i Norge. Det er også sann at norske kraftpriser i hovedsak har vært lavere enn på kontinentet, også gjennom denne kriseperioden, men vi trenger å bygge ut mer kraft fremover. Det er hovedsvaret på disse spørsmålene.

Vi må bygge ut mer kraft, og vi har mye energiressurser vi kan utnytte. Derfor er vi for at vi skal bygge havvind. Derfor satte vi i gang det eneste store havvindprosjektet som faktisk eksisterer, Hywind Tampen, som er det som nå bygger ny teknologi fremover. Vi er opptatt av å gjøre mye, så vi har fremmet forslag om solenergi for å bringe mer energi ut i Norge. Vi har en systematisk plan for å sørge for at Norge har stor tilgang på kraft.

Dessverre ser det ut som regjeringen bidrar til å gjøre det vanskeligere.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:50:31]: Høyre og Fremskrittspartiet er uenig i spørsmålet om elektrifisering av norsk sokkel. Stadig flere er kritiske til dette, fordi det koster mange titalls milliarder kroner, og det bidrar ikke til reduserte klimagassutslipp globalt. Også internt i Høyre ser vi flere og flere som erkjenner at dette er feil. I tillegg til at det er et symbolsk klimatiltak, bidrar elektrifisering til høyere strømpriser på land for folk og bedrifter. Mange steder stanser også elektrifiseringen muligheten for å etablere industrivirksomhet på land, fordi kraften sendes ut på sokkelen istedenfor å benyttes lokalt til å skape flere arbeidsplasser på fastlandet. Hvorfor tvilholder Høyre på elektrifisering av sokkelen når det koster enormt, ikke gir utslippsreduksjoner og bidrar til høyere strømpris?

Erna Solberg (H) [10:51:24]: Høyres standpunkt til dette ble fremmet i Stortinget i vår, og vi sa at vi bør legge som prinsipp at man vurderer den lokale tilgangen på kraft i forbindelse med elektrifiseringsprosjektene. Derfor skal vi vurdere hvert enkelt prosjekt for seg for å vurdere om det er riktig å elektrifisere de enkelte prosjektene. Det ble dessverre nedstemt i Stortinget, men det er altså det som er vårt prinsipp. Det betyr at den lokale virkningen av energiutvikling lokalt ikke vil bli påvirket hvis vi hadde fulgt de prinsippene som Høyre har lagt til grunn for dette.

Jeg tror vi må se den store utviklingen fremover. Vi ser nå veldig tydelig at naturgass er en del av det som er med i fremtiden, og som i alle fall på mellomlang sikt er viktig for Europa i omstillingen. Men over tid kommer energiselskapene til å få dårligere finansiering og mindre investeringer hvis man ikke har renere produksjon, og det betyr at elektrifisering vil bidra til en mer attraktiv oljenæring i Norge.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:52:40]: Nå må vi ta ansvar for den økonomiske styringen for å unngå at inflasjonen og renten øker mer enn nødvendig. Derfor har SV foreslått målrettede, aktivitetsdempende kutt, kutt i store motorveiprosjekter, kutt i petroleumsaktiviteten gjennom mindre leting og skatt og avgift på sektoren.

Høyre har stått bak tidenes utbygging av monstremotorveier i Norge. De står bak oljeskattepakken, som har gitt en investeringsboom på sokkelen, som ifølge Norges Bank drar rentebanen opp. Folk betaler altså for Høyres oljeskattepakke gjennom boliglånet sitt. Vi er ærlige på at vi må kutte, samtidig som skattene for dem på toppen må opp. Høyre sier at de vil kutte, men det er i formuesskatten, og de vil fortsette gavepakken til olje-

sektoren og bygge monstremotorveier. Men hvordan er det egentlig Høyre vil prioritere? Motorveier eller velferden? Oljeskattepakken eller klimasatsinger? Mitt spørsmål er enkelt: Hvor skal Høyre hente pengene fra? Hva skal Høyre prioritere for å møte de store krisene vi står i?

Erna Solberg (H) [10:53:48]: Jeg synes det er en viss tilsnikelse fra representanten å kalle Stortingets vedtak om en oljeskattepakke for Høyres oljeskattepakke. Jeg vil minne om at vi foreslo en betydelig mindre pakke fra regjeringen den gangen. Den ble fremforhandlet i et bredt forlik, og jeg har sagt at jeg mener den er for svær. Den har også sannsynligvis gitt for sterk stimulanse. Men jeg synes det er en tilsnikelse når SV ikke bare ser på dem som har ansvar for det, dem de er støtteparti for i regjeringen, som pushet det opp gjennom arbeidet i Stortinget. Men jeg tar ansvar for at vi var med på det, fordi jeg så at de forslagene som lå her i Stortinget, ville vært enda verre. Da ville man tuklet med selskapsskatten også, noe som ville bidratt til at vi hadde laget fullstendig hull i det som bidrar til at vi har et godt skattesystem i Norge for bedriftene.

Høyre kommer til å følge det som er utgangspunktet for handlingsregelen. Utgangspunktet for handlingsregelen da vi innførte mer penger, var at vi ikke skulle bruke det til å blåse opp velferden eller andre ting, men vi skulle bygge vekstkraft for fremtiden. Det var å redusere veksthindrende skatter, og det var å bygge mer samferdsel.

Mímir Kristjánsson (R) [10:55:05]: Jeg ante fred og ingen fare og trillet rundt i pappaperm da jeg i sommer leste et intervju i VG med representanten Solberg som fikk meg til å sette kaffen i halsen. Tittelen på intervjuet var et sitat fra representanten Solberg der hun – kjekt nok – sier: «Penger er det minste problemet i Norge.» Det antar jeg at representanten Solberg også selv mener er en uheldig formulering, fordi for stadig flere i Norge er jo penger det aller største problemet de har. De har jo ikke råd til både å varme opp husene sine og kjøpe mat til familiene sine.

Nå er vi jo mange her inne, bl.a. meg selv, som har en uvane med at vi av og til sier ting som ikke alltid er like godt planlagt, så det får vi tilgi. Mer interessant er vel det konkrete forslaget representanten Solberg kom med i det intervjuet, nemlig å privatisere deler av Nav. Hva er årsaken til at representanten Solberg og Høyre mener det er en god idé å slippe markedstenkning og kommersielle aktører inn i de mest sårbare delene av velferdsstaten?

Erna Solberg (H) [10:56:07]: I en mer polarisert verden synes jeg det er viktig, også i stortingssalen, at man leser hele artikler og ikke bare overskrifter. Hvis repre-

sentanten Kristjánsson hadde lest hele artikkelen før han hadde tatt den slurken med kaffe, hadde det nok gått bedre med det hele!

Det jeg sa, var nemlig at vi kommer til å ha ganske mye penger i Norge, men vi mangler hender, arbeidskraft, vi mangler folk, og det er vårt største problem. Det er et problem i Distrikts-Norge, hvor befolkningen blir ett år eldre for hvert år som går, i mange små kommuner. Det er et problem når vi skal sysselsette i privat sektor, men det er også et problem når vi skal sysselsette i hele velferden. Derfor er det så viktig at vi ser på reformer som bidrar til at vi skaper mer arbeidskraft, og at vi får folk tilbake i jobb.

Når det gjelder spørsmålet om Nav, mener jeg at det er veldig mange sosiale entreprenører – som vi henviste særlig til – som bidrar med veldig mange gode prosjekter, som mobiliserer arbeidskraft, og som jobber på en annen måte. Derfor er jeg opptatt av at vi skal bruke alle gode krefter. Det er mange av de sosiale entreprenørene som får folk ut i jobb, folk som ikke har vært i jobb før i det hele tatt.

Presidenten [10:57:11]: Replikordskiftet er avsluttet.

Marit Arnstad (Sp) [10:57:33]: Vi lever i en urolig tid. Mange er bekymret for sin egen situasjon og for verden omkring seg. Mange er urolig for krig på vårt eget kontinent og økt usikkerhet i nærområdene våre. Mange frykter økt rente, en sterk prisstigning og stadig høyere levekostnader. Disse linjene trekker i samme retning og gjør hverdagen vår mer utrygg enn bare for ett år siden.

Etter pandemien tror jeg mange håpet og trodde at vi skulle komme tilbake til en mer normal hverdag. I stedet opplevde vi i februar at Russland gikk til invasjon i Ukraina. Millioner er drevet på flukt, og tusenvis av mennesker på begge sider i konflikten har mistet livet. Invasjonen i Ukraina har skapt den største krisen i Europa siden andre verdenskrig.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen er alvorlig også fordi det russiske lederskapet har gått langt i å prøve å destabilisere Europa ved hjelp av den maktposisjonen de har, bl.a. som energileverandør. Resten av Europa, både land i og utenfor EU, har svart med sterk støtte til Ukraina. Norge har sitt anker i NATO-alliansen, og samarbeidet med våre allierte er tett. Hvordan krigen utvikler seg, er uvisst, men jeg tror vi alle må være forberedt på tøffe tider, der vi virkelig skal få prøvd hva som bor i oss.

Jeg merket da jeg satt og skrev litt på dette innlegget at det blir mye om krig og økonomi i det jeg skal si i årets trontaledebatt. Det er ikke til å komme forbi. I tillegg til krigssituasjonen føler folk uro over sine egne levekost-

nader. De internasjonale markedene for både strøm og drivstoff er helt i ulage. Vi opplever en prisstigning som er sterkere enn på 30 år, og sentralbankene i en rekke land øker rentene. Det betyr en kronglete vei framover.

For oss i Senterpartiet er det tre pilarer som kommer til å være en slags veiviser: Det er å bidra til trygghet for landet vårt og for folks økonomi, det er økt nasjonal kontroll over naturressursene, og det er å ta hele landet i bruk. Og la oss ikke forlede noen til å tro at det blir en lett vei. Det blir det ikke. Vi må igjennom noen tøffe prioriteringer. Det blir en stram økonomisk virkelighet i året som ligger foran oss. Det betyr at ting vi gjerne vil ha gjort nå, må settes på vent. Det betyr at staten ikke kan gå inn og avhjelpe alle negative konsekvenser av ting som skjer internasjonalt og i markedene. Det betyr at de som har mest, må bidra med mer enn tidligere.

Ungdom og familier som skal etablere seg i dag, er første generasjon på veldig lenge som etablerer seg i en tid med både økende rente og prisvekst. Vår politikk må handle om å trygge deres framtidsutsikter. Da kan vi ikke gjøre det enkelt for oss med å bruke mer penger fra deres framtidige pensjoner, altså fra oljefondet. Det går ikke nå. Vi kan ikke, som man har gjort det siste tiåret, øke oljepengebruken hver gang vi møter en ny utfordring. Da risikerer vi høyere rente enn vi ellers ville fått – og alle de ringvirkningene for husholdningene, bedriftene og arbeidsplassene og økonomien i stort som vi vet følger av det. Tapper vi oljefondet for mye nå, reduserer vi framtidens trygghet bare for å unngå øyeblikkets ubehag.

En annen side av spørsmål om trygghet er at i den tiden vi er inne i, kommer forsvar og beredskap til å bety mye mer enn noen gang for oss i Norge. Det blir aldri «godt nok» når det gjelder beredskap, det kan alltid gjøres mer. Den situasjonen vi er inne i, krever både at vi øker beredskapen vår på kort sikt, og at vi bruker krefter på å gjennomgå samfunnets langsiktige beredskap. For å stake ut veien videre for hvordan samfunnet skal arbeide med beredskap og forsvar, har regjeringen oppnevnt en forsvarskommisjon og en totalberedskapskommisjon. De skal begge legge fram forslag til en bedre beredskap både i forsvarssektoren og i samfunnet som helhet.

Allerede i vår bevilget regjeringen 3,5 mrd. kr mer til Forsvaret og til sivil beredskap. Forsvaret må rustes opp og mer vekt må legges på drift, personell og tilstedeværelse. Nå ser vi også at vårt medlemskap og samarbeid i NATO er av uvurderlig verdi. Som senterpartist gjør det godt å vite at 96 pst. av befolkningen mener at NATO er den beste garantien for vår sikkerhet. Det er Senterpartiet enig i – det har vi alltid vært.

Vi må trappe opp den sivile beredskapen vår generelt, men kanskje særlig knyttet til energisektoren vår. Vi

ser nå hvor avgjørende våre olje- og gassressurser er for Europa. Vi må være en stor og pålitelig leverandør av olje og gass for mange tiår framover. Samtidig må vi beskytte våre anlegg og rørledninger på best mulig måte. Nasjonalt må vi sørge for å beskytte vår fornybare kraft. Folk skal ha tilgang til ren og rimelig kraft. Derfor er det arbeidet regjeringen har satt i gang om krav til en minste fyllingsgrad i våre vannkraftmagasiner, veldig viktig. Det er nemlig vannkraftmagasinene som er vårt lager av energi. Det handler om økt nasjonal kontroll over naturressursene. Derfor mener Senterpartiet det er viktig at NorthConnect nå er lagt vekk for godt, at regjeringen sier nei til nye utenlandskabler, og at de første havvindprosjektene som igangsettes, skal tas inn til land i Norge og styrke vår egen kraftbalanse.

Et annet område av beredskap som er av stor betydning, er vår egen matberedskap. Senterpartiet har snakket om dette i årevis og har gang på gang foreslått økt nasjonal matberedskap. Etter den kalde krigens slutt har norsk matforsyning i stor grad lent seg på internasjonal handel. Regjeringen og Senterpartiet ønsker å styrke matforsyningsberedskapen og ruste oss mot den usikkerheten som klimaendringer og krig Europa skaper i det internasjonale matvaremarkedet.

Matberedskap handler om å ta vare på dyrket mark og å ha en solid løpende nasjonal matproduksjon. Derfor var vårens store jordbruksoppgjør viktig, for det viser regjeringens tydelige prioritering av matproduksjon i eget land. Det handler også om å bygge kornlagre – et arbeid som regjeringen har igangsatt, og som vi vil komme tilbake til.

En viktig del av trygghet er også at vi må føre en bedre fordelingspolitikk. Bedre geografisk og sosial fordeling er et av regjeringens hovedprosjekt. Derfor vil vi løfte hele landet og gi mer tilbake til dem som trenger det mest. Små forskjeller og et levende folkestyre både nasjonalt og lokalt er et særpreg ved Norge. Det må tas vare på og utvikles videre. Å gi folk mer makt over sitt eget liv og sine lokalsamfunn er også en viktig vei å gå. Det er også et viktig prinsipp at uansett hvor du bor i Norge, skal felleskapet stille opp for deg. Denne regjeringen har høye ambisjoner når det gjelder distriktpolitikken – og det vil merkes framover, sjøl om vi nå opplever strammere tider. I trontalen varsles en langsiktig satsing i distriktpolitikken. Arbeidet med en ny distriktsmelding er godt i gang, og den vil bli lagt fram til våren.

Det tiåret vi har lagt bak oss, har vært et tiår der den forrige regjeringen førte en politikk til fordel for de store enhetene og de folketunge områdene. Distriktspolitiske virkemidler som bidro til aktivitet og investeringer i mange kommuner, ble fjernet eller redusert. Statlige arbeidsplasser ble sentralisert og trukket ut av distriktene. Denne regjeringen har startet arbeidet med en annen

retning. God infrastruktur legger grunnlaget for bosetting i hele landet. Derfor har vi startet arbeidet med å halvere prisene på ferjer og bidra til gratis ferje for øyer uten fastlandsforbindelse. Vi har startet arbeidet med en ny rovdyrpolitikk der man i større grad respekterer lokalsamfunn og beitenæringer. Vi har startet arbeidet med bygdevekstavtaler for å bidra til utvikling i de kommunene som har de aller, aller største utfordringene når det gjelder næringsutvikling.

Senterpartiet mener at regjeringens viktigste jobb er å styrke beredskapen, utjevne sosiale og geografiske forskjeller, bremse prisvekst og sørge for at flest mulig er i arbeid. Klarer vi det, kan vi komme helskinnet gjennom den brottsjøen vi nå er midt oppe i. En slik trygg styring krever måtehold i offentlig pengebruk, tøffe prioriteringer og at de som har mest i samfunnet, bidrar mer til felleskapet. Det blir ikke enkelt, men det er nødvendig. Her mener jeg også at det er nødvendig og klokt å minne om at vi i Norge har hatt en tradisjon for å prøve å bidra til samhold når landet vårt står overfor store utfordringer. I slike situasjoner har vi forsøkt å jobbe politisk konstruktivt for å skape løsninger som står seg over tid.

Regjeringen, ved Senterpartiet og Arbeiderpartiet, varsler i trontalen at vi ønsker å ta ansvar i en vanskelig tid. Hovedretningen er staket ut med tanke på ansvarlighet, utjevning og beredskap – og derigjennom økt sikkerhet for oss alle.

Presidenten [11:07:02]: Det blir replikkordskifte.

Trond Helleland (H) [11:07:16]: Takk til representanten Arnstad for et – i hvert fall to tredjedeler – nøkternt innlegg. Det er en skrikende kontrast til Senterpartiet i opposisjon. Men det er bra at alvoret også preger dagens regjeringsparti, Senterpartiet. Vi opplever nå uro med både økte renter, stor prisstigning, dyrere strøm, dyrere mat og dyrere bensin. Regjeringen har lagt ut på skattejakt. Så langt har man lyktes med å foreslå skatteøkninger for klassiske distriktsnæringer, som havbruk og vannkraftproduksjon. Så får vi vente til torsdag for å se hva resten av næringslivet og vanlige folk har i vente. Det må jo være vanskelig for Senterpartiet – som i opposisjon slo fast at bensinprisen aldri skulle over 20 kr, at grunnrente på laks ikke ville innføres, og at kraftkommunene skulle beholde mer – å stå i en situasjon der alt dette brytes. Føler Senterpartiet nå at de er på riktig kurs?

Marit Arnstad (Sp) [11:08:23]: Jeg er en nøktern kvinne, derfor holder jeg nøkterne innlegg i Stortinget. Et av hovedpoengene i mitt innlegg var nettopp at stram økonomisk styring er viktig – stram økonomisk styring, ikke økt bruk av oljepenger. Det kommer til å være utrolig viktig. Når man tenker på de skatteforsla-

gene vi har lagt fram, bør man ta et skritt tilbake og se på hvordan man kan oppnå en stram økonomisk styring og unngå økt oljepengebruk. Jo, man har tre muligheter. Man kan enten kutte kraftig i velferdsgodene, man kan skattlegge alle mye hardere, eller man kan bidra til å omfordele via skatt, slik at de som har de største overskuddene, må bidra litt mer enn andre. Det er det som ligger i skatteopplegget som regjeringen har presentert, som gjennomføres i form av en grunnrentebe- skatning, som heller ikke er ukjent i Norge. Det har vi hatt i både olje- og gassnæringen og vannkraftnærin- gen over lang tid.

Trond Helleland (H) [11:09:22]: Representanten Arnstad nevnte oljeskatt. Jeg satt og forhandlet olje- skattepakken sammen med representanten Arnstad, og jeg kan ikke si at Senterpartiet var spesielt nøktern i de forhandlingene. De var pådrivere for økt friinntekt, og for en del andre ting, som vi alle ble enige om til slutt. Men nå ser vi at oppdrettselskap varsler at skatten kanskje blir tre ganger så høy som det regjeringen har varslet. Vi ser at regjeringen har sendt ut et høringsbrev, som finansminister Slagsvold Vedum sier han skal ta hensyn til. Men høringsfristen er 4. januar, og skatten skal innføres fra 1. januar. Er representanten Arnstad redd for at leverandørindustrien – og da snakker vi ikke om oljenæringen, men oppdrettsnæringen – nå vil mis- te mange arbeidsplasser, viktige kompetansearbeids- plasser, i distriktene dersom investeringene tørker inn i oppdrettsnæringen?

Marit Arnstad (Sp) [11:10:20]: Da jeg nevnte olje- skatt, nevnte jeg prinsippet om grunnrenteskatt. Prin- sippet om grunnrenteskatt er, og har vært, et godt prin- sipp i oljesektoren, og det er det prinsippet som nå også skal ligge til grunn for vindkraft og havbruk. Det prin- sippet er en skattlegging som i utgangspunktet er nøy- tral, i den forstand at en skal ha muligheten til å kunne investere. Jeg har også registrert at det har kommet mange motforestillinger fra næringen sjøl, og jeg regner med at vi i høringsrunden, skal få god mulighet til å gå igjennom motforestillingene og se på hvilke synspunk- ter de har. Det er nettopp derfor vi skal ha en hørings- runde, det synes jeg er veldig bra.

Når det gjelder den oljeskatten som representanten Helleland og jeg forhandlet sammen, må jeg si at tatt i betraktning den situasjonen Norge nå står i som olje- og gassleverandør til Europa, og behovet vi har for å være en stabil og stor leverandør, synes jeg faktisk at det var en fornuftig jobb vi gjorde, fordi vi sikret hele bunnplan- ken for oljen og gassen vi eksporterer til Europa i dag.

Roy Steffensen (FrP) [11:11:38]: Jeg vil følge opp litt av det siste som representanten Arnstad sa til represen-

tanten Helleland om at Norge skal være en trygg, stabil og forutsigbar leverandør av olje og gass til Europa. Det er en politikk som Fremskrittspartiet støtter fullt og helhjertet opp om. Vi hadde et godt samarbeid med både Arbeiderpartiet og Senterpartiet om oljeskatte- pakken for to år siden, som sørget for at vi nå har en god aktivitet innenfor olje og gass – og fortsatt vil være slik. Det som gjør meg litt urolig, er at Arbeiderpartiet og Senterpartiet nå sverger til at det er SV som er deres na- turlige samarbeidspartner, og ved de anledningene som nå har vært, ser vi det: I forbindelse med forhand- lingene om statsbudsjettet ble 26. konsesjonsrunde ut- satt. I forhandlingene om revidert statsbudsjett ble det tatt ut tre blokker av TFO, og regjeringen har lagt fram en skattepakke som gjør det mindre attraktivt for min- dre selskaper å lete på norsk sokkel. Er det nå slutt på å gi SV seiere i oljepolitikken?

Marit Arnstad (Sp) [11:12:45]: Regjeringen skal fortsatt være en garantist for at man kan være en stor og stabil leverandør av olje og gass til Europa. Jeg synes nok representanten Steffensen kan sove litt godt om natten, for jeg synes han overdriver betydningen av et par av de tingene som er gjort det siste året. Det at 26. konsesjonsrunde er utsatt et år, tror jeg ikke vi skal leg- ge overveiende stor vekt på. Det ble nesten ikke tildelt konsesjoner i 25. runde, det var nesten ikke interesse fra selskapene. TFO-runden som går nå, går nesten uavkor- tet. Det er bare to–tre blokker som ikke går. Resten går, og det kommer til å være avgjørende viktig. Vi har jo sett de siste årene at det er TFO-rundene som først og fremst er viktig for å få tildelt nye areal og for å få raske investeringsbeslutninger som gjør at en får nye areal opp å gå.

Roy Steffensen (FrP) [11:13:38]: Jeg sover godt om natten, men er det noen som ikke sover godt om natt- en, er det næringslivet, spesielt i min region, som nå le- ver med skyhøye strømpriser, og det har kommet en strømstøtteordning som ikke er i nærheten av å være god nok. Vi hører klager fra distriktene, og vi ser også nå at regjeringen fører en politikk som vil sørge for at de vil hente ut penger fra kraftkommunene. De vil sørge for at investeringer i kraftkommunene og i oppdrettskom- munene blir trukket tilbake, og i dag kan vi lese om at investeringer i samferdsel vil bli kuttet, nedskalert og utsatt. Dette er viktige distriktssatsinger. Jeg lurar på om det var dette Senterpartiet mente da de sa de skulle ta hele landet i bruk, at det skulle bli mindre aktivitet, mindre investeringer og færre arbeidsplasser ute i dist- riktene.

Marit Arnstad (Sp) [11:14:30]: Jeg prøvde å si i mitt innlegg at det blir noen tøffe prioriteringer i den øko-

nomiske politikken framover. Noen ganger er jeg litt usikker på om Fremskrittspartiet egentlig har fått det med seg. Men det kommer til å bli det – det gjør det. Vi kan ikke ta ut like mye oljepenger i årene framover som det vi har gjort det siste tiåret. Vi kan ikke saldere hvert budsjett med økt bruk av oljepenger. Det kommer vi ikke til å klare. Da må man se på hva som er alternativet. Alternativet er enten å kutte beinhardt i velferd, utdanning, helse, sykehus, skoler, det er å skattlegge alle i Norge mye hardere, eller at de som har de største overskuddene, må bidra litt mer. Det er det grunnrenteforslagene til Senterpartiet og Arbeiderpartiet nå handler om, at de som har de største overskuddene, er nødt til å bidra litt mer.

Lars Haltbrekken (SV) [11:15:27]: Verden kjemper en kamp på liv og død som følge av klimakrisen. Dette er hovedbudskapet til FNs generalsekretær, António Guterres, som talte i Kongos hovedstad, Kinshasa, i dag. Og jeg vil sitere Bob Dylan, som både representanten Arnstad og jeg har et kjært forhold til:

«Come senators, congressmen
Please heed the call
Don't stand in the doorway
Don't block up the hall»

Guterres etterlyser økt handling fra alle, særlig fra rike land.

Det siste året har det vært sådd mye tvil om Senterpartiets holdning til de norske klimamålene. Spørsmålet mitt er: Er det interne seminaret i Senterpartiet nå over? Og står partiet last og brast ved både de klimamålene vi har sendt inn til FN, og det omstillingsmålet som regjeringen har kommet med i Hurdalsplattformen, om å kutte utslippene med 55 pst. innen 2030?

Marit Arnstad (Sp) [11:16:30]: Ja, det er det jeg har prøvd å si både i innlegget mitt og i replikkunden her, at det er «rough and rowdy ways» foran oss. Det er tøffe tider – «rough and rowdy ways» – og det er ikke enkelt. Det kommer ikke til å være enkle prioriteringer, men vi står bak de klimamålene som er meldt inn til FN, og som er forpliktende for oss, og også det omstillingsmålet som ligger i Hurdalsplattformen. Vi mener det er viktig å ha en praktisk og god klimapolitikk. Vi mener også det er viktig at en ikke bare setter seg mål, som bl.a. den forrige regjeringen gjorde når det gjaldt landbruket, men at man også skaffer seg verktøy for faktisk å få kuttet utslippene i de ulike sektorene som må kutte utslipp i årene framover.

Tobias Drevland Lund (R) [11:17:28]: Etter åtte år med Høyre-ledet regjering, med en enorm sentralisering av arbeidsplasser og tjenester, ble valgnatten i fjor et viktig vendepunkt. Endelig skulle hele landet tas i

bruk, som Senterpartiet sier. Det står i Hurdalsplattformen at det skal innføres en regel om distriktspolitiske konsekvensanalyser av alle reformer, og at kravene om å vurdere distriktspolitiske hensyn skal være gjennomgående i offentlig forvaltning. Dette synes vi i Rødt er veldig viktig, da det derimot har vært en tendens – særlig under Solbergs regjeringer – at man skal sentralisere det som sentraliseres kan. Derfor er mitt spørsmål til representanten: Hvordan går det med dette viktige arbeidet som er nevnt i Hurdalsplattformen, og når kan man se implementeringen av dette punktet?

Marit Arnstad (Sp) [11:18:22]: Det var et viktig punkt i Hurdalsplattformen. Det var faktisk et av de punktene jeg tok opp i mitt innlegg i trontaledebatten i fjor, fordi jeg mener det er en nyvinning. Det vil være et løpende arbeid i regjeringen, og det vil være kommunal- og distriktsministeren som på en måte er den samordnende enheten for nettopp å vurdere de ulike konsekvensene av reformene og se de distriktspolitiske konsekvensene knyttet til de ulike reformene.

Alfred Jens Bjørlo (V) [11:19:02]: Det var eit stort alvor i representanten Arnstad sitt innlegg, og det gjer at eg ønskjer å stille eit anna spørsmål enn eg opphavelig hadde tenkt. Nokre av dei få lysglimta vi har sett i det krevjande halvåret vi har bak oss, med Russlands angrepskrig mot Ukraina, er at Europa og Vesten har klart å stå samla. NATO har vore ein grunnpilar – der er vi 100 pst. einige. Det er heller ingen tvil om, etter mitt og Venstres syn, at den samla fronten til EU når det gjeld meir enn våpen – sanksjonar, energipolitikk og humanitær bistand – har vore avgjerande for at vi trass alt er der vi er i dag.

Mitt spørsmål til representanten Arnstad er: Er Arnstad og Senterpartiet einige i at vi hadde vore verre stilte i dag om vi ikkje hadde hatt EU, men vore 27 enkeltnasjonar i Europa som Putin kunne ha spelt ut mot kvarandre? Og kva tenkjer representanten Arnstad om at vi – rike Noreg – ikkje sit rundt bordet når Europas strategiar blir lagde, og (Presidenten klubbar) heller ikkje innfører like strenge sanksjonar mot Russland som EU gjer?

Marit Arnstad (Sp) [11:20:09]: For det første synes jeg at det som er bunnplanken for vår trygghet og sikkerhet i den situasjonen vi nå står i, er NATO. Det er NATO-medlemskapet som gir den sikkerhetsgarantien som vi nå er så avhengige av, og som gjør at Sverige og Finland ivrer så sterkt for å bli medlem av NATO, og det håper jeg inderlig at de blir.

Så skal jeg gi EU det at de har vært gode i denne situasjonen. De har vært gode på sanksjonspolitikken. Jeg håper EU ikke tar mål av seg til å prøve å lage doble spor med NATO, men de har vært gode på sanksjonspolitik-

ken. Det har også vært helt uproblematisk for Norge å ha gode samtaler og å innføre de sanksjonene parallelt med EU, og samtidig ta de forbeholdene vi mener har vært nødvendige, bl.a. når det gjelder forbud mot disse avisene, som vi ikke har innført, men som EU har innført. Så vi har hatt nytte av gode samtaler. Det har heller ikke vært noe problem å ikke være EU-medlem.

Presidenten [11:21:17]: Replikordskiftet er avsluttet.

Sylvi Listhaug (FrP) [11:21:34]: Det er alvorlige tider for Europa og Norge. Despoten Putin bryter folkeretten og tar seg til rette på en fullstendig uakseptabel måte som først og fremst rammer uskyldige ukrainere, men også Europa og Norge. Folk er med rette bekymret for hva Putin kan finne på. De er bekymret for atomfaren, og stadig flere er bekymret over egen økonomi.

Det er viktig i den situasjonen som er, at vi bygger opp Forsvaret, og at vi samarbeider med våre allierte i NATO og med dem som deler de demokratiske verdiene. Vi må fortsette å støtte Ukraina med våpen og ressurser. Her er det viktig at vi som nasjon står samlet, men som folkevalgte i Norge er det også vår oppgave å sørge for at våre innbyggere er trygge, og at vi som nasjon kommer oss best mulig gjennom denne krisen. Det er ingen land i verden som har bedre forutsetninger enn oss for å greie det.

Mens mange land opplever at pilene peker nedover, og at de nok en gang må låne mer penger, er Norge i en unik situasjon. Jeg er enig med statsministeren, som i går uttrykte at vi må snakke sant i denne situasjonen. Da kan vi slå fast at den norske staten aldri før har tjent mer penger enn nå. Pengene renner inn fra olje, fra gass, fra strøm. Bare til og med august i år har skatteinntektene fra Fastlands-Norge økt med 86 mrd. kr.

Dette står i grell kontrast til situasjonen for mange vanlige folk. Flere og flere nordmenn står overfor valget om de skal kjøpe mat eller betale strømregningen. Flere og flere bedrifter ser at pengene renner ut til å dekke strøm, men også andre varer blir dyrere. De ser at utgiftene øker og inntektene går ned, og det er ikke bærekraftig.

I denne situasjonen, med rekordinntekter til staten, prøver regjeringen å innbille befolkningen at statens økonomi er under press, og at det må hentes inn mange titalls milliarder kroner i ekstra skatter. Når regjeringen legger fram forslag om å sende en skatteregning på 33 mrd. kr til kraftselskaper og havbruksnæringen, påstås det at alternativet er å sende en økt skatteregning til vanlige folk. Ellers, hevdes det, må man kutte i viktige velferdsgoder som skole, helse og pensjon. Dette prøver de å innbille folk samtidig som staten Norge aldri har tjent mer penger. Nok en gang har regjeringen utrolig

nok mange heiagjenger blant avis kommentatorer og selvopnevnte eksperter som støtter dette narrative, som beviselig er feil.

Fremskrittspartiet, som tillater seg å si sannheten – staten blir søkkrik; alle andre blir fattigere – blir erklært å være uansvarlig og populistisk. Det dette handler om for oss, er at folk flest skal få en litt bedre og enklere hverdag i en vanskelig tid ved at de skal få tilbake noen av pengene som staten håver inn fra dem. Det er derfor vi vil ha makspris på strøm, at staten tilbakebetaler alt over 50 øre, og en reduksjon av drivstoffavgiftene og matmomsen.

Finansministeren sier selv at strømstøtten demper inflasjonen. Våre forslag vil dempe inflasjonen mer. Det har også finansministeren bekreftet i svar på våre spørsmål. Det dagens regjering gjør, er ikke bare feil medisin. Det er dypt alvorlig. Det er en feilvurdering som gjør at Norge som nasjon, våre innbyggere og vårt næringsliv, kan få varige tilbakeslag som kan ta årevis å rette opp. Fremskrittspartiets forslag vil i motsetning til regjeringens bidra til å trygge arbeidsplasser og sikre at flere greier å betale regningene sine.

Regjeringen hevder at utgiftene vil øke med 100 mrd. kr neste år. Det påstås at statens inntektsvekst er lavere. Grepet Finansdepartementet gjør, er å summere varige og ekstraordinære utgiftsøkninger, som strømstøtte og flyktninger, mens man for inntektene bare tar med varig inntektsvekst. Jan Ludvig Andreassen i Eika Gruppen har påpekt dette og kalt det uredelig, og Fremskrittspartiet er helt enig.

Regjeringen maler ut med bred penn om ekstra utgifter, men venter med å gi svar på inntektssiden. Men noen tall har vi: Ifølge Energi Norge vil staten ha ekstraintekter fra strøm i år på 70 mrd. kr. I tillegg kommer ekstraintekter til fylker og kommuner. Som jeg tidligere har nevnt, utgjør ekstra skatte- og avgiftsinntekter så mye som 86 mrd. kr ved utgangen av august, ifølge SSB. I tillegg kommer de svært høye ekstraintektene fra olje og gass. Eksportinntektene fra olje og gass til og med august var på 1 131 mrd. kr. Dersom inntektene fra olje- og gasseksport i august framskrives ut året, vil inntektene for 2022 samlet sett kunne bli opp mot 2 000 mrd. kr. Bare anslagene for ekstraintekter fra fastlandet viser at skattesjokket fra regjeringen på 33 mrd. kr, som særlig rammer havbruk og hele kystøkonomien, er fullstendig ubegrunnet.

Dette er et klassisk eksempel på at når sosialister og sosialdemokrater har makten, økes skattene betydelig. De mener de er bedre i stand til å forvalte befolkningens penger enn befolkningen er selv. Dette er Fremskrittspartiet grunnleggende uenig i. Vi har tro på at folk og bedrifter er best i stand til å forvalte de verdiene de selv har skapt. Det dette bidrar til, er å gjøre en rik stat enda rikere.

I tillegg frykter vi at skatter og avgifter økes ytterligere i budsjettet som kommer på torsdag. Det er allerede spekulasjoner om at formuesskatten skal økes ytterligere i regjeringens budsjettforslag. Det er i tillegg flere i denne salen og i arbeiderbevegelsen som vil gjeninnføre skatten på død – eller arveavgift, som noen kaller det. Det er svært uklok politikk. Det vil ramme folk flest. Det vil ramme næringslivet, arbeidsplasser, distriktssamfunn, norsk konkurransekraft og Norges evne til å bære velferdssamfunnet i framtiden. Dette er en politikk som over tid vil svekke finansieringen av sykehus, eldreomsorg, skole, barnehage og samferdsel.

Aldri har eksportinntektene vært høyere, og det er på tide at noe av denne enorme ekstraintekten deles med befolkningen i form av avgiftskutt og makspris på strøm, noe som vil hjelpe både husholdninger og bedrifter. Lavere priser vil også dempe prisveksten og faren for inflasjon.

Folk gjennomskuer den tåkeleggingen regjeringen med sine gode hjelpere i hovedstadspressen forsøker seg på. Hvis vi ikke tar oss råd til å gjøre hverdagen enklere for folk og bedrifter nå, skjønner jeg ikke hva denne salen tenker på.

Det er klart vi kan kutte i budsjetter og dermed bidra til å holde rentenivået nede. Problemet er at regjeringen vil kutte i vårt næringslivs konkurransekraft framfor å kutte i unødvendig byråkrati og symbolpolitikk som koster oss milliarder uten at det hjelper oss gjennom energikrisen. Vi kan legge ned fylkeskommunen og kutte i øvrig byråkrati. Vi kan kutte i bistand som ikke virker. Vi kan kutte i symbolske klimatiltak, som f.eks. elektrifisering av sokkelen, og vi må sette tæring etter næring. Alt skal ikke være på statsbudsjettet.

Det skulle bli vanlige folks tur. Aldri før har vi vært vitne til en regjering som har løpt fra sine tolv måneder gamle valgløfter slik som Senterpartiet og Arbeiderpartiet har gjort. Det nytter faktisk ikke å skyldte på krigen i Ukraina for alt dette. For Norge har de verktøyene vi trenger for å styrke helsesektoren, bygge ut infrastruktur, trygge arbeidsplasser og stimulere havbruk, kraftindustri og resten av næringslivet til å investere og utvikle framtidens løsninger – mer sjømat, mer kraft, mer arbeid, mer vekst. Men regjeringen velger altså å strupe næringslivet i en tid hvor det burde blitt stimulert til å satse. Allerede er mange milliardprosjekter innenfor havbruksnæringen blitt lagt på is.

Folk føler seg ikke lurt av regjeringspartiene. De er blitt lurt. Det første som må skje, er at regjeringen, med finansministeren, forteller det norske folk hvor store de ekstraintektene som har kommet i 2022, er – inkludert olje og gass – samt hvor mye rikere vi blir i 2023. Det vil avsløre hele den falske tåkeleggingen, der narrativet er en fattig stat som må hente inn enda mer penger fra be-

folkning og næringsliv. Det er rett og slett ikke riktig. Vi er ikke et fattig land, og vi bør ikke sitte på Stortinget og se på at befolkningen blir fattigere. Fremskrittspartiet kommer til å fortsette å protestere mot den feilslåtte politikken som nå løftes fram av regjeringen, godt hjulpet av lydige nikkedukker i noen av mediehusene. Det er alvor nå.

Jeg tar opp de løse forslagene Fremskrittspartiet fremmer i saken.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [11:31:18]: Representanten Sylvi Listhaug har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Hadia Tajik (A) [11:31:32]: Representanten Listhaug inviterte til at me skal snakka sant i dei politiske diskusjonane. Det synest eg er ein kjempeidé, så det har eg tenkt å følgja opp.

I åtte år vart landet styrt med støtte av Framstegspartiet, og i løpet av den tida auka straumforbruket med 11 TWh. Og for å forklara dimensjonane her: 11 TWh er meir enn det samla energiforbruket i Oslo by i løpet av eitt år. Men dei la ikkje fram planar for å auka kraftproduksjonen tilsvarande. Dei auka altså forbruket, men dei auka ikkje produksjonen.

No styrer me mot kraftunderskot i 2026, og representanten Listhaug ber eit personleg ansvar for det. Ho var olje- og energiminister i løpet av den perioden, og ho gjorde ikkje noko med det. Tvert imot leia ho an i kampen mot meir fornybar kraft. Det eg vil ha svar på, er kvifor Framstegspartiet i åtte år valde å føra ein politikk som gjer at me styrer mot kraftunderskot.

Sylvi Listhaug (FrP) [11:32:28]: Det ble bygd ut kraft også i de årene Fremskrittspartiet satt i regjering, og da vi forlot regjeringskontorene, var det fortsatt et kraftoverskudd. Men det vi har sett det siste året, er en regjering med Arbeiderpartiet i spissen som har sett på at vannmagasinene våre har blitt tappet ned, og på at folk og bedrifter har blitt truffet midtskips av strømpriiser som vi aldri har sett maken til, uten at man greier å gjøre tilstrekkelig med det. Man har kommet med en strømstøtteordning til vanlige folk som etter vårt syn ikke er god nok. Vi ønsker en makspris på 50 øre. For bedriftene er det så pass dårlige forslag som har kommet på bordet, at jeg registrerer at også bedrifter i representanten Tajiks eget hjemdistrikt frykter for massekonkurser framover. Vi kan gjerne diskutere alt som har skjedd, men jeg tror folk flest nå er mest opptatt av å høre hva regjeringen har tenkt å gjøre for å løse situasjonen der bedrifter nå står i fare for å gå konkurs.

Hadia Tajik (A) [11:33:30]: Me kan slå fast at forbruket auka mens Framstegspartiet hadde ansvar for korleis landet vart styrt, utan at produksjonen vart auka tilsvarande, og utan at ein la fram planar for å få det til.

For drygt to veker sidan ville ikkje representanten Listhaug peika på Ukraina-krigen som ein avgjerande del av grunnen til energimangelen me står overfor, men sa i staden at norske og tyske politikarar er ein del av årsaka. Dei har ført ein uansvarleg klimapolitikk og gjennom det ein uansvarleg energipolitikk, sa representanten Listhaug. Sjølv er Listhaug mot vind på land, for det er visstnok noko svineri og øydelegg naturen. Ho er mot vind til havs fordi det er forsøpling av havrommet, men ho vil ha utbygging av verna vassdrag. Me kan jo lura på korleis det ikkje er å øydeleggja norsk natur, men det er ikkje sikkert at me får svar på det.

Spørsmålet mitt er: Kva ansvar ber Framstegspartiet sjølv for at me har hamna i denne energikrisa, etter at dei har styrt eller støtta høgeregjeringa i åtte år?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:34:29]: Jeg mener at alle parti som støttet utbyggingen av de to utenlandskablene, bærer et ansvar for at prisene i Norge har kommet opp på det nivået som det har gjort. Det er slått fast at 25 pst. av prisøkningen skyldes disse kablene, som økte muligheten for krafteksport med 45 pst. Det Fremskrittspartiet har gjort, er å erkjenne at dette var feil, og å si at dette ønsker vi å gjøre noe med. Vi ønsker å få på plass en makspris på strøm. Vi ønsker – og det sa vi allerede for snart et år siden – å ha krav til hvor mye man kan tappe ned vannmagasinene. Vi ønsker å ta kontroll og sikre at dette skal være en mulighet for Norge videre, at vi skal ha en konkurransefordel med lave kraftpriser. Jeg har ikke hørt noen sånn erkjennelse fra Arbeiderpartiet. Tvert imot hører jeg en statsminister som fremdeles tviholder på at norske politikere ikke har noe ansvar. Jeg tror rett og slett at folk ikke kjøper det, så derfor anbefaler jeg Arbeiderpartiet også å ta sitt ansvar og innrømme feil.

Geir Pollestad (Sp) [11:35:45]: Ein av konsekvensane av den situasjonen me har i Europa – og med krig og tørke – er at matvaresikkerheita er utfordra. Jordbruket har opplevd ein kostnadsvekst. Mange har opplevd at dei produkta som dei brukar for å laga mat, har vorte dyrare. Difor var det nødvendig å ha eit jordbruksoppgjær på 10,9 mrd. kr dette året – eit historisk høgt jordbruksoppgjær.

Så er spørsmålet: Når ein veit at den løpande produksjonen er det viktigaste for å sikra matvaresikkerheita, vil Framstegspartiet denne hausten sørgja for å føreslå i Stortinget at dei som har fått pengar gjennom jordbruksoppgjæret, skal få dei utbetalt? Eller vil ein dette

året òg bruka jordbruksoppgjæret til å dekkja inn det alternative budsjettet sitt?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:36:49]: Det som i hvert fall er helt sikkert, er at vi ikke støtter regjeringens forslag om å øke matvareprisene ytterligere, når vi allerede før dette oppgjæret så at de hadde økt kraftig. Derfor var vi i behandlingen av jordbruksoppgjæret veldig tydelig på at det punktet støttet vi ikke, men vi var tydelig på at det i år var behov for et ekstraordinært oppgjær som sikrer norsk matproduksjon.

Det som er hovedproblemet med norsk landbrukspolitikk, er at man har et system der inntektene er styrt av politikere. Hva man kan produsere, er regulert av politikere – det er i det hele tatt regulert fra ende til annen. Men på utgiftssiden er det en næring som er styrt av et marked. Det er det vi nå har sett ikke fungerer, for når man får den prisstigningen som vi har sett nå, ser vi svært mange bønder som sliter tungt. Så ja, vi er opptatt av å sikre norsk landbruk for fremtiden, men den jordbruksavtalen og det systemet vi har i dag, er ikke egnet til det. Det synes jeg at vi har sett et godt eksempel på i år.

Geir Pollestad (Sp) [11:37:54]: Eg registrerer at Framstegspartiet ikkje ville bekrefte at dei vil følgja opp jordbruksoppgjæret. Det gjer at dei som har hatt høge utgifter, med opplegget til Framstegspartiet ikkje veit om dei vil få det erstatta.

Noko anna som er knytt til matvareberedskap, er beredskapslagring av mat. Då Framstegspartiet sat i regjering, hadde dei i sitt partiprogram at dei ville ha eit beredskapslager for korn, men dei var i front for å fortelja oss kor dumt det var å etablere eit beredskapslager for matkorn i Noreg. Det vart laga rapportar. Det vart sagt ting som at ein ikkje kunne sjå for seg ein fare for krig og pandemi, osv. Med det me veit no, har Framstegspartiet gått bort frå sitt nei til beredskapslagring av korn, og ser dei at det er behov for å styrkja matvareberedskapen?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:38:50]: La oss først slå fast at det heldigvis er ingen i Norge som har sultet, i hvert fall ikke på grunn av tilgangen på mat. Det som er et større problem akkurat nå, er at folk ikke har råd til å kjøpe den. Der mener jeg at regjeringen bør stille opp langt mer enn de har gjort.

Når det gjelder beredskapslagring, mener vi definitivt at vi skal se på det, men vi ønsker en lagring på gårdene istedenfor for store, sentraliserte siloer. Nå jobber regjeringen med å se på en løsning for det, som vi kommer til å kikke på når den saken kommer til behandling.

Verden har endret seg veldig mye på noen få år, og da vil selvfølgelig også vurderingene knyttet til ulike temaer endre seg. Men de anbefalingene vi satt med da vi

satt i regjering, var veldig tydelige på at dette var noe som fagfolkene mente det ikke var nødvendig å innføre.

Kirsti Bergstø (SV) [11:39:54]: I ærlighetens navn var det en veldig tydelig tale mot økonomisk omfordeling vi hørte. Jeg registrerer også at det er en veldig tydelig marsjordre til Fremskrittspartiets egne lakselobbyister for å gjøre jobben der ute nå. Uavhengig av om man kaller mennesker for folk flest eller vanlige folk, er det nå en gang sånn at mange har barn som trenger briller, mange kan stå i fare for å miste jobben og har behov for feriepenger om man blir arbeidsløs eller permittert, og en del av oss kommer til å trenge økonomisk trygghet ved uførhet eller sykdom.

Nå har vi hørt representanten Listhaug ved flere anledninger angre på at de bygde eksportkablene som nå importerer veldig høye strømpriser. Jeg lurar også på om representanten mener det var feil å føre en politikk som sørget for flere og rikere milliardærer og flere fattige barn her i landet – en politikk for den økonomiske eliten?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:40:59]: La meg si at min tale var en tale for omfordeling, men fra staten og til folk flest. Vi har registrert SVs angrep på privat verdiskaping, og vi har forstått at man ikke forstår at man må skape verdier før de kan deles ut. Det er ikke sånn at om man skattlegger selskapene kraftigere – noe som bidrar til at de ikke investerer pengene sine i nye arbeidsplasser – får man færre fattige. Tvert imot: Det aller viktigste for å forhindre fattigdom og få folk ut av fattigdom er å få folk i jobb. Da bør man ha en jobb å gå til. Selv om SV kanskje tror det, mener i hvert fall Fremskrittspartiet at alle kan ikke jobbe i det offentlige. Vi er nødt til å ha private arbeidsplasser. Vi er nødt til å ha dem over hele landet. Det vi ser nå, er at mange av de prosjektene som ville skapt flere arbeidsplasser, legges på is og kanskje ikke realiseres. Det er mulig SV jubler for det, men det gjør ikke vi, for der SV ser rikinger, ser vi arbeidsplasser og utvikling av distriktene.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:42:11]: Flåing høres jo ikke bra ut på noen som helst måte. Fremskrittspartiet er veldig imot at folk skal flås av skatter og avgifter, men det virker som om Fremskrittspartiet ikke synes det er så ille hvis det er private aktører som får folk. Under Fremskrittspartiets tid i regjering gikk matmossen ned med null kroner og øre, mens de rike på toppen i dagligvarebransjen ble stadig rikere, og de fikk også kuttet den skatten som de betaler på sitt overskudd. Nå ser vi at de samme dagligvarebaronene har blitt rikere gjennom både korona og priskrisen, som gjør at de har kunnet øke prisene på varene sine.

På samme måte er Fremskrittspartiet opptatt av lave strømpriser, men man vil ikke hindre at kraftselskapene kan ta høy pris for det de produserer – for det Fremskrittspartiet vil ha, er jo ikke en makspris, men en makskompensasjonsordning. De er heller ikke for at man henter inn noe av denne ekstra profitten i et nytt forslag til ekstraavgift på høye strømpriser. Hvorfor er denne typen flåing så veldig mye bedre?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:43:17]: Fremskrittspartiet mener at private aktører bidrar til at verden går videre. Vi mener at konkurranse er bra. Så forstår vi at Rødt, som har et kommunistisk idégrunnlag, ikke liker private.

Men ta makspris: Vi erkjenner at hvis man skulle pålagt kraftselskapene å selge strømmen for 35 øre, ville det bety stopp i alle investeringer. Nå kan det jo se ut som om regjeringen har greid å få til det samme via den nye skattleggingen sin – det gjenstår å se – men uansett: Det ville stoppet nye investeringer. I motsetning til Rødt erkjenner vi at vi er nødt til å ha mer kraft, vi er nødt til å ha mer utbygging, vi er nødt til å investere mer i å få økt tilgang på kraft. Derfor ønsker ikke vi en slik type regulering. På samme måten er grunnen til at Rødt er mot elektrifisering, den stikk motsatte av Fremskrittspartiets. Vi ønsker å utvikle olje- og gassnæringen. De ønsker å avvikle den. Da skjønner jeg at det er dumt å elektrifisere samtidig som man skal legge ned næringen.

Sveinung Rotevatn (V) [11:44:36]: I det førre replikksvaret sa representanten Listhaug heilt riktig at dei skatteaukane som er varsla for ei rekkje fornybare energiproduentar, kan sjå ut til å føre til bom stopp i investeringar i bl.a. effektkraftverk, og eg oppfattar at Framstegspartiet er sterke tilhengjarar av å byggje ut vasskraft. Men så vidt eg har sett ut frå Framstegspartiets utsegner, har dei sagt at dei kan vere opne for ein slik skatt, og at provenyet då skal gå tilbake til å halde kraftprisen nede på 50 øre. Vil ikkje då effekten verte den same, nemleg at det ikkje løner seg for kraftselskapa å byggje den typen effektkraftverk, fordi dei ikkje vil kunne tene pengar på det?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:45:14]: Det er jo derfor vi ønsker å se innretningen på dette forslaget når det kommer, før vi tar endelig stilling til det. Men det er ingen tvil om at vi mener at de pengene som nå håves inn i offentlige kasser, enten det er staten, fylker eller kommuner, skal betales tilbake til folk og bedrifter. For det som skjer nå, er en massiv inndragning av kjøpekraft, der vi ser at mange sliter. Spesielt i Sør-Norge ser vi at bedrifter nå er veldig bekymret for framtiden, og at noe må gjøres hvis man ikke skal få konkursras. Det forslag-

et som regjeringen har lagt fram til strømstøtte til bedriftene, vil ikke sikre det.

Vi avventer det som kommer, men det er klart at vi er opptatt av at man skal kunne investere videre i vannkraft, en skånsom utbygging. Der mener vi at vi kan gjøre mer. Vi mener også det er rart at noen representanter synes det er helt greit å plaffe opp digre monsternaster rundt omkring på norske fjell – sjøen er vi for så vidt positiv til at vi skal teste ut – men samtidig er mot norsk kraftutbygging.

Presidenten [11:46:24]: Replikordskiftet er omme.

Audun Lysbakken (SV) [11:46:36]: Jeg har hatt æren av å være folkevalgt lenge og er vel en av dem i salen her som hørt flest trontaler, og av dem jeg har hørt, vil jeg si at den som kom i går, er den mørkeste. Men det var i grunnen også den beste – og det sier jeg selv om jeg har vært med på å skrive en del selv – fordi den som kom i går, rett fram og ærlig tok opp størrelsen av alvorret i de utfordringene som vi står foran. Vi vet ikke hvordan temperaturen blir denne vinteren, men politisk og økonomisk blir det en kald vinter. Vi står overfor mange kriser som henger sammen:

- krig i Europa
- inflasjon
- urolige finansmarkeder
- en pågående ulikhetskrise
- energimangel i Europa
- matmangel i sør
- akselererende global oppvarming
- tap av natur

Da er det demokratiet og politikken oppgave å skape håp og optimisme, men forutsetningen for håp og optimisme er jo ærlighet om det vi står foran. Det finnes løsninger, men det er bare én måte å gjøre det på, og det er det å handle og forandre – ikke sitte stille i båten og vente på at det skal gå over. SV er et parti som står for grunnleggende forandring i den tiden vi nå går inn i. Vi ønsker en kraftig omfordeling. Vi ønsker å ha troen på at uregulerte markeder må ta slutt. Vi ønsker at energisystemene skal legges om, og vi ønsker at Norge skal være et land som deler med land som har det verre enn oss.

Jeg ser støtten til Ukrainas frihetskamp som et skjebnespørsmål i en skjebnetid – fordi det er et oppgjør mellom demokrati og diktatur, mellom en mindre stat og en stormakt, mellom internasjonal rett og den sterkeste rett, og fordi vi mener at vi må se kampen mot de nye autoritære, sjåvinistiske høyrekreftene som et av vår tids aller mest definerende spørsmål, på lik linje med kampen mot ulikhetsplosionen og miljøkrisen. Putins regime har lenge vært hyllet av ytre høyre-krefter i Europa. De elsker forakten for demokrati og internasjo-

nalt samarbeid, og de står for homofobi og antifeminisme – de såkalte tradisjonelle verdiene.

En russisk seier i Ukraina vil inspirere til mer av det samme. Derfor er det også sann at hvis Putin mislykkes, er det et tap for de ideene og verdiene regimet symboliserer verden over. Putins regime må ses på som en variant av det samme ytre høyre som truer demokratiet innenfra i altfor mange land i vest. Av alle disse grunnene må Ukraina få hjelp – humanitær og økonomisk hjelp, beskyttelse for sine flyktende barnefamilier og våpenhjelp. Uten våpenhjelp vil krigen ikke ende med fred, men med en frossen konflikt på Putins premisser. Vestlige våpen har vært avgjørende for at Ukraina har stått imot og har kunnet frigjøre okkupert territorium.

Det er også sann i vanskelige tider at vi må dele byrdene på en rettferdig måte. Vi er ikke alle i samme båt. Noen sliter med regninger og renter – vanlige arbeidsfolk, barnefamilier, eldre med lave pensjoner, og de som var fattige fra før, sliter aller mest. De vi ikke skal prioritere, er den økonomiske eliten som har nytt godt av økende ulikhet og deregulerte markeder i flere tiår – de som kom seg gjennom pandemien med økte formuer. Nå kom nylig Kapitals liste over de 400 rikeste i landet. Den kom omtrent samtidig som vi fikk tall som viste at 400 000 husholdninger i dette landet står overfor det vi mener er store økonomiske problemer.

Derfor vil jeg si to ting når det nå meldes om omfattende flyttelyst til Sveits. For det første bygger det på et forfeilet syn på hvor rikdommen kommer fra. Noen ser ut til å tro at de er rike bare på grunn av sin egen innsats, og ikke på grunn av innsatsen til arbeidsfolk i dette landet og på grunn av norske naturressurser og fellesskaps bidrag til alt fra utdanning til veier og havner. For det andre må dette ses på som et forsøk på å true seg til en urettferdig skattepolitikk. Sannheten er at Norge fortsatt har et gunstig skattesystem for de rikeste. De som er mot at de rike skal betale en rimelig skatt, kan selvfølgelig stemme på Høyre for å få en annen skattepolitikk, men å bruke flytting som trussel for å få et demokratisk valgt flertall til å endre kurs er uakseptabelt.

Vi har ikke tenkt å bøye oss for det. Vi er fast bestemt på at det er kraftig omfordeling som må være linjen for Norge framover, og derfor vil jeg også oppfordre regjeringen til raskest mulig å få på plass en exit-skatt som gjør det vanskeligere å flytte store formuer ut av landet. Nå trenger vi å prioritere. Vi trenger omfordeling for å dempe presset på høyere rente, sann at vi kan prioritere velferd til dem som trenger det mest, uten økt pengebruk. Det er rett og slett på tide å prioritere de mange og ikke de få på toppen.

Det siste året har Putin brukt energi som våpen for å destabilisere Europa. Siden i fjor sommer har Russland holdt tilbake gass for å drive energiprisene oppover. I til-

legg har klimakrisen gitt oss den tørreste sommeren i Europa på over 500 år, tomme vannmagasin og redusert drift av atomkraftverkene i Frankrike fordi man ikke lenger har nok vann til kjøling. Det har også vist at vi har et kraftsystem som ikke fungerer i krisetider. Derfor er det også riktig å si at markedskreftene herjer med folk i Norge når strømprisen når nye høyder med et markedssystem vi har laget helt selv – og som vi kan endre helt selv.

Det er ikke solidaritet med Europa at folk i Norge betaler overpris for vår egen vannkraft. SV vil ha enorgespris på strømmen, samtidig som vi selvfølgelig vil bidra med energi til Europa – både når vi har kraftoverskudd, og gjennom å eksportere så mye gass som mulig den nærmeste tiden. Vi må rett og slett frikoble den norske strømprisen fra den europeiske gassprisen og ta tilbake styringen. Derfor er vår oppfordring til regjeringen å utrede alternativer. Vi erkjenner at løsningene ikke er enkle, men det er mulig å ta tilbake styring og kontroll over kraften. Samtidig må vi erkjenne at den strømstøtten som har kommet på plass, har vært viktig og har hjulpet mange, men kan bli bedre, særlig for dem med dårlig råd og som har det laveste strømforbruket. Vi mener løsningen er en kraftig forbedring av støtten til basisforbruket.

I juli rammet en voldsom flom Pakistan. Den forverret seg i august og september. Etter en lang, voldsom tørkeperiode ble en tredjedel av landet oversvømt. 1 300 mennesker er omkommet. Somalia og flere andre land på Afrikas Horn er rammet av en tørke som har vart i flere år. Én million mennesker har vært nødt til å forlate hjemmene sine. FN varsler hungersnød. Hetebølgen sør i Kina i juli og august er den mest intense som har rammet landet siden systematiske målinger begynte. Ifølge noen eksperter kan hetebølgen være den mest ekstreme som noen gang er registrert på kloden. I Europa var sommeren den varmeste som noen gang er registrert, ifølge klimaovervåkingstjenesten til EU. I den situasjonen må vi ikke la denne altomfattende, langvarige krisen – innsatsen mot den – forskyves på grunn av de umiddelbare krisene og utfordringene vi står overfor. Vi er nødt til å løse krisene samtidig.

Er vi i rute til å nå klimamålene i 2030? Er regjeringen i rute til det? Nepp. Da er det ingen trøst at forrige regjering heller ikke var det. Det må bli like selvsagt å budsjettere ansvarlig med utslipp som å budsjettere ansvarlig med kroner. Regjeringen har lansert lovende satsinger på grønn industri, men det er dessverre sånn at effekten blir mindre på grunn av den elleville oljeskattepakken som flertallet i Stortinget drev igjen i forrige periode. Det vil bli stående som et historisk selvmål, fordi det utsetter grønne investeringer, gjør nye felt kunstig lønnsomme, bidrar til høyere rente og

en eventyrlig fortjeneste for aksjonærene – og på toppen er det altså Røkke som har fått mest, og han tar med seg gevinsten til Sveits, hvor han slipper å betale skatt. Det er behov for sjelegransking hos partiene som var med på dette.

Nå trenger vi løsninger som forener klima, industripolitikk og fordeling, og kursen må legges om av alle tre hensyn og skape rom i norsk økonomi for de grønne oppgavene som både industri og velferd skal leve av i fremtiden.

For de mange, ikke for de få – det må være utgangspunktet for alt som skal skje her på huset denne vinteren. Det å løse kriser handler om vilje til forandring, og det handler om vilje til å prioritere å stå opp for de interessene som trenger det mest. I dag fremmer SV en del forslag som peker retning, og de handler om fordeling, miljø og folk som kjenner dyrtiden på kroppen. Med det tar jeg opp SVs forslag.

Presidenten [11:56:45]: Da har representanten Audun Lysbakken tatt opp de forslagene han refererte til. Det blir replikkordskifte.

Åsmund Aukrust (A) [11:56:59]: Takk til Audun Lysbakken for det jeg synes var et svært godt innlegg, som viser hvorfor politikken kommer til å bli ekstra viktig i år. Så tenker jeg at det er godt å ha Audun Lysbakken tilbake i stortingssalen etter en vel fortjent fødselspermisjon. Selv om permisjonen ikke har vært så lang, er det veldig mye som er forandret siden representanten forlot Stortinget i våres. Krigen forandrer seg hver eneste dag, og som representanten sier, er støtten til Ukraina et skjebnespørsmål. Jeg vil berømme Lysbakken for å ha holdt et veldig kraftfullt og godt innlegg om hvorfor det er riktig å støtte å gi våpen til Ukraina, som jeg skjønner, gitt SVs historie, også har vært et dilemma for det partiet. Men SV har i sitt vedtak gjort en slags avgrensning av at dette skal gjelde defensive våpen, så jeg vil la Lysbakken få lov til å utdype litt, all den tid dette bare er en forsvarskamp fra ukrainernes side. Er det mulig å se for seg at det skulle være våpenforsendelser som regjeringen ville gå inn for, som SV ikke ville støtte opp om?

Audun Lysbakken (SV) [11:57:59]: Takk for gode ord og velkomst. Til nå har SV, etter det vedtaket vi gjorde i vårt landsstyre i slutten av mars, støttet de våpenforsendelsene Norge har vært med på. Det som ligger i vårt vedtak, er noe jeg mener alle som støtter våpenhjelp, også bør gjøre – og som de gjør, tror jeg – nemlig å vurdere hva slags våpen som er riktig, både hva slags våpen som er relevant, og hva slags våpen som kan ha en funksjon vi ikke ønsker. Det er f.eks. en vurdering som man ser også amerikanerne har gjort fle-

re ganger når det gjelder svært langtrekkende raketter som kan skytes inn på russisk territorium f.eks. Jeg tror ikke SV er alene om å gjøre en sånn vurdering. Det regner jeg med at også regjeringen gjør. Det er et alvorlig spørsmål. Vi støtter våpenforsendelser, men vil selvfølgelig vurdere hver enkelt forsendelse. Det regner jeg egentlig med at alle partier på Stortinget gjør.

Åsmund Aukrust (A) [11:59:01]: Det synes jeg var veldig gode vurderinger. Med den klargjøringen som jeg mener at Lysbakken ga her, og som også er gitt tidligere, er vi helt på linje. Det er bra og viktig at vi i den tiden vi står i nå, ikke overdriver forskjellene, spesielt ikke på et område som er så alvorlig som det vi snakker om her.

Så er sikkerhetssituasjonen blitt veldig forandret, ikke bare i Ukraina, den er blitt det i Norden også. Det er ikke minst den seneste uken et veldig dramatisk eksempel på, da vi sannsynligvis har fått sabotasje i Østersjøen. Vi ser at svenskene og finnene tenker nytt om sikkerhetspolitikken i en ny tid og har på rekordtid søkt om NATO-medlemskap. Jeg vil berømme SV for å ha gitt sin tilslutning her i stortingssalen til at de skal få lov til å bestemme over det selv. SV har lenge ivret for et nordisk forsvarssamarbeid. Det vil nå kunne finne sted innenfor NATO. Mitt spørsmål til Lysbakken er om det gitt den sikkerhetspolitiske situasjonen, ikke minst i Norden, også vil være nyttenkning fra SVs side i sikkerhetspolitikken.

Audun Lysbakken (SV) [12:00:05]: Det at Sverige og Finland blir med i NATO, og det at Russland har vist vilje til å bruke militærmakt i Europa, gjør at alle partier er nødt til å gå gjennom sin sikkerhetspolitikk. Det er rett og slett fordi situasjonen er ny. Jeg mener at SVs standpunkt har vært svært godt begrunnet. Fra den kalde krigen da den vestlige blokken undergravde demokrati, støttet kupp og førte en politikk vi ikke kunne akseptere, opp gjennom tiden etter den kalde krigen, der alliansen med USA har ført Norge inn i en rekke mislykkede kriger, står vi nå i en ny situasjon. Vi har sagt at vi skal diskutere sikkerhetspolitikken, også NATO-spørsmålet, på vårt landsmøte til våren. Men det er samtidig en oppfordring jeg mener alle partier må ta: Hva slags sikkerhet har vi f.eks. for de amerikanske sikkerhetsgarantiene i framtiden, i en situasjon hvor et parti som åpent forakter demokratiet, kan vinne makten om to år? Vi trenger alle å skru av autopiloten og diskutere dette fordomsfritt.

Linda Hofstad Helleland (H) [12:01:21]: Jeg ønsker også å benytte anledningen til å ønske representanten Lysbakken velkommen tilbake til Stortinget.

Høyre deler målet til representanten om at vi med dagens alvorlige energisituasjon som bakteppe trenger

en mer effektiv og ambisiøs satsing på fornybar energi. Oppgradering av eksisterende vannkraft må styrkes. De siste dagene har vi dessverre hørt og fått en rekke meldinger om at den store oppgraderingen av vannkraftprosjekter må legges på hyllen, og at investeringer bremses opp, i hovedsak på grunn av høyprisbidraget og det forslaget som regjeringen har lagt fram. Deler representanten Lysbakken bekymringen for at fornybar energi og investeringer der kan bli skattlagt feil og for høyt?

Audun Lysbakken (SV) [12:02:21]: Vi skal se nøye på det forslaget regjeringen har kommet med. For det første støtter vi varmt prinsippet om grunnrentebeskatning. Det er på tide at det kommer på plass i flere sektorer. Vi mener det er naturlig i en situasjon med ekstreme priser at man har en ekstra skattlegging av kraftbransjen. Vi har etterlyst en jevnhet i skattleggingen av fornybar og fossil energi ved også å ha en tilsvarende økt grunnrentebeskatning på olje og gass. Vi skal selvfølgelig se på innretningen på det som nå kommer innen kraft. Det kommer bekymringer fra noen kommuner. Vi er i utgangspunktet positiv til den skattepakken regjeringen har lagt fram, men jeg er sikker på at både regjeringspartiene og vi er åpne for å se på det som måtte komme av forslag og innvendinger underveis. Men den grunnleggende retningen mener vi er fornuftig.

Ole André Myhrvold (Sp) [12:03:28]: La meg også få ønske velkommen tilbake.

Regjeringspartiene og SV har i det foregående året bidratt til å få på plass en kraftfull sikringsordning for norske husholdninger når det gjelder strømpris, og Lysbakken sa at man der ønsket en endring, sånn at man ga mest støtte til et basisforbruk. SSB-rapporten viser jo at det ikke er en entydig sammenheng mellom forbruk av strøm og hvor velstående en familie er. Rapporten påpeker altså at mange lavinntektshusholdninger har høyt forbruk. Det kan vi se i Østfold. Vi kan se det i Hedmark. Det er forskjell på å bo i Groruddalen og å bo på Bergeberget i Trysil. Da er spørsmålet: Hva mener SV er et basisforbruk? Innser man at en bolig ikke bare er en bolig, og at det kan være behov for et ulikt eller høyt tak for å ivareta ulike grupper i samfunnet?

Audun Lysbakken (SV) [12:04:28]: Det er et godt spørsmål. Det er selvfølgelig sånn at det alltid vil være komplisert å lage den typen modeller, enten det måtte være for strømstøtte eller prissystemer basert på forbruk, nettopp fordi det både i ulike deler av landet og i mange andre grupper ikke trenger å være en nøyaktig sammenheng mellom boligstørrelse og inntekt. Likevel er det noen sammenhenger som er tydelige, og det er f.eks. at man klarer å støtte mer veldig mange flere av

dem som har minst, hvis man øker støtten for de første kilowattimene man bruker, sånn som vi har foreslått. Derfor er det ingen tvil om at det vil gjøre strømstøtteordningen mer sosial. Så er det en diskusjon rundt hva slags tak man skal ha i en sånn totrinnsmodell. Vi har foreslått 3 000 kWh, og jeg håper regjeringspartiene vil være villige til å gå fordomsfritt og åpent inn i dette, forhandle og se om vi sammen kan få til en mer sosial modell før vinteren.

Bård Hoksrud (FrP) [12:05:45]: Det kunne vært interessant å høre hva Lysbakken tenker om det representanten Arnstad sa om at SVs seier når det gjelder oljepolitikk, var ubetydelig, men jeg skal heller stille spørsmål til SV, som lenge har flottet seg med å påstå at de bryr seg om de svakeste i samfunnet. Det de derimot har vært pådriver for, er utvikling av fritt behandlingsvalg. Nå ser man at viktige plasser innen både psykiatri, helse og rusomsorg blir lagt ned, og kun fordi tilbyderne er private. Det de derimot har glemt å gjøre på veien, er å etablere et alternativt tilbud til de sårbare menneskene som trenger hjelp. Konsekvensen er at pasientene, i god sosialistisk ånd, må stå i behandlingsskø. Dette beviser en gang for alle at SV bryr seg mer om å kneble de private framfor faktisk å hjelpe de svake. Hvorfor mener representanten det er mer fornuftig at folk skal stå i lange behandlingsskøer istedenfor å få lov til og muligheten til å velge behandlingssted selv?

Audun Lysbakken (SV) [12:06:36]: For det første kan jeg forsikre om at jeg har skrevet ned det Marit Arnstad sa, og vi kommer til å ta referatet med i forhandlingene senere i høst, så det var nyttig.

Jeg er glad for at representanten stiller det spørsmålet, for her er vi framme ved en veldig grunnleggende skillelinje oss imellom – Fremskrittspartiets idé om at kommersialisering vil gi et bedre tilbud til vanlige folk, når realiteten er at kommersialisering gjør at store summer over tid tas ut av velferden og ender som profitt hos rike eiere. Det kan ikke være verken en effektiv eller fornuftig måte å bruke folks skattepenger på. Et godt eksempel på det er at da SV forlot regjeringskontorene i 2013, hadde vi stoppet bruken av anbud i barnevernet og var i gang med en avkommersialisering av barnevernet. Fremskrittspartiet gjeninnførte kommersen med en gang, med det resultat at vi har fått en barnevernssektor der de private ideelle skvises og store konsern har tatt mer og mer over, med den følge at store penger forsvinner ut av barnevernet og helt ut til internasjonale skatteparadiser.

Guri Melby (V) [12:08:00]: Jeg får også ønske velkommen tilbake. Jeg setter stor pris på menn i viktige jobber som tar lang pappaperm – det er veldig bra.

Jeg har lyst til å spørre representanten om en sak. Lysbakken trekker selv fram hvor viktig det er at Norge gjør det vi kan for å støtte Ukraina i den situasjonen vi er i nå, enten det er med bistand eller med våpen. Jeg er også veldig glad for det standpunktet som SV endte opp med å ta når det gjaldt nettopp våpendonasjoner. Dette er jo en situasjon som selvsagt krever at vi tenker grundig gjennom hva vi gjør, men som innimellom også krever handlekraft, og at vi fatter beslutninger raskt. På noen områder ser vi at det ikke har gått så fort. Det gjelder bl.a. behandlingen av skadde, ukrainske soldater. Der unnlot Norge først å svare på henvendelser. Nå ser vi at det er utfordringer knyttet til krav om betaling av egenandeler for medisinsk behandling.

Mitt spørsmål til Lysbakken er: Ønsker man å adressere denne problemstillingen i og med at man sitter i et tett samarbeid med regjeringen, eller eventuelt å støtte et av de forslagene som ligger til behandling her i salen om nettopp dette i forbindelse med trontaledebatten?

Audun Lysbakken (SV) [12:09:05]: Vi har ikke tatt stilling til det forslaget ennå, men jeg kan forsikre om at det kommer vi til å ta stilling til kun ut fra én ting – og det er hva vi mener er riktig. SV er et opposisjonsparti uten noe formalisert samarbeid med regjeringspartiene, og det betyr at vi stemmer for det vi er for, og mot det vi er mot, som det så berømt heter, men det er også sant i dette tilfellet.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:09:37]: Først vil jeg takke for et godt innlegg. Hvis man tar vekk noe av retorikken, tror jeg at jeg var enig i alt som ble sagt i hovedinnlegget. Jeg er også glad for at Lysbakken er tilbake igjen. Vel unt lang pappaperm – det er jeg glad for, det er den viktigste jobben representanten har.

Men representanten har også en viktig jobb i høst. Det er et stort alvor over situasjonen, og det er et stort ansvar som ligger på SVs skuldre. Ryktene sier at det kan være et vanskelig og krevende bistandsbudsjett SV møter, men også situasjonen – som han tok opp i sitt innlegg – med at det er flere og flere barn som opplever at familien ikke har nok penger. I forrige uke var det en overskrift i en avis som jeg likte godt: Økt barnetrygd ga færre lavinntektsfamilier. Forrige gang SV var i regjering, valgte man å ikke øke barnetrygden, man prisjustert den heller ikke. I budsjettet for i år var det heller ikke inne. Man kuttet for øvrig også fritidskortet, som vi mente var et viktig tiltak for å gi barn og unge mulighet til å delta i fritidsaktiviteter.

Vil SV sikre at budsjettet for neste år, som man har en så stor hånd på rattet til, sikrer at det kanskje aller viktigste tiltaket for å løfte barn ut av fattigdom, nemlig økt barnetrygd, kommer inn?

Audun Lysbakken (SV) [12:10:46]: Barnetrygden er et veldig viktig og sterkt undervurdert virkemiddel når det gjelder vår kamp, ikke bare mot fattigdom, men også mot forskjeller. Det er mange som ikke er klar over det, men barnetrygden bidrar også til å utjevne ulikhet. Den typen universell ordning er veldig fornuftig, særlig hvis det kombineres med å skattlegge de rikeste hardeste. Da gjør det ingenting at de også får lite grann penger i barnetrygd.

SV har prioritert barnetrygd gjennom mange år. Det var en stund det ikke var så høyt på dagsordenen, og kanskje var vi heller ikke like overbevist om at det var et avgjørende virkemiddel. Men det har vi ment i mange år nå og også gitt Kristelig Folkeparti honnør for de økningene de fikk til, og vi kommer til å fortsette å jobbe for økt barnetrygd. Så får vi aller først se hva regjeringen kommer med på torsdag, og så skal vi legge fram våre forslag i etterkant.

Presidenten [12:11:43]: Replikordskiftet er omme.

Bjørnar Moxnes (R) [12:12:11]: Bladet Kapital kom nylig med sin liste over Norges 400 rikeste, og den viser at på toppen går det godt. Aldri før har vi hatt flere milliardærer i Norge – 400 dagligvaregiganter, laksebaroner, hotellkonger og velferdsprofitører. Rema-Reitan og Kiwi-Johansson er Norges andre og fjerde rikeste. De har økt formuene sine med 13 og 11 mrd. kr på ett år. Norges sjette rikeste, laksebaronen Gustav Witzøe, er god for 5 mrd. kr mer enn i fjor, og Kjell Inge Røkke – for tiden bosatt i Sveits – er med sine 45 mrd. kr på 7. plass på listen.

Lørdag skrev Dagens Næringsliv at oljeskattepakken stortingsflertallet vedtok i 2020, er verd rundt 2 mrd. kr for Røkke. Til det svarer han at sannheten er at «det er jeg som gir det norske folk og fellesskapet en gavepakke».

De 400 har bygd sin rikdom på fellesskapets ressurs-er og på hardt arbeid fra vanlige folk. Selv gir milliardærene inntrykk av at de skaper arbeid. Men det er omvendt: Arbeidet skaper milliardærer.

Kapital viser den ene siden av Forskjells-Norge – det finnes også en bakside. Nå er det 400 000 familier som sliter, dobbelt så mange som i fjor. Stadig flere må velge mellom mat og strøm, og ifølge forskerne er det fare for matfattigdom. Noe sånt hører ikke hjemme i det norske samfunnet, men nå står vi der, og køene foran matutdelingssentralene er rekordlange.

Rødt har i over ti år advart mot det som skjer. Generasjonen som nå vokser opp, er den første på over 100 år som får det mer utrygt. Vi ser et Forskjells-Norge der de på toppen boltrer seg i rikdom og makt, mens vanlige folks problemer lenge er blitt oversett, og mange vil møte den mørkeste vinteren i manns minne.

For bare ett år siden ga valget et historisk stort flertall for et skifte med en historisk sterk venstreside. Folk hadde håp og forventninger om forandring. Derfor har skuffelsen blitt stor over mangelen på en tydelig, ny kurs og klar retning. I over 100 år har vi bygd landet på rimelig strøm fra ren vannkraft. Det har gitt grunnlag for bosetting, sysselsetting og verdiskaping i hele landet. Men akkurat nå er dette historiske fortrinnet borte sør for Dovre. Det folk forventer, er ikke å bli strømklienter, men at venstresiden tar kontrollen tilbake.

Skuffelsen er grunnen til at en høyrebølge kan skylle over Norge i 2023 og 2025. Men de borgerlige er ikke svaret. Sylvi Listhaug var den fjerde i rekken av Fremskrittspartiets energiministre som åpnet slusene for krafteksport til utlandet og underla Norge EUs energi-byrå ACER. Erna Solberg kuttet skattene for de rikeste og tok brillestøtten fra barn, og begge var de bemanningsbransjens beste venner. Høyresiden har aldri gått i spissen for vanlige folks interesser, og heldigvis er det ingen naturlov som ligger bak høyrebølgen.

Målingene viser nå også at Rødts framgang kan bli avgjørende for å hindre et blått flertall. Rødt er den sterkeste motkraften mot denne høyrebølgen.

Så sier noen at opposisjonen ikke er enig med seg selv, og selvfølgelig er vi ikke det. Rødt vil ta Norge i en helt annen retning enn Erna Solberg og Sylvi Listhaug. Målet vårt er å ta i bruk de hundre mandatene for forandring fra stortingsvalget, møte priskrisen med styrket velferd som en skikkelig tannhelsereform, finansiere styrket velferd med økt skatt for de rike – og her er skatten på laksebaroner en god start – og skape en miljøpolitikk som er kraftfull og rettferdig. Dette er nøkkelen til et sterkt venstresideflertall over tid: samarbeidet om å sette vanlige folks interesser først. Slik kan og skal venstresiden vinne valget, både i 2023 og i 2025.

Heldigvis merkes det i trontalen at vi ikke har en høyre-regjering lenger. Der tidligere trontaler har skjønnet Forskjells-Norge og anerkjent det uorganiserte arbeidslivet, snakker regjeringen nå om å redusere forskjellene, både økonomisk og geografisk, og å styrke det organiserte arbeidslivet.

Samtidig har regjeringen varslet at mye i Hurdalsplattformen må settes på vent, men det er mye i plattformen som lar seg gjennomføre, også om budsjettene er stramme:

- for det første: retningslinjer som reduserer lønnsforskjeller i staten og setter en stopper for lukrative etterlønns- og sluttavtaler i helsesektoren
- for det andre: stramme opp arbeidsgiveransvaret og øke organisasjonsgraden, ha en norgesmodell for offentlige anskaffelser og sikre arbeidstakernes rettigheter ved konkurs
- for det tredje: fase ut kommersielle i barnevernet

- for det fjerde: vektlegge klima vesentlig høyere i offentlige anskaffelser og innrette miljøavgifter sosialt og geografisk rettferdig, stoppe frislippene i dro-sjenæringen og sikre Norge unntak fra deler av EUs fjerde jernbanepakke

Her er vår beskjed: Kom til Stortinget med dette, så skal vi i Rødt gjøre vårt for å bidra til en ny kurs.

Arbeiderpartiets tidligere statsminister Odvar Nordli sa en gang:

«Et langt liv har lært meg at markedskreftene har enda ikke løst ett sosialt problem, men du verden hvor mange de har skapt.»

Men de siste tiårene har vi fått mer markedsliberalisme og mindre folkestyre, og troen på den demokratiske samfunnsstyringen og fellesskapsløsninger har gått tapt. De har splittet opp og anbudsutsatt jernbanen. NSB ble til Vy, med en underskog av nye etater og selskaper og flere titalls overbetalte direktører, og utenlandske selskaper som Go-Ahead har fått overta norske jernbanestrekninger. EUs fjerde jernbanepakke kan låse oss til dette, selv om folkeflertallet ønsker noe annet. Kommersielle aktører brer om seg i velferden, innen eldreomsorg, barnevern og barnehager, og bunnlinjen til oljeselskapene og milliardærenes frihet til å ta privatfly til hytta settes foran framtidens arbeidsplasser og en levedyktig klode. Vi kan prise oss lykkelig over at vi i 1971 hadde folkevalgte som ikke overlot sokkelen til amerikanske storselskaper da vi fant oljen. Det ville neppe skjedd i dag. Og ikke minst: Dere lar prisen på norsk strøm fra norsk vannkraft til kunder i Norge settes på en europeisk strømbørs basert på tyske gasspriser.

Nå er det tid for å ta tilbake kontrollen: ta tilbake kontrollen over jernbanen fra direktører, utenlandske selskaper og EU, ta tilbake kontrollen over velferden fra velferdsprofitør-milliardærene, ta tilbake kontrollen over klima- og naturressursene fra oljedirektørene og privatflyeliten, og ta tilbake kontrollen over kraften fra strømselskapene, Nord Pool og ACER.

Vi lever i urolige tider, og situasjonen er alvorlig. Putin har på ulovlig vis annektert deler av Ukraina i klar strid med folkeretten. Rødt fordømte umiddelbart invasjonen og fordømmer også russisk anneksjon, og fra dag én har vi støttet ukrainernes rett til motstandskamp. Den ukrainske forsvarsviljen er helt avgjørende, og det er viktig at ukrainerne slår tilbake invasjonen. Det russiske regimet driver brutal krigføring, med drap på sivile, plyndring, tortur og massegraver. Putins autoritære imperialisme strider mot alt det Rødt står for.

Rødt har krevd harde straffetiltak mot det russiske regimet. Vi har foreslått selvstendige norske sanksjoner mot oligarker i norske farvann og stans i utbetaling av leterefusjon for olje til dem, og Rødt har foreslått at Norge tar initiativ til å slette Ukrainas statsgjeld til Verdens-

banken og Det internasjonale pengesfondet. Penger går ut av Ukraina, gjelden tårner seg opp i milliardbeløp i avdrag og strafferenter. Dette er milliarder som kunne ha finansiert forsvarskamp, humanitær hjelp og gjenreising. Rødt stiller seg solidarisk med ukrainerne.

Med Putins krig og sabotasjen av gassrør i Østersjøen må vi styrke norsk beredskap og det norske forsvaret. Rødt ønsker å gjenopprette Sjøheimevernet. Rødt ønsker også å styrke Siviltforsvaret og Heimevernet, og vi ser fram til gode diskusjoner med andre partier i Stortinget om disse forslagene og om andre forslag som kan styrke norsk beredskap og norsk forsvar i tiden framover. Nå trengs en politikk for både trygghet og for rettferdighet, og jeg tar med det opp Rødts forslag i saken.

Presidenten [12:21:48]: Da har representanten Bjørnar Moxnes tatt opp de forslagene han refererte til. Det blir replikkordskifte.

Mani Hussaini (A) [12:22:01]: Russlands ulovlige krig mot Ukraina har gått inn i en ny fase. Mens ukrainere blir drept og jaget på flukt, har Russland ulovlig annektert fire ukrainske fylker og etter alt å dømme sprengt gassrørledningene i Østersjøen.

Russlands ulovlige angrepskrig mot Ukraina har forandret Norge, men krigen i Ukraina har også vist Rødts sanne ansikt i sikkerhetspolitikken. Rødt ville at Norge skulle hindre våre to nærmeste naboer i å bestemme sin egen sikkerhetspolitikk og si nei til svensk og finsk NATO-medlemskap. Den sikkerheten vi nyter godt av som NATO-medlem, vil Rødt nekte våre nærmeste naboer. Det er grunnleggende usolidarisk og uansvarlig politikk.

Mener Rødt og representanten Moxnes fortsatt, på bakgrunn av utviklingen i krigen og det faktum at Russland rykker stadig nærmere oss, at det var riktig å si nei til svensk og finsk NATO-medlemskap?

Bjørnar Moxnes (R) [12:23:01]: Det Stortinget behandlet før sommeren, var ikke svensk eller finsk selvråderett. I proposisjonen skrev regjeringen selv at vedtak i NATO om utvidelse er i siste instans en politisk beslutning ut fra en helhetsvurdering av konsekvensene for euro-atlantisk sikkerhet og stabilitet. Så regjeringen anerkjente at forholdet mellom Russland og hele NATO-blokken ble endret, også ved at den direkte landegrensen ble mer enn doblet. Vi gjorde en helhetsvurdering og ga vårt syn på det ut fra hva som var regjeringens proposisjon.

Så skjer jo nå det som vi advarte mot. Det er det autoritære Erdogan-regimet i Tyrkia som har trenert og blokkert Sveriges og Finlands søknader og utsatt dem for utpressing og urimelige krav. Høyre og Arbeiderpartiet stemte imot å verne Sveriges og Finlands selvråde-

rett mot press fra Tyrkia da saken var oppe i Stortinget. Vi stemte for det forslaget.

Mani Hussaini (A) [12:24:00]: Jeg håper alle, også utenfor denne salen, merker seg representanten Moxnes' svar. Svenskene og finnene ba oss om hjelp. Rødt avviste den hjelpen. Da vi ble medlem i NATO i 1949, ga det ikke bare et grunnlag for norsk sikkerhetspolitikk, men det stadfestet at vi ikke kunne stille oss likegyldig til den ideologiske kampen mellom demokrati og totalitære regimer. Daglig lever ukrainere med krig, smerte og lidelse. Samtidig sitter Rødt med det privilegiet at de kan si nei til å hjelpe det ukrainske folk med våpen. Representanten sa her at Rødt skal være solidarisk med det ukrainske folk. Solidarisk med hva da? Med ord, når ukrainere ber om våpen? Jeg er veldig glad for at Rødt ikke har flertall i denne salen, for da hadde det bare vært med ord. Vi ser at ukrainere rykker stadig framover og tar tilbake kontrollen. Hvordan mener representanten Moxnes Ukraina hadde slått tilbake om alle land gjorde som Rødt og sa nei til å sende våpen til ukrainerne?

Bjørnar Moxnes (R) [12:25:09]: Rødt har sagt ja til å sende militært utstyr, som hjelmer, skuddsikre vester og sambandsutstyr, og også medisinsk utstyr for å hjelpe Ukraina. Så har vi samtidig holdt fast ved det som har vært det norske prinsippet i over 60 år, som ble erklært av Gerhardsen-regjeringen i 1959: Norge vil ikke tillate salg av våpen og ammunisjon til krig. Finn Moe, som var Arbeiderpartiets mangeårige leder av Stortingets utenrikskomité, sa i debattene at Arbeiderpartiet støttet en rekke frigjøringsbevegelser i verden, selv om Norge ikke sendte våpen til dem. Norge sendte ikke våpen til Tsjekkoslovakia da Sovjetunionen angrep og invaderte i 1968. Men det var ikke noe støtte til Sovjetunionen, tvert imot var det enighet i salen her i Stortinget om at støtte ikke trengte å bety våpenstøtte.

Så er Norge både NATO-medlem og nabo til Russland og har 20 mil direkte grenselinje. Det har også vært en del av Rødts vurdering av spørsmålet om akkurat våpenleveranser. I de øvrige sakene er vi jo enige her i dag.

Peter Frølich (H) [12:26:26]: Minutt for minutt frigjøres Ukraina. Det skjer med ukrainsk blod, med ukrainske liv, med ukrainsk innsats. Men det hadde ikke skjedd uten den uvurderlige støtten og våpnene de får fra USA, Canada, Spania, Frankrike, Italia, Tyskland, Benelux, Storbritannia, Skandinavia, Baltikum, hele Øst-Europa og land på Balkan. Dette er solidaritet i praksis. Dette hadde aldri skjedd – aldri skjedd – hvis Rødt fikk viljen sin. Jeg synes det er verdt å reflektere over. Jeg synes det er verdt å huske på, spesielt for velgere som lar seg friste av den splittende retorikken, den

nesten demagogiske retorikken, som vi hører fra representanten Moxnes.

Bjørnar Moxnes (R) [12:27:20]: Hvis spørsmålet var om Rødts retorikk, ville jeg kanskje svare at det ikke er spesielt splittende å vise til hva som har vært en enighet, konsensus, på Stortinget siden 1959. Så er det naturligvis helt logisk at man har en diskusjon om de prinsippene står seg i 2022. Men det er altså sånn at når Stortinget tidligere ikke har gått inn for våpenleveranser, har man ikke blitt anklaget for å støtte den parten som har gått til angrep. Man har støttet den som blir angrepet på andre måter, og det har vært begrunnelser for det som jeg tror også vil stå seg i ettertid. Etter mitt syn ville det ha vært interessant å få en mer kanskje reell diskusjon i Stortinget om konsekvensene av krigen, også for Norge som NATO-medlem, og ikke minst som et land som har en 20 mil lang direkte grense til Russland. Den diskusjonen har vi ikke fått så mye av. Derimot har det vært mye snakk om Rødts standpunkt, men liten vilje til å gå inn i realdiskusjoner om disse tingene. Det synes jeg er litt synd.

Peter Frølich (H) [12:28:27]: Jeg så det var etterlyst et spørsmål. Jeg bruker ikke replikkrundene til å stille spørsmål, for jeg har strengt tatt ikke ubesvarte spørsmål om Rødts politikk når det handler om Ukraina. Det standpunktet er velkjent. De fleste tok inn over seg realitetene og alvoret ved krigsutbruddet, men det har gått ni måneder – ni måneder – med lidelser og daglige nyheter fra overgrepene i Ukraina uten at Rødt har rikkert sitt standpunkt. De står ganske alene i verden om dette standpunktet, men det er en liten klubb av partier på ytre venstre og ytre høyre som er skjønt enige om denne linjen, bl.a. Ungarns Viktor Orbán. Hvis det er det som er meningsfellene, bør alarmen gå. Vi andre bør takke ukrainerne hver dag vi går til sengs, og hver dag vi våkner, for at de med livet som innsats står opp for frihet, demokrati og en regelstyrt verdensorden.

Bjørnar Moxnes (R) [12:29:21]: Det er ikke Rødt som ønsker å være i militærallianse med Orbán eller med Erdogan. Det er det Høyre og andre partier som ønsker. Den alliansen gir også en viss utpressingsmakt til autoritære regimer overfor demokratier – som vi ser har skjedd, og som vi har advart mot siden før sommeren.

Så er det sånn at i Norge er det få partier som er enig med oss, det er vi fullt klar over. Ser man litt ut i verden, er det et litt annet bilde – når man ser på verdens land totalt sett – når det gjelder våpenleveranser til Ukraina, men Rødt har vært krystallklar i fordømmelsen av invasjonen. Rødt har gått i spissen for strengere sanksjoner enn det Stortinget har gått inn for. Vi ville ikke av den

grunn finne på å antyde at de som har stemt mot våre forslag om strengere sanksjoner og tiltak mot det russiske regimet, skulle ha noen som helst sympati for det regimet. Her finnes det ulike syn på våpenleveransene. I de øvrige spørsmålene er vi ganske enige (presidenten klubber), men Rødt går altså lenger enn Høyre på noen punkter. (Presidenten klubber igjen.) Det mener jeg er fornuftig.

Presidenten [12:30:31]: Det er altså slik at også i dette stortingsåret er taletiden slutt når taleuret har talt ned til null.

Marit Knutsdatter Strand (Sp) [12:30:47]: De parlamentariske lederne har tverrpolitisk vært opptatt av krigen i Europa og trusselen i øst. Rødt støtter ukrainerne verbalt, som vi så fint hørte her, men hva med praktisk og politisk? Nå handler det dessverre om kuler og krutt ved frontlinjen. Rødt mener at Norge bør bygge et forsvar uavhengig av NATO, EU og USA. På partiets hjemmeside kan man lese:

«Den sterkt økte militære aktiviteten fra USA og NATO i nordområdene utgjør en trussel mot Norges viktige og gode naboskap med Russland.»

Hvordan ser Rødt for seg at vi skulle håndtert bevoktning, sikkerhet og dagens situasjon uten et samarbeid med andre strategisk viktige land?

Bjørnar Moxnes (R) [12:31:35]: Rødt ønsker et sterkere samarbeid med en rekke land om forsvar og beredskap, men også å styrke den norske beredskapen og forsvarsevnen. Det var ikke på Rødts vakt at man kuttet Hæren fra 160 000 til 10 000 soldater, halverte Heimevernet fra 80 000 til 40 000, la ned Kystforsvaret og også la ned Sjøheimevernet. Rødt ønsker å styrke forsvarsevnen. Vi er, som dere vet, kritiske til deltakelsen i disse utenlandsoperasjonene, som har vært brudd på folkeretten, og som har ført til mange tusen drepte sivile og destabilisering av hele regioner, med Stortingets tilslutning. Men vi står ganske samlet i ønsket om å styrke norsk beredskap, og da er naturligvis diskusjonen de kommende månedene viktig. Hva kan tas av grep for å styrke Hæren, Heimevernet og for å reetablere Sjøheimevernet? Dette vil være avgjørende for nettopp å kunne avdekke farer tidlig og få gjort noe med dem.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [12:32:54]: Det er alltid forfriskende å høre Rødt snakke om forsvarspolitik. Jeg gleder meg til det alternative budsjettet – det kommer virkelig til å svi, skjønner jeg. De skal ha 160 000 mann. De skal styrke HV og grensene. Det koster litt penger.

Men jeg skal snakke litt om nordisk samarbeid, for det har representanten Moxnes vært veldig opptatt av –

samarbeid i Norden. Han vil ikke at vi skal være med i NATO, så man kan ikke ha et NATO-samarbeid i Norden, men Sverige og Finland vil inn i NATO, og Danmark, Island og Norge er allerede i NATO. Så hvilket nordisk land er det egentlig representanten Moxnes ser for seg å samarbeide med? Et samarbeid vil alltid inngå i alliansen, men når Rødt vil stå utenfor, vil jeg gjerne vite hvordan denne retorikken stemmer overens med realitetene.

Bjørnar Moxnes (R) [12:33:38]: Det Rødt har foreslått, som vi går inn for, og som også SV støtter, er å gi en gjensidig sikkerhetsgaranti til nordiske land, altså jobbe for at det blir gjensidige garantier helt uavhengig av NATO-medlemskapet. Vi vet at artikkel 5 forutsetter konsensus i NATO, og det er regimer i NATO – som det tyrkiske og det ungarske regimet – som vi ikke utelukkende kan stole på at til enhver tid vil gjøre det som er best for Norge. Så det å utstede og jobbe for den typen gjensidige sikkerhetsgarantier mellom nordiske land, uavhengig av om Erdogan skulle blokkere vedtak i NATO-rådet, er viktig for sikkerheten i Norden. Hvis disse landene kommer inn i NATO, vil Rødt naturligvis jobbe for et best mulig samarbeid med disse landene i den rammen også, og vi vil jobbe for at den norske regjeringen skal gå i spissen for den typen gjensidige garantier som ikke hviler på tilslutning fra Orban og Erdogan, slik det er med dagens ordning.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [12:35:02]: Raudt og SV deler mykje av verkelegheitsforståinga rundt energimarknaden, at ein må ta meir kontroll over han for at han skal tene folket betre. Men det er ting i politikken til Raudt som eg slit meir med å finne ut av. Det gjeld særleg det som handlar om klimagasskutt og korleis vi skal nå Paris-måla. Kan representanten Moxnes forklare meg, på eit enkelt vis, kva som er Raudt sin politikk for å nå klimamåla?

Bjørnar Moxnes (R) [12:35:36]: Rødt har en rekke forslag, som bl.a. handler om å kutte eksisterende klimagassutslipp, både i samferdselssektoren, innenfor olje og gass og ikke minst innenfor industrien, hvor det er et stort potensial gjennom elektrifisering av landindustrien. Vi har også en politikk for framtidige utslippskutt gjennom å stanse letingen etter ny olje og gass. Vi må utvikle fornybare energikilder, framfor å finne olje og gass som skal utvinnes om kanskje 10, 20 eller 30 år. Så ser vi at muligheten for å få til en elektrifisering og avkarbonisering av landindustri og transport innenlands trues av uhemmet og uregulert krafteksport, og ikke minst av at man vil sende strømmen fra land og tappe fastlandet for dyrebar strøm – altså sende den ut på sokkelen for elektrifisering av oljeinstallasjonene,

som da vil gi null globale utslippskutt, men som vil føre til mer eksport av fossil gass.

Presidenten [12:36:43]: Replikordskiftet er omme.

Guri Melby (V) [12:37:04]: Denne trontaledebatten finner sted i en svært krevende tid, og derfor er debatten også veldig sterkt dominert av nettopp det. Krigen i Ukraina har utløst en krise som preger oss veldig sterkt som samfunn, både i det store og i det små. Fredag var en mørk dag og uten tvil den mørkeste siden angrepskrigen startet i februar. Allerede i 2014 annekterte Russland Krymhalvøya, og nå gjør de nok et forsøk på en ulovlig og folkerettsstridig annektering av ukrainsk territorium. Denne annekteringen er, sett fra Russlands side, irreversibel. Det er utenkelig at Russland frivillig skal gi fra seg landområder i det som de nå anser som russiske territorier.

Med denne annekteringen fjerner Putin det lille snevet av håp om å kunne finne fram til en forhandlet løsning, og han varslar at denne krigen vil vare lenge. Nå er det ingen vei tilbake for Russlands president. Og med sabotasjen av gassrørledningen i Østersjøen tror jeg mange av oss opplevde at denne krisen kom ubehagelig nær Norge. Derfor må også Norge og Vesten svare resolutt på dette.

Det å håndtere situasjonen fra dag til dag er ikke en god strategi. Venstre mener at Europa, Norge og NATO trenger en langsiktig og forpliktende plan for hvordan Putins autoritære Russland skal stanses, og for hvordan vi tar Norge og Europa framover. Da må vi jobbe i to spor. For det første må vi selvsagt sikre Norge, og vi må avskrekke Russland fra angrep på norsk sokkel eller annen kritisk infrastruktur. For det andre må vi bidra sterkt til at Ukraina kan vinne kampen mot Putins regime. Det er viktigere enn noen gang at Vesten forsyner Ukraina med flere og tyngre våpen for å vinne tilbake territoriet sitt. Ukraina er svært tydelige: For å stå imot og for å kunne drive Russland tilbake trenger de kraftige langdistansevåpen. De trenger defensive våpen, sånn som NASAMS luftvern, og våpen som kan forsvare dem til havs, som norske NSM-missiler kan.

De siste ukene har vi sett en framgang for Ukraina på slagmarken. Mye av årsaken er ukrainsk heltemot og vestlige våpen. Som president Zelenskyj sa til Stortinget i vår: Friheten må bevæpnes, og ikke noe dårligere enn tyranniet. Så lenge ukrainerne er villige til å kjempe, må vi være villige til å bevæpne dem. I dag tar vi beslutningene om hva vi kan gi Ukraina i morgen. Forrige uke annonserte regjeringen at Norge skal bidra med noe mer våpen til Ukraina. Siden vestlige våpenlager nå er i ferd med å tømmes, må nye våpen produseres. Som et enkeltbidrag er regjeringens annonserte bidrag godt, men i det store, i en krig som kommer til å vare lenge, er dette

for lite. Det regjeringen nå vil sende, er ikke i nærheten av å være det ukrainerne trenger. For å sette det på spissen: Ukraina trenger luftvern mer enn vinterjakker.

Regjeringen må også vise det norske folk at de forstår at forholdet vårt til Russland er varig endret. Det virker som om regjeringen tror at når denne krigen er over, skal vi tilbake til en form for normalsituasjon. Jeg frykter at det er et hinder for at vi nå i dag innfører nødvendige sanksjoner og effektive tiltak. Norge bør så raskt som mulig kaste russiske fiskefartøyer ut av norske havner, finne en løsning på de sivile fartøyene som kartlegger den norske kontinentalsokkelen, og ikke minst frata russiske skipsmannskap farledsbevisene. Vi kan verken risikere å være naive eller for trege. Regjeringen må kommunisere utvetydig at Norge vil komme med langsiktige og kraftfulle bidrag til Ukrainas kamp mot det autoritære Russland. Like tydelig bør regjeringen kommunisere at vi stiller opp, bl.a. ved å ta bort den smålige og byråkratiske egenandelen for ukrainske soldater som får medisinsk behandling og oppfølging i Norge. Det er uverdige.

Det er ingenting Russland heller vil enn at europeiske land skal vende seg innover, at politikere i land etter land skal si at nå må vi prioritere våre egne folk, nå må vi prioritere våre nasjonale interesser, og at de politiske partiene skal skylde på hverandre eller på EU for at strømprisen er høy. Realiteten er at ansvaret må legges der det hører hjemme, nemlig på skuldrene til Vladimir Putin. Det er han som bruker gass som et våpen for å splitte oss. Han vet selvsagt at det finnes populistiske krefter i alle europeiske land, og han vet at støtten til Ukraina fra vestlige ledere kan minske når man samtidig må drive krisehåndtering på hjemmebane. Jeg vil derfor berømme regjeringen for ansvarlighet og anti-populisme i sitt svar på energikrisen som vi nå har i Europa. Det er godt å se at regjeringen ikke gir etter for enkle argumenter og lettvinde svar fra ytterfløyene i norsk politikk. Regjeringen har Venstres fulle støtte for sin linje for internasjonalt forpliktende samarbeid og for nasjonale tiltak for å avhjelpe situasjonen for norske forbrukere.

Norge har i den situasjonen vi er i nå, stått skulder ved skulder med våre europeiske og transatlantiske allierte, og det er denne solidariteten som nå er under målrettede angrep fra Putin. Den må vi forsvare og bevare.

Det siste halvåret har også vist hvor langt unna innflytelse vi er når vi ikke er medlem av EU. Vi sitter på gangen når sanksjoner vedtas, vi sitter på gangen når det diskuteres løsninger på energikrisen, og vi sitter på gangen når EU skal løse klimakrisen. Samtidig som våre naboland vil samarbeide tettere med EU, er regjeringens bidrag å utrede hvordan vi kan samarbeide mindre.

Norge hører sammen med våre nærmeste naboland og allierte. Vi kan ikke lenger nøye oss med å være en lobbyist. Vi trenger mer forpliktende europeisk samar-

beid, ikke mindre. Da trenger vi en opplyst EU-debatt. Vi trenger en fullverdig utredning av EU, og målet for Venstres del er at det skal ende med medlemskap i EU.

På torsdag legger regjeringen fram statsbudsjettet, og dette skjer i en tid da mange utenfor Norge begynner å stiller spørsmål ved hvordan Norge forvalter det enorme overskuddet vi får gjennom energiprisene. Jeg forventer at budsjettet på torsdag viser verden at vi ikke bare er oss selv nok, men at vi ser at verden har mange uløste kriser, og at Norge er klare til å bidra til å løse disse.

Selv om krig, sikkerhet og beredskap nå tar veldig mye av oppmerksomheten i den politiske debatten, må vi aldri glemme at den største krisen er klima- og naturkrisen. Her må vi levere konkrete løsninger ved hver eneste korsvei. Derfor la Venstre og den forrige regjeringen fram en konkret plan for å nå klimamålet i 2030, og når regjeringen legger fram statsbudsjettet, får vi svar på om de har tatt alvor et inn over seg.

Det unike med vår klimaplan var at det ikke bare var en liste med mål og gode intensjoner. Planen viste konkret hvordan vi skal nå klimamålet for 2030 – tonn for tonn, år for år. Og målene for kutt ble koblet til konkrete virkemidler. Det gjør at det er ganske enkelt å se om vi er i rute for å nå de målene som vi står sammen om i denne salen. Planen viser konkret hvilke kraftfulle grep som må til for å få ned utslippene. Og vi vet alle sammen at vi ikke har så veldig mye å gå på. Hvis man fjerner et virkemiddel uten å sette inn et annet, ryker klimamålet. Så hvis regjeringen viker en tomme fra den planen uten å komme med en fullgod erstatning, viser regjeringen at de ikke tar klimakrisen på alvor. Det har dessverre vært regjeringens retning så langt. Hver gang de har hatt en mulighet til å styrke klimapolitikken, har de endt med å svekke den i stedet. La oss håpe at det ikke skjer på torsdag.

Det å nå klimamålet er viktig for oss og ikke minst for våre barn og barnebarn. Det er en generasjon vi nå skylder veldig mye – en generasjon som har fått ungdomstiden sin sterkt begrenset av en pandemi, og som nå har fått skoleåret betydelig utsatt på grunn av en skolestreik. Regjeringen har en stor oppgave og et betydelig ansvar for å følge opp ungdommene våre. Av alle våre hjemlige problemer mener jeg dette er det som bør ligge øverst på listen over tiltak som vi jobber med: det å gi barn og unge en mulighet til nå å ta igjen det tapte, til å få ekstra hjelp og støtte etter to–tre veldig krevende år, det å ta vare på barn og unges psykiske helse. Det å ta vare på barn og unge er nemlig å ta vare på fremtiden, og det er nøkkelen til å ta Norge framover.

Med dette vil jeg også ta opp det forslaget som Venstre har levert inn til denne debatten, og som jeg håper det er mulig å samle et bredt flertall for, nemlig at vi fjer-

ner kravet om egenandel for skadde ukrainske soldater, slik at vi sikrer at de får medisinsk hjelp i Norge.

Presidenten [12:46:57]: Da har representanten Guri Melby tatt opp Venstres forslag.

Det blir replikkordskifte.

Kamzy Gunaratnam (A) [12:47:15]: Jeg vil starte med å takke representanten for at hun fokuserer på Ukraina. Det er en urolig tid vi lever i, og det er mange som føler på en uro også her hjemme.

Representanten Melby var statsråd gjennom en pandemi som gjorde at vi måtte holde avstand og holde oss hjemme. Likevel foreslo partiet hennes i fjor vår en svekkelse av sykelønnsordningen. Konsekvensen av et slikt forslag ville vært at flere måtte velge mellom en trygg inntekt og det å unngå å smitte andre på jobb. Med erfaringene hun nå sitter igjen med etter pandemien, synes representanten det høres rimelig ut at dette er et valg vanlige folk må ta?

Guri Melby (V) [12:47:57]: Nå håper jeg ikke det var det at jeg var statsråd som gjorde at vi måtte holde avstand, men sånn var jo situasjonen.

Det var to veldig tøffe år på veldig mange områder, og det er ingen tvil om at veldig mange måtte holde seg hjemme i situasjoner der vi kanskje vanligvis ikke gjør det. I dag er jeg litt groggy i stemmen. For et år eller to siden hadde jeg kanskje ikke gått på jobb, men det gjør jeg i dag.

Det vi gjorde gjennom pandemien, var at vi lagde veldig mange ordninger som var spesialtilpasset den situasjonen vi sto i. Vi lagde mange støtteordninger for å sikre at folk hadde mulighet til å holde seg hjemme, at butikkene kunne holde stengt, alle de tiltakene som vi gjennomførte. Det betyr også at dersom Venstre hadde fått gjennomslag for sine mer overordnede forslag om å endre sykelønnsordningen, ville vi selvsagt i en situasjon med en pandemi laget unntak for det, som ville gjort at det ikke hadde straffet seg for noen å holde seg hjemme. Det mener jeg er åpenbart.

Kamzy Gunaratnam (A) [12:48:52]: Det er godt å høre at Venstre er enig i at det å svekke sykelønnsordningen uten andre tiltak vil forsterke forskjellene i arbeidslivet. Med dårligere sykelønn vil de som har mulighet til å jobbe litt hjemmefra, gjøre det, og så har man de som må være fysisk på jobb for å gjøre jobben sin. En som jobber på kontor, kan jobbe litt hjemmefra, sånn som flere av oss her, mens en som ikke kan gjøre det, er f.eks. en barnehagelærer, en bussjåfør, osv. Synes representanten fortsatt at det er rettferdig, og står man inne for et slikt kutt i sykelønnsordningen?

Guri Melby (V) [12:49:30]: Jeg vet ikke om representanten Gunaratnam hørte på svaret mitt, for jeg svarte ikke bekreftende på at vi var enige om en svekkelse av sykelønnsordningen.

Men det Venstre har tatt til orde for, som vel det eneste partiet i denne forsamlingen, er at vi må tørre å se på velferdsordningene våre for å sikre at vi har ordninger som er bærekraftige for framtiden. Vi er i en situasjon der vi er blant dem med verdens høyeste sykefravær. Vi har mye høyere sykefravær enn våre naboland, og det betyr at vi har veldig store utgifter knyttet til sykefravær. Vi vet at hvis både staten og arbeidsgivere tar et større ansvar for å sikre folk tilbake på jobb, vil vi også i mye større grad kunne ta i bruk den arbeidskraften vi vet at vi trenger. Jeg står ikke med en fasit på en sykelønnsordning som sikrer at folk kommer seg på jobb, men jeg ønsker at de partiene som faktisk er opptatt av velferdsstaten, og som ønsker å ta vare på velferdsstaten, også er med på en debatt om hvordan vi kan utvikle velferdsordningene videre – og ikke stå fast i gamle løsninger.

Kamzy Gunaratnam (A) [12:50:31]: Siden jeg da misforsto svaret, må jeg spørre igjen: Ønsker eller ønsker ikke Venstre å svekke dagens sykelønnsordning?

Guri Melby (V) [12:50:41]: Vi ønsker ikke å svekke sykelønnsordningen. Vi ønsker en sykelønnsordning for framtiden – en sykelønnsordning som sikrer at vi greier å ta vare på folk som er syke, at det skal være mulig å være syk uten å tape inntekt, men at vi også kan se på hvordan vi kan videreutvikle våre velferdsordninger. Slik det er i dag, har man f.eks. en veldig god beskyttelse dersom man er syk over veldig kort tid, mens veldig mange som opplever å være syk over lang tid, får tap av inntekt. Mener representanten at det er riktig? Burde vi ikke se på hvordan vi kan styrke rettighetene til dem med en langvarig sykdom – mer enn det vi greier i dagens system?

Presidenten [12:51:19]: Nå var replikken til parlamentarisk leder, så da får nok ikke parlamentarisk leder svar.

Kathy Lie (SV) [12:51:37]: Representanten Melby har tidligere vært kunnskapsminister og har helt sikkert fulgt lærerstreiken nøye.

I Norge har vi tradisjon for et sterkt trepartssamarbeid, som ble utfordret flere ganger i de årene vi hadde en blå regjering, som Venstre var en del av. Nå har lærerne streiket for lønn, for arbeidsvilkår og for at flere elever skal ha kvalifiserte lærere i klasserommene. Det er stor skuffelse blant lærerne over at det ble tvungen lønnsnemnd, og heller ikke KS var spesielt fornøyd med det. Vi ser nå at flere studieplasser på lærerutdanningene

står tomme, og at mange lærere slutter eller vurderer å bytte jobbe.

Jeg lurer derfor på om representanten Melby støtter lærerstreiken, og om hun mener at det var riktig med tvungen lønnsnemnd, eller om hun deler min bekymring for uthuling av den faktiske streikeretten i kvinnedominerte, offentlige yrker.

Guri Melby (V) [12:52:24]: Nå vet jeg ikke hva representanten viste til da hun sa at forrige regjering flere ganger utfordret trepartssamarbeidet. Tvert imot var vi veldig opptatt av å ta vare på trepartssamarbeidet. Jeg mener vi ikke minst så hvor viktig det var under pandemien, der vi hadde et veldig tett og godt samarbeid med aktørene, noe jeg mener er en av grunnene til at Norge tross alt greide seg godt gjennom den krisen vi sto i.

Jeg støtter lærernes rett til å streike, på lik linje med alle andre arbeidstakere. Det er kjempeviktig. Jeg tror det er mange her som har stor forståelse for hvorfor lærerne streiker. Jeg tror mange lærere opplever at de står i en veldig tøff hverdag med stadig økende forventninger og et veldig tungt ansvar, et ansvar som bare har blitt større i en vanskelig situasjon. Så det at lærerne bruker streikeretten, er de i sin fulle rett til å gjøre. Vårt ansvar i denne salen er å sørge for at konsekvensene av streiken blir minst mulig, og at vi sørger for å ta vare på barn og unge i en veldig vanskelig tid.

Presidenten [12:53:24]: Replikkordskiftet er dermed omme.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [12:53:49]: Vi lever i en urolig tid. Det er krig i Europa. Mange nordmenn sliter med økende renter og priser på strøm og mat. Pandemien er fortsatt ikke over, og samtidig skaper klimakrisen enorme katastrofer og ustabilitet. Vi har alle lyst til å se barna våre i øynene og fortelle dem at dette vil ordne seg. Men kan vi det? Vi kan vel i det minste minne oss selv på at store problemer har blitt løst før. Europa har tidligere vært rammet av både krig og en overhengende trussel om atomvåpen. Men krig har blitt erstattet med samarbeid, murer har blitt erstattet med åpne grenser, opprustning med nedrustning. Uansett hva slags mareritt Putin prøver å skape med sin krigsmaskin, vil de aldri bli mektigere enn drømmene om frihet, demokrati og fred som vi i Europa kan tilby.

Men det er kanskje vel så viktig å minne oss selv på at verden ikke har blitt bedre av seg selv. Når framtiden ser mørk ut, er det opp til oss å finne lyset og forsterke det, slik en bedre verden har blitt skapt av enkeltmennesker, folkelige bevegelser og modige og forutseende politikere før oss. Hvilke valg vil ta oss nærmere fred og rettferdighet og samtidig sikre livsgrunnlaget vårt? Fellesnevneren for krisene vi står i, er knapphet på ressurs-

er. Enten det er global oppvarming, svekket matsikkerhet, sosial ulikhet, tap av natur eller konsekvensene av Putins krigføring, er løsningen mer rettferdig fordeling og mer samarbeid.

Over 400 000 husholdninger i Norge sliter nå økonomisk. Køene utenfor matsentralene og andre tilbud blir lengre. Mange må velge mellom grunnleggende behov som tilstrekkelig med mat eller oppvarming. Ulikhetene i Norge har økt kraftig de siste årene, men etter over et år med økte strømpriser og krav om bedre fordelingspolitikk er det åpenbart at svarene fra regjeringen ikke monner. Det er uverdige at Arbeiderpartiet ennå ikke har kommet med en krisepakke for dem med dårlig råd. Årets statsbudsjett må trekke kraftig inn på kjøpekraft fra de rikeste og fordele mer til dem som har minst. Samtidig som vi fordeler ressursene bedre her hjemme, må vi bidra til det globale fellesskapet. Hvis privilegerte land som Norge velger en navlebeskuende, nasjonalt orientert strategi, blir krisene verden nå opplever, uløselige.

Miljøpartiet De Grønne ønsker et stabilt, trygt og mer omfordelende samfunn der vi fordeler godene bedre mellom folk i Norge, der vi viser solidaritet med verdens fattigste, og der vi tar naturens tåleevne på alvor. Derfor har våre holdninger til energikrisen vært at vi bør dele ut statens økte inntekter fra høye strømpriser flatt per hode og mer til dem som har minst, istedenfor å gi mest penger til dem som bruker mest strøm, at vi bør legge opp til flere investeringer i solenergi og havvind istedenfor i nye olje- og gassinntallasjoner, at det er bra at vi har et energisystem som er tett koblet sammen med det europeiske, og at vi bør dele på de ekstraordinære inntektene fra høye olje- og gasspriser.

Rødt og Fremskrittspartiets krav om alltid å prioritere Norges interesser først i strømkrisen kan kanskje gi kortsiktige gevinster for Norge, men hvis mange land følger det eksemplet, kollapser grunnlaget for at Europa har nytt 70 år med fred og stabilitet. Det er nøyaktig det Putin vil. Også vi i Norge må ta inn over oss at det er grenser for hvor mange gratispassasjerer Europa og verden tåler. Ja, kablene betyr at også Norge blir trukket inn i Putins energikrig, og Norge er nettoeksportør av strøm nå, men samtidig er vi avhengig av import i perioder av året. For et grønt parti som Miljøpartiet De Grønne er det en selvfølge at energinasjonen Norge spiller på det demokratiske laget i denne konflikten, og at vi hjelper et Europa i større vanskeligheter enn oss selv. Vi kan både skjerme norske forbrukere og gjøre det billig og enkelt å spare strøm uten å vende ryggen til naboene våre.

Vi klarer ikke å løse de krisene som vi står i, alene. Framtiden vår er helt prisgitt vår evne til å bygge forpliktende, varige internasjonale relasjoner. Når vi nå går inn i det som omtales som en krigsøkonomi, må vi alle yte etter evne, og det har Norge mulighet til nå. Vi må jobbe

sammen med Europa for å sikre stabilitet, sikkerhet og beredskap i hele regionen vår. Norge er et av få land som tjener store penger på krigen. Samtidig står mange europeiske land og husholdninger i en svært alvorlig situasjon. Vi kan og bør bidra. Det er i Norges interesse.

Miljøpartiet De Grønne mener at vi bør sette de ekstraordinære olje- og gassinntektene inn på et solidaritetsfond til gjenoppbygging av Ukraina, til fornybar energi i Europa og til å hjelpe verdens fattige, som rammes dobbelt av krisene. Behovene ute i verden er rekordstore. Over 100 millioner mennesker er på flukt. Det er flere enn noensinne. Over 800 millioner mennesker sulter. Verdens fattigste står overfor hungersnød, klimaendringer, vanvittige flomkatastrofer, tørke og økte matvare- og energipriser. I denne situasjonen er det helt uforståelig for meg at regjeringen nå varsler at de ikke vil møte målet om 1 pst. av bruttonasjonalinntekt i bistand. Norge bør gå foran og sikre at vi ikke svikter verdens fattige, selv om også mange mennesker i de rike landene har det vanskelig. Å klare å dele i vanskelige tider er lakmustesten som vi vil stå overfor i dette tiåret.

Krisene vi står i, kan være en omvei, men det kan også være en snarvei til en bedre verden. Akkurat nå bør Norge levere den gassen vi kan, for å bistå Europa. Samtidig bør vi ikke satse på nye investeringer i fossil infrastruktur, men heller bruke våre dyrebare hoder, kapital og arealer på fornybar energi. Et stabilt livsgrunnlag er en forutsetning for et godt, trygt liv for alle mennesker. Forverrer vi klimakrisen, river vi i samme slengen ned alt annet vi forsøker å bygge opp. Nye olje- og gassfunn kommer først i drift etter mange år. Jeg forventer at regjeringen skrinlegger gigantprosjekter som Wisting-feltet for godt, og at SV stiller stans av denne klimabomben som krav for å støtte statsbudsjettet. Nye felt hjelper ikke Europa i vinter, men de vil gjøre klimaproblemene enda større. Flere klimaendringer gir en mer ustabil og farligere verden som vil ramme de fattigste og de mest sårbare i Norge og i andre land hardest.

De siste årene har investeringene i olje og gass vært det mangedoblede av investeringene i fastlandsindustrien. Det er hovedårsaken til at det grønne skiftet i Norge går for sakte. De store pengestrømmene og langsiktige investeringene går til det vi trenger mindre av, ikke til det vi trenger mer av. Det er derfor Miljøpartiet De Grønne vil ha en omstillingsavgift på olje og gass. Slik kan vi finansiere de grønne næringene vi skal leve av etter oljen, som f.eks. sol og havvind eller karbonfangst og -lagring eller batteriproduksjon i verftsindustrien. Dagens oljearbeidere har avgjørende kompetanse for at vi skal få dette til, men regjeringens oljepolitikk låser dem inn i fossilnæringene. Dette krever nye, modige prioriteringer, som regjeringen til nå i liten grad har vært villig til å gjøre.

Vi som sitter her i dag, har et tungt ansvar. Som politikere skal vi stå for de valgene vi gjør, og de valgene vi ikke gjør, også når det koster noe i form av penger eller kritikk. Samhold og solidaritet må være overskriften på dette tiåret. Er det noe det siste året har vist, er det at et fredfullt Europa, økonomisk framgang, stabilitet og velferd ikke kan tas for gitt. Vår tid krever mer internasjonalt samarbeid og mer rettferdig fordeling. Skal vi lykkes, må løsningene på de kortsiktige utfordringene vi står i, ikke forverre de langsiktige krisene, men løse dem ved å kutte utslippene raskt og ta vare på naturen.

Med det tar jeg opp Miljøpartiet De Grønnes forslag.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplansen.

Presidenten [13:03:07]: Da har representanten Lan Marie Nguyen Berg tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Øystein Mathisen (A) [13:03:22]: Norge skal bidra til å kutte klimagassutslipp, og vi skal holde vår del av Parisavtalen. Det er viktig for oss nå, og det er viktig for kommende generasjoner. Den rene, grønne og fornybare kraften, som er en stor ressurs for Norge, vil være avgjørende for at vi kan bidra med de nasjonale kuttene, men også de globale utslippskuttene.

Regjeringen har lagt fram veikart for grønt industriløft. Samtidig ser vi en oppblomstring av kraftkrevende industri i mange deler av landet, batteri, hydrogen, smelteverk og mye mer. Dette er gode eksempler på hvordan distriktene virkelig kan bidra til å kutte klimagassutslippene for Norge og skape grønne arbeidsplasser.

Hva mener Miljøpartiet De Grønne er det viktigste vi kan gjøre for å kutte utslipp i og fra Distrikts-Norge?

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:04:11]: Jeg vil takke representanten for spørsmålet.

Jeg var akkurat på besøk i Vardø, hos De Grønnes ordfører der, og jeg var også i Alta. Et av problemene vi fikk presentert fra bl.a. Alta Kraftlag, var at grunnen til at de ikke får etablert ny industri, er at all kraften er lovet bort til olje. For dem hadde det hjulpet om vi ikke hadde satt av kraften til å skulle elektrifisere eventuelle framtidige oljefelt på norsk sokkel, sånn at de kunne sagt ja til mange av dem som de opplever spør om de vil ha deres industri nå.

Øystein Mathisen (A) [13:04:53]: Det var ett konkret eksempel. Vi er begge opptatt av at vi skal øke produksjonen, sånn at vi kan levere til all den kraftkrevende industrien som jeg regner med vi også er veldig posi-

tive til at vi har rundt omkring i landet, men da må vi også bruke det som går på den fornybare kraften. Miljøpartiet De Grønne stiller seg kritisk til veldig mye vannkraftutbygging. De stiller seg kritisk til vindkraft, der står det i programmet at kun områder med eksisterende inngrep og infrastruktur skal brukes.

Hvor skal vi da få all kraften fra? Da kan man ikke bare svare for de områdene som ligger rett ved siden av et potensielt oljefelt, men også for hele Distrikts-Norge.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:05:29]: Miljøpartiet De Grønne har vært et av partiene som har vært forkjemper for f.eks. å få satt i gang en havvindsatsing – for veldig mange år tilbake. Der har vi dessverre gang på gang sett at de som har styrt, har dratt beina etter seg, men vi har fortsatt muligheter til å bli en ledende nasjon innenfor havvind hvis vi faktisk ønsker det. Det er én konkret ting som vi kan gjøre, og som også vil bidra. Samtidig må vi sørge for at når vi utvikler f.eks. vindkraft på land, kan det skje i områder som allerede har industriutvikling, men vi må sørge for at utbyggingen av ny kraft ikke skal gå på bekostning av naturen, for vi står i en natur- og klimakrise. Det er utfordringen i dag. Det viktigste man kan gjøre mange steder, er å sørge for at kraften ikke blir lovet bort til industrier vi skal ha mindre av i framtiden, ikke mer av.

Bård Ludvig Thorheim (H) [13:06:34]: Representanten snakket om at vi trenger mer fornybar kraft. Det er jeg helt enig i, både for klimaomstilling av samfunnet, for lavere strømpriser og for bedre forsynings sikkerhet. Regjeringen har nå foreslått en kraftig skatteskjerpelse på vannkraft i statsbudsjettet. Økt grunnrente tror vi i Høyre kan være fornuftig, men den foreslåtte høyprisskatten har lagt store oppgraderingsprosjekter av vannkraft på is. Oppgradering av vannkraft gir viktig effektuttak og større kraftoverskudd, noe som er helt nødvendig når mer uregulerbar kraft skal fases inn i form av vind og sol.

Støtter Miljøpartiet De Grønne regjeringens forslag hvis det viser seg at det stanser nødvendig utbygging av fornybar kraft?

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:07:23]: Miljøpartiet De Grønne er positiv til den foreslåtte skatten på oppdrett, og vi synes at grunnrente er et godt prinsipp. Samtidig ser vi – og har også fått tilbakemeldinger på – at denne høyprisskatten kan føre til problemer, og at den kan sørge for at man ikke får gjennomført en del investeringer som er planlagt. Det bekymrer oss, så vi vil gå nærmere inn i de forslagene som har kommet fra regjeringen.

En annen ting vi er bekymret for, er at når man foreslår at kommunene skal kunne få økte inntekter som

følge av f.eks. grunnrenteskatt på oppdrett og vind, kan det føre til store naturnedbygginger hvis man ikke samtidig har strenge naturkrav. Så her må det komme strenge naturkrav, i tillegg til denne ordningen med økt grunnrenteskatt.

Bård Ludvig Thorheim (H) [13:08:19]: Jeg er glad for å høre at Miljøpartiet De Grønne også deler denne bekymringen for at beskatningen kan føre til mindre utbygging av fornybar kraft.

Så vil jeg stille et annet spørsmål: EU sier at for å lykkes med sin klimaplan, som er den mest ambisiøse i verden, er de også avhengig av norsk gass, også i et 2050-perspektiv, at det letes og produseres mer gass fra Norge, og at man bruker de reservene vi har, bl.a. i Barentshavet, for å erstatte russisk gass og for å fortrenge bruken av kull i Europa, som dessverre nå øker. Ser Miljøpartiet De Grønne at det både i et sikkerhetspolitisk perspektiv og i et klimaperspektiv er viktig for Norge å lete etter mer gass og å produsere mer gass?

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:09:17]: Som jeg sa i mitt innlegg, er Miljøpartiet De Grønne helt tydelig på at vi må levere den gassen vi kan til Europa nå, og det er viktig i et sikkerhetspolitisk perspektiv. Samtidig må man skille mellom det og det å lete etter nye felt nå og investere i mer fossil infrastruktur. Det vi vet nå, er at den grønne omstillingen i Europa går raskere enn man har trodd. Det vi kan risikere hvis vi fortsetter å investere i fossil infrastruktur nå, er at vi gjør investeringer som ikke vil lønne seg på sikt, og som vi ikke vil ha et marked for. I taksonomien til EU er gass regnet som en ren investering bare fram til 2030. Jeg er bekymret for at hvis vi nå legger oss på et perspektiv hvor vi satser på mer olje og gass og mer leting og investering i ny fossil infrastruktur, låser vi økonomien inn i en næring hvor vi ikke vil kunne få solgt de varene som vi har, når vi kommer til 2050.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:10:28]: Gjennom fotosyntesen fanger alle grønne planter og trær CO₂ fra luften, og derved produseres fornybart karbon. Dette kan erstatte alle former for fossilt karbon i karbonholdige produkter som vi trenger. For å produsere tusen liter trevirke av gran trengs om lag 700 kilo CO₂. For furu og bjørk er det mer. Gjennom skogbruk, altså bruk av skog, dyrker vi fram bedre kvalitet og større volum av tømmer fra våre skoger, skoger som dekker 37 pst. av Norges areal, og ca. halvparten av dette regnes som produktivt. Dette gir Norge store positive muligheter i det grønne skiftet, fordi skogbruk er en del av klimaløsningen. Her er situasjonen den at vi kan fange inn mange millioner tonn mer dersom vi har en systematisk og langsiktig innsats i skogbruket.

Mitt spørsmål til Miljøpartiet De Grønne er: Vil Miljøpartiet De Grønne legge til rette for bedre lønnsomhet i et aktivt skogbruk som er i pakt med tiden?

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:11:35]: Noe av det jeg var veldig opptatt av da jeg var byråd i Oslo og hadde ansvar for ganske mye skog i Oslo kommunes skoger, var nettopp at skogbruket også skulle bidra til mer biologisk mangfold, at vi må drifte skogen på en måte som ikke bare fører til ensretting, men som sørger for at man får planter på ulike nivåer, og som sørger for mer luft mellom, at vi ikke får en type industriskog. Det mener jeg fortsatt er viktig for å sikre både at vi forvalter arealene våre godt, at vi sørger for at de tar opp mest mulig klimagasser, og at vi styrker det biologiske mangfoldet og restaurerer natur. Så i den grad jeg vil ønske å legge til rette for det, må det også være på en måte som ivaretar naturen og styrker det biologiske mangfoldet.

Silje Hjemdal (FrP) [13:12:34]: Hadde det ikke vært for norsk olje og gass, hadde det vært mørkt i Europa nå. Miljøpartiet De Grønne og andre miljøpartier er rett og slett blinde for den negative effekten deres energipolitikk har for Europa. Det er og forblir et faktum at Miljøpartiet De Grønne kjemper for å legge ned norsk olje- og gassindustri. De vil slutte å lete etter mer olje og gass og ikke tildele nye lisenser på norsk sokkel, noe vi også hørte i innlegget.

Stans i leting og utvikling er første skritt på veien mot avvikling. I praksis står Miljøpartiet De Grønne for en energipolitikk som fører til rekordpriser i Europa. I tillegg er deres kamp mot framtidig olje- og gassutvinning med på å svekke energisikkerheten i Europa. Har representanten fra Miljøpartiet De Grønne tatt inn over seg at vi trenger en forutsigbar og effektiv energipolitikk, og at hennes egen politikk rammer f.eks. strømprisene både her hjemme og ute i Europa?

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:13:36]: Nå er det ikke sånn at Miljøpartiet De Grønne har fått gjennomført sin politikk, men det vi hadde ønsket å gjøre, er å ha en forutsigbar avvikling av norsk olje og gass og heller investere i fornybar energi. Det vi er tydelige på, er at vi ønsker at vi selvfølgelig skal bidra med den gassen vi kan til Europa nå i denne krisen, men man må ikke forveksle det med leting etter nye felt som ikke vil kunne være i drift før om 10–15 år. Det er der den logiske bristen kommer når partier argumenterer for at det å lete etter mer olje og gass nå vil være med på å hjelpe Europa ut av denne krisen.

Europa er nå på full fart på vei inn i ny grønn energi. De ønsker å akselerere det grønne skiftet som følge av krigen, og det bør vi hjelpe til med. Derfor har vi foreslått å bruke noen av de ekstraordinære inntektene vi får inn

på grunn av de høye olje- og gassprisene, til å hjelpe Europa raskere å komme til fornybart. Så bør Norge ta sikte på å bli en langsiktig leverandør av fornybar energi istedenfor fossil energi. Det vil kunne sikre de arbeidsplassene vi trenger for fremtiden.

Mona Fagerås (SV) [13:14:50]: Transportsektoren står for om lag en tredjedel av klimagassutslippene i Norge, og disse skal halveres innen 2030. Vi har dårlig tid. Det tror jeg at jeg og representanten er enige om. Vi i SV mener at vi trenger radikale endringer i transportsektoren framover. Det er nødvendig å vri de store summene fra klimafiendtlige motorveier til jernbane og kollektivløsninger.

Så slutter enigheten min med Miljøpartiet De Grønne, for vi må også prioritere trygge hverdagsveier og ta vare på de veiene vi allerede har. Her mener jeg at Miljøpartiet De Grønne f.eks. sviktet da de stemte imot Hålogalandsvegen, som er en viktig transportkorridor for fisk fra Lofoten og Vesterålen til jernbanen i Narvik. Eterslepet på vedlikehold av fylkesveier er stort, og vi har et behov på rundt 70 mrd. kr. Er ikke Miljøpartiet De Grønne opptatt av trygge hverdagsveier og gode transportkorridorer i distriktene?

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [13:15:53]: Jeg vil oppfordre representanten til å lese Miljøpartiet De Grønnes grønne NTP, for der er vi tydelige på at vi hele veien har prioritert oppgradering og rassikring av fylkesveier høyere enn det tidligere regjeringer har gjort. Det er vi veldig opptatt av. Det vi ikke ønsker, er veier som utvider kapasiteten, og store, nye motorveier. Der har vi store forventninger til hva SV kommer til å være med på å levere i årets statsbudsjett, for her er noen av de virkelig store, viktige prioriteringene vi kan gjøre. Det er i krisetid vi viser hvem vi er, og hva vi faktisk prioriterer. Nå er det på tide å ta et oppgjør med Fremskrittspartiets monsternotorveier og starte med å prioritere jernbane, prioritere kollektivtransporten i byene, som har slitt over lang tid, og prioritere rassikring av fylkesveier, som vi gjør i vårt alternative budsjett.

Presidenten [13.16.48]: Replikordskiftet er omme.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [13:17:04]: Nå er det snart ett år siden regjeringen Støre tiltrådte. Det har skjedd mye dette året som ingen av oss kunne forutse, og det preger hver eneste dag.

Det er snart åtte måneder siden Russlands overfall på Ukraina som startet en grusom krig midt i Europa. Det er grove brudd på folkeretten. Mange ukrainske unger er drept. Hver eneste dag dør flere hundre soldater, og fredagens tvangsinnlemmelse av fire ukrainske regioner i Russland er en urovekkende påminnelse om hvor

brutal verden kan være. Kristelig Folkeparti mener Norge må stille opp med det vi kan, og det vi har – ta imot flyktninger, gi sårede soldater helsehjelp og bidra med både militær og humanitær støtte til Ukraina. Derfor foreslår også vi i dag at Norge skal gi gratis helsehjelp til ukrainske soldater. Det har vi råd til. Jeg vil si det så sterkt som at vi har ikke råd til å la være.

Krigen har gitt Europa en helt ny energisituasjon. Den preger oss alle på ulikt vis. Norge håver inn ekstraordinære olje- og gassprispenger. Derfor er det ikke mer enn både rimelig og nødvendig at vi fortsatt holder et høyt bistandsnivå. Å kutte i bistanden er ikke ansvarlig – det er usolidarisk. Vi lever i en tid som går baklengs. Ni av ti land opplever tilbakegang i utviklingen, og hvert fjerde sekund dør et menneske på grunn av sult. Ringvirkningene av at vi i Norge ikke gir vår del av vår overflod, kan bli brutale. Vi kan ikke ha nok med oss selv i en global krisetid. Selv om situasjonen her hjemme er krevende, må vi evne å se ut over våre egne landegrenser. Det vil Kristelig Folkeparti alltid gjøre.

Verden og hverdagen er noe helt annet enn det vi så for oss da koronatiltakene ble opphevet og vi skulle ta hverdagen tilbake igjen. I alt som skjer, er det en regjerings privilegium og ansvar å prioritere. Jeg må si at jeg er undrende til flere av prioriteringene regjeringen gjør – eller lar være å gjøre – for hverdagen har blitt ny og mer krevende for mange enn normalt.

Strømprisene har steget til himmels de siste månedene, og det ser ikke ut som at de blir lavere med det første. Renten er på vei oppover, og vi ser at også matprisene øker. Det økonomiske presset på alenefaren, minstepensjonisten og de lavtlønnede øker, men også familier med to normale inntekter står nå i ukjent farvann for de aller fleste. Mange som før ikke har hatt økonomiske problemer, må nå stille seg i kø på Fattighuset for å få mat til sine unger. Andre ligger våkne om nettene og vrir seg i sengen fordi de ikke klarer å forstå hvordan de skal kunne betale den voksende regningsbunken under ho-deputen. Og vi forbereder oss på at dette bare er starten på en krevende og kald vinter – bokstavelig talt.

Jeg forventer kraftigere politisk handling fra regjeringen, en strømstøtte som hjelper helt vanlige husholdninger som nå sliter, og flere målrettede tiltak som løfter spesielt dem som allerede hadde det tøft før strømkriser, økte matpriser og rentestigning inntraff. Kristelig Folkeparti fremmer derfor også i dag forslag om å øke bostøtten, nettopp for å hjelpe i en krevende situasjon.

Jeg er stolt av å tilhøre et parti som vet at det mest avgjørende i samfunnet ikke er staten, men fellesskapene. Kristelig Folkeparti ønsker et samfunn som bygges nedenfra, der de små fellesskapene står i sentrum, der nabolagene, frivilligheten og idretten bidrar til fellesskap, mening og tilhørighet for alle. Men den vinteren

som nå ligger foran oss, er jeg sterkt bekymret for. Jeg tror ikke regjeringen har forstått alvoret. Løsningene deres er et lappeteppes hvor det stadig dukker opp noe nytt som burde vært inkludert.

Jeg er bekymret for om alle barn og unge vil ha råd til å drive med sin fritidsaktivitet. Jeg er for første gang faktisk også bekymret for om idrettslagene vil ha råd til å beholde tilbudet gjennom vinteren. Mest av alt er jeg bekymret for de langsiktige konsekvensene denne vinteren kan få, nettopp fordi ungene mister fritidskortet eller idrettstilbudet. Regjeringen har rammet dem dobbelt usosialt – først med å fjerne fritidskortet, og deretter lar de idretten sitte igjen med en u håndterlig strømreregning. Jeg er skuffet over at regjeringen gjør noe som er så inkluderende og viktig som fritidsaktiviteter er, til et økonomisk privilegium. Skal Norge bli et land der det kun er de som er rike og kan betale den økte kontingenten, som skal få fortsette? Det sier Kristelig Folkeparti nei til.

Den aller siste tiden har jeg også reist og besøkt sykehus, legesentre og sykehjem. Jeg har møtt dem som står med skoene på i tjenestene, som sykepleiere, fastleger og helsefagarbeidere. Jeg møter dyktige ansatte som har investert i pasientenes trygghet, men som opplever en krevende hverdag der de springer stadig fortere og er bekymret for om systemet er robust nok, om det kan takle framtidens utfordringer.

Her må jeg undre meg over regjeringens prioriteringer. Framfor å iverksette handling, som vi vet trengs for å sikre at helsevesenet står støtt i møte med utfordringene, skal regjeringen utrede det meste på nytt. Det trengs ikke, for vi vet hva som trengs. Vi har et helsevesen fullt av engasjerte, dyktige ansatte, men mange orker ikke å være i yrket lenger – det yrket de egentlig trives i. Vi må gjøre noe med det.

Jeg vet hvor meningsfull hverdagen som sykepleier er – jeg har vært sykepleier lenger enn jeg har vært politiker – men jeg vet også hvor krevende det er å bli stående igjen når kollegaen slutter, når det kommer bare nye vikarer, eller de som kommer, er nyutdannet og jeg så gjerne skulle ha fulgt dem opp, men tiden i en krevende arbeidsdag ikke strekker til. Vi trenger ordninger og et arbeidsliv som tåler at vi får lov til å være der i hele arbeidslivet. Vi trenger tid og rom for læring mellom kollegaer, for drøftinger med enkelte om hva man ønsker seg videre, og hva som er de rette beslutningene. Det helsevesenet mener jeg vi skal bygge, og jeg vil fortsette å prioritere det. Norske familier fortjener det aller beste helsevesenet i verden.

Vi legger altså bak oss et helt annerledes år enn man kunne forutsett. Året som ligger foran oss, vil også bære preg av at vi lever i en usikker og krevende tid. Jeg og Kristelig Folkeparti vil bruke vår tid til å jobbe for at Norge viser solidaritet og tar internasjonalt ansvar i en

krevende tid. Vi vil kjempe for en trygg og god oppvekst for alle unger, og vi vil jobbe for et trygt helsevesen og fremme en politikk som løfter de minste fellesskapene, der folk faktisk lever sitt hverdagsliv – i hjemmene.

Med dette tar jeg opp Kristelig Folkepartis forslag.

Presidenten [13:26:24]: Da har representanten Olaug Vervik Bollestad tatt opp de forslagene hun selv refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Elise Waagen (A) [13:26:36]: Representanten brukte mye tid i innlegget sitt til å snakke om alle vi vet har det trangt økonomisk, og som bekymrer seg for framtiden, de som ligger våkne om nettene. Med Arbeiderpartiet i regjering har vi tatt viktige grep for å gi barnefamilieene litt mer å rutte med og for å inkludere enda flere barn i fellesskapene i SFO og i barnehagene. Vi har en historisk utvidelse med 12 timer gratis SFO for førsteklasingene. Det utgjør hele 20 000 kr i gjennomsnitt for en familie. I motsetning til regjeringen som Kristelig Folkeparti var en del av, har vi nå redusert maksprisen. Med økende priser er det viktigere enn noensinne å sette barnefamilieene først og sørge for at vi stiller opp for dem som trenger det ekstra.

Da lurer jeg på: Hvorfor er Kristelig Folkeparti imot en reduksjon av maksprisen i barnehage, og hvorfor vil ikke Kristelig Folkeparti innføre gratis SFO for førsteklasingene?

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [13:27:41]: Det er ikke sånn at Kristelig Folkeparti er imot, men vi har vært opptatt av å prioritere. Da vi satt i regjering, ble det for første gang siden 1996 prioritert å øke barnetrygden, som det har vært diskutert i denne salen at kanskje er det viktigste middelet for å utjevne ulikheter. I tillegg la vi inn fritidskortet målrettet fordi vi vet at barn er solidariske med foreldrene og ikke er delaktige i fritidsaktiviteter hvis foreldrene ikke har råd. Det handler om at de ungene som ikke har råd, også skal være med i fellesskapet, for det er kanskje akkurat idrettslederen som betyr mest. Så, da vi kom videre etter den prioriteringen, prioriterte vi også gratis kjernetid i barnehager. Det har vi gjort, men vi la det oppå alt det andre vi hadde prioritert.

Elise Waagen (A) [13:28:36]: Kristelig Folkeparti har prioritert gratis kjernetid, men det er for de få. Der vi peker på de brede, universelle ordningene for de mange, må man med Kristelig Folkepartis moderasjonsordninger søke og stå med lua i hånda. Det var den samme regjeringen som Kristelig Folkeparti var en del av, som også kuttet i billettstøtte til barn, og som økte maksprisen år for år. Så ja, det handler om å prioritere.

Det å ha et godt tilbud for våre barn, ikke minst innen utdanning og skole, er noe av det viktigste vi kan gjøre for å investere i framtiden. Med den regjeringen som Kristelig Folkeparti var en del av, så vi at det var en kraftig utvikling i antallet private skoler. Vi så at penge- ne som ble brukt over statsbudsjettet, nærmest doblet seg. Det var dyrt for kommunene, og klasserommene ble mindre mangfoldige og mer fattige. Allikevel stemte Kristelig Folkeparti imot innstramningene i privatskole- loven som vi la fram i våres. Hvordan henger det sam- men med å satse på barn og å satse på ungene i fellessko- len vår? Eller vil Kristelig Folkeparti kanskje bare satse på noen enkeltbarn?

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [13:29:44]: Kristelig Folkeparti vil ikke satse bare på enkeltunger. Kristelig Folkeparti er utrolig opptatt av valgfriheten. Jeg legger merke til at representanten bruker begrepet privatsko- ler også om ideelle skoler. Skoler som er startet på grunnlag av enten tro eller annen type overbevisning, legges inn i den samme dialogen som gjelder privatsko- ler. Dette er skoler som har bidratt til et mangfold i norsk samfunnsliv, som har bidratt til at elever som kanskje datt ut av skolen der de gikk, har fått et tilbud som har vært tilpasset dem. Ja, vi i Kristelig Folkeparti er opptatt av den offentlige skolen, men vi er også opp- tatt av retten en har til å velge et alternativ for sin unge hvis en ikke finner tilbudet godt nok, eller godt nok til- passet sin unge, der en bor.

Siv Mossleth (Sp) [13:30:55]: Da jeg for til USA som valgobservatør høsten 2018, la jeg fram mitt norske pass i passkontrollen, og da kom det fra amerikaneren i kontrollen: Hvordan går det med dette kristendemo- kratiske partiet i Norge? Har de valgt side?

Kristelig Folkeparti valgte Høyre–Fremskrittsparti- regjeringens politikk. Kristelig Folkeparti velsignet kuttet i brillestøtte til barn og større forskjeller mellom folk. Ser ikke Kristelig Folkeparti nå at Senterpartiets – og regjer- ingens – politikk, med lavere barnehagepriser, billigere SFO, som forrige replikant snakket mye om, ny brillestø- te for barn, antakelig Europas beste strømstøtteordning og mindre forskjeller, gir et varmere samfunn og bedrer småbarnsfamiliens økonomi i en vanskelig tid?

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [13:31:59]: Det valget Kristelig Folkeparti gjorde i 2018, var et valg som var forankret i partiet vårt. Kristelig Folkeparti er et sen- trumsparti og velger der vi får igjen for vår politikk. Da vi gikk i forhandlinger med Høyre og Fremskrittsparti- et, var det f.eks. første gang siden 1996 at barnetrygden ble økt. Senterpartiet har sittet mange år i regjering med Arbeiderpartiet og SV uten å øke barnetrygden.

For oss er realpolitikken viktig, men også det genui- ne, at vi er et sentrumsparti som kan forholde oss til beg- ge sider i norsk politikk.

Erlend Wiborg (FrP) [13:32:50]: Et samfunn bør måles på hvordan det tar vare på sine eldre, ikke med ord, men med konkret handling. Så handler politikk også om prioritering, og nylig varslet Kristelig Folke- parti at de kommer til å gå inn for å øke et allerede sky- høyt bistandsbudsjett med ytterligere 11 mrd. kr. Sam- tidig vet vi at veldig mange mennesker nå sliter økono- misk i Norge, og spesielt mange av dem som bygde lan- det, altså landets pensjonister, sliter økonomisk. Det er bl.a. på grunn av at vi har en avkortning for gifte og samboende pensjonister, og at man har en minstepen- sjon som ligger langt under fattigdomsgrensen.

Så mitt spørsmål til representanten Bollestad er: Vil Kristelig Folkeparti fremover støtte Fremskrittspartiet i kampen for å avskaffe avkortning til gifte og samboende pensjonister og ikke minst øke minstepensjonen til over fattigdomsgrensen?

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [13:33:54]: For det første har jeg lyst til å si at det landet som blir seg selv nok, blir et fattig land, uansett hvor mye de har på et fond – for da mister man blikket på at man hører til i en verden. Kristelig Folkeparti kommer alltid til å priorite- re bistand.

Så har vi også vist i praksis at det går an å prioritere hjemme, også ved å prioritere minstepensjonister. Jeg har lagt merke til at Fremskrittspartiet har tatt ganske mye av æren for det Hans Olav Syversen forhandlet fram, med en økning på 4 000 ganger 3 – altså 12 000 kr – til minstepensjonister, i den perioden vi enten satt i re- gjering eller satt på vippen. Så ja, Kristelig Folkeparti er opptatt av minstepensjonister, og Kristelig Folkeparti vil følge med – på egen kjøll, og ikke plent for å støtte andre partier, men er vi enige, kan vi støtte hverandre.

Erlend Wiborg (FrP) [13:34:54]: Ja, det stemmer at Fremskrittspartiet sammen med bl.a. Kristelig Folke- parti har fått til flere økninger for landets minstepen- sjonister, og etter en lang kamp gikk Kristelig Folkepar- ti også med på Fremskrittspartiets klare krav om å re- dusere den usosiale avkortningen gifte og samboende pensjonister hadde. Det er jeg veldig glad for. Men jeg registrerer at representanten Bollestad ikke svarer på det som er spørsmålet mitt, for det var todelt. Det ene var: Vil Kristelig Folkeparti støtte et forslag om å avskaf- fe avkortningen for gifte og samboende pensjonister? Og vil Kristelig Folkeparti støtte at landets minstepen- sjonister skal få økt sin minstepensjon, slik at den er over fattigdomsgrensen?

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [13:35:39]: Ja, Kristelig Folkeparti er opptatt av minstepensjonister, og det gjør at vi også vil se på alle de forslagene som kommer, eventuelt komme med forslag selv. Vi vil gjøre det vi kan, både for å øke minstepensjonistenes kjøpekraft og for å sikre at det ikke blir en avkortning. Så vi skal være med og se på det.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [13:36:11]: Jeg er enig med representanten Bollestad i at i de utfordrende tidene vi opplever, må vi tenke på dem som har det særlig krevende. Da må jeg si at jeg ble ekstra sjokkert da Kristelig Folkeparti i sommer tok bladet fra munnen og mente at politiet skal fortsette med den ulovlige praksisen med å ransake rusbrukere. Riksadvokaten har slått fast at det har vært systematiske feil og mangler i politiets håndtering av tvangsmiddelbruk i mindre narkotikasaker. Rettighetene til rusbrukere har altså blitt systematisk brutt og tråkket på, og det er en skandale. Løsningen til Kristelig Folkeparti er tilsynelatende å gjøre en ulovlig praksis lovlig. I en tid der mange har det tøft, og da vet vi at de på bunnen i samfunnet har det tøffest, mener Kristelig Folkeparti virkelig at det nå er tid for å møte rusbrukere med mer politi og straff?

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [13:37:12]: Takk for spørsmålet. For det første er det ikke politiet som først og fremst er utfordringen for rusbrukeren. Det er faktisk rusen i seg selv og at det har blitt en avhengighet som gjør at de har havnet i en situasjon som ingen av oss ønsker å være i. Da ønsker Kristelig Folkeparti først og fremst hjelp til dem det gjelder, og der er vi ikke gode nok, verken på forebygging eller på behandling. Vi har ikke et mangfoldig tilbud i behandlingen, og vi har ikke god nok forebygging. Det er Kristelig Folkepartis ståsted, og da vi gikk ut i sommer, var det fordi diskusjonen gikk som om det var politiet som var den største utfordringen. Utfordringen er at ungdom ber om hjelp, at ungdom ber om støtte til både å kunne si nei og si nei til handel som finnes rundt der de vanker. Det er den største utfordringen. Derfor er Kristelig Folkeparti opptatt av å sikre dem når vi uttaler det vi gjør.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [13:38:24]: Etter Putins angrepskrig mot Ukraina innførte regjeringen i begynnelsen av mai et havneforbud mot russiske fartøy, med ett unntak: Russiske fiskefartøy får fortsatt legge til kai. Det unntaket ble begrunnet med hensynet til den felles forvaltningen av fiskeriressursene i nord.

Venstre har hele veien vært tydelig på at Norge ikke bør ha et slikt særnorsk unntak. Etter gasslekkasjene på de store rørledningene Nord Stream 1 og 2 har det blitt større oppmerksomhet rundt at sivile russiske fartøy kan brukes av russiske myndigheter og etterretning.

Bollestad uttalte til NRK i august at det har vært gode grunner for det særnorske fiskefartøyunntaket, men at om vi ikke klarer å kontrollere fiskebåtene, må unntaket bort. Den siste tids hendelser tatt i betraktning: Er Kristelig Folkeparti nå enig i at det norske sær- unntaket må fjernes?

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [13:39:17]: Ja, fordi vi er i en situasjon hvor vi nå har mange båter som vi ikke vet om driver ulovlig og brukes til andre ting enn det de er tenkt til. Kristelig Folkeparti vet at det er krevende, men vi har sagt at vi er villige til å stenge av, nettopp av det hensyn som Venstre viser til.

Presidenten [13:39:40]: Replikordskiftet er omme.

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:40:01]: Arbeid til alle i et trygt arbeidsliv er nøkkelen til mer rettferdig fordeling og frihet for den enkelte. Et arbeidsliv preget av hele, faste stillinger gagnar både arbeidstakerne, virksomhetene og samfunnet som helhet.

Regjeringen arbeider for et sikkert og seriøst arbeidsliv. Hovedregelen i norsk arbeidsliv skal være hele, faste stillinger. Midlertidig ansettelse og bruk av innleie skaper utrygghet og økte forskjeller. Regjeringen har derfor foreslått innstramninger i regelverket. Dette vil gi oss et samfunn som er mer produktivt, mer konkurransedyktig, og der det blir investert mer i de ansattes kompetanse.

Regjeringen har som mål å bekjempe sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Derfor har vi lagt fram en handlingsplan mot nettopp dette. Som en del av oppfølgingen av planen vil vi styrke Arbeidstilsynet for å oppnå økt oppfølging og kontroll.

Utviklingen i arbeidsmarkedet har den siste tiden vært god. Arbeidsledigheten er lav, og sysselsettingen har økt markant – særlig blant de unge. De fleste fullfører utdanning og kommer i arbeid, men det er fremdeles mange unge som strever med å få fotfeste i arbeidslivet. Mange av dem har sammensatte problemer. Vi ser samtidig at kravene til kompetanse i arbeidslivet øker, og det blir ofte et misforhold mellom kompetansen og ferdighetene som arbeidsgivere etterspør, og kvalifikasjonene disse unge arbeidssøkerne kan tilby.

I Hurdalsplattformen foreslår regjeringen tiltak som skal bidra til at utsatte unge får den hjelpen de trenger for å fullføre utdanning og komme i arbeid. Ett av tiltakene er en ny ungdomsgaranti i regi av Arbeids- og velferdsetaten, hvor unge skal få tettere og bedre oppfølging. Dette er viktig for å bygge tillit, avklare behov og finne fram til mulige løsninger for å komme i jobb. Regjeringens nye ungdomsgaranti baserer seg på forskningen på feltet og god dialog med partene, og den vil kunne øke muligheten for å inkludere flere i arbeid.

Veien til god integrering går gjennom arbeid. Regjeringens mål for integrering er å bygge sterke fellesskap, fremme likestilling og bekjempe negativ sosial kontroll.

I 2022 har høye ankomster av flyktninger fra krigen i Ukraina tydeliggjort hvor viktig styrt, spredt, rask og treffsikker bosetting av flyktninger er. Aldri før har så mange flyktninger blitt bosatt, og det er bosatt flere flyktninger hittil i år enn de siste fire årene til sammen.

Kommunene gjør en solid innsats med å bosette og integrere flyktningene. De viser vilje og fleksibilitet i en tid med stort press. I tillegg bidrar sivilsamfunnet til at flyktningene får en god start i Norge med en aktiv og meningsfull hverdag.

Situasjonen i Ukraina og i verden for øvrig er uforutsigbar. Vi vet ikke hvordan situasjonen utvikler seg, men vi forventer at flere vil søke beskyttelse i Norge også framover. Det betyr at vi må fortsette den gode jobben som gjøres rundt i hele landet, med mottak, bosetting og integrering. Vi må opprettholde innsatsen med å få flyktningene raskt i jobb eller skole og sørge for en god hverdag i landet vårt.

Vi er inne i en krevende tid nasjonalt og internasjonalt. Regjeringens viktigste jobb er å sørge for rettferdig fordeling, utjevne sosiale forskjeller og sørge for at flest mulig kan beholde jobben. Det vil vi fortsette å gjøre.

Presidenten [13:43:41]: Det blir replikkordskifte.

Anna Molberg (H) [13:43:55]: Regjeringen vil som kjent kraftig begrense adgangen til innleie og forby deler av bemanningsbransjen. Vi har lenge hørt begrunnelsen for hvorfor: Regjeringen vil ha flere faste, hele stillinger og et tryggere arbeidsliv. Det er ingen uenig i, men mange advarer mot reglene som kommer nå, fordi man frykter at konsekvensene av dette er at man ender med at fast ansatte blir permittert i perioder det er lite å gjøre. En annen konsekvens kan være at fast ansatte blir nødt til å jobbe mer overtid i hektiske perioder, fordi man ikke får leid inn hjelp.

Permitteringer og overtid er vanligvis fanesaker for fagbevegelsen, som går hånd i hånd med Arbeiderpartiet. Hvorfor har ikke regjeringen sett på dette som risikable konsekvenser av egen politikk? Hvis et tryggere arbeidsliv er målet, bør vel Arbeiderpartiet bekymre seg for både økte permitteringer og økt overtid?

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:44:54]: Regjeringen ønsker at enda flere av dem som står utenfor arbeidslivet, kommer i jobb. Derfor styrker vi det seriøse arbeidslivet og sikrer trygghet for jobb og i jobb. Når vi har fremmet forslag om å begrense bruken av innleie, er det fordi det går på bekostning av hele, faste stillinger. Lovforslag for å gjøre heltid til hovedregelen i arbeidslivet, med styrkede rettigheter til heltidsansettelse

og økt innflytelse for tillitsvalgte, er akkurat det samme. Vi mener at når vi har et arbeidsliv som satser på folk, og som bygger kompetanse, vil flere ungdom gå inn i nettopp de yrkene der vi trenger mer arbeidskraft, f.eks. innenfor bygg og anlegg. Også innenfor dette regelverket er det muligheter med innleie, bl.a. fra produksjonsbedrifter, men da etter avtale med tillitsvalgte. Dermed styrker vi også det organiserte arbeidslivet, som vi vet er viktig for å oppnå målene om et tryggere arbeidsliv.

Anna Molberg (H) [13:46:00]: Det er ingen tvil om at dette vil begrense næringslivets adgang til å leie inn folk veldig mye. Veldig mange fra høringsrundene advarer mot nettopp økte permitteringer og bruk av overtid. Høyre har gjentatte ganger i løpet av denne debatten forsøkt å adressere problemstillingen om at næringslivet mangler arbeidskraft. Tall fra Nav viser at bedriftene trenger 70 000 mennesker. Samtidig står 250 000 arbeidsføre nordmenn utenfor arbeid eller utdanning. Vi må med andre ord skape flere veier inn i arbeidslivet. Det som skjer nå, med innstramningene på innleie og i bemanningsbransjen, er at man får færre muligheter til å gi folk arbeid. Innstramninger i arbeidslivet, kombinert med ekstraordinært høye skatteøkninger, kan ikke være regjeringens medisin for å møte behovet for arbeidskraft. Så hva er da egentlig regjeringens politikk for å få flere inn i jobb og imøtekomme behovene i næringslivet?

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:46:58]: Arbeidskraften vår består i all hovedsak av den norske befolkningen, med unntak av en del som kommer hit for å jobbe, bl.a. fra EØS-land. Vi må utnytte den på en god måte, sørge for at vi kvalifiserer folk. Det er en av hovedårsakene til at vi nå foreslår en ny og forbedret ungdomsgaranti, som nettopp skal sikre at unge kommer i arbeid gjennom tidlig innsats og tett oppfølging så lenge det er nødvendig. Vi bruker også forskningen for å begrunne hvorfor vi bruker de tiltakene vi gjør. Det er jo slik at selv om man leier inn folk, blir det ikke flere mennesker til å gjøre dette arbeidet. Vi tror at tilknytningsformen, nemlig hele, faste stillinger, er en mye bedre måte å få folk til å være i arbeid på og er også en god måte å utnytte bl.a. reservearbeidskraften som midlertidige og deltidsstillinger utgjør. Hvis vi får flere av dem til å jobbe heltid, har vi også mer folk til å gjøre arbeidet.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [13:48:14]: I gjeldende budsjett kuttet regjeringen 264 mill. kr til arbeidsmarkedstiltak. Dette har medført at Nav kuttet midler til arbeidsforberedende trening over hele landet. Begrunnelsen fra regjeringen for å gjøre dette kuttet var at det var færre arbeidsledige nå. Vi vet også at åtte av ti utvik-

lingshemmede står uten jobb eller aktivitet etter videregående skole, og noen av disse trenger faktisk ikke noe annet enn arbeidsforberedende trening for å komme ut i yrkeslivet. Det blir derfor også uheldig at disse rammes svært mye av dette.

Det blir ikke færre som har behov for tilrettelagt jobbtrening selv om arbeidsmarkedet endrer seg. Arbeidsmarkedet endrer ikke folks fysiske behov. Hva tenker statsråden om at de som har behov for tilrettelegging, har fått en lengre vei til yrkeslivet, og hva vil statsråden gjøre for å motvirke dette?

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:49:15]: Det er bekymringsfullt at så mange mennesker står utenfor arbeidslivet, og andelen uføretrygdene i befolkningen har økt over tid. Jeg mener det er spesielt bekymringsfullt med økningen blant unge, som potensielt har mange år foran seg i arbeidslivet – og under Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen ble antallet unge uføre doblet. Derfor mener jeg at noe av det viktigste vi gjør for å få til inkludering i arbeids- og samfunnslivet for barn og unge, er tidlig innsats, gjennom både skole, helsevesen og Nav, lenge før uføretrygd blir aktuelt.

Det er likevel en betydelig gruppe unge med helsemessige utfordringer som ikke klarer å konkurrere i det ordinære arbeidslivet. Det er nettopp derfor vi nå skal teste ut kombinasjonen av nye virkemidler, bl.a. at personer som har fått vedtak om arbeidsorientert uføretrygd, skal få tett oppfølging fra Nav og også adgang til ansettelse gjennom trygdejustert lønn. Sånn sett følger vi opp bl.a. det representanten tar opp her.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [13:50:20]: Vi vet også at de som har hatt arbeidsforberedende trening, har lykkes svært godt i å komme ut i yrkeslivet, og således er disse kuttene dramatiske, når man ser at Nav kutter i tiltaksplasser. For undertegnede del kan jeg ikke si at jeg noe sted finner noen som helst forskning som baserer seg på at man blir friskere av at arbeidsledigheten går ned. Hvis statsråden eller regjeringen har det, ønsker jeg som en uopplyst i hvert fall å få tilgang til slik informasjon, for jeg finner det ingen steder. Det kan ikke være riktig.

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:50:58]: Når arbeidsledigheten er nede på 1,6 pst., er det flere som har kommet i arbeid, også blant de unge. Så snakker representanten også om folk som har helserelaterte problemer, og mange av dem trenger hjelp for å komme inn på arbeidsmarkedet. Da vet vi at det er spesielt én ting som er veldig viktig, og det er at man samarbeider – skole, helsevesen og Nav i fellesskap – og at man har en individuell oppfølging som gjør at man kan få det, og at

man på den måten styrker laget rundt de ungdommene som har det, nettopp for å få dem i arbeid.

Når det gjelder arbeidstrening, er det et viktig virkemiddel. Det kan være et viktig virkemiddel, men en del av disse ungdommene mangler kvalifisering, og da handler det om f.eks. muligheten til å skaffe seg et fagbrev, få en kvalifikasjon som gjør at de kan stå i arbeidslivet også etterpå. Derfor styrker vi nettopp muligheten til å kombinere arbeidstrening med muligheten for kvalifikasjon.

Kirsti Bergstø (SV) [13:52:12]: Jeg vil takke for tydelige signaler om innsats for et trygt og seriøst arbeidsliv og for en sterkere inkludering av unge, men folk trenger trygghet også i velferden. Nav-reformen skulle sikre oss én dør inn til velferden, men det hjelper lite dersom den døra er stengt. Nå har Helsetilsynet i en rapport slått fast at det er den for veldig mange. Det gjelder folk som trenger sosiale tjenester, som ikke har faste avtaler, som er i en krise i sitt liv, eller som ikke kan nyttiggjøre seg digitale tjenester. Derfor har SV i dag et forslag om å sikre et åpent og tilgjengelig Nav, og jeg lurar på hvilke tanker statsråden gjør seg om det. Hvordan vil man følge opp de alvorlige funnene fra Helsetilsynet?

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:53:11]: Gode velferdstjenester er avgjørende for å gi folk trygghet i hverdagen, og dermed er også et åpent og tilgjengelig Nav en viktig del av det. For mange av oss handler det om å finne Nav på digitale flater og om tilgjengelighet på telefon. Når det gjelder den gruppen som representanten snakker om, viser rapporten fra Helsetilsynet at det ikke er tilstrekkelig med tilgjengelige tjenester for alle, og det er noe vi følger opp. Jeg legger bl.a. vekt på at Arbeids- og velferdsetaten følger opp denne rapporten ved å sikre tilgjengelighet. Slik sett er det også slik at for noen som skal ha sosiale tjenester, kan det være riktig at de skal ha en avtale på forhånd, nettopp fordi de da får den beste hjelpen – både ved at brukerne selv får forberede seg, og ved at veilederne kan forberede seg på å gi den hjelpen de skal ha. Jeg mener at når det gjelder den enkelte kommune og det enkelte Nav-kontor, må de vurdere detaljene i hvordan en praktisk kan gjøre det som er best for brukerne (presidenten klubber), slik at de får sine behov dekket.

Presidenten [13:54:17]: Presidenten minner om at taletiden ikke er veiledende.

Mímir Kristjánsson (R) [13:54:34]: Nå kommer det et frieri – ikke bare ett, faktisk to, men det er de samme som skal gifte seg, så helt polygami blir det ikke av det.

Det regjeringen har gjort og lovet på arbeids- og sosialfeltet, har vært ekstremt lovende. Det har vært et vik-

tig vendepunkt etter et åtte år langt blå-blått hvileskjær der man fikk mer utrygge forhold i arbeidslivet. Man har satt i gang en storrengjøring som et stort flertall i denne salen står bak – ikke bare de to regjeringspartiene, men også SV, Rødt og til dels også Miljøpartiet De Grønne, Kristelig Folkeparti og andre.

Spørsmålet er i hvilken grad statsråden er interessert i å bruke hele dette brede flertallet, inkludert oss som ikke er med i regjering, også i arbeidet framover, f.eks. i arbeidet med pensjon – i hvilken grad man velger å samarbeide til venstre og ikke til høyre der – og i arbeidet med handlingsplanen mot sosial dumping, der en del av punktene, så vidt jeg forstår, foreløpig ikke er planlagt lagt fram for Stortinget i det hele tatt.

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:55:38]: Det er hyggelig å få frieri fra Stortingets talerstol, så det skal vi ta godt imot.

Når det gjelder evalueringsrapporten fra pensjonsutvalget, ønsker vi selvfølgelig å samarbeide med Stortinget. Som jeg har sagt til alle de parlamentariske lederne, tar vi sikte på å fremme en stortingsmelding i løpet av vårsesjonen 2023, nettopp for at vi i fellesskap kan avklare noen av de prinsippene som må ligge til grunn for at vi får et mer sosialt bærekraftig pensjonssystem, samtidig som det også er økonomisk bærekraftig. Det henger veldig tett sammen, slik jeg ser det. Det brede flertallet ønsker vi å ha, og det er viktig også for pensjonssystemets legitimitet.

Når det gjelder handlingsplanen mot sosial dumping, er det flere av de tiltakene som skal til Stortinget, bl.a. oppfølging av Fougner-utvalget og klargjøring av arbeidstaker- og arbeidsgiveransvaret, og jeg ser fram til et godt samarbeid.

Sveinung Rotevatn (V) [13:56:53]: På torsdag kjem det eit forslag til budsjett, og så skal det vel forhandlast. Regjeringa sitt støtteparti, SV, har varsla at ei veldig viktig sak for dei vert å auke minstepensjonane, og slik sett er dette delvis ei oppfølging av representanten Kristjánssons spørsmål om dialog med Stortinget. Det er sjølv sagt mykje fint med å auke minste pensjonsnivå, ikkje minst for dei som skal ta imot det, men det er klart at det vil jo vere med og auke kostnadene med pensjonssystemet, og det vil også føre til at dei som har låg løn og ønskjer å gå av tidleg, ikkje kan gjere det, fordi dei må kunne tene opp minst det same nivået før dei får lov til å gå av. Poenget er at dette er komplisert, og ting heng saman i pensjonssystemet.

Så er det levert ein NOU, pensjonskommissjonen har gjort ein jobb, og det har vorte varsla ein dialog med dei parlamentariske leiarane og kanskje til og med på sikt eit nytt forlik om pensjonssystemet. No er ikkje SV ein støttespelar til pensjonsforliket, ei heller Framstegspar-

tiet, så spørsmålet er vel eigentleg: Meiner statsråden at det er klokt å gjere endringar i pensjonssystemet allereie no i haust, eller bør ein avvente pensjonskommissjonen og prosessen rundt det?

Statsråd Marte Mjøs Persen [13:58:01]: NOU-en som pensjonsutvalget leverte før sommeren, viser veldig tydelig at det er noe som må gjøres for at vi skal få et enda mer sosialt bærekraftig pensjonssystem. Så er det vår oppgave som politikere og som et stort fellesskap å sikre oss et økonomisk og sosialt bærekraftig pensjonssystem som står seg for fremtiden.

Pensjonsutvalget peker også på at det kan være nyttig å gjøre jevnlike evalueringer for å gå inn i dette og gjøre justeringer, og at det gjøres omtrent hvert tiende år. Jeg mener at når vi har fått denne evalueringsrapporten, som peker på noen svakheter knyttet til det sosialt bærekraftige, der man peker på minstenivåene, som peker på overgangen fra uføretrygd til alderspensjon, og som peker på at det er utfordringer knyttet til det vi kaller bl.a. for slitere, er det viktig å se litt på dette i sammenheng.

Presidenten [13:59:04]: Replikordskiftet er omme.

Åsmund Aukrust (A) [13:59:31]: Ett år er gått siden stortingsvalget i fjor. Norge ser i dag annerledes ut, for en ny regjering i Norge har gitt en ny politikk. Tiden for skattekutt for de rikeste er forbi. Nå er det vanlige folk som er i tankene når politikken meisles ut. Forskjellene mellom folk skal ned, og privatiseringen av fellesskapet er stoppet. Men Norge ser også annerledes ut fordi verden ser helt annerledes ut. Det er et helt annet alvor som er med oss når vi nå starter et nytt stortingsår.

Situasjonen i Europa har ikke vært mer dramatisk på mange tiår. Det er krig i Europa. Millioner av mennesker er drevet på flukt. Vi får daglig meldinger om hendelser som ikke kan beskrives som annet enn krigsforbrytelser.

Den 24. februar er en mørk dato i Europas historie. Jeg tror 30. september blir stående som en ny, mørk dato. Jeg tror det gikk kaldt nedover ryggen på mange av oss da vi på fredag hørte president Putins tale. Vi går noen usikre dager og uker i møte. Det vi ser nå, er kanskje det største bruddet på folkeretten og FN-pakten i moderne europeisk historie.

For litt over en måned siden var jeg i Kyiv på en markering av Ukrainas nasjonaldag. Det var ingen feiring den dagen, men en markering av et folk under okkupasjon og i krig. Det var vondt å være i Ukraina og se de enorme lidelsene – massegravene, de utbombede skole- og foreldrene som hadde begravd sine barn. Men det var også inspirerende å møte ukrainske politikere og folk, og å se den viljen de har til å stå opp for landet sitt. De skal vinne tilbake sin frihet. De kjemper en kamp

også for oss. Det var rørende å høre at av de få landene som ble nevnt spesielt, var Norge ett av dem. Jeg vil takke regjeringen for det store lederskapet de har hatt, evnen til å handle raskt i en ekstraordinær situasjon og for måten vi i dag støtter ukrainerne på – politisk, økonomisk, humanitært og militært. Det hadde ikke vært mulig for Ukraina å slå tilbake uten solid militær støtte.

Jeg vil også fra Arbeiderpartiets side takke de andre partiene her på Stortinget for et veldig godt samarbeid og for at vi har funnet raskt sammen, at vi i møte med krigen stort sett har tolket hverandre i beste mening, og at vi har evnet å finne sammen når vi må. Sakens alvor har gjort det helt nødvendig å finne sammen, og det kommer det til å fortsette å være.

Vi vet ikke hva som ligger foran oss, men vi vet at det kan bli verre – verre i Ukraina og verre i Europa. Vi går en tøff krigsvinter i møte, og jeg vet at det også her hjemme i Norge er mange som kjenner på en følelse av utrygghet. Jeg skjønner den følelsen veldig godt, og til dem vil jeg si at ingen oppgave er viktigere for oss politikere enn å trygge Norge. Norge skal være små, store og trygge fellesskap. Det handler om alt fra at vi må investere mer i forsvar og beredskap som tar vare på det store fellesskapet, i både Norge, Norden og NATO, til å hjelpe alle dem som sliter med å få endene til å møtes, fordi krigen truer økonomien og arbeidsplassene til folk. Da skal de vite at i fellesskapet i Norge tar vi vare på hverandre, både som nasjon og som enkeltmennesker.

Også utenfor Europa merker vi krigens konsekvenser. Afrika står overfor en potensiell sultkatastrofe. Det forsterkes både av krigen og av klimakrisen. Regjeringen har derfor klima og kampen mot sult som to av sine viktigste prioriteringer i utenriks- og utviklingspolitikken.

Jeg er sikker på at det kommer til å stå om dette året i historiebøkene. Vi kjenner ikke historien, men det er opp til oss å vise hvordan vi selv skal beskrives: om vi klarer å være de som gir folk håp og trygghet i en usikker tid, om vi klarer å bevare samholdet i Norge og i Europa i møte med en blodig krig, og om vi klarer å løse flere kriser samtidig – kriser og utfordringer som forsterker hverandre. Jeg tror vi får det til, men det blir ikke bare lett. Politikken blir desto viktigere. Jeg føler meg trygg på at vi kommer til å klare det dersom vi fortsetter å bevare tilliten til hverandre, dersom vi bevarer troen på fellesskapet, og dersom vi alltid har med oss en solidaritet med andre menneskers skjebne.

Presidenten [14:04:29]: Det blir replikkordskifte.

Ine Eriksen Søreide (H) [14:04:44]: Jeg vil nok en gang uttrykke Høyres støtte til at vi fra regjeringas side sender både våpen og annen bistand til Ukraina, og kanskje med unntak av Rødt tidligere i diskusjonen mener alle at om Ukraina skal kunne drive sin fri-

hetskamp, må vi faktisk også donere våpen, og vi må donere de våpnene Ukraina trenger. Det var derfor med en viss overraskelse vi kunne lese i VG den 29. september at Ukraina har fått avslag på sitt helt naturlige ønske om at behandling av skadde ukrainske soldater skal være gratis i Norge. Det er heller ikke en byråkratisk feil. Det er tvert imot argumentert fra regjeringas side for hvorfor det er riktig å kreve egenandel for skadde ukrainske soldaters behandling hvis de trenger oppfølging i primærhelsetjenesten utover sykehusoppholdet. Hva er grunnen til at disse soldatene skal betale egenandel for behandling i Norge?

Åsmund Aukrust (A) [14:05:50]: Først: Takk for støtten og for at vi står sammen i veldig viktige og vanskelige spørsmål. Det har vært en styrke for hvordan Norge har håndtert denne krigen.

Når det gjelder spørsmålet om skadde soldater, har det vært et dilemma som jeg tror alle partier har stått i, men vi mente at det var helt riktig å ta skadde soldater til Norge. Det kom kanskje fram i spørsmålet fra Søreide, men i debatten høres det ut som om de betaler for å være på sykehus. Det gjør de ikke. Det det er snakk om, er at de betaler egenandel hvis de går til fastlegen eller til kommunehelsetjenesten i etterkant. Det er noe som er likt for både skadde soldater og skadde sivile som kommer til Norge. Så det er måten man så langt har valgt å håndtere denne situasjonen på.

Ine Eriksen Søreide (H) [14:06:37]: Som jeg også presiserte, er det ikke sykehusoppholdet som det betales egenandel for, men oppfølging i primærhelsetjenesten. Jeg mener det er en ganske stor forskjell på skadde ukrainske soldater, som ofte vil trenge omfattende hjelp, –nettopp fordi de har store skader etter krigen – og andre, som har mer normale behov for sykehusopphold. Det vil veldig ofte være behov for oppfølging i primærhelsetjenesten nettopp for å kunne gjøre soldatene friske eller i alle fall bedre enn de er når de kommer.

Når Ukraina så tydelig ber om at hele behandlingsforløpet skal være gratis, mener jeg det er veldig rart at vi fra norsk side ikke kan tilby det. Jeg savner fortsatt en begrunnelse for hvorfor det skal være en egenandel på helt nødvendig oppfølging i primærhelsetjenesten. Jeg mener at dette bør falle inn under, totalt sett, den støtten jeg tror vi i fellesskap ønsker å gi til ukrainske soldater, som nå bokstavelig talt kjemper sitt livs kamp for landet sitt. Da synes jeg det er ganske smålig å møte dem med krav om egenandeler i primærhelsetjenesten for å få en helt nødvendig hjelp.

Åsmund Aukrust (A) [14:07:42]: At de kjemper sitt livs kamp, er det ingen tvil om. Og de som kjemper har-

dest, er de som er i Ukraina, eller de som er kommet til nabolandene. Så er det veldig bra at vi også tar imot flere til Norge, men som sagt: Dette gjelder opplegget som er i kommunehelsetjenesten, og det er det samme systemet som er for sivile pasienter, som også Norge har tatt imot en god del av. Jeg synes det er litt rart å ha et skille mellom sivile og militære pasienter. Men, som sagt, dette er noe som regjeringen hele tiden vurderer, og det er helseministeren som til sjuende og sist er rette person å stille disse spørsmålene til.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [14:08:35]: Arbeiderpartiet sier på inn- og utpust at forsvar og sikkerhet er det aller viktigste nå fremover. Det er Fremskrittspartiet enig i. Men da bør bevilgningene også reflektere akkurat dette. Det gjør de ikke, heller ikke de som presenteres i overmorgen.

I dag er det en rekke poster på statsbudsjettet som er behovsstyrt. Man opplever aldri at kassa er tom på Nav, eller at folk ikke får medisinsk hjelp. Får man blindtarmbetennelse i desember, sies det ikke at man skal komme tilbake i februar, man får hjelp med en gang. Det samme gjelder skolen. Man må ikke hoppe over et år fordi kassa er tom.

Når det gjelder Forsvaret, er det annerledes. Ser representanten Aukrust at det kan være interessant å se på om bevilgninger til Forsvaret skal være behovsstyrt, slik at det forsvarssjefen gjennom Fagmilitært råd og langtidsplanen ber om, blir innvilget basert på det det faktisk koster, istedenfor å bruke en prosentandel – 1,4 pst., 1,6 pst., 1,8 pst. – som man gjør i dag? Poenget er at behovet støttes ikke, kampkraften er ikke god nok, som forsvarssjefen sier. Ser representanten Aukrust at man kan ha behovsstyrt forsvar og få det forsvarer man faktisk fortjener og trenger?

Åsmund Aukrust (A) [14:09:39]: Innenfor alle områder i politikken er man avhengig av hva slags bevilgninger som kommer fra dette huset. Det er ingen som har en utømmelig kasse. Men det jeg er helt enig med representanten Tybring-Gjedde i, er at vi må investere mer i Forsvaret. Det har denne regjeringen gjort. Det kom 3 mrd. kr ekstra i vår, som en første tilleggsbevilgning, og så kommer statsbudsjettet om to dager. Det er mulig Tybring-Gjedde vet bedre enn meg hva det er som kommer, men jeg tror det er all grunn til å tro at vi kommer til å fortsette å øke investeringene i forsvar og beredskap, både i 2023 og i årene som kommer.

Diskusjonen handler heller ikke bare om bevilgninger, for man kan ikke alltid bevilge seg til bedre forsvarsevne. Det er ikke sånn at 1 mrd. kr ekstra brukt nødvendigvis gir bedre forsvarsevne. Vi må både se på hvordan vi kan frigi mer penger til å investere i forsvar og beredskap, og samtidig på hvordan vi kan bruke de pengene

på en sånn måte at det styrker vår forsvars- og beredskapsevne.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [14:10:43]: Det var et godt, politisk korrekt svar, men det var ikke svar på mitt spørsmål. Jo, det er sånn at kassa ikke er tom. Det er ingen som går på Nav i desember og får beskjed om at man må komme tilbake om en måned for å få penger utbetalt. Det avhenger av hvor mange som kommer og ber om penger, og så får man de pengene. Og de bevilges i Stortinget, gjennom ulike former. Men det er alltid penger, også til skole og helse – det er helt åpenbart – og sikkert også til noen andre formål på statsbudsjettet. Men for Forsvaret skal man ikke tenke på den måten.

Når man sier at beredskap, sikkerhet og forsvar er det aller viktigste, må man også bevilge de pengene som er nødvendig for å få det forsvarer man faktisk trenger, og som alle sier det er behov for. Da hjelper det ikke å komme med unnskyldninger og si at vi gjør så godt vi kan, og at det kommer én milliard her og én milliard der. Nei, vi må se på Forsvaret som en totalitet, og det kan kreve mye. Men det er forsvarssjefen som har ansvaret for det.

Er Aukrust enig i at det er forsvarssjefen, Forsvaret og den vurdering som gjøres gjennom Fagmilitært råd og langtidsplanen, som er styrende for det behovet Forsvaret har, og at vi da får best kampkraft til å forsvare vårt eget land?

Åsmund Aukrust (A) [14:11:45]: Til sjuende og sist er det opp til oss som sitter i denne sal. Det er vi som sitter med ansvaret for det norske forsvarer, på samme måte som vi sitter med ansvaret for Nav og for skoler og for sykehus. Jeg tror nok det er ganske mange som jobber innenfor velferdsstaten, som har opplevd at kassa er tom, og som ikke kjenner seg igjen i at det er ubegrenset med midler.

Men igjen: Jeg er helt enig i at forsvar og sikkerhet er det viktigste for et land, og sikkerhet betyr satsing på Forsvaret og satsing på sivil beredskap, men det betyr også fryktelig mye annet med tanke på hvordan vi sikrer det norske samfunnet best mulig i små og store fellesskap.

Når det gjelder forsvarspolitikken, får vi rikelig anledning til å diskutere det mye i året som kommer, med den forsvarskommissjonen som er nedsatt, som ledes av Knut Storberget, hvor jeg også tror Tybring-Gjedde har gode kontakter. Jeg tror at det vil være en kommisjon som kommer til å åpne opp for mange spennende og interessante debatter, og jeg håper at alle partier kan være villige til å se på ting med nye øyne i den situasjonen vi nå er i.

Presidenten [14:12:54]: Replikskordskiftet er omme.

Ine Eriksen Søreide (H) [14:13:22]: Den perfekte stormen vi står i nå, har ett viktig omdreiningspunkt, og det er Vladimir Putin – en totalitær leder som driver en brutal angrepskrig mot Ukraina. Russland ser styrke i brutalitet og ødeleggelse, og krigsforbrytelsene øker i omfang. Det siste overfallet mot Ukraina kom med invasjonen 24. februar, men da hadde Russland allerede drevet krig øst i Ukraina i åtte år etter annekasjonen av Krym i 2014. Over 15 000 mennesker var blitt drept. Nærmere 3 millioner trengte humanitær hjelp. 2014 var etter min oppfatning det reelle vannskillet i sikkerhetspolitikken i Europa. Det var da forholdet til Russland ble varig endret.

De siste to ukene har vi sett en betydelig eskalering av krigen, ved at Russland og deres medløpere har gjennomført såkalte folkeavstemninger i fire ukrainske regioner. Dette er folkerettsstridige og fullstendig illegitime skinnprosesser fra russisk side, og det er et resultat av at Russland taper på bakken. De taper moralsk, og de taper historien. Hensikten var selvsagt ulovlig å kunne ta ukrainsk territorium og annektere det, og det gjorde Russland for få dager siden. Ingenting i denne ulovlige annekasjonen endrer Ukrainas rett til selvforsvar eller til å befri eget territorium.

Ekspløsionene i gassrørledningene Nord Stream 1 og 2 i forrige uke er med overveldende sannsynlighet sabotasjeaksjoner, og det er like overveldende sannsynlig at Russland er avsender. Det bringer krigen inn i en ny fase. Det bringer den nærmere oss, og jeg har stor forståelse for at mange nå er bekymret og redde. Det er bra og viktig at politiet og Forsvaret nå markerer synlig tilstedeværelse ved viktige objekter i olje- og gassektoren, at ulike sikkerhetstiltak er iverksatt, og at årvåkenheten økes. Likevel er det viktig at vi hele tida også ser etter andre mulige trusler og risikoer, for det er når vi alle ser mot energisektoren, at anslag kan komme helt andre steder.

I vår regjeringstid økte vi bevilgningene til Forsvaret kraftig, og det inkluderte også Heimevernet, til mer trening, nytt utstyr og objektsikring. Det som har kommet av tilleggsbevilgninger til Forsvaret den siste tida, har Høyres fulle støtte, men det må også fortsette i det budsjettet som legges fram på torsdag.

Det er også bra at Utenriksdepartementet i dag innkalte den russiske ambassadøren til departementet, men jeg har vanskelig for å forstå hvorfor det tok så lang tid, og hvorfor Utenriksdepartementet i flere dager har brukt tida på å forklare hvorfor det var uaktuelt å kalle ambassadøren inn. Og jeg vil igjen få uttrykke Høyres betydelige bekymring for forskningstoktet med det russiske fartøyet «Akademik Sergej Vavilov», som har fått tillatelse til diverse undersøkelser fram til 22. oktober. Hvis vi leser militærdoktrinene til Russland, ser vi veldig

tydelig hvordan sivile fartøy brukes i grenseflaten mellom krig og fred. Det er også det som ligger bak Høyres gjentatte oppfordringer og forventninger til regjeringa om at man løpende revurderer særnorske unntak for fiskefartøy fra havneforbudet. Regjeringa har presentert relevante og vektige argumenter for unntak, men når situasjonen endrer seg så dramatisk som den gjør nå, betyr det også at man må gjøre løpende vurderinger av om unntaket fortsatt er riktig, og hvilke interesser som er viktigst for Norge å ivareta.

Det er mye man kan si om hvordan den sikkerhetspolitiske situasjonen ser ut i Europa, etter det vi nå har sett. Men la meg likevel peke på det som er en av mine store bekymringer akkurat nå, og det er at vi går inn i en tid hvor det kommer til å bli vanskeligere å holde på vestlig samhold og solidaritet og å fortsette støtten til Ukrainas kamp for landet sitt.

Russland bruker energi til å forsøke å splitte vestlige land og så splittelse internt i land, og de skaper politisk og sosial uro for på den måten å legge press på regjeringer, så de svekker oppslutningen om sanksjonene mot Russland og støtten til Ukraina. Dette beskriver også etterretningstjenesten veldig tydelig i Fokus 2022. Nettopp dette at Russland tar i bruk alle statens virkemidler, er designet for å skape mest mulig uro og frykt og å skape kaos og usikkerhet i beslutningsprosesser.

Vi må ikke tro at vi er immune mot dette, eller at dette ikke angår oss. Vi har et felles ansvar for å slå det tilbake, for å fortelle hva det er, og for å fortelle hva Russland forsøker å gjøre. Vi har et felles ansvar for å ta vare på noe viktig i det norske samfunnet, nemlig tilliten og solidariteten. Vi må orke å stå i det, også når det blir vanskelig.

Presidenten [14:18:28]: Det blir replikkordskifte.

Åsmund Aukrust (A) [14:18:44]: Takk til komiteens leder for et godt innlegg, hvor vi er enig i hovedlinjene. Så er det sånn at dette er en situasjon som utvikler seg fra dag til dag, og jeg tror alle som diskuterer denne situasjonen, oppdager at det man sier den ene dagen, ikke nødvendigvis er riktig den andre dagen, men det var likevel ikke feil første dagen, fordi situasjonen forandrer seg så mye.

Jeg har et spørsmål som handler om situasjonen på Storskog. Det er et område som vår forrige utenriksminister kjenner godt, og som hun var med på å håndtere da det var mangel på kontroll på Storskog, i 2015. Regjeringen i dag sier at det er høy beredskap, at det er full kontroll, og at det er noe som vurderes fortløpende. Jeg har ikke sett at det fra Høyre – fra komiteens leder, fra Erna Solberg eller andre – har blitt krevd stenging. Derfor ble jeg overrasket da justispolitisk talsperson gikk ut og sa at regjeringen har nisseluepolitikk og ikke klarer å

håndtere situasjonen på Storskog, og ba om at grensen skulle stenges. Mitt spørsmål til Søreide er om det er Høyres syn at denne regjeringen driver nisseluepolitikk i denne situasjonen.

Ine Eriksen Søreide (H) [14:19:53]: Høyre har, som representanten er godt klar over, uttrykt bekymring for at situasjonen ved Storskog kan eskalere. I 2015–2016 brukte Russland veldig aktivt det å slippe flyktninger over som en måte å påvirke politikk på. Det var derfor vi var nødt til å ta grep, selv om vi i tillegg da tok imot ca. 33 000 syriske flyktninger, noe jeg opplever at det var relativt stor enighet om.

Det er viktig å holde kontroll ved grensa, spesielt i den situasjonen vi er i nå. Én ting er at alle har rett til å søke asyl hvis det er det de ønsker, og så må de få en individuell behandling av det. Men vi må samtidig opprettholde kontrollen ved grensa, spesielt i en situasjon hvor det også er fare for at andre enn de som i utgangspunktet har behov for beskyttelse, kommer over, nemlig de som f.eks. skulle ønske å skade norske interesser. Det er i denne sammenhengen også viktig å være klar over at når andre land har stengt, og når vi er de eneste som opererer med turistvisum, øker risikoen for at Norge brukes som mottaks- og transittland.

Åsmund Aukrust (A) [14:21:00]: Det synes jeg egentlig var et godt svar, men det var ikke svar på det jeg stilte spørsmål om. Jeg er egentlig enig i alt som ble sagt, at det er veldig viktig å ha kontroll på grensen, og at situasjonen i Europa gjør at det er grunn til å vurdere det fortløpende, og fortløpende betyr egentlig daglig. Dersom man skulle oppdage at man mister kontrollen, er det helt åpenbart at grensen bør stenges. Men all den tid man ikke har gjort det, er mitt spørsmål: Er det sånn at det er Høyres politikk at man nå skal stenge grensen, eller er det at vi skal fortsette å vurdere det fortløpende, sånn som regjeringen sier at man gjør, og at det å holde kontroll med grensen er det som er viktig i tiden framover?

Ine Eriksen Søreide (H) [14:21:31]: Jeg tror at noe av årsaken til at Høyre ved vår justispolitiske talsmann uttalte seg om dette, var at det var helt umulig å få justis- og beredskapsministeren i tale. Det er justis- og beredskapsministeren som har ansvaret for grenseovergangen. Det var først i dag, i Politisk kvarter, at vi kunne høre justis- og beredskapsministeren redegjøre for det som er regjeringas politikk. Jeg tror det kunne vært klokt og fornuftig at regjeringa på et tidligere tidspunkt engasjerte seg i en dialog med Stortinget om hva som er tanken bak den løsningen regjeringa har valgt. Jeg tror også det er ganske stor enighet om at hvis det er behov, bør grensa stenges på veldig kort varsel. Det har også regjeringa sagt, og det er noe Høyre støtter.

Hans Inge Myrvold (Sp) [14:22:30]: Eg deler så absolutt synet som kom fram i dei delane av framføringa frå representanten som skildra den rådande og alvorlege stillinga i sikkerheitspolitikken, for Noreg særskilt og for Europa totalt sett. Som representant frå Hordaland og Vestland ser eg no mange bekymra innbyggjarar og arbeidarar som lever tett på situasjonen rundt oljeinstallasjonane våre, både langs kysten og til havs. Me har no ei regjering som set forsvar og beredskap som høgste prioritet, med bl.a. ei styrking av Heimevernet gjennom fleire soldatar og betre skulering – i motsetnad til Høgre, som for kort tid sidan reduserte innsatsstyrken i Heimevernet med 5 000 soldatar, og som gjennom denne nedskaleringa òg justerte ned viktigheita av sikring av sivile objekt.

Mitt spørsmål er: Meiner representanten Søreide framleis at denne nedskaleringa er ansvarleg politikk, gitt den sårbarheita som no rår?

Ine Eriksen Søreide (H) [14:23:37]: Jeg er grunnleggende uenig i representantens problembeskrivelse. Tvert imot økte vi mengden av både øving og trening for innsatsstyrker og områdestruktur etter at det da Senterpartiet sist satt i regjering, var en treningsmengde på null dager for områdestrukturen. I tillegg fikk vi på plass en ny bistandsinstruks, som gjør det enklere for politiet å be Forsvaret om bistand. Det ble også nytt utstyr til Heimevernet, bl.a. både våpen og kjøretøy, og en sterkere vekt på objektsikring og langt mer penger til objektsikring. Det er bl.a. resultatet av det vi ser i dag, når politiet på en god måte kan be Forsvaret om bistand til å sikre viktige objekter, bl.a. dem representanten nevner. Jeg er helt enig i at bekymringen mange nå har – og det gjelder både folk som bor ulike steder i landet, og de som jobber ved installasjonene – er noe som man må ta på alvor. Det er også derfor Høyre har sagt veldig tydelig at vi syns det er bra at det nå skjer.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [14:24:53]: Det blir mye debatt her i dag om snøen som falt i fjor: Den regjeringen sa det, og den regjeringen gjorde det, osv. Det er kanskje viktigst å se fremover. Vi kan også skryte av hva vi gjorde, men som ikke ble vedtatt – f.eks. ti forslag som ingen her støttet, om å styrke Forsvaret i tråd med forsvarssjefens anbefalinger. Men det skal jeg la ligge, for det som er viktig nå, er hva som skjer fremover.

Fremskrittspartiet har fremmet et forslag i salen her i dag som jeg nå vil spørre om representanten Eriksen Søreide og Høyre er villige til å støtte. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i påvente av mottak av nye maritime helikoptre, om å leie inn nødvendig og kritisk helikopterkapasitet.»

Det er interessant å spørre om det mens regjeringens representanter sitter i salen, for da legger kanskje

også utenriksministeren merke til det, og da kan vi kanskje få et enstemmig storting til å stemme for et slikt forslag.

Ine Eriksen Søreide (H) [14:25:47]: Jeg tror ikke det er noen stor tvil om at det er behov for å innføre kompensierende tiltak for å få på plass helikopterkapasitet. Så tror ikke jeg at den beste måten å gjøre det på er å vedta et løst forslag i Stortinget. Det krever betydelig mer utredning enn som så. Men jeg tror vi har en felles interesse, mellom Fremskrittspartiet og Høyre, i å få fortgang i det spørsmålet, for vi vet – kanskje spesielt nå – at tiden det tar å anskaffe forsvarsmateriell, og ikke minst prisen det nå har, nettopp fordi alle ønsker den samme typen materiell, er såpass mye lengre og høyere at det er nødvendig å sette i verk tiltak veldig raskt.

Presidenten [14:26:22]: Replikkordskiftet er omme.

Geir Pollestad (Sp) [14:26:35]: Eg vil starta med ramma rundt trontalen i går. Det var fyrste gong på tre år at det var ei normal opning med normal representasjon, med gjestar, utan pleksiglas, utan munnbind. Ein handhelste flittig gjennom seremonien i går.

Viss ein går eit år tilbake, kunne ein tenkja at ein såg lyset i tunnelen. Noreg hadde opna opp. Men det er mykje som kan tyda på at det ikkje var lyset i tunnelen; det var toget som kom imot. Det har vore ein ny runde med korona. Det har vore forsyningsproblem etter pandemien. Det er krig i Ukraina med tilhøyrande straumar av flyktningar. Me har hatt og har ei energikrise. Me står i ein inflasjon som er svært høg. Me har press på rentene. Det er for tida mange ting som ikkje er som dei skal.

Det er òg ei spesiell krise, for samtidig med alt dette som ikkje er bra, har aldri så mange nordmenn vore i jobb som i dag. Aktiviteten i økonomien er høg. Olje- og gassprisen er høg. Samtidig er kronekursen låg, sånn at norske eksportprodukt er konkurransedyktige i utlandet. Inntektene til statskassen er rekordhøge, og det er ei pedagogisk utfordring å forklara at samtidig som inntektene til statskassen er rekordhøge, må me ta ned forbruket. Der er det sånn at kvart parti vil finna sin økonom som kan hevda sitt syn, og som dei kan byggja sin politikk på. Men ei ansvarleg regjering kan ikkje velja kva økonom som helst – ein må velja økonomar som har fullmakt til å fastsetja renta i Noreg. Det er forskjellen på sentralbanksjefen og alle andre økonomar som uttaler seg om økonomisk politikk. Me kan ikkje senda rekninga til folk som har lån i Noreg, i form av auka renter.

I ein sånn situasjon, med mykje uro og usikkerheit, er det viktig å ha eit godt kart. Det er viktig å ha eit godt kompass – eit verdimesig kompass. For Senterpartiet er det å redusera skatten og levekostnadene for vanlege

folk eit mål. Tenester nær folk og lokal velferd er ei prioritert oppgåve. Me ønskjer å ta heile landet i bruk, og me skal bruka mykje innsats på å sikra beredskapen og tryggleiken til folk. Det er saker ein kan kjenna att frå Senterpartiet i både krisetider og vanlege tider.

Me har kome eit stykke ut i debatten, og nokre gonger vert det sagt «ein samla opposisjon» i ordskiftet. Det er ikkje det me ser her i dag. Me ser ein opposisjon som har svært ulike analysar av situasjonen. Me ser ein opposisjon som har svært ulike løysingar. Då er eg glad for at me har ei sterk og styringsdyktig regjering som veit kvar ho vil. For det vert ein tøff haust. Det vert ein tøff vinter. Då er det så viktig å ha det politiske og verdimesige kompasset i orden.

Kari Henriksen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten [14.30.52]: Det blir replikkordskifte.

Heidi Nordby Lunde (H) [14:31:00]: Dagens mangel på arbeidskraft viser egentlig hvilke utfordringer Norge står overfor, fordi vi blir færre i arbeidsfør alder som skal finansiere flere alderspensjonister og hele velferden vår. Vi skal bemanne opp alt fra barnehager, sykehjem og legekontorer til det verdiskapende næringslivet som finansierer velferden. Vi mangler folk, og budsjettene blir trangere. Vi trenger reformer for å kunne bruke ressursene bedre. Det er en falsk framstilling, mener jeg, at valget er mellom økte skatter og dype velferdskutt eller økt oljepengebruk. Alternativet er økt produktivitet og få mer igjen for pengene.

Senterpartiet har utmerket seg ved å være imot nesten alle reformer som vi har innført, eller de ønsker å reversere dem, så jeg ønsker å utfordre representanten på: Hva er det Senterpartiet ønsker å gjøre? Kan representanten nevne tre reformer de ønsker å gjøre for å oppnå økt produktivitet i offentlig sektor og øke tilgjengeligheten på arbeidskraft for nettopp å kunne bemanne over hele landet?

Geir Pollestad (Sp) [14:32:04]: Ein høyrer av debatten i dag at ein vel litt ulike løysingar for korleis ein ønskjer å finansiera dette. Nokre peikar på auka oljepengebruk. Det gjer ikkje Senterpartiet. Eit viktig grep som me vil gjennomføra, er at me har pussa støvet av noko som heiter aktiv næringspolitikk, det å skapa verdier ved at stat og private jobbar saman med å utvikla teknologi, climateknologi. Det å stilla krav til den typen tiltak vil vera viktig.

Når det gjeld offentlig sektor, trur eg at det òg no er viktig å gje offentlig sektor ro og fred til å utvikla seg, til å levera gode tenester til innbyggjarane. For nokre år sidan var det iallfall slik i min kommune at det som ein

var mest oppteken av, var kvar grensene skulle gå. No opplever eg at ein kvar dag med administrasjon og tilsette jobbar med korleis ein skal løysa oppgåvene mest mogleg effektivt og til beste for innbyggjarane.

Heidi Nordby Lunde (H) [14:33:09]: Jeg synes egentlig ikke det var et spesielt godt svar på spørsmålet, for poenget er at vi har færre ressurser. Og som jeg avviste allerede i spørsmålet: Valget trenger ikke stå mellom verken økte skatter, dype velferdsutt eller økt oljepengebruk. Valget kan også være bedre produktivitet i økonomien, som f.eks. gjennom reformer.

Når det gjelder aktiv næringspolitikk, viser det seg så langt at det betyr økt skatt og krav om kvinner i AS-styrene. Ellers har vi sett lite til det. Jeg skal ta et eksempel: jernbanereformen. Da man la enkelte strekninger ut på anbud, viste det seg plutselig at NSB kunne kjøre de samme strekningene de alltid hadde kjørt, til halve prisen. Det betyr jo at enten betaler vi mye mer for offentlige tjenester enn det vi trenger, eller så blir vi lurt på annen måte. Det er en av grunnene til at vi ønsket konkurranseutsetting. Hvilke konkrete reformer kommer Senterpartiet til å presse på for nettopp å øke produktiviteten i offentlig sektor, slik at man kan frigjøre ressurser, enten det er økonomiske eller menneskelige ressurser, slik at de kan komme tilbake igjen til økonomien i Norge?

Geir Pollestad (Sp) [14:34:12]: Det er litt forunderleg at ein krev ei forklaring på kva tid me skal begynna å føra Høgre-politikk. Det er slik at ved førre val fekk me fleirtal for ein annan politikk enn f.eks. ei privatisering og oppsplitting av jernbanen. Me har ikkje tru på privatisering og oppsplitting. Me trur at det er andre ting som skal til, og det å jobba saman som ein motivasjon vil vera viktig. Det å gje offentlig sektor ro og trygge rammer til å utvikla seg vidare, men òg stilla krav, vil vera heilt vesentleg for den politikken som me skal gjennom no.

Så synest eg òg at det å vera flåsete om ein politikk der me jobbar saman med næringslivet – eg trur ikkje at f.eks. bedriftene eller næringslivets organisasjonar kjenner seg igjen i den beskrivinga som Høgre gjev av det.

Heidi Nordby Lunde (H) [14:35:15]: Da noterer jeg meg at økt produktivitet er Høyre-politikk, og er egentlig ganske godt fornøyd med det. Jeg savner likevel et godt svar på hva man ønsker å gjøre for å få Norge ut av den situasjonen vi er i, for det er viktig at ikke høy inflasjon og høye kostnader biter seg fast i den norske økonomien. Vi har sett denne typen utfordringer tidligere, på 1970-tallet, hvor også staten var en stor aktør og var sterkt til stede, og svaret på det var jo ikke mer stat, mer pengebruk og høyere skatter. Svaret på det var liberal-

konservative reformer, som la grunnlaget for en omstilling av Norge, som bl.a. har bidratt til den veksten og verdiskapingen som vi ser i dag. Hva kommer Senterpartiet konkret til å gjøre for å trekke staten tilbake der den ikke trenger å være, styrke den der den skal være, og gjennomføre reformer for økt produktivitet i norsk økonomi?

Geir Pollestad (Sp) [14:36:07]: På torsdag skal regjeringa leggja fram statsbudsjettet. Det trur eg at òg representanten Lunde har fått med seg vil verta eit stramt budsjett. Det vil vera eit budsjett tilpassa den økonomiske situasjonen me står i, og det me må prøva å gjera når presset i økonomien vert for stort, er å dra ned aktiviteten for at me skal få kontroll på inflasjonen og hindra unødvendige renteaukar. Eg trur at i den situasjonen me står i akkurat no, vil det å vera konsistent og gjennomføra det på ein skikkeleg måte, vera det absolutt viktigaste. Slik som Høgre no snakkar, vert det litt som om når huset ditt står i brann, ropar du og seier at no skal me ommøblera. Nei, då skal ein sløkkja brannen. Det er oppgåve éin, to og tre, og det er det òg for denne regjeringa.

Sivert Bjørnstad (FrP) [14:37:14]: Onde tunger hevder at den beste underholdningen man kunne ha den siste uken, er å sitte på Google og søke på Geir Pollestad pluss grunnrente. De har helt rett, fordi maken til retrett og u-sving skal man lete lenge etter. Uttrykk og settinger som «statlig ran», «redd havbruksnæringen får snikskatt», «eit statleg lakseran», og «tror sjansen for grunnrente på havbruk blir mindre med ny finansminister», er bare noe av det som florerer på nettet.

Så ser jeg at Pollestad unnskylder seg med at deres grunnrenteskatt er så annerledes enn den Ulltveit-Moe foreslo i 2019. Det er en dårlig unnskyldning, for i Finansavisen 7. november 2019 ble Pollestad spurte om hvorfor Senterpartiet sier nei til grunnrenteskatt på havbruk. Der svarer han: «Fordi det ikke er noen grunnrente å beskatte.» Kan Pollestad redegjøre for hvorfor det er en grunnrente å beskatte i 2022 som ikke var der i 2019?

Geir Pollestad (Sp) [14:38:16]: Eg er like overtydd om at det me gjer no, er rett å gjere no, som eg var om at det var feil i 2019. Me har ein grunnrenteskatt no med ein betydeleg kommunal andel. Du vil sjå i dine Google-søk eit nei til ein statleg grunnrenteskatt. Me har innført eit botnfrådrag. Noko av frykta i 2019 var at alle dei små selskapa skulle gå over ende. Dei skånar me no. Me har gjort det om til ein kontantstraumskatt, som gjer at staten stiller opp og tek ein del av investeringane, tek ein del av risikoen i dette.

Når det gjeld elementet om det finst ei grunnrente: Det sitatet er bygd på at i dei auksjonane som me har

hatt no, har ein henta ut grunnrenta i auksjonen for nye konsesjonar, og dermed vil den påstanden kunna stå seg. No tek me inn grunnrenta løpande gjennom ein grunnrenteskatt, og det vil òg påverka auksjonsprisane som kjem 12. oktober. Dette er ein nødvendig ting å gjera, og me gjer det på ein måte som sikrar dei mindre bedriftene, og som sikrar at kommunane beheld ein rettmessig del.

Presidenten [14:39:19]: Presidenten vil minne om at talen skal gå via presidenten.

Replikkordskiftet er omme.

Roy Steffensen (FrP) [14:39:41]: Det er mørke tider i Europa, med krig som herjer i vårt nabolag, og som har flyttet seg nærmere. Det gjør inntrykk når vi ser at Kystvakten, jagerfly, marineskip, og nå også Heimevernet, passer på olje- og gassinstallasjoner, både offshore og på land.

Russlands invasjon av Ukraina fordømmes av et samlet Vesten. Jeg er glad for at Norge aktivt støtter Ukraina, både gjennom sanksjonene mot Russland, ved å hjelpe flyktninger og ved å gi både penger og materiell – ikke minst våpen.

Er det noe denne krigen har vist oss, er det at fra et sikkerhetspolitisk perspektiv har Europa ført en politikk som har sørget for at Russland og Putin har stått for en for stor del av energiforsyningen. I etterpåklokskapens ånd er det lett å se at Putin aldri burde ha fått sånn makt, men jeg håper vi lærer, og at vi forstår at norsk olje- og gassnæring er viktigere enn noensinne.

Krigen påvirker også Norge. Det har begynt å bli en økonomisk krise – ikke for Norge som nasjon, men for våre innbyggere og vårt næringsliv. Norge tjener enormt med penger på energi, for både gassen og vannkraften vår har plutselig blitt mye mer verdt, men innbyggerne og næringslivet merker enorme prisøkninger på både mat, drivstoff og strøm. Dette har kommet på toppen av de største skatte- og avgiftsøkningene på over 20 år, og nå har renten begynt å stige i tillegg.

Det er krisetid, og i kriser skal vi bedømme en regjering på hva den gjør. Denne regjeringen har utmerket seg med en vente-og-se-holdning og med feil løsninger på rekke og rad. Regjeringen har så liten tillit at da næringsforeningen i Stavanger hadde en medlemsundersøkelse blant sine 2 000 medlemsbedrifter, svarte 80 pst. at de ikke hadde noen tro på at regjeringen ville komme med en god nok strømstøtteordning. I motsetning til med valgløftene innfridde regjeringen 100 pst., for det som kom på bordet, var altså ikke noe som næringslivet er fornøyd med, og som næringslivet kan bruke. Vi får nå en strømstøtteordning som kommer altfor sent, som hjelper altfor få, som med sine 3 mrd. kr er altfor liten,

og som med sine tre måneders varighet har altfor liten tidsramme.

Til tross for at vi i år fikk de største skatte- og avgiftsøkningene på over 20 år, sikter Støre og Vedum på en mangedobling neste år gjennom økt grunnrenteskatt på vann og vind og innføring av grunnrenteskatt på havbruk – og det venter nye skatteøkninger på både formuesskatt og utbytteskatt på torsdag.

Det er merkelig å se at en regjering som snakker varmt om det grønne skiftet, nå pålegger kraftnæringen nye skatter som fører til færre investeringer i vannkraft. Hvis de mener alvor med at vi skal satse mer på fornybar energi, og at vi skal øke kraftproduksjonen, tyder signalene fra flere kraftselskaper på at dette er feil medisin. Men regjeringen lukker øynene og tror kraftselskapene bløffer, og velger å føre en politikk som vil føre til mindre kraftproduksjon. Samtidig mener de like tydelig at å elektrifisere sokkelen er helt riktig politikk. De styrer med åpne øyne, med en politikk som vil føre til høye strømpriser i årene som kommer – ikke lave strømpriser.

Videre har regjeringen foreslått å innføre grunnrentebeskatning på oppdrettsnæringen. Oppdrettsbransjen betaler allerede i dag mye skatt. De betaler alle skatter som vanlige bedrifter betaler, som selskapskatt, arbeidsgiveravgift, moms, utbytteskatt og formuesskatt. De har betalt for konsesjonen de benytter, og det ble innført en produksjonsavgift når grunnrenteskatt ble lagt bort sist gang. Nå skal de betale grunnrenteskatt allikevel.

Vi har nå en regjering, med Senterpartiet i spissen, som er blitt fanebærer for en politikk som aktivt motarbeider investeringer i distriktene, og som truer norsk eierskap og arbeidsplasser langs kysten vår. Det er ikke til å tro, og meningsmålingene viser at jeg ikke er den eneste som reagerer, for spriket mellom hva de sa i opposisjon, og hva de gjør i posisjon, er blitt for stort.

Fremskrittspartiet i regjering holdt trykket oppe i olje- og gassnæringen. Regjeringen tar nå foten av gasspedalen. Fremskrittspartiet prioriterte å bygge landet gjennom en kraftig satsing på samferdsel og motorvei. Nå kommer det store kutt, utsettelse og skrinlegginger. Vi jobbet for skattelettelse for folk og næringsliv. Nå er svaret høyere skatter, uansett hva problemet er. Vi ser allerede nå at bedriftene sliter. Det er privat sektor som sørger for verdiskapingen, som gjør at vi kan finansiere velferden vår. Nå frykter vi en konkursbølge som vil føre til færre bedrifter, færre skattepenger og færre arbeidsplasser.

Den eneste trøsten er at velgerne ikke ser ut til å like politikken som regjeringen fører, men dessverre er det hele tre år til valget.

Presidenten [13:44:40]: Det blir replikkordskifte.

Cecilie Myrseth (A) [14:44:53]: Representanten Steffensen snakker om at Norge får enorme inntekter, og at det må gå tilbake, men når man har en næring som tjener enorme inntekter, skal det ikke gå tilbake igjen til fellesskapet – en næring som tjener enorme inntekter fordi man får utnytte fellesskapets ressurser.

I krevende tider er det viktig å gjøre riktige prioriteringer. Det handler om at vanlige folk skal kunne betale regningene sine. Jeg er ganske sikker på at de rikeste blant oss kommer til å kunne betale regningene sine uansett.

For Arbeiderpartiet er det viktig at de som nå stiller arealer disponible for å kunne utnytte dem, også må gå tilbake. Tilliten mellom folk handler også om at man gir tilbake gjennom ringvirkninger, investeringer og arbeidsplasser.

Hvorfor er det viktigere for Fremskrittspartiet å skjerme dem som har aller mest, framfor å skjerme renten?

Roy Steffensen (FrP) [14:45:52]: Representanten snakker om tilliten mellom politikere og folk. Da er det verdt å huske at både Arbeiderpartiet og Senterpartiet sa at grunnrentebeskatning av oppdrettsnæringen ikke var et aktuelt tema, men allikevel blir det altså innført.

Som jeg nevnte i innlegget mitt, betaler oppdrettsbransjen de samme typer skatter som alle andre næringer i Norge, og de sørger for at det investeres i distriktene, og at det er næringer som igjen lever av oppdrettsbransjen. Nå ser vi at fem selskaper har sagt at de ikke vil gjennomføre konsesjonskjøpene sine, og at de vil redusere eller utsette investeringene sine fordi den grunnrentebeskatningen rammer dem altfor hardt.

Jeg skulle ønske det var større vilje til å satse på distriktene og la dem få beholde pengene sine, la dem få lov til å investere i arbeidsplasser, framfor at pengene skal inn til Oslo.

Cecilie Myrseth (A) [14:46:55]: Jeg merker meg at man ikke vil svare på spørsmålet, og det kan jeg forstå. Men det er altså sånn at den ordningen som er lagt fram, også vil sikre at distriktene, de lokalsamfunnene som stiller arealene til disposisjon, vil få mer igjen. Det er hele poenget med ordningen: Fellesskapet skal få mer igjen. Men det virker som om Fremskrittspartiet bare rått kjøper den retorikken som kommer, uten å stille et eneste kritisk spørsmål. Når de aller største selskapene i Norge kommer med trusler om at man skal stoppe investeringer, stopper ikke Fremskrittspartiet opp et sekund for å stille noen kritiske spørsmål. Samtidig varsler man nå at man skal komme med skatteutt også til flere av de rikeste blant oss, bl.a. ved å kutte i

formuesskatten, i den tiden vi er i. Det er grunnleggende usolidarisk.

Så spørsmålet stilles igjen: Hvorfor er Fremskrittspartiet så opptatt av å skjerme dem som har mest blant oss, framfor å skjerme renten, som vil ha betydning for oss alle skulle den gå opp?

Roy Steffensen (FrP) [14:47:58]: La meg få følge opp rentespoet. Jeg vil da anbefale representanten Stortingets abonnementsjeneste, for man kan altså bli varslet om svar som statsråder leverer. Da vil jeg anbefale Vedum, som har svart på skriftlige spørsmål fra Fremskrittspartiet at med Fremskrittspartiets politikk for strømstøtteordningen ville prisveksten vært redusert fra 6,5 pst. til 5,2 pst. Vår politikk ville altså ført til et mindre behov for å øke renten og ville sørget for at folk flest ville hatt lavere strømgninger.

Vi fører en politikk som både hensyntar distriktene, tar hensyn til det private næringslivet og sørger for at behovet for å øke renten er mindre.

Ivar B. Prestbakmo (Sp) [14:49:00]: Representanten var for så vidt inne på at vi er inne i den kanskje alvorligste sikkerhetspolitiske og økonomiske situasjonen i Norge, i Europa og for så vidt i verden på mange tiår. I en slik situasjon er det ganske spesielt å registrere at enkelte fra Fremskrittspartiet i det offentlige rom forsøker å anklage andre, og ikke skyldte på Putin eller krigshandlingene når man vet hva det faktisk medfører, både sikkerhetspolitisk og økonomisk. Så er det jo slik at også Fremskrittspartiet er klar over at Putins handlinger startet ikke plutselig 24. februar.

Fremskrittspartiets svar på det aller meste av utfordringene i situasjonen vi er i, er å bruke mer penger – i mangemilliardersklassen. Er ikke Fremskrittspartiet bekymret for at det medfører ytterligere fare for økt prisvekst og inflasjon, og er man ikke bekymret for at en voldsomt økt pengebruk gir mer press og dermed mer press for økt rente, som igjen vil ramme dem som tåler det minst av oss?

Roy Steffensen (FrP) [14:50:08]: Det hadde vært greit om representanten, istedenfor å komme med ferdigskrevne replikker, hadde hørt på svaret til forrige replikant. Da hadde han fått med seg det svaret som jeg ga, om at vår strømstøtteordning ville sørget for at prisveksten ville vært lavere – fra 6,5 pst. til 5,2 pst. – som ville ført til at behovet for å sette opp renten ville vært mindre. Det ville altså vært en bedre politikk for næringslivet, både i form av at de får en strømstøtteordning som ville sørget for at prisene var lave, og samtidig ville det vært bedre for bedrifter og folk, fordi det ikke hadde vært så stort behov for å sette opp renten som det vi nå ser med den politikken som regjeringspartiene fører.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:51:06]: Det har i det siste vore ganske påfallande, den mobiliseringa som skjer i Framstegspartiet mot innføring av grunnrenteskatt på oppdrett. Eg trur aldri eg har opplevd at Framstegspartiet har mobilisert så mykje for ei sak. Det overgår det engasjementet dei har for pensjonistar, for folk på sosialhjelp, for folk flest, og ein begynner jo å lure på kva i all verda som er grunnen til den veldige mobiliseringa. Her har vi ein grunnrenteskatt der ein kan skrive av alt av investeringar på den skatten. Det går berre ut over superprofitt. Heng dette saman med dei hemmelege gåvene som oppdrettsnæringa har gitt Framstegspartiet opp gjennom tidene, som f.eks. Inge Harald Berg i Nordlaks gav i si tid, eller at fleire FrP-arar er direkte involverte i aktivitetane til oppdrettsnæringa? Eller er det noko vi overser, vi andre som berre observerer engasjementet?

Roy Steffensen (FrP) [14:52:11]: Jeg har ikke registrert noe unormalt stort engasjement rundt denne saken fra Fremskrittspartiet. Jeg registrerer at det har vært vår partileder, det har vært meg, det har vært næringspolitisk talsperson, og det har vært kommunalpolitisk talsperson som har engasjert seg i dette spørsmålet. Men vanligvis, når det er saker som handler om samferdsel, er det et samstemt parti som står bak og kjemper for veiutbygging i distriktene. Når det handler om reduksjon av skatter og avgifter, er det et samstemt parti som står bak det. Kampen for minstepensjonistene er en sak som engasjerer fullstendig på våre landsmøter. Så det at denne saken skal være en av dem som har skapt mest engasjement, tror jeg ikke, men at det skaper engasjement, er jo helt naturlig, fordi dette er et angrep på kysten, på distriktene og på arbeidsplasser ute i privat næringsliv i distriktene.

Presidenten [14:53:11]: Replikkordskiftet er over.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:53:21]: Noreg står i ei alvorleg krise. I verda er det ei alvorleg krise. Det er ein kombinasjon av klima- og miljøydeleggingar, av seinverknader av pandemien som vi har vore igjennom, og av krig. Men krise er ujamt fordelt. Folk flest merkar at prisane går i taket, og at renta blir auka. Dei må stramme inn – ofte på alle område i livet. For mange betyr det at dei må velje knallhardt når dei går i butikken og handlar mat. Nokre må stramme inn på kva dei skal kjøpe i butikken, matvarer til ungane og om dei kan begynne på fritidsaktivitetar eller ikkje.

Krise er altså ujamt fordelt, for dette er ikkje historia om alle folk i samfunnet. Det finst dei som ikkje opplever krise, som ikkje bryr seg om kva straumprisen er, kva renta er, eller kva mat kostar. Det finst nokon som tener på krise, som sit på så mykje kapital at dei kan skaffe seg

meir når andre får mindre. Krisene dei siste åra viser akkurat det. Kapitals oversikt over Noregs rikaste er alarmerande lesing. Ein treng ikkje eingong vere milliardær for å kome på lista, og det har aldri vore så mange milliarderar som no. Samtidig aukar krisene forskjellane i samfunnet. Kaka blir ikkje større; ho blir berre dårlegare fordelt.

Utviklinga er eit linjeskifte i norsk samfunn, og folk reagerer. Dei ser at jo rikare folk er, jo mindre andel av inntektene bidrar dei med i skatt. Der folk med vanlege inntekter bidrar med rundt 40 pst. i skatt til fellesskapet, bidrar dei aller rikaste med kanskje ein tidel av dette. Kor er rettferda, spør folk seg. Kor blei det av ideen om at dei med dei breiaste skuldrene skal løfte tyngst?

Erna Solberg sa nyleg at ein ikkje kan skatte seg ut av krise. Det er ei monumental utsegn frå ein Høgre-leiar i Noreg midt i ei krisetid for vanlege folk og landet. For kva skal da Høgre gjere viss dei ikkje vil auke skattane for dei rikaste i landet? Då må dei anten kutte i velferd, noko som vil ramme heile befolkninga, spesielt dei som treng velferda mest, eller dei kan overlata til renta å gjere jobben, noko vi også veit at rammar vanlege folk og dei som har dårlegast råd. Meiner verkeleg Solberg at vi skal møte krise med meir til dei som har mest frå før, og berre sjå bort frå situasjonen folk står i? Er verkeleg Høgre så verkelegheitsfjerne? Skal vi ikkje møte krisetida med auka skattar til dei som har mest, og omfordele til dei som merkar krise mest?

Høgresida er i ferd med å bli noko heilt anna enn det vi har sett i tidlegare kriser. Dei er villige til å bruke krise til auka forskjellar, og deira motstand mot å auka skattane for dei aller rikaste i havbruk er illustrerande.

Den auka skatten gir inntekter til heile landet og kystsamfunna. Kystsamfunna får mykje meir. Det gir litt mindre i utbytte, men det gir meir til felles velferd og kan bidra til å sikre inntektene til dei som opplever krisene på kroppen. Investeringa kan til og med bli skriven av grunnrenteskatten krone for krone. Til Framstegspartiet og Høgre: Gi meg éin god grunn til at det ikkje er rett og rimeleg.

Vi har no ein unik moglegheit til å skape eit meir rettferdig skattesystem i Noreg. Eller la meg seie det annleis: Vi må no etablere eit meir rettferdig skattesystem i Noreg for at heile folket skal kome seg gjennom krise, og for å sikre velferd, utdanning og helse, som vi alle er så stolte av, og som er så viktig for verdiskapinga. Viss vi ikkje gjer det, vil tilliten til det norske systemet bli kraftig svekt. Folk er leie av å sjå at dei rike blir rikare, mens dei sjølv står i krise. No trengst ein politikk for forandring.

Meir rettferdig fordeling er også nøkkelen i det grønne skiftet. Folk må vite at dei skal kome gjennom krise med meir rettferd. Det er rett, men også heilt nødvendig om vi skal klare det.

Presidenten [14:58:17]: Det blir replikkordskifte.

Åse Kristin Ask Bakke (A) [14:58:30]: Som representanten Fylkesnes sa, har mykje forandra seg sidan vi fekk ei ny regjering for eitt år sidan. Det som likevel står fast, er at vi har fått ei regjering som kvar dag jobbar for eit meir rettferdig samfunn med små forskjellar og sterke fellesskap. Etter åtte år med høgreregjering og ein politikk som førte til meir ulikskap, privatisering og utryggleik i arbeidslivet, var det verkeleg etterlengta.

Eg trur SV og Arbeidarpartiet er einige om at vi løysar dei store oppgåvene best i fellesskap. For eitt år sidan inviterte vi SV til å bli ein del av regjeringa og til å vere med og ta ansvar for den nye fellesskapspolitikken. Då valde SV å ikkje ta det ansvaret. Spørsmålet mitt er om representanten Fylkesnes meiner at samfunnet ville vore meir rettferdig dersom SV var med i regjering og ikkje valde å stå på utsida.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:59:27]: Eg trur det er allment kjent at grunnen til at vi ikkje kunne bli ein del av det prosjektet som Arbeidarpartiet og Senterpartiet etablerte, var at vi ikkje klarte å sjå at det faktisk ville redusere forskjellane skikkeleg, eller at det ville gjere noko med den galopperande klima- og miljøkrisa vi står i. Vi trur det hadde gjort regjeringa sterkare og ført til viktige samfunnsendringar dersom det hadde vore eit rom for SVs prosjekt i det regjeringsprosjektet.

Eg trur alle no ser behovet for ei kraftigare omfordeling. No ser vi at forskjellane aukar mykje raskare enn det vi hadde trudd tidlegare, og spesielt fører krisetida til det. Eg vil tru at det som kjem til å bli det avgjerande punktet framover, blir å skape eit meir omfordelende skattesystem, som eg var inne på i innlegget. Eg trur at det at SV har stått utanfor regjering og jobba for dette, har betydd at budsjetta har blitt betre.

Lene Westgaard-Halle (H) [15:00:47]: Det er veldig søtt med sånne støttereplikker, men representanten får nok ikke det fra meg i dag.

De siste årene har Norge møtt motbakke på ganske mange områder. Vi har stått i flyktningkriser, oljepriskriser og pandemi. Norge kom likevel ganske godt ut av disse krisene. Vanlige folk fikk mer å rutte med, og flere fikk jobb. Det er bra. Så står vi her i dag, i enda noen kriser, og som en konsekvens øker prisene, og bedriftene skjelver. Jeg hører Fylkesnes snakke varmt om økte skatter i krisetid. Regjeringen lytter åpenbart til SV, men jeg er da litt nysgjerrig på hva et nytt skattesystem egentlig betyr.

Er SV fornøyd med de skatteøkningene som nå er lagt fram fra regjeringen, eller ser Fylkesnes for seg å presse skattene opp enda mer i forhandlingene med regjeringen? Og i så fall: For hvilke næringer?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:01:42]: Vi kjem med opplegget vårt litt seinare i haust, så det vil vi kome tilbake til da, men det er ingen hemmelegheit at vi vil ha ei meir radikal omfordeling av verdiane i samfunnet. Vi ser f.eks. at når det gjeld skattlegging av kapital, ligg vi langt nede på lista. Det er langt lågare skattlegging av kapital i Noreg enn i land som Storbritannia, Frankrike og USA. Vi ønskjer å flytte meir av vediskapinga til lønsarbeid og mindre til dei som lever av arbeidet til andre, altså dei som tener pengar på kapital. Det er ein stor bevegelse vi ønskjer å gjere, og vi har stått på barrikadane for ulike skatteaukar for å realisere det.

Fellesskapets ressursar skal kome fellesskapet til gode. Og i den grad det ikkje gjer det, er skatt eit veldig viktig verkemiddel for nettopp å sørje for at vi kan styrkje velferda og redusere forskjellane i samfunnet.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [15:02:54]: Takk til representanten for et godt innlegg. Jeg er enig i det aller meste, for SV og Senterpartiet står sammen om mye, ikke minst bekymringen for de stadig økende forskjellene, og at det er behov for å sikre mer økonomisk fordeling. Jeg støtter også den beskrivelsen han gir om at økt prispress og dyrtid rammer aller hardest dem som har det tøffest fra før.

Mange norske husholdninger har svært høy boliggjeld. Når sentralbanken øker renta med 1 prosentpoeng, innebærer det 30 000 kr i økte kostnader for en gjennomsnittsfamilie – økes det med 2 prosentpoeng, blir det 60 000 kr, osv. Mitt spørsmål er: Er SV enig i at vi i høst må holde igjen på oljepengebruken og være nøkterne i den økonomiske politikken?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:03:44]: Det er eit veldig viktig spørsmål.

SV har jo gått i front. Heilt tilbake til da vi gjekk ut av den førre raud-grøne regjeringa, frå 2013, har vi lagt fram våre alternative budsjett med redusert oljepengebruk, altså lågare enn det den til kvar tid sitjande regjeringa har føreslått. Vi ønskjer ikkje å gjere norsk økonomi enda meir avhengig av den typen inntekt og den typen aktivitet. Da er det ein naturleg konsekvens at vi i staden omfordeler gjennom skattesystemet for å sikre velferd for alle. Så det å ikkje auke pengebruken er eit veldig sentralt poeng for oss. Vi meiner også at det er heilt unødvendig. Så lenge det er grupper i samfunnet som i dag opplever kraftig formuesvekst, som er under-skattlagde, har vi moglegheita til å gjere ei ordentleg omfordeling, som kan både sikre velferd og redusere forskjellane i samfunnet. Så det å ikkje auke oljepengebruken kjem framleis til å vere viktig for oss.

Kjerstin Wøyen Funderud (Sp) [15:04:43]: Vi er opptatt av å stagge inflasjonen, for økt inflasjon og økt

rente går ut over dem som har minst, som vi har vært inne på. De mister kjøpekraft. De som kom sist inn i arbeid, kan også være de som først ryker ut, dersom vi får en lønns- og prisspiral, som vi ikke ønsker. Derfor må vi gjøre vårt for å ta ned inflasjonen og sørge for at rentene ikke øker mer enn det er varslet. Hva mener SV er de viktigste grepene for å sikre trygg økonomisk styring i den situasjonen vi er i nå?

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [15:05:12]: Vi veit at renteverkemiddelet for det første har ein veldig negativ sosial effekt, så det er veldig viktig å unngå renteaukar. Vi veit også at effekten av auka rente først er om 1–3 år. Det betyr at det er i finanspolitikken og i statsbudsjettet den viktigaste kampen mot auka rente og auka inflasjon må kjempast. Vi veit også at det er forskjell på kva effekt det ein legg inn i statsbudsjettet, har på inflasjonen. For eksempel veit vi at satsing på velferd og mindre satsing på privat rikdom har ein veldig positiv effekt på inflasjonen i samfunnet. Så her er det mange grep ein kan ta når det gjeld omfordeling, som samtidig også er viktige viss ein skal få gjort noko med den galopperande prisveksten, som i seg sjølv er eit problem for økonomien til folk.

Presidenten [15:06:08]: Replikordskiftet er over.

Sofie Marhaug (R) [15:06:24]: Det er riktig, som det ble sagt i denne salen i går, at mange går en bokstavelig talt kald vinter i møte, både innenfor og utenfor Norges grenser, ikke minst på grunn av dagens energimarked.

Årsakene til at strømprisene stiger og forsyningsikkerheten svekkes, er sammensatte. Det er likevel ingen tvil om at Putins struping av gass til Europa, både før og under den brutale og folkerettsstridige angrepskrigen mot Ukraina, er en helt avgjørende årsak.

Grunnen til at de høye europeiske gassprisene påvirker strømprisene i Sør-Norge, og særlig i Sørvest-Norge, er helt konkret at norske politikere over tid har liberalisert norsk kraftpolitikk og knyttet den tettere til det europeiske markedet gjennom nye utenlandskabler til store, dyre prisområder og gjennom EUs tredje energimarkedspakke og ACER.

Krigen og markedet er ikke gjensidig utelukkende forklaringsmodeller. Tvert imot påvirker krigen et stadig mer dysfunksjonelt energimarked. I en slik situasjon er Rødt opptatt av å finne løsninger for å regulere dette usosiale markedet og ta tilbake den demokratiske kontrollen over kraften. Mens en rekke EU-land tar til orde for pristak på gass – forståelig nok – bør vi diskutere makspris på strøm. Rødt foreslår ikke denne maksprisen for å øke egen oppslutning, slik noen av våre meningsmotstandere antyder i offentligheten, men fordi vi mener at dette er den beste løsningen. Jeg tror det er et

godt utgangspunkt for politisk debatt å anta at politikere fremmer den politikken de synes er best, og da må vi tåle saklig uenighet.

Vi i Rødt har vært for politisk regulering lenge. Rødt er et sosialistisk parti. Vi mener at det å produsere rimeleg og nok strøm er å anse som en kjerneoppgave for det offentlige. Kraftpolitikken er for viktig til å overlate til kommersielle interesser og kortsiktig profittmaksimering.

Strømprisen er også en av driverne for de økende prisene mer generelt. Mens folk og bedrifter får økte utgifter, stikker mange produsenter og strømselskaper av med store summer i gevinst. Dette er en samfunnsmessig uklok fordeling som på lang sikt gjør oss avhengige av råvareproduksjon, på bekostning av andre og mer sammensatte næringsveier – stikk i strid med målsettingen i Hurdalsplattformen, som ble gjentatt senest i trontalen i går, om at vi skal sikre tilgang på ren og rimelig kraft, og at det skal være et fortrinn for folk og bedrifter også i framtiden.

Regjeringen anerkjenner, med sin skisserte skattepakke, at kraftbransjen håver inn superprofitt i disse dager, og det er bra. Etter Rødts syn er denne profitten meningsløs. Den bidrar til å klientifisere folk og bedrifter. Målet for venstresiden bør ikke være å ha en rik stat for statens egen skyld, men for innbyggernes skyld. Det handler med andre ord om hvordan vi fordeler verdiene vi skaper i fellesskap. Derfor gjenstår det å se hva regjeringen gjør med inntektene når statsbudsjettet legges fram, og å se hvor mye av denne superprofitten som faktisk kommer vanlige folk til gode.

Fattigdommen i Norge øker, og den viktigste driveren bak ulikheten er, ifølge forskere i SIFO, de høye strømprisene. De forteller i en fersk rapport om mange tusen mennesker som må velge om de skal ta seg råd til middag, eller om de skal ta seg råd til oppvarming. Jeg har ingen grunn til å tro at situasjonen ville vært særlig annerledes eller bedre med en høyreregjering enn med dagens regjering. Jeg tror ærlig talt det ville vært verre.

Regjeringen og Stortinget har en stor oppgave foran seg når vi skal bekjempe klasseforskjeller og fattigdom. Derfor er Rødts klare oppfordring til regjeringspartiene å finne tilbake til sine sosialdemokratiske røtter, i motsetning til å finne sammen med Høyre i kraftpolitikken. Denne kraftliberale hesteskoen, som Høyre og Arbeiderpartiet utgjør, tjener først og fremst toppene i kraftbransjen, ikke vanlige folk. Politisk regulering av prisene må til om vi skal komme energifattigdommen og matfattigdommen til livs.

Presidenten [15:11:33]: Det blir replikkordskifte.

Torbjørn Vereide (A) [15:11:49]: Putin fører krig i Europa – med kuler, med tortur og med energi. Raudt

seier at det er flautt og kynisk korleis store aviser og parti bruker krigen i Ukraina som ein lynavleiar. Men har Raudt fått med seg kva som skjer i Austersjøen og Europa? I Arbeidarpartiet er vi tydelege på at vi skal stille opp for Ukraina, på lag med våre allierte, med både nødhjelp og med våpen. På Raudts heimesider står det derimot:

«Den sterkt økte militære aktiviteten fra USA og Nato i nordområdene utgjør en trussel mot Norges viktige og gode naboskap med Russland.»

Korleis opplever Sofie Marhaug frå Raudt at Raudts standpunkt har stått seg i møtet med verkelegheita?

Sofie Marhaug (R) [15:12:50]: Svaret på spørsmålet er selvfølgelig at ja, Rødt har fått med seg at det er krig i Europa. Jeg snakket også om det i innlegget mitt i sted.

Når det gjelder Rødts svar på hvordan vi skal vise solidaritet med ukrainere, har vi bl.a. gått inn for selvstendige sanksjoner mot Russland og mot russiske oligarker i norske farvann og stans i utbetaling av leterefusjon for olje for dem. Vi har foreslått å slette statsgjeld som Ukraina har til Norge, og vi har foreslått å sende medisinsk utstyr til Ukraina. Vi tok til orde for kollektiv beskyttelse for ukrainske flyktninger med en gang krigen brøt ut, og vi fordømte den på det sterkeste. Det er ingen grunn til å gjøre noe annet. Jeg mener at vi er nødt til å fortsette med sanksjoner og vise solidaritet, og så kan vi være uenige om hvordan vi gjør det.

Ove Trellevik (H) [15:14:08]: Tidlegare i dag kunne me høyra partileiar Moxnes i Raudt ta til orde for at me treng ny fornybar energi. Men Raudt er eigentleg imot det meste når det gjeld utbygging av ny fornybar energi, kanskje sett bort frå oppgradering av vasskrafta.

No høyrer me representanten seia at ho ønskjer rikeleg, rimeleg og nok kraft til innbyggjarane i landet. Det skal ein altså oppnå ved å ha ein makspris på straum. Då lurar eg på: No ser ein at enkelte av desse kraftselskapa terminerer prosjekt der ein går inn for å oppgradere kraftverka og få meir effekt ut av dei, fordi regjeringa har signalisert at dei ønskjer å ha eit overskotsstraumbidrag, eit høgprisbidrag, tilbake til statskassa. Vil dette hindra utbygging av fornybar kraft i vasskraftsektoren, slik Sofie Marhaug er oppteken av?

Sofie Marhaug (R) [15:15:21]: Det er riktig at Rødt ønsker å oppgradere eksisterende vannkraftverk, og NVE anslår at man kan oppnå ca. 5 TWh ved det. Vi ønsker også å investere i solenergi. Det er ikke en like stabil energikilde som vannkraft, for den kan ikke magasineres på samme måte, så vannkraften er viktig.

Når det gjelder regjeringens foreslåtte skatt, er det regjeringen som kanskje kan svare best på det. Men jeg kan bruke selskapet Lyse som eksempel, siden de har

kritisert den skatten. De sier at de trenger ca. 5 mrd. kr for å gjøre de nødvendige oppgraderingene som de trenger. 5 mrd. kr er like mye som de nylig brukte på å investere i å kjøpe opp en mobiloperatør. Så jeg tror at kraftbransjen har mye å gå på. Jeg tror at den kan prioritere annerledes, og jeg tror det er viktig at politikerne stiller krav til kraftbransjen, slik man gjør med andre bransjer.

Else Marie Rødby (Sp) [15:16:32]: Det er uro i Europa, som representanten ganske riktig sier i sitt innlegg. Likevel: Da Stortinget tidligere i år behandlet Sveriges og Finlands søknader om å bli med i NATO, stemte Rødt imot, og det er av grunner som mange synes er vanskelige å forstå.

Representanten snakket også varmt om demokrati i sitt innlegg, men Sverige og Finland søkte om NATO-medlemskap ut fra et klart flertall i sin befolkning og også ut fra det vi må legge til grunn var grundige og nasjonale sikkerhetspolitiske vurderinger i en historisk situasjon med krig i våre nærområder.

Rødts grunn til å stemme imot dette er som sagt litt vanskelig å forstå, men det etterlatte inntrykket er at man enten tenker at man vet bedre enn to selvstendige nasjonalstaters befolkning og myndigheter, eller rett og slett ikke vil tilgodese våre to naboland Sverige og Finland, land med lange demokratiske tradisjoner, tilgang til den samme sikkerhetsalliansen som vi selv har. Kan representanten bidra til å oppklare dette?

Sofie Marhaug (R) [15:17:33]: Det er helt riktig at demokrati er viktig, og i et demokrati skal vi også tåle uenighet. Vi skal ikke minst tåle uenighet om sikkerhetspolitikk. Det kan ligge ulike vurderinger til grunn for beslutningen om at man ikke ønsker å utvide NATO, og man må ta utgangspunkt i at begge parter har sikkerhetspolitiske årsaker til at de ikke ønsker å utvide NATO på grensen til Russland. I en proposisjon til Stortinget skrev regjeringen at vedtaket i NATO om utvidelse er i siste instans en politisk beslutning ut fra en helhetsvurdering av bl.a. konsekvensene for euro-atlantisk sikkerhet og stabilitet. Da vurderer Rødt det annerledes enn regjeringen, på samme måte som f.eks. Vänsterpartiet og Miljöpartiet i Sverige, som også vurderte det annerledes. Vi må ha rom for sikkerhetspolitisk uenighet også på Stortinget når vi behandler saker på Stortinget.

Sivert Bjørnstad (FrP) [15:18:45]: Selv om Fremskrittspartiet og Rødt ikke er enige om alle tiltak for å løse den akutte strømkrisen, verken på kort eller lang sikt, virker det som om våre to partier, iallfall delvis, deler den virkelighetsforståelsen som norske bedrifter og norske husholdninger står i. En del av virkelighetsforståelsen på tvers av partiene, tror jeg, er også at vi trenger

mer kraft i Norge fram i tid. Spørsmålet blir da hvor den kraften skal komme fra. Enøk vil på langt nær være nok.

Rødt er skeptisk til vindkraft både til lands og til vanns, og derfor skal vi komme Rødt i møte med et forslag her i dag, nemlig at vi gir energikommisjonen i oppdrag å gå gjennom vernede vassdrag og vurdere om det er potensial for skånsom utbygging, og det samme for sidevassdragene. Vil Rødt støtte dette forslaget?

Sofie Marhaug (R) [15:19:35]: Rødt vil ikke støtte dette forslaget. Vi er imot å bygge ut vernede vassdrag. Men jeg vil advare mot å bruke markedsmechanismene for å få ned strømprisene, for så lenge vi er koblet på dyre, store prisområder i Europa, med de nye utenlandskablene bl.a., må vi produsere enorme mengder energi for i det hele tatt å kunne få noen som helst pris-effekt. NVE anslo nylig i en rapport at hvis det skal monne, må vi produsere 40 TWh mer hvis vi skal kunne frikoble oss fra de europeiske strømprisene. Jeg tror det er mye viktigere å regulere prisene, regulere kraftekspporten, ta tilbake den demokratiske kontrollen over kraften, for hvis vi innenfor dagens europeiske marked skal styre prisene gjennom å bygge ut mer, øke tilbudet, har vi en lang, lang vei å gå med masse natur som går tapt.

Presidenten [15:20:39]: Replikordskiftet er over.

Sveinung Rotevatn (V) [15:21:04]: Eg trur sjeldan ordet «krise» har vorte brukt så mange gonger i ein trontaledebatt, og det er ein mørk horisont både bokstaveleg talt utanfor vindaugo i dag og i det politiske bildet. Men den krisa som knapt vert nemnd, er den mest langvarige og den mest vedvarande: Det er klimakrisa og naturkrisa.

Eg trur det er grunn til å understreke på dette tidspunktet i debatten at ho ikkje er over. Tvert imot har vi sett ei rekkje utviklingstrekk den siste tida som spelar inn i dei andre krisene, og som understrekar det djupe alvorret. Europa har no opplevd den varmaste sommaren nokosinne, og det heng også saman med ein del av det andre vi snakkar om, for når det er store utfordringar, m.a. med atomkraft i Frankrike, er det også fordi elveleia er tomme og tørre, det er for varmt, ein får ikkje kjølt ned reaktorar. Det viser at dei mange som drøymmer om at det skal finnast energikjelder som er uavhengige av veret, tek feil. Alle energikjelder er på sett og vis avhengige av veret.

Samtidig som vi har rekordtørke og -varme i Europa, er det altså rekordvått i andre delar av verda. I Pakistan er millionar på flukt, og ein tredel av landet vart sett under vatn. Det kjem av at ein har fulle elvar frå bresmelting i Himalaya på grunn av raskt aukande temperaturar, og elvane er fulle før monsunen set inn. Og når

monsunen set inn, er han mykje kraftigare enn før fordi varm luft kan ta opp meir fuktigheit enn kald luft. Då vert konsekvensen rekordflaumar med enorme menneskelege konsekvensar.

Så klima- og naturkrisa føregår for fullt. Sjølv om det på sett og vis er forståeleg, kan eg likevel ikkje hugse ein trontaledebatt der vi har snakka så lite om klima og miljø. Det håpar eg vi kan få meir av i den vidare debatten, bl.a. fordi det også heng saman med dei andre krisene, som energikrisa.

Så er det på sett og vis også symptomatisk – og eg vil seie symptomatisk for den måten denne regjeringa har behandla dette saksfeltet på. Då dei la fram forslaget sitt til statsbudsjett for 2022, var det med eit klimaopplegg som ville gje mindre klimakutt enn det budsjettet som Stortinget allereie hadde til behandling frå den førre regjeringa. Det sa klima- og miljøministeren. Då dei så skulle revidere budsjettet seinare på året, kutta ein ytterlegare 222 mill. kr i klima- og miljøopsatingar. Det sa finansministeren. Så la ein opp til eit kollektivopplegg der ein bad landets kollektivpassasjerar tilpasse seg ein ny normal, dvs. med eit dårlegare tilbod og færre passasjerar enn før koronakrisa. Det går ikkje an. Etter ti år med auke i utbygging av kollektiv – for at fleire skal kunne ta det – skal det no verte brems.

Så har ein framleis gåande denne støttoppakka til oljenæringa, som no er den einaste sektoren igjen i landet som får koronastøtte, og som har lågare marginals-katt enn det regjeringa føreslår på fornybar energi. Det er bildet vi står i.

Eg håpar og trur at vi no kan snakke endå meir om å styrkje klimapolitikken framover, for det er heilt nødvendig. Men så må vi ikkje hamne i ei anna grøft. For no oppfattar eg at det er fleire som i lys av den energikrisa som er, er i ferd med å kome med ein del nye forslag – eller rettare sagt gamle forslag opp av ein skuff. Vi høyrde det seinast i den siste replikken før eg gjekk på talarstolen, at det no kjem nye forslag om å oppheve vern og byggje ut verna vassdrag. Det er ein like dårleg idé i dag som det var for 50 år sidan, då dei vart verna. Det bør ein ikkje gjere.

Eg såg at leiaren for energi- og miljø komiteen, frå Arbeidarpartiet, denne veka var ute og sa at vi skal ha masse oljeverksemd etter 2050, her er det berre å køyre på. Det er problematisk når vi snakkar om eit perspektiv der vi skal vere i netto null, der Noreg skal kutte utsleppa med 95 pst.

Eg håpar at den positive utviklinga som eg meiner vi faktisk såg på Stortinget i førre periode og i perioden før det – der stadig fleire var opptekne av klima- og miljøpolitikk, der vi fekk skjerp politikkens år for år, der budsjetta vart stadig betre, og der utsleppa gjekk ned kvart år – kan få lov til å fortsetje, ikkje stoppe opp.

På torsdag kjem forslaget til statsbudsjett. Det vert jo den store prøvesteinen i så måte. Eg meiner vi har hatt to skuffande budsjett bak oss no, både 2022-budsjettet og revideringa av det, men eg håpar oppriktig at det no skal verte andre takter, for vi har ein klimaplan som skal følgjast opp. Det betyr at CO₂-avgifta må opp. Det betyr at ein må ha tydelege anbudskrav i offentlege innkjøp. Det betyr meir bruk av avansert biodrivstoff, og det betyr å følgje den planen som kan ta oss til klimamåla for 2030.

Presidenten [15:26:06]: Det blir replikkordskifte.

Even A. Røed (A) [15:26:17]: Jeg tror engasjementet for klima- og miljøpolitikk er til stede i stortingsalen.

Regjeringsprosjektet Venstre var en del av i forrige periode, bar preg av økt oljepengebruk, en offentlig sektor som ble større og større, og lav fart og retning i næringspolitikken. Nå har vi en målrettet næringspolitikk. Det er et grønt industriløft og et veikart som tar oss inn i den grønne omstillingen. Vi har tidenes største havvindsatsing, og vi danner grunnlag for økt vekst og eksport. Vi leverer altså på en næringspolitikk som retter seg mot de store utfordringene i vår tid: grønn omstilling, økt energiproduksjon og trygg økonomisk styring.

Spørsmålet er: Er representanten fra Venstre glad for at Norge endelig har en næringsminister som jobber sammen med næringslivet for å kutte utslipp, skape jobber og øke eksporten? Eller er Venstre fortsatt av den formening at det ikke er viktig med en aktiv næringspolitikk?

Sveinung Rotevatn (V) [15:27:07]: No har vi jo ein næringsminister som så vidt eg har fått med meg, knapt har levert ei einaste sak til Stortinget så lenge han har sete. Det er vel kanskje symptomatisk for den politikken som vert ført. Den skildringa av røyndomen som representanten står for her, er eg nok ikkje heilt med på, f.eks. hyllesta av tidenes havvindsatsing. Så vidt eg har fått med meg, er det framleis ikkje løyvd ei einaste krone til utbygging av havvind. Det regjeringa har gjort, er å halvere utbyggingstempoet på Sørlege Nordsjø II. Ein har teke det prosjektet frå å vere eit kommersielt lønsamt prosjekt til å verte eit prosjekt som truleg vil krevje subsidiar.

Så håpar eg at det kjem meir. Men når det gjeld energiutbygging, vil eg seie at dei signala om regjeringas nye skatteforlag for fornybar energiutbygging som no kjem, gjev grunn til bekymring. Dette må Stortinget gå nøye inn i. Men eg håpar at representanten også deler bekymringa mi når vi no ligg an til å få ein marginskatt på fornybar energi som er høgare enn på olje og gass, og der prosjekt no vert lagde i skuffa hos selskapa.

Even A. Røed (A) [15:28:07]: Det sies at havvindsatsingen er uten innhold, og det grønne industriløftet kommenteres ikke. Den store forskjellen er at i forrige regjeringperiode hadde man ikke noe grønt industriløft. Det kom på plass i løpet av tre måneder. Satsingen på industri i forrige periode brukte man tre år på å få på plass. Havvindsatsing var heller ikke på plass i forrige periode. Det var ingen klare mål eller klare bestillinger på det.

Spørsmålet er fortsatt: Er det sånn at Venstre nå mener at vi skal ha en mer aktiv næringspolitikk enn den aktive næringspolitikken som føres? Eller mener man at den passive næringspolitikken fra forrige periode fortsatt er veien å gå, og at det er den vi skal legge til grunn for det videre arbeidet?

Sveinung Rotevatn (V) [15:28:49]: Det vert snakka om eit industriløft. Men eg har ikkje sett noko industriløft. Så eg er litt usikker på kva det er representanten siktar til. Det eg veit, er at regjeringa har lagt fram eit dokument. Det gjorde dei like før sommaren. Eg trur det der var heile hundre forslag til ein ny industripolitikk. Eg hugsar ikkje alle dei i hovudet, men eg hugsar at svært mange av dei betydde nøyaktig det same, og det dei betydde, var stort sett å greie ut eitt eller anna.

Eg trur at folk som jobbar med industriinvesteringar, som jobbar i næringslivet, bryr seg om realitetar og ikkje fine ord på eit papir. Eg trur f.eks. at ganske mange av dei bryr seg om at det no ligg an til å verte ein kraftig auke i den samla skattebøra på norsk næringsliv. Det regjeringa la fram førre veke, er vel kjent. Vi veit ikkje kva som kjem på torsdag, men det er grunn til å tru at det neppe vert store skattelettar som kan svare opp den store auken i netto skattlegging som no kjem. Eg trur at viss ein ønskjer seg eit stort industriløft, er vel det viktigaste at det løner seg å byggje ut industri, og at det løner seg å skape arbeidsplassar.

Even A. Røed (A) [15:29:54]: De skatteforslagene som kom forrige periode, er investeringsnøytrale. Jeg legger merke til at representanten Rotevatn i forrige uke sa at det kan være bra å holde oljepengebruken lav og hente inn nye skatter, men han sier videre at det er viktig at vi prioriterer offentlige utgifter og å kutte i dem. Er det en støtte til de skatteendringene vi gjør nå – som jo er bra, det sier representanten selv? Da er spørsmålet: Hvilke utgifter skal kuttes i for at man skal dekke opp for de 33 mrd. kr som sittende regjering henter inn med sine skatteendringer?

Sveinung Rotevatn (V) [15:30:40]: Det er nok litt for tidleg for meg og for partiet mitt å seie ja eller nei til dei forslaga som er komne på ulike aukar i skattenivå for både havbruksnæringa og kraftbransjen, bl.a. fordi

vi enno ikkje veit kva det går ut på. Det er ikkje sendt ut eit høyringsnotat. Bransjen sit med ganske store spørsmålsteikn framfor seg. Ein veit f.eks. ikkje om dette høgprisbidraget er mellombels eller permanent. Det er det som gjer at marginals-katten vert så høg på vindkraft og vasskraft. Ein veit ikkje kva ein kjem til å få avskrive. Eg trur vi skal vente litt og forstå kva dette faktisk er før vi seier ja til å auke skattebyrden for norsk næringsliv med 33 mrd. kr over bordet.

Det er riktig at eg har sagt at eg håpar regjeringa i det budsjettet som kjem no, tek ein del grep for å ta ned ein del offentlege utgifter som ikkje treng å vere så høge. Ein kan starte med å sjå på det ein allereie gjorde inneverande år. I inneverande år har regjeringa allereie auka skatteinivået med nesten 10 mrd. kr og smurt det tynt utover ulike ordningar. Dei var ikkje der i fjor. Treng dei å vere der neste år? Det kan ein jo vurdere.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [15:31:56]: Det er straumkrise i Europa av mange forskjellige og komplekse årsaker. Den største årsaka er Putins struping av gassforsyningane til Europa. Mange europeiske land har bygd ned eller redusert energiproduksjonen av forskjellige grunnar, bl.a. har nokon stengt ned atomkraftverk, og nokon har fasa ut kol, som igjen aukar avhengigheita av russisk gass. Det gjer at fleire land står med energiknappheit, som resulterer i at landa kan levere mindre energi til innbyggjarane, og det er fare for rasjoning når me no står framfor ein kald europeisk vinter.

Representanten Arnstad nemnde tidlegare i dag at energilageret vårt er vassmagasina våre. Å sikre energilager veit me er viktig for beredskap og nasjonal sikkerheit. Eg trur me alle såg alvoret etter øydelegginga av gassrøyra i Austersjøen.

Senterpartiet ser det som nødvendig å innføre tiltak for å avgrense eksport av straum sånn at me kan sikre fyllingsgraden i vassmagasina, altså energilagera. Det handlar som nemnt om beredskap og forsyningssikkerheit for heile landet i tida framover. Støttar representanten og Venstre dette arbeidet?

Sveinung Rotevatn (V) [15:33:04]: Eg får starte med å seie at eg langt på veg er einig i det verkelegheitsbiletet som vert teikna her. Det er ein svært alvorleg situasjon i Europa, og eg meiner det har vore ein feil at ein har gjort seg så avhengig av fossil energi som det ein har gjort. Det er klart ein har fått ein del gass frå Noreg, men ein har fått mykje meir gass frå Russland, og det har gjort ein svært sårbar.

Så kan ein diskutere kjernekraft fram og tilbake. Ein ting er at nokon har vald politisk å stenge ned i Tyskland, det kan ein ha meiningar om, men eit langt større problem er det at halvparten av produksjonen i Frankrike er ute av nettet akkurat no bl.a. på grunn av den re-

kordvarme sommaren og vedlikehald. Det er eit komplekst bilete.

Når det gjeld beredskapsomsyn rundt magasinane våre, har eg sympati for tanken om at ein bør ha reglar for det. Viss hensikta er å hindre eksport, er eg meir i tvil om det i det heile teke er i tråd med EØS-avtalen, men beredskapsomsyn er det absolutt mogleg å diskutere.

Presidenten [15:34:04]: Replikskordskiftet er omme.

Statsråd Ola Borten Moe [15:34:19]: Krigen i Ukraina, forstyrrelser i de internasjonale verdikjedene, spesielt for energi og mat, økt inflasjon og stigende renter danner bakteppet for den situasjonen som Norge og verden står i nå. Hovedprioriteringene til denne regjeringen speiler selvsagt denne situasjonen på alle felt: sterk støtte, både militært og sivilt, til den ukrainske frihetskampen, økt beredskap på alle områder, mottak av ukrainske flyktninger, økt sysselsetting og mindre forskjeller.

Trygg økonomisk styring er vårt viktigste bidrag til å bekjempe prisstigning og økte renter. For første gang på en generasjon er vi i en situasjon vi ikke kan løse med økt oljepengebruk. Med det blir vi å ligne mer på alle de andre landene rundt oss. Da vi gikk av i 2013, brukte vi 123 mrd. kr fra oljefondet. Da vi tok over i fjor, var det samme tallet nærmere 400 mrd. kr. Til sammenlikning er det finske statsbudsjettet på 665 mrd. kr. Så når Høyre snakker om økt produktivitet, mener de egentlig økt oljepengebruk og en større offentlig sektor.

Gjennom de endringene og utvidelsene av grunnrenteskatten regjeringen presenterte forrige uke, viser vi vilje til reelle prioriteringer tilpasset en ny virkelighet. Fellesskapet tar en rimelig andel av stor inntjeningskraft på fellesskapets ressurser. Alternativet er økt skatt for folk flest, velferds- og tjenestekutt eller økt oljepengebruk, med de konsekvensene det vil ha for inflasjon og renter, eller en kombinasjon av alt. Så et relevant spørsmål i denne trontaledebatten er selvsagt hva som er opposisjonens alternativ.

Vi er også nødt til å utnytte de ressursene vi allerede har, bedre. For egen del har jeg det siste året startet oppryddingen etter dårlig statsstyring, kutt i bevilgningene og massivt merforbruk i Norges forskningsråd. Det får konsekvenser for en av landets viktigste sektorer, kunnskaps- og forskningssektoren vår – ikke fordi vi bevilger mindre penger, tvert imot er årets budsjett det første budsjettet siden 2017 uten kutt, men fordi vi er nødt til å rydde opp i rot, kutt og dårlig styring fra forrige regjering. Det er nødt til å være orden i sysakene.

Jeg har også tatt tak i en ukultur innenfor offentlige byggeprosjekt der det verken har vært vilje eller evne til å rydde opp og ta tak. For prosjektet NTNU Campus-samling, et prosjekt jeg vet mange er opptatt av, og som

vi alle mener er viktig, ligger det nå an til at vi får til nesten det samme for 6 mrd. kr mindre. Det er 1 100 kr per nordmann, et enormt beløp. Så jeg synes man skal gå forsiktig i dørene hvis man kommer hit og snakker til oss om manglende reformer og manglende produktivitet utvikling, for fasit etter åtte år med Høyre er nemlig en enorm ressursbruk på strukturendringer som ikke gir gevinst – Viken er en sånn reform – og en statsstyring som var drevet fram av en kombinasjon av at det er oljepenger til alt og alle, og refrenget til Doris Day's kjente sang «Que será, será, whatever will be, will be». Det er annerledes nå, og godt er det.

Verden og Europa lærer nå at energi er en knapphetsressurs, hovedsakelig på grunn av Russlands angrepskrig, men også på grunn av ukloke politiske valg over tid. Man kan ikke kvitte seg med alt man ikke liker uten alternativ. Nå er vårt viktigste bidrag norsk sokkel, med fortsatt høyt produksjonstempo av olje og spesielt gass. Det berger det europeiske kontinentet gjennom vinteren.

Norge må av mange årsaker forholde seg til kjernekraft og ulike former for atomenergi, både sivilt og militært. Vår kompetanse og vår kapasitet på dette området har vært forsømt. Derfor satset vi på nukleær forskning i revidert nasjonalbudsjett, en satsing vi kommer til å følge opp i budsjettene som kommer. Det er nemlig avgjørende viktig med både kompetanse og kapasitet på det kjernefysiske området for Norge som nasjon.

Vår vakt tar politikken inn i en mer realistisk verden – sikkerhetspolitisk, energipolitisk og finanspolitisk. Vi tar nå systematiske valg og prioriterer for å ta Norge inn i en ny tid. Ingen har bedre forutsetninger for den jobben enn Senterpartiet og Arbeiderpartiet.

Presidenten [15:39:23]: Det blir replikkordskifte.

Margret Hagerup (H) [15:39:42]: Det er lov å bekymre seg litt for retningen i skolepolitikken også, så jeg skal gå litt inn på lærerrekutteringen til utdannelsene.

Høyre i regjering innførte flere tiltak for både å rekruttere og utdanne flere lærere. Vi gjorde utdanningen om til en mastergrad, vi innførte kompetansekrav, og vi sørget for karriereveier for lærerne i skolen. Vi hadde også en historisk satsing på videreutdanning for lærerne, og vi har i dag både flere høyere utdannede lærere og flere enn vi har hatt tidligere. Likevel er det ennå en vei å gå. Årets søkertall viser behov for å styrke rekrutteringen ved flere av lærerutdanningene i landet, og flere plasser er ennå ikke fylt opp. Regjeringens grep så langt har vært å motarbeide oppbyggingen av et robust lærerutdanningstilbud i Nordland og å senke kravene og forventningene til lærerkompetansen for å bedre statistikken. Spørsmålet er: Vil regjeringen komme med målrettede tiltak for å rekrutte-

re flere lærere, eller vil de fortsette å løse lærermangelen ved å senke krav og forventninger?

Statsråd Ola Borten Moe [15:40:41]: Jeg deler virkelighetsforståelsen knyttet til at det er en viktig jobb for regjeringen å legge til rette for økt rekruttering innenfor læreryrket, og for så vidt også en rekke andre profesjonsutdanninger og kompetansefelt. Vi kommer til å stå foran vanskelige avveininger framover i en virkelighet der behovene går opp, mens barnekullene blir stadig mindre. Der vi imidlertid skiller lag, er på beskrivelser knyttet til de tiltakene regjeringen har gjennomført. Jeg tror tvert imot at hvis vi ikke hadde satset på at man skal ha lærerutdanning der folk bor, over hele Norge, nettopp for å få tak i de som er nødt til å ha, og har, et liv ved siden av at de tar høyere utdanning, og ikke minst gjort om det urimelige firerkravet som Høyre innførte i forrige periode, hadde det vært enda verre. Statistikk så langt viser at vi har fått tilgang på i overkant av tusen ekstra søkere som en konsekvens av at vi gjorde om firerkravet og gjorde det mer tilgjengelig, slik at flere kunne søke. Det er et godt tiltak for å øke tilgangen på kvalifiserte lærere i norsk skole.

Margret Hagerup (H) [15:41:44]: Jeg takker for svaret, men det er en fare for at Arbeiderpartiet ikke tar lærdom av egen, tidligere historie. En har tidligere sagt at en ikke erkjenner å ha prioritert ned kunnskap. Nå ser en at en gjør det igjen. Jeg kunne sagt mye om lærerspesialistordningen. Jeg vet at det ikke er under statsrådens felt, men en har kompetansekravene til lærerne, og en har også opptakskravene. Det en så da en hadde endret opptakskravene, var at flere lærere fullførte, og vel så viktig som at lærere kommer inn på studiet, er det at flere lærere fullfører og kommer ut i klasserommet. Da vil jeg gjerne høre: Vil statsråden revurdere disse opptakskravene hvis en ser at det i et langsiktig perspektiv ikke kommer flere lærere ut i den andre enden?

Statsråd Ola Borten Moe [15:42:27]: Det er en meningsløs problemstilling. Vi har økt tilfanget av kvalifiserte søkere til våre høyere utdanningsinstitusjoner over hele landet knyttet til lærerutdanningene. Det vil selvsagt også føre til at flere enn ellers blir tatt opp, og at flere gjennomfører. Det er heller ikke sånn at det ikke stilles krav. Det stilles fremdeles strenge krav for å komme inn på norske lærerutdanningsinstitusjoner. Vi kommer ikke til å gjøre om på det og stramme inn. Jeg tror snare er vi er nødt til å se på et knippe av ulike tiltak for å øke tilfanget av norske lærerstudenter. Vi er nødt til å nå en enda større andel av befolkningen for å lykkes.

Himanshu Gulati (FrP) [15:43:15]: Fremskrittspartiet har over flere år vært for å innføre studieavgift for

utenlandsstudenter som studerer i Norge. Vi mener det ikke er et ansvar for norske skattebetalere å subsidiere utenlandsstudenter med milliarder av kroner, spesielt siden norske studenter ofte selv må betale studieavgift for å studere i disse landene. Da jeg utfordret høyere utdanningsministeren på dette i Stortinget i vår, sa han at det ikke var regjeringens politikk å innføre studieavgift for utenlandsstudenter, og jeg tror også det er en lignende formulering i Hurdalsplattformen. Jeg ønsker å spørre ministeren om det fortsatt er regjeringens politikk å ikke innføre studieavgift for utenlandsstudenter.

Statsråd Ola Borten Moe [15:43:54]: Regjeringens politikk ligger selvsagt helt fast – helt til den eventuelt ikke gjør det. Og svaret på det spørsmålet vil man eventuelt få på torsdag.

Freddy André Øvstegård (SV) [15:44:14]: I sommer så vi nok et år med nedgang i søkertallene til lærerutdanningene, som også andre har vært innom på talerstolen her, og det var det tredje året på rad. Utover høsten har det blitt klart at det er rekordmange ledige plasser. På tross av dette sa statsråden i sommer til VG at dette ikke er noen krise, selv om nåværende statsminister Støre sa før valget at vi «styrer mot en lærerkrise». Siden det har regjeringen valgt å avslutte en lærerstreik som nettopp handlet om bl.a. å rekruttere og beholde flere lærere med godkjent utdanning, med tvungen lønnsnemnd. Jeg vet at det ikke er denne statsrådens ansvar, men mange lærere opplever nok at det ikke akkurat hjalp i jobben vi må gjøre for å få flere lærere til skolen. Jeg lurer på om statsråden fortsatt står for sin linje om å dempe alvorret hva gjelder lærermangel, nå som det også er klart at rekordmange plasser står ledige.

Statsråd Ola Borten Moe [15:45:19]: Det er fortsatt slik at framstillingene viser at det er innenfor andre disipliner, spesielt innenfor en rekke helse- og sosialfag, at vi sannsynligvis kommer til å mangle mest kapasitet i framtiden. Det kommer også til å være styrende for dimensjoneringen i utdanningssystemene våre. Så har vi store utfordringer også innenfor læreryrket, ikke minst i vår nordligste landsdel. Det er derfor vi gjennomførte målrettede tiltak for å øke tilgjengeligheten spesielt i den landsdelen. Men vi vet også at vi kommer til å mangle lærere i de mest sentrale strøkene av Norge, med andre ord Oslo.

Jeg tror ikke det finnes et enkelt svar med to streker under på hvordan vi skal møte denne utfordringen, men jeg tror at et av de klart viktigste tiltakene vi kan gjøre, er å mobilisere en større andel av befolkningen, slik at flere får mulighet. Det handler både om geografi og om en fleksibilitet i utdanningssystemene våre som gjør at fle-

re vil være i stand til å kombinere det å ta etter- og videreutdanning med jobb, familie, huslån og stasjonsvogn.

Hege Bae Nyholt (R) [15:46:43]: Vi har behov for flere fagarbeidere. Vi har behov for flere folk med høyere yrkesfaglig utdanning, vi har en kompetanseutfordring, kanskje til og med en krise, i samfunnet vårt. Vi mangler folk i nøkkelroller, vi mangler sykepleiere, vi mangler også ingeniører. I sommer var jeg i Odda. Da var det tydelig fra industrien at her trengs det både operatører og ingeniører.

I NHOs kompetansebarometer fra 2021 står det at det mangler minst 12 000 med fagskolebakgrunn. I Hurdalsplattformen sier regjeringen at man ønsker å prioritere fagskolen, bl.a. med bakgrunn i stortingsmeldingen fra 2017, som sier at veksten må skje særlig innenfor fagskolen. Hvordan vil regjeringen konkret følge opp opptrappingen og sikre god kvalitet og forutsigbarhet for fagskolene framover?

Statsråd Ola Borten Moe [15:47:41]: Jeg bruker ofte å si at vi kommer til å gå tomme for folk i dette landet lenge før vi går tomme for penger. Vi har jo også blitt stadig dårligere til å produsere disse menneskene selv – fødselstallene går ned. Det kommer selvsagt til å forplante seg gjennom utdanningssystemene våre, og endelig kommer det til å forplante seg i utbudet av arbeidskraft i et samfunn som kommer til å etterspørre stadig mer innenfor stadig flere områder. Så dette er et uhyre viktig spørsmål, som jeg håper at vi får god tid til å drøfte i forbindelse med den utsynsmeldingen som jeg planlegger og har varslet blir lagt fram til våren.

Når det så gjelder satsingen på fagskolene, som spørsmålet handlet om, har fagskolene opplevd stor vekst de siste årene. Det mener jeg er både en riktig og rimelig prioritering, og man vil se, tror jeg, uten å forskutere for mye, at det fremdeles er nødvendig å satse. Det er fremdeles nødvendig å utvide kapasiteten, og det er nødvendig å øke, hva skal jeg si, statusen knyttet til høyere yrkesfaglig utdanning.

Abid Raja (V) [15:48:43]: Tidligere i dag hadde statsråd Borten Moe og jeg gleden av å være på universitets- og høyskolesektorens konferanse, og statsråden delte der litt av sine tanker om den nye langtidsplanen for forskning og høyere utdanning. De som lyttet blant de ivrigste, kunne høre statsråden fortelle at det meste av den forrige regjeringens plan videreføres. Det mener jeg er bra. Det er vanskelig å være i opposisjon og være uenig i at det er riktig prioritering av statsråden, så det støtter vi, selvfølgelig.

Statsråden la også fram noen tanker om noen nye satsinger og ambisjoner som skal komme på toppen av

det. Det skal vi sette oss grundig inn i når det blir presentert i sin helhet.

Samtidig merket salen seg at det ikke kommer til å følge med noen flere midler og penger, og det bredte seg en uro i forsamlingen om hva de da skal nedprioritere. Er det forskning, er det undervisning, er det samarbeid med internasjonale institusjoner? Denne uroen som sektoren føler på, regner jeg med også når fram til statsråden. Hva tenker statsråden om at midlene ikke øker, men at ambisjonene allikevel øker?

Statsråd Ola Borten Moe [15:49:57]: Jeg har ikke sagt at vi ikke skal fortsette satsingen på høyere utdanning og forskning. Jeg har heller ikke sagt at det ikke blir noe mer midler, men jeg har sagt at den enorme veksten vi har opplevd de siste 20 årene, altså en dobling i både kapasitet og størrelse på budsjettene, av naturlige årsaker kommer til å avta i denne sektoren som i mange andre sektorer, rett og slett fordi norsk politikk framover handler mye mer om omprioritering og prioritering av de faktiske tiltakene som vi ønsker å satse på.

Så er mitt svar her og nå akkurat det samme som det var på denne konferansen. Også innenfor denne sektoren er jeg helt overbevist om at det er mulig å bruke pengene bedre. Jeg dro akkurat eksemplet knyttet til byggeprosjektene våre i denne sektoren, som åpenbart har vært altfor kostbare og altfor omfangsrike, og som har vært styrt altfor dårlig av den forrige regjeringen. Det sparer vi enorme beløp på. Det skal vi være glad for alle sammen. Ikke minst her trenger vi en produktivitetsutvikling som gjør at man gjør ting bedre og raskere, og så trenger vi en tillitsreform som gjør at det blir mindre byråkrati, mindre rapportering, mindre søknadsskriving, mindre av alt det som ikke handler om faktisk tjenesteyting.

Presidenten [15:51:03]: Replikordskiftet er omme.

Egil Knutsen (A) [15:51:18]: Det er definitivt i urolige tider Stortinget trer sammen for å starte denne sesjonens arbeid. Krigen i Ukraina, med alle de menneskelige lidelsene krig fører med seg, gjør at vi skrider til verket med et større alvor enn før. Krigen er i vårt nærområde og påvirker og utfordrer oss på måter min generasjon aldri har opplevd. På toppen av dette har vi tørke og hetebølger på vårt kontinent, som påvirker energimarkedet og mennesker over hele Europa. Forrige ukes sabotasje i Østersjøen forsterker dette alvor.

I fjor, på denne tiden, trodde vi at vi var ferdig med koronapandemien. Den forrige regjeringen feiret gjenåpningen, men i desember førte omikron til en ny nedstenging. Kombinasjonen av koronapandemien og de økonomiske konsekvensene av krigen i Ukraina fører til en veldig spesiell økonomisk situasjon i Norge nå. Det er

historisk lav ledighet, mange bedrifter mangler arbeidskraft, og vi har hatt store renteøkninger på kort tid. Dette er alle tegn på en økonomi som går veldig godt, som gir flere folk muligheter i arbeidsmarkedet, og som gjør at vi kan øke verdiskapingen. Men det er ikke så enkelt. Mange er urolige for renteøkningene, dyrere mat og høye regninger. Bedriftene våre er utsatt for mye av det samme. Derfor er den økonomiske politikken viktigere enn noen gang før.

Vi kan ikke løse problemene med økt oljepenget bruk. Tvert imot må oljepenget brukes redusert for å forhindre at renteøkningene blir høyere enn planlagt. Vi må holde igjen for å trygge folk og bedrifters økonomi. Derfor kommer ordet «prioritere» til å gjøre comeback i norsk politikk. Det er lenge siden vi måtte gjøre reelle prioriteringer i denne sal, men i høst skjer det. Utgiftene til pensjoner og trygd, strømstøtte, mottak av flyktninger og, ikke minst, forsvar øker med 100 mrd. kr i 2023. Tallene er til å bli svimle av, men vi må bevare roen og styre i tråd med norske verdier, som rettferdig fordeling, gjensidig tillit og universell velferd.

Vi kunne valgt å løse dette med store kutt i velferden innen skole, sykehus og eldreomsorg. Det er ikke aktuelt for Arbeiderparti-Senterparti-regjeringen. Vi kunne valgt å løse dette med å øke skattene for folk med vanlige og lave inntekter. Det er heller ikke aktuelt. Vi kan løse dette med å fordele bedre og sørge for at de med de største økonomiske musklene må bidra mer. Det gjør vi. Og vi må løse dette med å prioritere bedre hvilke byggeprosjekter som kan utsettes, hvilke områder som må skjermes, hva som haster, og hva som styrker fordelingen, tilliten og velferden.

Regjeringen kjemper for å beskytte folk mot en høyere rente som øker for mye for raskt. Statens pengebruk må ned. Det kommende statsbudsjettet må bli stramt. Det krever politisk ryggrad og tøffe prioriteringer. Målet er, som alltid, arbeid til alle, utjevning av sosiale og geografiske forskjeller og at vanlige folk skal kjenne trygghet for at regningene neste måned kan betales. Samtidig skal vi bygge framtidens arbeidsplasser og sikre velferden.

På søndag var Høyre ute i VG med sin kommentar til situasjonen og kom med en såkalt kuttliste på syv punkter. Ett av dem, ABE-kutt, ville dekket mellom 1 og 2 pst. av merkostnadene på neste års budsjett. Resten er stort sett klassisk høyrepolitikk, som ville gitt økte utgifter. Når vi samtidig vet at Høyre vil kutte skattene for dem med mest, ja, da har vi et regnestykke som rett og slett ikke går opp – med mindre Høyre enten vil øke skattene for folk med vanlige inntekter eller kutte kraftig i skole, helse og eldreomsorg. Derfor blir det en spennende høst på Stortinget, når vi får se hvordan høyresiden prioriterer å dekke inn de økte utgiftene.

For Arbeiderpartiet er små forskjeller og sterke fellesskap evigvarende verdier. Valget i fjor ga oss mandat til å utjevne forskjeller, styrke fellesskapet og flytte makt og ressurser. Trontalen i går og budsjettet på torsdag viser vei for at vi kommer gjennom de krevende tidene på en rettferdig måte, sammen.

Presidenten [15:56:05]: Det blir replikkordskifte.

Helge Orten (H) [15:56:16]: Takk til finanskomiteens leder for innlegget.

Jeg tenker at veldig mye av det strengt tatt handler om budsjettet, og det henger for så vidt nøye sammen med den økonomiske situasjonen som vi står i. Vi er helt enig i at vi trenger et stramt budsjett, og så får vi fasiten, iallfall fra regjeringshold, på hva det innebærer på torsdag. Så langt har vi fått melding om at iallfall beskatning av norsk næringsliv vil øke betraktelig. Det har vi sett i inneværende års budsjett, og det ser vi også av pressekonferansen som var i forrige uke. 33 mrd. kr økning i nye skatter skaper økt uforutsigbarhet, og det skaper stor politisk usikkerhet i næringslivet. Det gjør at det blir stilt spørsmål fra næringslivets side om det er vilje og evne, basert på disse løsningene og den innretningen som er, til faktisk å gjennomføre store og viktige investeringer, både innenfor ny fornybar kraft og innenfor en viktig distriktsnæringsliv som f.eks. havbruksnæringslivet. Er representanten Knutsen bekymret for at det skatteregimet som det nå legges opp til, vil bidra til mindre investeringer og mindre satsing på arbeidsplasser i distriktene i årene som kommer?

Eigil Knutsen (A) [15:57:35]: Det som bekymrer meg mest i Norge, er om vi klarer å redusere de økonomiske, sosiale og geografiske forskjellene, som har økt kraftig de siste årene. De skatteendringene som kom forrige uke fra regjeringen, er gode. De er i tråd med norsk tradisjon om at når en benytter naturressurser til verdiskaping, skal fellesskapet få ta del i det – både vertskommunene og fellesskapet – slik at det kan brukes på f.eks. strømstøtte til husholdninger og næringsliv. At dette er uforutsigbart, er jeg heller ikke enig i. Det er skatteendringer som tar i seg superprofitten til disse selskapene. Når det er dårligere tider i noen bransjer som er sykliske, blir også skatteregningen lavere. Staten tar på seg medrisiko for investeringer i større grad enn i dag. Så dette er et investeringsvennlig opplegg som fortsatt kommer til å skape en god utvikling, f.eks. innenfor oppdrett.

Helge Orten (H) [15:58:37]: Reaksjonene så langt fra næringslivet tyder på at det er investeringer som enten stopper opp eller blir utsatt på ubestemt tid grunnet disse skatteendringene. Nå skal vi gå grundig gjennom

det for vår del også, men samtidig ser vi at det skaper stor politisk usikkerhet knyttet til skatteregimet når det skjer så store og så brå endringer fra ett budsjett til det neste. Derfor er det grunn til å være bekymret, for hvis man skal redusere ulikhet, må man også sørge for at folk i framtida har et arbeid å gå til. Blir det vesentlige reduksjoner i investering og utvikling innenfor viktige næringer i Distrikts-Norge, kan det også påvirke arbeidstilbudet over tid.

Jeg gjentar spørsmålet en gang til: Omfordeling er for så vidt en del av skattesystemet, men ligger det ikke an til at man kan risikere å få en betydelig reduksjon i aktiviteten framover hvis næringens bekymringer slår til?

Eigil Knutsen (A) [15:59:36]: Jeg takker for spørsmålet og også for muligheten til å si litt om grunnrenteskatten, som jo er en veldig fornuftig måte å beskatte profitt på nettopp fordi den type skatt er investeringsnøytral, og dermed kan investeringsnivået opprettholdes, arbeidsplasser kan skapes. Jeg oppfatter at Høyre skal gå grundig gjennom det. Jeg har også sett en pressemelding fra Høyre fra i går hvor de lurer på hvordan en skal ta inn økte inntekter fra oppdrettsbransjen, men er usikre på hvordan en skal gjøre det.

Det er åpenbart at dette skaper reaksjoner fra det næringslivet som får en økt skatteregning. Slik er det å flytte makt og ressurser i et samfunn. For vårt politiske prosjekt har det vært tvingende nødvendig etter åtte år med høyrepolitikk, hvor skattene har blitt kuttet – mest for dem på toppen. Vi trenger å snu opp ned på brøken, sånn at det er vanlige folk som får skatteuttene, og at de på toppen betaler mer.

Roy Steffensen (FrP) [16:00:49]: Representanten var innom bekymring både for renten og for strømstøtteordningen og nevnte den regjeringen har for husholdningene. Finansminister Vedum har bekreftet på skriftlig spørsmål fra Fremskrittspartiet at Fremskrittspartiets strømstøtteordning, som også inkluderer bedriftene, ville ført til en prisvekst på 5,2 pst. istedenfor 6,5 pst., altså et mindre grunnlag for å øke renten. Regjeringens strømstøtteordning tar altså ikke hensyn til nok bedrifter. Det er en for dårlig strømstøtteordning. Jeg har vært rundt og snakket med mange bedrifter som er bekymret. De frykter oppsigelser, permitteringer og konkurser. Det siste nå er at hvis man går inn på Spleis, ser man at det er fem eller seks forskjellige butikker ute i distriktene som prøver å samle inn penger for å betale forrige måneds strømregning, sånn at de kan overleve. Er det sånn at arbeidsplassene til folk skal reddes av private innsamlinger via Spleis, eller finnes det andre verktøy igjen i verktøykassen?

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Eigil Knutsen (A) [16:01:53]: Vi kan gjerne diskutere direkte og indirekte virkninger på inflasjonen av strømstøtte. Realiteten er at Fremskrittspartiets forslag fra september i år og ut året neste år ville kostet over 200 mrd. kr. Så kan vi tenke oss hva rentekomiteen i Norges Bank ville tenkt om en sånn utgiftspost. Vi kan jo alle bare se det for oss.

Så mener jeg at dagens situasjon på energimarkedet ikke er god. Jeg tror alle i denne salen er enig i det. Vi skal gjøre strukturelle tiltak, øke kraftproduksjonen og få ned prisene på sikt. Det er jo en av de viktigste sakene regjeringen jobber med. Ingen er fornøyd med de prisene som er i dag. Men det er også utrolig viktig at bedrifter skal drives for eiers regning og risiko. Ja, det er mange bedrifter som nå har høye regninger, men vi vet at er det noe som virkelig ville slått norsk næringsliv over ende, er det økte renteutgifter, som ville svekket konkurransekraften kraftig.

Presidenten [16:02:56]: Replikordskiftet er omme.

Henrik Asheim (H) [16:03:11]: Denne sesjonen starter i en tid som fortsatt er preget av stor usikkerhet. Det er blodig krig i Europa, Putins struping av gasstilførselen sender energiprisene til himmels, renten er på vei oppover, og folk opplever at det meste i hverdagen har blitt dyrere.

Det er stort press i norsk økonomi. Også et ansvarlig opposisjonsparti som Høyre vet at det er begrenset hvor mye politikere kan gjøre for å dempe inflasjonen og stoppe alle renteøkninger.

Men vi har to viktige grep. Det ene er å bruke mindre oljepenger, og det andre er å mobilisere mer arbeidskraft. Og i en tid hvor vi har store utfordringer foran oss, undres jeg over at den nye regjeringen ser ut til å jobbe aller raskest når giret er i revers.

En av de viktigste tingene vi gjør, er å kvalifisere flere mennesker til arbeid. Ledigheten er rekordlav. Det avdekker også et gedigent paradoks. For samtidig som bedriftene mangler 70 000 arbeidstakere, står 250 000 mennesker i arbeidsfør alder utenfor arbeid og utdanning. Vi må gjøre mer for å spleise de ledige menneskene med de ledige jobbene. Å skaffe flere praktiske hender og kloke hoder til arbeidslivet er nødvendig for å sikre velferden og folks lønnsvekst og for å dempe inflasjonen.

Samtidig må vi gjøre det enklere for bedriftene å få tak i arbeidskraft. Regjeringen må bl.a. slutte å stikke kjepper i hjulene for bedriftenes mulighet til å leie inn arbeidskraft i produksjonstopper eller sesonger. Innstramningene når det gjelder innleie og bemanningsbyråer,

går ikke bare ut over bedriftenes mulighet til å få tak i arbeidskraft, men det går også ut over folks mulighet til å få erfaring og en fot innenfor i arbeidslivet. På kort sikt må vi prioritere tiltak som vi vet fungerer, og som bedriftene selv sier vil gjøre det enklere for dem å ansette folk som er ledige eller kanskje har hull i cv-en – slik som f.eks. lønns-tilskudd. På lang sikt mener jeg det er gode grunner til en gjennomgang av hele virkemiddelapparatet i Nav. Målet må være å gi dem bedre verktøy for å få flere i jobb og prioritere det som faktisk virker.

Grunnmuren vår for å gi folk en utdanning og en jobb som gir dem muligheten til å stå på egne bein og forsørge seg og sine, er en god skole. En god skole er faktisk vår viktigste sosialpolitikk. En skole hvor elevene trives, mestrer og lærer det de skal, bidrar til at alle uavhengig av sosial bakgrunn kan leve et godt og selvstendig liv.

Gjennom våre åtte år innførte vi krav om at lærere som skulle undervise i norsk, matematikk og engelsk, skulle ha fordypning i disse fagene. Vi gjorde lærerutdanningen om fra en fireårig utdanning til en femårig masterutdanning. Vi innførte karakterkravet fire i den enkleste formen for matematikk fra videregående for å komme inn på lærerutdanningen. Og hvorfor det? Det er fordi matematikk er det faget hvor forskjellene på elevene er størst avhengig av sosial bakgrunn. Og vi innførte nye karriereveier i klasserommet for lærerne – den såkalte lærerspesialistordningen.

Med unntak av masterutdanningen er alt dette jeg nå har lest opp, avvirket, på under ett år, selv om vi ser at det virker. Fjerde- og femteklassingene leser stadig bedre. Karakterene øker mest hos elever med foreldre uten høyere utdanning. Historisk mange elever fullfører videregående skole.

Det er altså ingen tvil – et fagbrev eller et vitnemål i hånden er den aller viktigste inngangsbilletten til arbeidslivet. Når arbeidslivet stiller høyere og høyere krav til formell kompetanse, må vi som samfunn hjelpe de som er i utdanning, til å fullføre, samtidig som vi hjelper de menneskene som i dag står på utsiden, inn i arbeidslivet.

Vi står overfor store oppgaver det kommende året. Og det finnes ingen enkle svar, fordi utfordringene er så komplekse som de er. Men et godt utgangspunkt er å starte med å gå fremover, ikke bakover. Regjeringen reverserer ikke bare politikk vi vet virker innenfor skolen. De har også varslet reverseringer på områder som vil koste mer penger – penger som vi i stedet kunne brukt på å investere i ulike ting eller ruste Norge for fremtiden. Regionreformen, kommunereformen, domstolsreformen og ABE-reformen – alt sammen er eksempler på saker som kommer til å koste penger, i en tid hvor vi trenger å bruke mindre penger.

Det å stå i krevende tider er et spleiselag, en slags dugnad. Akkurat nå sitter millioner av nordmenn og prioriterer ut fra sin månedslønn. Det samme gjør tusenvis av bedrifter. Staten må også bidra med noe annet enn å skatte seg ut av vanskelige tider. Vi må holde igjen, vi må stille opp, og vi må sørge for at flere mennesker kommer ut i arbeid.

Presidenten [16:08:10]: Det vert replikkordskifte.

Frode Jacobsen (A) [16:08:28]: Jeg lyttet til Asheims innlegg med interesse. Det jeg hører, og det jeg leser i media, er at det er de samme løsningene som vi så fra den Høyre-ledede regjeringen gjennom åtte år, som er Høyres svar på dagens utfordringer. Det må bety at olje-engebruken skal økes for å løse problemene, slik vi så i forrige periode. Det må vel bety at Høyre gir skattelette til dem med mest fra før. Høy inntekt og høy formue – Høyre hjelper deg. Eller er det slik at Høyre har latt seg inspirere av den nye britiske regjeringen, der skattelette for de rike skulle få fart på landet – en politikk den nye regjeringen synes å fossro seg bort fra etter 25 dager? Eller betyr det slutten på brillestøtte og at andre sosiale goder den nye regjeringen har innført, vil forsvinne med Høyre? Er det virkelig gammel, god Høyrepolitikk – god vil jeg tro Høyre mener – og gårdsdagens løsninger som er oppskriften for Norge nå?

Henrik Asheim (H) [16:09:26]: Nå er riktignok Høyre det samme partiet som vi var for noen år siden, og vi er også det samme partiet som ble dannet i 1884. Men et styringsparti tilpasser jo politikken sin til den situasjonen man er i. Jeg tror alle forstår at i en situasjon hvor man stenger ned bedrifter på grunn av en pandemi, trenger staten å stille opp og bruke mer penger. Ja, sågar representantens parti foreslo konsekvent hver eneste gang å bruke enda mer penger.

Nå er situasjonen en annen, fordi det er press i økonomien. Da må man holde igjen. Derfor laget Høyre et alternativt revidert nasjonalbudsjett hvor vi tok ned oljeengebruken med 5 mrd. kr. Det er fordi man, når man styrer et land og har ansvar for å håndtere økonomien, må tilpasse politikken og virkemidlene til den faktiske situasjonen man er i.

Så hva kommer til å være Høyres svar? Vel, det første er nettopp å sørge for at vi får flere av de som står utenfor, inn i arbeidslivet. Det andre er å senke skattene, særlig for dem med lav inntekt fra før, for det er dem det biter mest på nå. Det tredje er å sørge for å ta vare på kjerne i velferden, f.eks. innenfor utdanning.

Frode Jacobsen (A) [16:10:31]: Jeg lyttet til svaret og ble ikke så mye klokere. I VG i går kunne vi lese at Høyre er bekymret, ikke bekymret for økte forskjeller,

som mange av oss er, men for at de rike skal betale mer skatt. Så jeg lurer på hvor Høyre skal kutte. Den listen som vi så i VG i går, som Asheim og Høyre-ledelsen presenterer, inneholder sju tiltak. Fem av dem er satsinger som koster mer penger. Det eneste kuttforslaget som står igjen på den listen, er ABE-kuttene. Er det da slik at når Høyre nå skal kutte offentlige utgifter og offentlige budsjetter, skal ostehøvelen erstattes med motorsag?

Henrik Asheim (H) [16:11:16]: Det er litt vanskelig, fordi vi er i en situasjon som er helt motsatt av hva den pleier å være. Det er altså litt uvanlig at finansministeren og statsministeren spretter opp på Blaafarvemarket i Modum og forteller at de skal øke skattene med 33 mrd. kr, fordi de må ha pengene. Men de vil ikke si hva de skal bruke de pengene på, så det er helt umulig for velgerne å ta stilling til om de må ha de pengene. Det vi har sagt, er at vi er enig i at man må stramme til. Vi er enig i at man ikke kan bruke mer oljepenger, men vi har ikke sett utgiftssiden av budsjettet, og derfor må vi se: Hva er det av rene rød-grønne satsinger? Hva er det som er overheng fra i fjor? Hva er det som er inntektssiden, f.eks. på det faktum at 25 mrd. kr av koronatiltakene opphører å brukes fra budsjettet neste år? Vi må se hele budsjettet før vi kan legge frem vårt alternative budsjett. Det kan jeg love representanten at han kommer til å få se, og han kommer til å se et budsjett som både er sosialt, og som holder igjen på pengebruken.

Åslaug Sem-Jacobsen (Sp) [16:12:32]: Representanten Asheim understreker at Høyre ikke ønsker mer offentlig pengebruk. Da ser jeg fram til Høyres alternative budsjett, hvor det blir spennende å se om de skal fortsette å gi skattelette til de aller rikeste i den krevende situasjonen vi nå står i, og med det kutte i velferden vår, eller ikke. Uansett bør Høyres alternative budsjett ha forslag til løsning på alle de problemene og utfordringene samfunnet vårt nå står i. En av de utfordringene våre er polarisering og hat.

I dag slapp regjeringen nyheten om at de så å si dobler støtten til LHBT+-organisasjonene våre i 2023-budsjettet, med en økning på hele 15 mill. kr, noe som gjør meg veldig stolt. Hva mener representanten om denne satsingen fra en regjering som, til tross for stram økonomi, tydelig evner å prioritere svake grupper og frivillighet?

Henrik Asheim (H) [16:13:24]: La meg bare begynne med den visitten til skattelette til de rike og alt det. Det er jo en ganske klar forskjell på flertallet nå og tidligere. Da Høyre styrte landet, senket vi sammen med de andre borgerlige partiene skattene med over 30 mrd. kr. Så langt, hvis man skal følge pressekonfe-

ransene til regjeringen, er Senterpartiet med på å øke skattene med over 42 mrd. kr på ett år. Det er nesten like mye som Rødt foreslo i sitt alternative budsjett. Så det er forskjell på Senterpartiet i opposisjon og posisjon også, for den gangen var det mye kritikk for at avgiftene var for høye, osv.

Så kan jeg stille meg 100 pst. bak en regjering som tar vare på frivilligheten – det har Høyre alltid vært opptatt av – og som også står opp for skeives rettigheter. Det har mitt parti, Høyre, alltid vært en pådriver for, og jeg er veldig stolt av å være representant for et parti som alltid har stått i front når det gjelder de sakene. Så er det nå kommet en budsjettlekasje på konkrete beløp, og da må vi se hva de pengene er bevilget til, og hva de skal brukes på. Men det er klart at 15 mill. kr til LHBT-organisasjoner er vel kanskje ikke det som får flest røde flagg på Høyres hus.

Kirsti Bergstø (SV) [16:14:44]: Representanten Asheim startet med en oppramsing av saker det nye flertallet har reversert, og jeg kan utfylle den litt. Det er reversering av kuttene i brillestøtte til barn, barnetillegg for uføre og feriepengar for arbeidsløse og permitterte, for ikke å snakke om fjerning av karensåret på arbeidsavklaringspenger, noe som gjør at folk som er syke, nå ikke lenger blir stående på bar bakke.

Men det jeg vil inn på, er to ting som representanten Asheim snakket om, og det er at man må spleise ledige hender med uløste oppgaver, og at vi skal ha et arbeidsliv der folk kan stå på egne bein og forsørge seg selv og sine. Det er veldig gode overskrifter, men det rimer jo ikke med Høyres politikk, som er for mer midlertidighet og frislipp til bemanningsbransjen. Hvordan i all verden forklares utrygghet og angrep på arbeidsmiljøloven med den type overskrifter?

Henrik Asheim (H) [16:15:46]: Nå har jeg gleden av å sitte i komiteen som representanten Bergstø leder. Der fikk vi f.eks. en evaluering av midlertidige ansettelser, og den rød-grønne regjeringen skriver at midlertidige ansettelser er en vei inn i arbeidslivet for mange av dem som står nærmest. Altså: For dem som står nærmest arbeidslivet, men er utenfor, er det en god vei inn til også faste stillinger. Da er spørsmålet mitt: Hvorfor skal man stenge den døren for dem, selv om vi må ha andre tiltak for dem som står lenger unna arbeidslivet?

Jeg er helt overbevist om at vi ikke skal ha noe frislipp på verken innleie eller andre områder. Derfor strammet vår regjering til reglene for innleie. Men det er altså slik at bedrifter trenger ekstra folk i produksjonstopper eller sesonger, og man har folk som står utenfor, og som trenger den attesten på cv-en eller nettopp den arbeidserfaringen som gjør at de kan komme i fast jobb. Jeg tror det er veldig farlig hvis man bygger murene

rundt arbeidslivet så høye at alle de som har et hull i cv-en eller litt utfordringer med å få den første jobben, ikke får den fordi man bare tør å ansette dem som allerede har mange attester på cv-en sin.

Presidenten [16:16:49]: Replikordskiftet er avsluttet.

Terje Sørvik (A) [16:17:09]: De store oppgavene løser vi best sammen, også i krevende tider. Da må fellesskapet stille opp, og vi må prioritere det aller viktigste: trygghet for folks økonomi, gode velferdstjenester, arbeid til alle og en god beredskap i hele landet.

Vi står i en krevende tid både i Norge og i Europa. Dette er ikke en tid for lettvinde løsninger eller billige utspill. Norge trenger ansvarlig og trygg styring og en økonomisk politikk som beskytter folk mot for høye renteøkninger. Det gjør vi ikke gjennom store avisoverskrifter eller overbudspolitikk.

I lang tid har svaret på de fleste politiske utfordringene i Norge vært økt oljepengebruk. Den tiden er forbi. Å bruke mer penger nå vil skape flere problemer enn det løser. Vi går nå inn i en ny budsjettvirkelighet. Neste år er det et inndekningsbehov i statsbudsjettet på flere titalls milliarder kroner. Selv om høyere strømpriser, lavere arbeidsledighet og høy prisvekst øker statens inntekter neste år, stiger utgiftene mer. Dette er et gap vi må dekke på andre måter enn ved å bruke oljepenger. Det er vanlige folk som må betale den høyeste prisen, med økt boligrente eller økte priser.

Arbeidsledigheten er lav, og mange som har stått utenfor arbeidslivet lenge, kommer nå i jobb. Det er bra, både for den enkelte og for samfunnet. Arbeid er det viktigste for å skape trygghet rundt folks økonomi og hverdag, men fremdeles står mange uten jobb, særlig mange unge. Samtidig er det knapphet på arbeidskraft. Vi må og skal gjøre det vi kan for at de som nå har kommet i arbeid, beholder jobben, og at enda flere kommer i jobb.

Gode velferdstjenester i hele landet er avgjørende for å gi folk trygghet i hverdagen. Vi styrker de offentlige velferdstjenestene. Vi har gjort barnehage billigere, innført gratis SFO for mange, startet arbeidet med å sikre fastlegeordningen og innført pensjon fra første krone. Vi har startet arbeidet med en tillitsreform, hvor målet er å gi mer velferd og bedre tjenester til innbyggerne til rett tid.

Unge mennesker som vokser opp i dag, har allerede opplevd både pandemi og krig i Europa. De er også første generasjon på lenge som skal etablere seg i en tid med økende rente og prisvekst. Derfor er det viktig å prioritere de unge i kommende budsjett. De som har det vanskelig og strever, skal få hjelp, og veien inn i arbeid skal bli kortere. I stedet for å bruke mer må vi fordele bedre. Geografisk og sosial omfordeling er en del av hovedpro-

sjektet for denne regjeringen. Vi vil løfte hele landet og gi mer tilbake til dem som trenger det mest. Disse verdiene fra Hurdalsplattformen står sterkt også i et stramt budsjett.

Budsjettet for 2023 vil bli et omfordelende budsjett. På den måten kan vi bidra til økt trygghet for vanlige folks hverdagsøkonomi, ta vare på grunnleggende velferdstjenester, bidra til grønn industribygging og sikre at Norge står sterkere gjennom en urolig tid.

Regjeringens viktigste jobb nå er å sørge for rettferdig fordeling, utjevne sosiale og geografiske forskjeller og sørge for at flest mulig kan beholde jobben. Tiden vi lever i, gjør at kostnadene stiger mye, også for staten. Vi må derfor dekke et gap mellom utgiftene og fastlandsinntektene, som sagt, på titalls milliarder.

Samtidig vil det være nødvendig å redusere oljepengebruken for å bidra til å få kontroll på prisveksten. Det gjør at noen gode satsinger må vente fordi vi nå ikke kan bruke penger på alt vi kunne ønske oss. Vi prioriterer det aller viktigste: trygghet for folks økonomi, gode velferdstjenester, arbeid til alle og en god beredskap for hele landet. Krevende tider krever godt lederskap og trygg økonomisk styring.

Tina Bru (H) [16:21:45]: For første gang på flere tiår utspiller det seg nå en blodig, hensynsløs og brutal invasjonskrig på europeisk jord. Putins ytterligere og folkerettsstridige annektering av ukrainsk territorium flytter krigen over i en enda mer alvorlig fase. Ukrainere har i månedvis sett byene og hjemmene sine bli bombet i stykker. Millioner har lagt ut på flukt, og de som er igjen, kjemper med livet som innsats for uavhengighet, for frihet og for demokrati – helt grunnleggende, men likevel så sårbare grunnsteiner i ethvert moderne og liberalt samfunn.

Den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa er svært alvorlig. Det merker vi også her i Norge. Selv om det ikke er krig på norsk jord, påvirkes vi. Beredskapen ved norske olje- og gassinntallasjoner har økt etter den sannsynlige sabotasjen på gassrørledninger i Østersjøen. Det er bra at Forsvaret har økt tilstedeværelsen sin i områdene rundt norske installasjoner for å trygge oljearbeidere på jobb og for å trygge Norges interesser.

Det er ikke bare sikkerheten vår som trues. Som et lite land med en åpen økonomi påvirkes vi av det som skjer i verden rundt oss – på godt og på vondt. Like lite som vi var immune mot koronaviruset, er vi immune mot effektene krigen og gjenreisningen etter pandemien har på verdensøkonomien.

Putins struping av gass til et energitørst Europa har sendt energiprisene til himmels. Sist vi var samlet til debatt i denne sal, hadde jeg et håp om at Stortinget kunne enes om én ting – nemlig at hovedpersonen i stykket om

økte energipriser heter Vladimir Putin. Det viste seg å være for mye å håpe på, men jeg tillater meg å fremme dette håpet på ny, siden det strengt tatt er en ny sesjon nå.

Like viktig som at landets nasjonalforsamling kan enes om hovedårsaken til de høye prisene, er det at vi stiller opp for folk med gode ordninger som bøter på de høye prisene. Det er helt avgjørende for å bevare tilliten til politikken og til kraftsystemet vårt. Jeg er redd for at uten dette ville misnøyen blitt så stor at det ville oppstått et enormt press på å ta politiske beslutninger på kort sikt, noe som vil skade Norge på lang sikt.

Det er ikke rart at folk er bekymret for seg og sine, for lånet blir dyrere, leien blir dyrere, maten blir dyrere, strømmen er dyr, drivstoff er dyrt, og det meste annet i hverdagen blir dyrere. De som rammes hardest, er selvfølgelig de med minst, som det alltid er i tøffe tider. Men nå trenger man ikke bare å ha lite fra før for å merke at lommeboken ikke strekker til.

Høyre styrte Norge trygt gjennom flere store kriser: migrasjonskrisen, oljeprisfallet og koronapandemien. Samtidig fikk folk mer å rutte med, flere kom i jobb, og arbeidsledigheten sank. Det er en ideologisk forskjell mellom Høyre og Arbeiderpartiet her. Det siste tiltaket Høyre griper til, er skatt, mens det ser ut til at økte skatter for bedrifter, for arbeidsplasser og for folk er Arbeiderpartiets første tiltak.

Jeg frykter at regjeringen skriver ut feil medisin mot de utfordringene vi nå står overfor. Jeg mener at det på sikt vil ta Norge i feil retning. Årets statsbudsjett må egentlig løse to floker: Vi må bruke mindre oljepenger, og vi må mobilisere mer arbeidskraft.

Folk har allerede fått mindre penger å bruke. Næringslivet har fått mindre penger å bruke. Nå må staten også bruke mindre penger, ikke velte regningen over på dem som allerede sliter, og skatte seg ut av dagens krise. Det vil oppleves som veldig urimelig hvis de eneste som skal kutte kostnader, er folk og bedrifter, men ikke staten.

Det andre som vil bidra til å senke temperaturen i norsk økonomi, er å få flere ut i jobb. Arbeidsledigheten er rekordlav, samtidig som bedriftene mangler rundt 70 000 arbeidstakere. Løsninger på denne store utfordringen savnet jeg i gårsdagens trontale. Vi må gjøre det enklere for bedriftene å ansette gjennom tiltak vi vet fungerer, som lønnstilskudd. Regjeringen må slutte å stikke kjepper i hjulene ved å begrense muligheten til å benytte bemanningsbyråer. Vi må gjøre mer for å gi folk den utdanningen de trenger for å kvalifisere seg til de ledige jobbene.

Det kommer til å bli trangere i årene fremover, og det kommer til å bli vanskelige prioriteringer. Da hviler det et stort ansvar på politikere fra alle partier for å ta

upopulære, men likevel nødvendige valg og utvise lederskap i vanskelige tider.

Statsråd Terje Aasland [16:26:51]: Mye har endret seg siden forrige gang Stortinget debatterte trontalen. Sist gang hadde strømprisene nettopp begynt å øke, men ingen snakket om krig i Europa. I dag vet vi at Russland strategisk har holdt igjen gass i forberedelsene til den brutale krigen som nå føres mot Ukraina.

Krigen er et overgrep mot det ukrainske folk og et brudd på folkeretten, og i tillegg har krigen store konsekvenser for Europa og de globale energimarkedene. Energi brukes strategisk som et våpen i et ønske om å spre frykt og i et forsøk på å splitte oss. Vi skal ikke og må ikke tillate at det skjer. Vi skal sikre våre energianlegg og sørge for at våre olje- og gassindustriarbeidere er trygge, og vi skal bidra til at vi også i fremtiden leverer viktige energimengder til Europa for å underbygge Europas energitrygghet. Samhold i energipolitikken, også på tvers av landegrensene, har aldri vært viktigere enn akkurat nå.

Statnetts prognoser antyder at om fem år vil Norge være avhengig av strøimport i halvparten av alle år. Utviklingen skyldes at kraftforbruket ligger an til å øke betydelig i tiden framover. Det er en økning i kraftforbruket som egentlig er ønsket, for det betyr at vi lykkes, at vi er attraktive for industrien. At industrien står i kø for å investere i Norge, er bra. Vi har fantastiske muligheter i dette landet: stabilitet, høyt kompetente folk med industriell forståelse, store og viktige naturressurser og evne til å sette disse unike naturressursene i arbeid, til beste for fellesskapet.

Når vi retter blikket mot fremtiden, vil jeg si at vi har flere muligheter enn utfordringer, muligheter vi må benytte oss av – muligheter som sikrer jobbene til folk, øker verdiskapingen og legger til rette for at vi kutter utslipp og innfrir våre klimaforpliktelser samtidig som vi er en stabil og pålitelig leverandør av energi til Europa.

Skal vi lykkes, må vi sørge for en raskere utbygging av mer fornybar kraftproduksjon. Vi må få på plass en nettinfrastruktur som er tilpasset en ny tid, og vi skal sørge for at vi igjen får rikelig tilgang på ren og rimelig energi. Regjeringen er godt i gang med dette viktige arbeidet på flere områder, og jeg vil nevne noen:

- Vi skal ha en storstilt satsing på havvind. Regjeringen har sørget for et temposkifte, et boost, i havvindsatsingen. Vår ambisjon er å tildele områder for 30 000 MW innen 2040. De skal realiseres.
- Vi har gjenopptatt vindkraft på land, et viktig bidrag for å sikre tilstrekkelig energi til rimelig pris. Vi har igjen satt i gang konsesjonsbehandlingen av vindkraftprosjektene, og vi skal sørge for at de kommunene som stiller areal til disposisjon, sitter igjen med mer enn det de har gjort fram til nå.

- Vi skal sørge for at vi har et nett som er der i tide. Vi foreslår i det statsbudsjettet som blir lagt fram på torsdag, en betydelig styrking av energimyndighetene i neste års statsbudsjett. Vi skal sørge for at nett kan bygges ut langt raskere enn hva som er dagens norm. Nett er grunnlaget for å få på plass ny kraftproduksjon og for at industrien skal kunne ta tak i det grønne skiftet.
- Vi skal videreutvikle, og ikke avvike, norsk olje- og gassindustri. Olje- og gassindustrien er vår desidert største næring og har kanskje aldri vært viktigere enn akkurat nå. Norsk sokkel har klart å levere gass tilsvarende 100 TWh ekstra til Europa bare i år. Energisituasjonen hadde vært betydelig verre hvis ikke dette var tilfellet. Derfor skal vi fortsette å utvikle petroleumsindustrien videre. Det er avgjørende for den situasjonen som er nå, men det er også avgjørende for fremtiden. Vi vet at olje- og gassindustrien vil være en viktig bro også over på nye områder, som hydrogen, karbonfangst og -lagring og ikke minst havvind. Vi har allerede fått den første kommersielle avtalen mellom Yara Nederland og Northern Lights om karbonfangst og -lagring. Det betyr at vi har startet et nytt eventyr for Norge.

Regjeringens mål er veldig tydelig: Vi skal sikre tilstrekkelig tilgang på rimelig energi og sørge for at vi klarer å styrke konkurransekraften vår i tiden framover gjennom dette bidraget. Det er nødvendig for at vi også skal kunne kutte klimautslipp og sørge for at vi klarer å etablere og skape nye jobber som er trygge også i et framtidsperspektiv. Det siste, tilstrekkelig tilgang på rimelig energi, er bra for folks lommebok, og det er fortsatt nøkkelen for at Norge skal være industriens førstevalg.

Presidenten [16:31:53]: Det vert replikkordskifte.

Nikolai Astrup (H) [16:32:07]: Statsråden og jeg er helt enige om at en av løsningene på den kraftsituasjonen vi står i i Norge nå, er å bygge ut mer fornybar energi. Det er et godt utgangspunkt. Men det er ikke mange dagene siden regjeringen la frem et nytt forslag til skatteopplegg for kraftbransjen, som bransjen har vært veldig tydelig på kommer til å ha store konsekvenser for lønnsomheten i nye kraftprosjekter, og da spesielt i oppgraderinger og investeringer i ny effekt. Mitt spørsmål er om departementet har gjort noen vurderinger av hvordan dette skatteforslaget, som kan gi en marginalskatt på 90 pst., og kanskje i noen tilfeller en effektiv skattesats på over 100 pst., vil virke inn på nettopp nye investeringer, energibalansen fremover, kraftbalansen fremover og effektbalansen i Norge de neste årene. Og la meg legge til: Er statsråden enig med representanten Pollestad i at kraftselskapene nå bløffer?

Statsråd Terje Aasland [16:33:12]: Det skatteopp-
legget som ble presentert for noen dager siden, er veldig
situasjonsbestemt og er helt nødvendig for at vi skal
kunne klare å videreutvikle velferdssamfunnet videre.
Det å erkjenne at tiden for å bruke mer oljepenger er
over, men samtidig ha de klare politiske forutsetninge-
ne om at man ønsker å videreutvikle velferdssamfun-
net, kommer sterkt til uttrykk i det statsbudsjettet som
blir presentert.

Når det gjelder beregninger og forholdet knyttet til
hvordan dette vil slå ut for investeringer i fornybar ener-
gi, tror jeg at dette vil motivere vindkraftkommunene til
å stille areal til disposisjon. Det er nøkkelen for at vi skal
kunne få mer vindkraft på land. Når det gjelder vann-
kraften vår, tror jeg de færreste for to år siden tenkte at
varige priser skulle være over 70 øre, og jeg tror den end-
ringen som er gjort i grunnrentebeskatningen, og som
er foreslått i grunnrentebeskatningen, i utgangspunktet
har mindre betydning for investeringene. Men, som
sagt, dette er et situasjonsbestemt opplegg.

Nikolai Astrup (H) [16:34:19]: Jeg beklager at det
ikke gikk klart frem av mitt spørsmål, men det var altså
ikke endringen i grunnrentebeskatningen for verken
vannkraft eller vindkraft som var utgangspunktet for
spørsmålet, men det foreslåtte høyprisbidraget, som
kraftselskapene sier vil gjøre effektprosjekter ulønnsom-
me. Investeringer i pumpekraftverk vil være ulønnsom-
me. Dette er jo prosjekter som er veldig viktige for utvik-
lingen av fremtidens energisystem i Norge. I en tid hvor
vi forventer at det skal komme inn veldig mye ny, uregu-
lerbar kraft i form av vind og sol, er nettopp effekt-
oppgraderingen noe av det viktigste vi kan gjøre for
vannkraften vår. Mitt spørsmål er da: Har departemen-
tet gjort vurderinger av hvordan disse foreslåtte endring-
ene med høyprisbidrag vil slå ut på nettopp investerin-
ger i effektprosjekter, oppgraderinger, pumpekraftverk
og den type satsinger som vannkraftverkene sier de had-
de planer om, men som de nå legger i skuffen?

Statsråd Terje Aasland [16:35:19]: Vi har gjort vur-
deringer og betraktninger av hvordan dette høyprisbi-
draget vil slå ut. Som jeg sa, dette høyprisbidraget er et
bidrag i en situasjon hvor noen har enormt høye og sto-
re inntekter som følge av ekstremt unormalt høye
strømpriser. Det håper vi ikke vedvarer. Vi håper at vi
kommer tilbake igjen i en normalsituasjon hvor dette
høyprisbidraget slik sett er mindre relevant også for in-
vesteringer når det gjelder effektkapasitet og effektutvi-
delser innenfor vannkraftanleggene våre i fortsettelsen.
Det er utgangspunktet for det, men at det skattegrepet
som ble foreslått, gir grunnlag for at noen regner gjen-
nom sine prosjekter en gang til, har jeg stor forståelse
for. Men jeg er helt overbevist om at de som kan regne

på dette, også vil regne hjem nye prosjekter i fortsettel-
sen knyttet til det skatteopplegget som er presentert.

Sivert Bjørnstad (FrP) [16:36:33]: I dag kom nyhe-
ten om at regjeringen i statsbudsjettet vil legge fram en
plan med seks punkter for å spare 10 TWh fra norske
bygg innen 2030. Det er noe som heter at alle monner
drar, og det er for så vidt riktig, og vi er ikke negative til
den planen – det er i grunnen bare det samme målet
som vi alle har hatt siden 2016. Men når man i retorik-
ken sier at dette tilsvarer om lag like mye som all vind-
kraft i Norge produserer i løpet av ett år, blir det litt
hult. Det er nemlig ikke så mye i den store sammenhen-
gen.

Noe som vil ha stor betydning for tilgangen på kraft
for norske bedrifter og norske husstander i den store
sammenhengen, er planene om elektrifisering av sokke-
len. Sett i lys av den situasjonen vi står i nå: Vil statsråden
revurdere dette meningsløse tiltaket?

Statsråd Terje Aasland [16:37:29]: At en bagatelli-
serer enøktiltak på 10 TWh, er jeg noe forundret over, i
og med at det er et veldig tydelig mål satt av Stortinget i
2016. Det er ingen regjeringer før oss som har gjort
noen vesentlige grep for nettopp å nå det målet. Så det
at vi klarer å innfri og spare og bruke energi mer effek-
tivt fram til 2030, og 10 TWh, betyr selvfølgelig veldig
mye. Det betyr også mye for prisbildet.

Når det gjelder norsk olje- og gassindustri og aktivi-
teten på norsk sokkel, er denne regjeringen veldig tyde-
lig på at vi skal kutte klimagassutslippene med 50 pst. på
sokkelen fram til 2030. Det er en forpliktelse vi har tenkt
å innfri. Det kan gjøres gjennom ulike metoder. Én av
metodene vil være med kraft fra land, men det kan også
være gjennom havvindutbyggingen som denne regjer-
ingen har som primærformål. Havvind kan også være
med på å styrke energisituasjonen på land, men vil være
avhengig av en solid og god energiforbindelse til de olje-
og gassinstallasjonene som er der, og derfor er det viktig
at en har både kraft fra land og eventuelt havvind.

Frank Edvard Sve (FrP) [16:38:47]: Eg har høyrtdid-
legare at statsråden har sagt at det er kraftkrise i Noreg,
og at vi manglar kraft. Det som eg då synest er veldig
merkeleg, er at frå Møre og nordover har vi omtrent
drukna i vatn i år. Det har regna og regna og regna. For
eksempel har Zakariasdammen i Tafjord på Møre run-
ne over i heile år. Ein har stoppa turbinane fordi det
ikkje var lønsamt å produsere kraft. I andre delar av lan-
det har ein tømt vassmagasina og sendt krafta til utlan-
det. I Møre og nordover har vassmagasina runne over,
og vatnet har gått på havet utan at ein har produsert
kraft av det.

Mitt spørsmål til statsråden er rett og slett: Kva har statsråden tenkt å gjere for at vi produserer kraft der krafta faktisk er til kvar tid? Kan statsråden også forklare logikken i at ein køyrer vatnet på havet i staden for å produsere kraft med det når krafta faktisk er der, og når det er tomme magasin på Austlandet?

Statsråd Terje Aasland [16:39:47]: Det representanten Sve tar opp, er et godt eksempel på at vi mangler en tilstrekkelig god infrastruktur knyttet til nettet i Norge. Jeg er litt forundret over at det ikke har vært tatt tak for å få en raskere utbygging av nettet tidligere. Nå er denne regjeringen i gang med å legge stein på stein og sørge for at vi får et temposkifte også i nettutbyggingen i Norge. Det er helt avgjørende både for ny kraftproduksjon og for å få kraften til å flyte dit hvor den kan forbrukes på en god måte. Da har vi gjort en rekke ting allerede. Vi kommer til å gjøre mer i løpet av denne høsten, og det som kanskje er det aller viktigste, er at vi styrker hele energiforvaltningen, sånn at vi kan behandle konsesjonssøknader og utbyggingsprosjekter langt raskere enn det en noen gang har kunnet gjøre tidligere. Det vil være med på å bedre situasjonen og sørge for at vannet ikke behøver å renne på havet, men at det kan utnyttes til samfunnsnyttige formål i tiden framover.

Lars Haltbrekken (SV) [16:40:58]: Det er stort press i norsk økonomi for tiden, og regjeringen har advart mot at for stor pengebruk vil øke renten ytterligere. Samtidig ser vi fra regjeringens side lite vilje til å gjøre noe med den svært rause oljeskattapakken som ble vedtatt under koronapandemien. Sannheten er at oljeselskapene er de eneste i næringslivet som fortsatt får koronastøtte. Dette er en pakke som vi i helgen kunne lese i Dagens Næringsliv at ga store pengesummer til bl.a. noen av de rikeste i dette landet. Framover vil statsråden få en rekke søknader om utbygging av nye olje- og gassfelt på sitt bord. Spørsmålet er om statsråden vil ta hensyn til presset i norsk økonomi og faren for inflasjon og ytterligere rentehevinger når han behandler disse søknadene.

Statsråd Terje Aasland [16:42:04]: Det å holde folk i arbeid er ganske viktig for denne regjeringen, og det er ingen tvil om at oljeskattapakken har bidratt til å opprettholde arbeidsplassene langs kysten knyttet til norske verft og norske kompetansemiljøer i det som handler om olje- og gassindustrien vår. Men det vil også være viktige sammenhenger i broen over til noe nytt knyttet til hydrogen, knyttet til karbonfangst og -lagring, knyttet til havvind. Det at vi har kompetente mennesker som jobber i verftene nå, fram til 2026/2027 og i tiden etter, hvor de kan bruke denne kompetansen til f.eks.

havvind, vil være helt avgjørende for om Norge lykkes i sin mulighet til å konkurrere i internasjonale markeder om f.eks. flytende havvind i tiden framover, som jeg tror kan være en viktig ny industriarena for norsk leverandørindustri. Jeg mener oljeskattapakken var riktig. Den var viktig for å underbygge og trygge sysselsettingen i en veldig krevende tid, og den vil opprettholde aktivitet fram til en tid hvor vi kan veksle dette inn i f.eks. havvind.

Sofie Marhaug (R) [16:43:20]: Demokratisk kontroll over kraften trengs. Energipolitikken er for viktig til å overlates til markedskreftene. Ministeren lovet i sommer i FriFagbevegelse at vi aldri mer skal få strømkriser, og varslet at han jobber med tiltak for å begrense krafteksporten. Ministeren har holdt fast ved dette, til tross for advarsler fra deler av EU. Vi i Rødt mener det er bra og nødvendig at Aasland fortsetter dette arbeidet, for ingen – verken i Norge eller ellers i Europa – er tjent med at norske vannmagasiner tømmes. Jeg er spent på hva styringsmekanismene vil bestå i konkret, og når ministeren vil presentere disse for Stortinget.

Mitt spørsmål til ministeren er derfor: Ville magasinene vært fullere i år dersom styringsmekanismene som nå utarbeides, hadde vært innført allerede sommeren 2021? Og når vil regjeringen legge fram disse styringsmekanismene for Stortinget?

Statsråd Terje Aasland [16:44:24]: Jeg tror det er viktig å se framover, og da er denne styringsmekanismen tenkt nettopp å forhindre at vi kommer i situasjoner tilsvarende den vi har vært i i sommer. Utgangspunktet er at det norske vannkraftsystemet er væravhengig og værutsatt, og når det inntreffer unormale, uønskede situasjoner, som f.eks. den store energiknappheten som følge av Russlands bruk av energien som et strategisk virkemiddel i krigføringen mot Europa, er det klart vi må lage en framtidsmekanisme som gjør at vi beskytter forsyningsikkerheten vår. Da har vi sagt veldig tydelig fra om at når vannstanden faller under normalen for årstiden, ned mot et lavt eller kritisk lavt nivå, er det begrensninger i eksporten. Det er nettopp for at vi skal kunne ivareta den nasjonale forsyningsikkerheten. Det er regjeringens oppgave å sørge for at vi kan gjøre det både i urolige tider og i tider hvor en vær-situasjon gjør at det er knapphet på vann i norske vannmagasiner.

Ola Elvestuen (V) [16:45:39]: Da skal jeg ikke spørre om det siste en gang til. Det er helt riktig å ha krav om vannstand i våre vannmagasiner, men det finnes ingen grunn til å koble det med kraftutvekslingen vi har med Europa. Jeg håper virkelig at denne regjeringen ikke går den veien, men fortsetter det gode samarbeidet vi har.

Så vil jeg spørre mer om de prosessene som går i Europa. Europa jobber intenst for å avslutte sin avhengighet av russisk gass, og den 18. mai la de fram sine forslag på REPowerEU. Dette er det en pågående prosess på for å få opp saksbehandlingstempoet på mye mer – for å få bl.a. raskere innføring av solenergi, mer energisparing og raskere saksgang for vindkraft. Det å ha en raskere saksgang er ikke nødvendigvis å få et ja. Dette er sendt ut på høring. Mitt spørsmål til statsråden er om vi kan være trygge på at også vi innfører dette nye regelverket når EU går den veien.

Statsråd Terje Aasland [16:46:45]: Jeg er enig med EU i at det er viktig å få opp tempoet i utbyggingen av fornybar energi på en rekke områder, og derfor kommer denne regjeringen å styrke energimyndighetene og mulighetene våre for å gjennomføre viktige prosjekter langt raskere enn en noen gang har kunnet gjøre tidligere. Når det gjelder REPowerEU og hvordan vi skal tilnærme oss de sakene, vil jeg komme tilbake igjen til Stortinget med det på en egnet måte. Men utgangspunktet er at vi trenger å videreutvikle samarbeidet med landene omkring oss. Når vi tenker på energi, energisikkerhet og det å utvikle en god utnyttelse av infrastrukturen som er der, og trygge energibildet i tiden framover, tror jeg samarbeid er nøkkelen til å løse mange av utfordringene. Vi i Norge vil måtte bygge ned mer natur og regulere veldig hardt hvis vi går i et spor som ikke handler om samarbeid.

Presidenten [16:47:41]: Replikordskiftet er avsluttet.

Erling Sande (Sp) [16:48:00]: Den internasjonale politiske situasjonen gjev eit dystert bakteppe til trontaledebatten dette året. Krisene vi står oppe i, grip inn i kvarandre: Russlands krigføring i Ukraina, den krevjande energisituasjonen i Europa med høge energiprisar, matkrise med høge globale matprisar og ei klimakrise som ikkje blir mindre alvorleg av at andre kriser tek merksemda vår.

Tida vi er inne i no, gjer at mange kjenner på uro, anten det er på grunn av den internasjonale situasjonen eller rett og slett fordi dei merkar dyrtid og aukande prisar på eigen og familien sin økonomi, på grunn av dyrare straum og drivstoff, auke i prisane på andre varer eller ein renteauke som gjer det vanskeleg å handtere huslånet.

Vi kan ikkje fjerne den uroa mange kjenner på. Men vi har eit felles ansvar i denne salen for å gjere vårt for å dempe uroa og auke tryggleiken til folk, både gjennom tiltak som gjer landet vårt i stand til å takle det krevjande farvatnet vi er inne i, og gjennom ordningar og ein økonomisk politikk som gjer at folk klarar å handtere kvardagen framover.

Nettopp i krevjande tider blir dei politiske prioriteringane viktigare. Allereie då veljarane gav Senterpartiet og Arbeidarpartiet regjeringsmakt etter valet i fjor haust, gav dei to partia eit klart signal om at beredskap kom til å vere ei viktig prioritering i tida framover. Den prioriteringa viste seg riktigare enn nokon av oss fullt ut kunne føresjå for eitt år sidan.

I 2018 løfta Senterpartiet framlegg her i denne salen om å setje ned ein beredskapskommisjon. Målet var ein totalgjennomgang av beredskapen i landet vårt ved utføresette hendingar. Den gongen blei det stemt ned. At Senterpartiet i fjor haust fekk tillit blant veljarane, har gjort at dette viktige arbeidet no er i gang.

Tryggleiken til innbyggjarane er mellom dei mest sentrale oppgåvene våre. Difor har Senterpartiet og Arbeidarpartiet ikkje berre styrkt den sivile beredskapen, men også styrkt Forsvaret og varsla ei ytterlegare styrking av forsvar og beredskap framover. Regjeringa har prioritert satsing på matforsyning. Vi kan ikkje ta for gitt at matproduksjonen i andre land skal syte for mat til befolkninga vår i alle situasjonar. Difor styrkjer regjeringa også sjølvforsyninga og er i gang med arbeidet med kornlager.

Regjeringa arbeider òg med tiltak for å sikre at vi har tilstrekkeleg forsyning av energi i alle delar av landet, sjølv i år med lite nedbør og tilsig i magasina. Straumstøtteordning og auka bustøtte skal bidra til å skape tryggleik for folk og næringsliv og til at folk klarar å handtere dei aukande kostnadane dei opplever, og at arbeidsplassane vert oppretthaldne.

For Senterpartiet er ikkje tanken om satsing på beredskap ny – dette har vore ein viktig del av Senterpartiets politikk over tid. God beredskap er ein føresetnad for robuste lokalsamfunn. Sentralisering gjer oss ikkje meir robuste. Tida vi er inne i, viser at desentraliserte løysingar – anten det er beredskap, energiproduksjon eller matproduksjon – er viktig.

Skal vi styrkje lokalsamfunna over heile landet, treng vi styrking av politikken på mange område. Landet fekk eit retningskifte etter valet i fjor haust som peika ut ein ny kurs med auka satsing på lokalsamfunna, anten det er gjennom ein styrkt kommuneøkonomi for betre tenester for folk, satsing på breiband til heile landet, auka satsing på rassikring, ny ferjepolitikk eller ein meir aktiv distriktspolitikk som sikrar busetnader over heile landet. Alle desse satsingane er med og byggjer opp under ei utvikling og ein politikk som ser heile Noreg.

Tida framover kjem til å krevje meir av oss alle. I hovudsak møter norske politikarar dei store utfordringane i lag. Det er ein styrke. Òg i situasjonen vi står oppe i no, med fare for høg temperatur i norsk økonomi, peikar eit breitt fleirtal i denne salen på behovet for å halde igjen på den offentlege pengebruken for å unngå uheldi-

ge konsekvensar for folk og næringsliv. Dei fleste vil vere einige om at tryggleiken for at ein har ein jobb å gå til, vite at ein klarar å betale rekningane sine neste månad, vite at rentene ikkje veks ein over hovudet – den tryggleiken er viktig i kvardagen til folk, og eg er glad for at regjeringa set dette høgt i ei krevjande tid. Det er klokt leiarskap.

Presidenten [16:52:50]: Det vert replikkordskifte.

Liv Kari Eskeland (H) [16:53:04]: Eg lyttar alltid med stor interesse til representanten Sande sine innlegg, for han er jo leiार for transportkomiteen. Han har hatt ein del medieutspel, og me håpar alltid å få ein peikepinn om kva regjeringa eigentleg tenkjer om infrastruktur og samferdselspolitikk. Han var ikkje så mykje inne på dette i innlegget sitt no, men det siste året har uttalanane i hovudsak peikt mot å visa moderasjon, skalera ned og redusera, noko som er dårleg nytt for oss som vil byggja landet. Slike uttalar på generelt grunnlag skaper òg usikkerheit, og me som bryr oss om samferdsel, som ca. 80 pst. av befolkninga gjer, held no pusten og lurar på kva prosjekt det er som skal skalerast ned. Statsråden på si side snakkar i hovudsak om utsetjing av viktige vegprosjekt.

Kva vil vera regjeringas politikk i året som kjem? Vil det vera utsetjing, eller vil det vera nedskalering? Og må me venta endå eit heilt år før me veit det – med omsyn til Nasjonal transportplan?

Erling Sande (Sp) [16:54:09]: Representanten Eskeland viser til ein debatt som eg bl.a. var med og initierte i vinter, og som handlar om dei normalane regjeringa som Eskeland sitt parti var ein del av, sette for dei nye motorvegane våre, der ein sa at vegnormalen for den typen nye vegar skulle vere 110 km/t, full firefelts veg. Eg meiner heilt oppriktig at det er fullt mogleg å få gode vegar utan å setje fartsgrensa til 110km/t, fordi det å setje ei slik fartsgrense dreg opp kostnadane i dei store vegprosjekta. Ein må velje ein kurvatur som rammar både matjord og natur hardare enn dersom vegutbyggingen har ein større fleksibilitet i måten ein byggjer vegar på, noko også Vegvesenet stadfesta i sommar. Den diskusjonen står vi stødig i. Vi må byggje vegar tilpassa forholda, ikkje låse oss til normalar som kostar unødige mykje, og som rammar natur og matjord.

Frank Edvard Sve (FrP) [16:55:25]: Representanten Sande var inne på at det var lite vatn. Han kan umogleg ha vore heime i sommar, for vi heldt på å drukne i vatn og å regne ned, men la no det liggje.

Det Sande var inne på, var kor viktig det er med ein trygg politikk som gjer at ein kan betale rekningane sine i framtida. Transport-, byggje- og anleggsbransjen er

ikkje der. Dei har vore i ein situasjon som gjer at dei er i kneståande i dag. Det er skyhøge drivstoffprisar som omtrent knekkjer bedriftene, dei går no med underskot, ikkje overskot. Regjeringa og også representanten Sande snakkar på inn- og utpust om å skalere ned samferdselsutbygginga i framtida. Kor sikker politikk er det når ein no ynskjer å skalere ned byggjeprosjekt slik at det vert mindre oppdrag til transport-, byggje- og anleggsbransjen? Ein lanserer no å kutte heile 50 øre i drivstoffavgifta. Trur representanten at det vert noko tryggare for transport-, byggje- og anleggsbransjen? Søv dei noko betre om natta – for å kunne betale rekningane sine?

Erling Sande (Sp) [16:56:22]: Det var mange spørsmål i eitt spørsmål. Senterpartiet er oppteke av denne bransjen. Dette er ein viktig bransje for Noreg, og det handlar om å byggje landet. Vi kan diskutere eskaleringar på dei store vegprosjekta, men det er ei rekkje nødvendige investeringar som vi må gjere i dette landet også på anna enn infrastruktur. Så det å ha gode rammevilkår for den næringa er viktig for oss. Og så er ikkje bildet heilt eintydig slik Frank Sve teiknar det heller. Delar av denne næringa har problem med å få tak i nok folk, altså er det å sikre rekruttering til næringa viktig, og for delar av næringa er det høg aktivitet no – i overskodedeleg framtid. Men så må vi heile tida følgje med, for dette kan endre seg. Det å sikre at det er ein jamn aktivitet, at det er aktivitet også for denne næringa framover, er viktig. Det kjem til å vere viktig for Senterpartiet også framover.

Frank Edvard Sve (FrP) [16:57:22]: Det kan hende det var mange spørsmål, men eg fekk ikkje svar på nokon av dei. Spørsmåla gjekk på om transport-, byggje- og anleggsbransjen kom til å sove betre om natta med regjeringas politikk og den varsla politikken i ein situasjon der transport-, byggje- og anleggsbransjen er i kneståande på grunn av drivstoffprisane. Det er så høge drivstoffprisar at dei ikkje tener pengar – vi har diskutert det med veldig mange i næringa. I tillegg varslar ein no at ein skal skalere ned byggjeprosjekt framover, noko som gjer at det vert mindre oppdrag.

Så igjen: Korleis er det mogleg at transport-, byggje- og anleggsbransjen kan sove betre om natta med regjeringas politikk når ein no skal kutte heile 50 øre i drivstoffavgifta? Det betyr jo nesten ingen ting for næringa. I tillegg varslar ein mindre oppdrag, som vil føre til permitteringar og kanskje også oppseiingar. Korleis vil desse bransjane kunne sove betre om natta i framtida med regjeringas politikk?

Erling Sande (Sp) [16:58:18]: Framstegspartiet har i denne sal gjennom heile året, frå og med budsjettframlegget sitt i fjor haust, hatt auka pengebruk som svar på

alle spørsmål: køyre i gang fleire prosjekt, bruke meir pengar. Det er dei ganske åleine om å meine i denne saken. Dei kan gjerne hamre laus på regjeringa, men dei kunne like gjerne hamra laus på resten av opposisjonen, for det er ingen som har auka pengebruk som svar på alle utfordringar. Vi må vere opptekne av dei signala som kjem frå næringa, bygge- og anleggsnæringa og entreprenørane, og det er vi. Det utspelet som Frank Sve sjølv viste til no, er eitt av fleire tiltak. Samtidig kan ikkje svaret på alle utfordringar alltid vere å bruke meir pengar.

Mona Fagerås (SV) [16:59:19]: På aftenposten.no kunne en i går lese at samferdselsministeren var ute og fredet E18 vestover fra Oslo, dette på tross av at både samferdselsministeren, finansministeren, statsministeren og representanten Sande har vært ute og sagt at flere samferdselsprosjekt vil bli skjøvet på på grunn av den tiden vi alle sammen lever i, og på tross av at Senterpartiet i Oslo er tydelig på at de vil skrote utvidelsen av E18 vestover fra Oslo. Hadde ikke dette vært en gylden mulighet for Senterpartiet til både å få ned biltrafikken og klimagassutslippene, fått gjort noe med pengebruken i sektoren, og dermed inflasjonen og renten, og lyttet til sine egne i Oslo? Det er et kinderegg, spør du meg. Er representanten fornøyd med ministerens fredning av E18 vestover fra Oslo?

Masud Gharahkhani hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Erling Sande (Sp) [17:00:20]: No har eg nettopp svart på eit spørsmål der premisset var auka pengebruk i sektoren. Vi skal bruke pengar i samferdselssektoren også framover, og vi skal bruke dei klokt. Det betyr ikkje at det ikkje skal vere aktivitet på samferdselsområdet også framover både i denne delen og i andre delar av landet. Det at vi har midlar som vi kan nytte til å bygge landet – som vi seier – små og store tiltak, er eg trygg på at også kjem til å vere tilfellet i komande budsjett. Men vi er nøydde til å bruke pengane meir kritisk enn tidlegare, vi er nøydde til å sjå korleis vi får meir samferdsel for dei pengane vi brukar. Det er ei viktig rettesnor for Senterpartiet.

Presidenten [17:01:09]: Replikordskiftet er avsluttet.

Nikolai Astrup (H) [17:01:26]: Vi har stått i mange kriser de siste årene med oljeprisfall, flyktningkrise og pandemi. Bakteppet for årets trontaledebatt er likevel dystre enn på lenge.

Putins brutale og folkerettsstridige invasjon av Ukraina er i første rekke et overgrep mot det ukrainske folket, men det vil også ha stor betydning for hele Euro-

pa i mange tiår fremover. Norge og Europa kan ikke vike en tomme i sin støtte til Ukraina. Vi må bidra med humanitær bistand og våpen så lenge det er nødvendig, og vi må bidra når det er tid for gjenoppbygging etter en krig som har brakt med seg ufattelige menneskelige lidelser og store materielle ødeleggelser.

Putins energikrig mot Europa startet lenge før den faktiske invasjonen av Ukraina. Allerede på sensommeren i fjor begynte Putins manipulering av europeiske energimarkeder. Gjennom høsten i fjor solgte Russland 40 pst. mindre gass til Europa enn vanlig. Nå er kranene nærmest stengt helt igjen, og det endelige punktum for gasseksport via rørledningene Nord Stream 1 og 2 ble satt gjennom sabotasjeaksjonene i forrige uke.

Bortfall av store mengder russisk gass har enorme konsekvenser for energimarkedene i Europa. Det har medført ekstreme gass- og kraftpriser over lang tid. På toppen av det hele har sommeren i Europa vært den tørreste på 500 år. Det har ført til store utfordringer også for kraftproduksjonen. I Frankrike var bare 20 av 56 kjernekraftverk i drift i sommer, dels som en følge av manglende vedlikehold, men også som en følge av mangel på kjølevann på grunn av tørken.

Det er ikke bare i Europa det har vært ekstraordinært tørt. I deler av USA har det ikke vært tørrere på 12 000 år. I et uttørket elvedelta ble det funnet dinosaurspor som antakelig aldri før er sett av mennesker. Også Kina har hatt, og har, store utfordringer med tørke, noe som har ført til strømrasjonering i deler av landet. Samtidig ble ufattelige 33 millioner mennesker berørt av en storflom i Pakistan, som satte en tredjedel av landarealet under vann, og har medført en humanitær katastrofe. Vi merker nå konsekvensene av klimændringene langt sterkere og mye tidligere enn det mange klimaforskere har trodd. Det understreker at det vi gjør i dag, bør bidra til å løse de langsiktige problemene vi står overfor – spesielt for klimaet.

I sum står vi overfor en krise med flere fronter der sikkerhetspolitikk, energi og klima utgjør sentrale utfordringer. Energifattigdom er en stor utfordring i verden, men den kan ikke løses med virkemidler som forsterker klimakrisen. Akkurat nå har vi behov for energi fra alle kilder, men ingen bør være i tvil om at bærekraft er kommet for å bli. Utbygging av fornybar energi må gå raskere – både her hjemme, i Europa og i verden.

For Høyres del er målet klart: Rikelig med ren og rimelig energi skal igjen bli en konkurransefordel for Norge og et gode for norske husholdninger. På kort sikt er det bare ett svar på de høye strømprisene som husholdninger og bedrifter sliter med: Staten må stille opp. Dette har vi vært tydelige på fra dag én.

Min bekymring er at regjeringen har undervurdert hvor alvorlig situasjonen er for norske bedrifter. Næ-

ringsministeren har brukt mer tid på å snakke ned behovet for en strømstøtteordning for bedriftene enn på å lage en ordning som ruster bedriftene for det som kan bli en svært krevende høst og vinter.

At mange bedrifter har klart seg gjennom strømkrisen så langt, er ingen god markør for det som ligger foran oss. Det begynner å bli veldig klart at det er svært optimistisk å avslutte ordningen for bedriftene allerede ved nyttår. Det vil neppe være et velfungerende system for fastprisavtaler med akseptable priser på plass innen den tid.

Utover at staten må stille opp, er det åpenbart at vi må gjøre tiltak som på både kort og lang sikt forbedrer kraftbalansen i Norge, herunder en stor satsing på energieffektivisering, solenergi, havvind, småkraft, oppgradering av vannkraftverk og vindkraft på land der det er ønsket lokalt. Det vil bidra til lavere priser, bedre forsyningssikkerhet og bedre forutsetninger for å gjennomføre krafttaket med et grønt skifte.

Det er et stort paradoks at regjeringens bidrag til dette krafttaket er skatteendringer for fornybar energi, som gjør at det ene kraftselskapet etter det andre varsler at nye prosjekter, særlig effektoppgraderinger, legges i skuffen. I replikkordskiftet tidligere her i dag fikk vi ingen gode svar fra statsråden på hvordan disse varslede skatteendringene vil slå ut for nye prosjekter. Det er nå svært viktig at vi får en uavhengig vurdering av hvordan skatteendringene slår ut for våre mål om økt kraftproduksjon på kort og lang sikt. Jeg forventer at de beregningene som statsråden viste til i sitt svar i replikkvekslingen, gjøres offentlig tilgjengelig så raskt som mulig, slik at Stortinget kan ta stilling til dem.

Folk og bedrifter står nå overfor en økonomisk motbakke i form av økte renter, økte matvarepriser og skyhøye strømpriser. Det er en svært krevende situasjon for mange. På torsdag får vi se helheten i regjeringens respons. Det som har kommet så langt, gir liten grunn til optimisme, verken for folk eller for bedrifter, men heldigvis er politisk vilje en fornybar ressurs.

Tuva Moflag (A) [17:06:27]: Jeg har alltid opplevd Stortingets åpning som høytidelig, viktig og med en følelse av å gå inn i historiebøkene. Åpningsuka har vært preget av forventning til en ny politisk høst. Selv om vi har lagt bak oss to annerledesår, med pandemi, avstand, munnbind og pleksiglass, har jeg likevel aldri kjent på den intense følelsen jeg hadde i går: alvor, krietid og det faktum at vi ikke har stått overfor like store utfordringer i min levetid som det vi gjør nå.

Derfor mener jeg vi skal bruke denne debatten til å løfte blikket og trekke de lange linjene. For Arbeiderpartiet betyr det at vi må trekke ut essensen av Hurdalsplattformen og prioritere det viktigste først. Kampen mot klimaendringene er den aller viktigste oppgaven vi står overfor.

Jeg er mamma til fire barn i alderen åtte til fjorten år, og jeg er parlamentariker i en skjebnetid. Alle som sitter i denne salen, er det. For min del handler det om å gå tilbake til verdigrunnet for å finne veien videre – hvorfor jeg er sosialdemokrat, og hvorfor jeg mener at en Arbeiderparti-ledet regjering er trygt, sikkert og rettferdig for landet vårt nå. Trygghet for arbeid og egen familieøkonomi er en av pilarene.

Hva betyr det i praksis? Jo, det betyr at vi styrker retten til hele stillinger og sørger for at folk får en inntekt de faktisk kan leve av. Det betyr at vi hjelper småbarnsfamiliene når vi har redusert prisen på barnehage og sikrer tolv timer med gratis SFO for førsteklassingene. Pensjon fra første krone betyr større trygghet for fremtiden for én million arbeidstakere. Tenk på det – vi har rett og slett fått på plass en liten pensjonsrevolusjon, som har gjemt seg bak medias overskrifter om de akutte problemene i verden.

Trygghet bygges stein for stein, og denne regjeringen har lagt mange steiner oppå hverandre. Vi har økt fagforeningsfradraget, vi har gjeninnført kollektiv søksmålsrett, og vi har sendt et lovforslag om norske lønns- og arbeidsvilkår for sjøfolk på høring. Vi plukket masse fine steiner ute i Hurdal, og vi har flere steiner igjen i samlingen vår, men nå gjelder det å velge ut de største og viktigste først, fordi det er jobben vi gjør nå, som skal bidra til trygghet i møte med en tøff vinter og usikre tider.

Sikkerhet og samarbeid er en annen pilar. Det betyr at vi stiller opp for Ukraina, både i kampen de står i der nede, og for flyktningene som har kommet hit til oss. Det betyr at det er nødvendig å styrke vårt eget forsvar. Pengene må prioriteres på en litt annerledes måte nå enn vi så for oss bare for et år siden.

Sikkerhet og samarbeid handler om avtalene vi som nasjon er fundamentalt avhengige av. Det handler om vårt medlemskap i NATO, og det handler om europeisk samarbeid. Vi trenger solide og stødige politiske ledere, og det er jeg glad for at vi har i statsminister Jonas Gahr Støre og vår egen Jens Stoltenberg i NATO.

Den tredje pilaren jeg vil trekke fram, er rettferdighet. Det var ikke rettferdig at Høyre trakk vekk sikkerhetsnettet til folk og sørget for at folk på arbeidsavklaringspenger traff betonggolvet i stedet for en myk landing i velferdsstatens armer. Folk ble ikke friskere av fatigue, folk kom ikke nærmere arbeidslivet da de mistet oppfølgingen fra Nav. Under Erna Solbergs ledelse fikk vi dobbelt så mange uføre. Det er en trend vi må snu.

Denne regjeringen vil gi ungdommen framtidstroen tilbake. Vi skal gjøre skolen mer praktisk og variert, slik at elevene kan lære mer og trives bedre. Flere skal få kvalifikasjoner til å komme inn i arbeidslivet, og de skal møte et arbeidsliv som er tryggere, bedre og enda renere. Vi skal møte en ustabil sikkerhetssituasjon med klok-

het og samarbeid med våre alliansepartnere, og vi må gå løs på kampen mot klimaendringene med utålmodighet og kraftfulle virkemidler.

Vi er politikere i en skjebnetid. Det er det den politiske høsten må handle om.

Grete Wold (SV) [17:11:27]: Det er dyrtid, det er krig i Europa, det er menneskeskapte naturkatastrofer, og det er energimangel. Ja, det er faktisk ganske dystre utsikter for mange. Vårt samfunn settes på prøve, og det er nå det gjelder å kvittere ut gode ord, valgløfter og gode intensjoner med handlekraft og vilje.

Et samfunn bedømmes av hvordan det tar vare på de svakeste. Ja, det er nå tid for å vise at vi har nettopp det flotte samfunnet vi er så stolte av, og vise at vi evner å ta vare på de såkalt svakeste.

Men så handler det jo ikke om å være svak. Det handler om å få lov til å være en del av samfunnet vårt. Ja, for det er faktisk det det er: vårt samfunn, vårt alles samfunn. Det betyr at vi må møte utfordringene med målrettede tiltak som sikrer at de som har minst, ikke settes utenfor. Dessverre gjelder det stadig flere. Enslige forsørgere, trygdemottakere, arbeidsledige, leietakere, syke og studenter – listen er etter hvert lang over grupper som har det strevsomt, og som kan få det enda verre om vi ikke handler.

Tiden er inne for å ta et oppgjør med den forskjellskulturen som begynner å bli akseptert. Vi kan ikke lenger se på at ulikhet i makt og rikdom får feste seg. Det kan ikke bli normalt at noen på toppen beriker seg på bekostning av dem som har minst. Det er tid for en politikk som omfordeler. Det må gjelde enkeltmennesker, men også samfunn og kommuner. Nord, sør, by, land, storting og sameting: Godene må deles likt, slik at vårt samfunn gjøres i stand til å ta vare på alle.

I tillegg til arbeid er bolig det som skaper økt ulikhet raskest. Noen betaler ned på andres boliglån, og det som gjør det mulig, er et marked uten tilstrekkelig regulering eller politisk styring. Har man penger til overs – og det er det flere og flere som har – er det ikke lønnsomt å skape arbeidsplasser. Nei, uten tvil lønner det seg å investere i eiendom. Begrepet bolighai kan med fordel relanseres.

Så er høyresidens svar: Bygg mer, bygg mindre, bygg tettere – ja, bygg slik at det er enda mer å tjene på hver kvadratmeter. Det er ikke svaret, det er dessverre en del av problemet mange steder i landet. I tillegg har vi en husleielov som er gått fullstendig ut på dato, skrevet for en helt annen virkelighet. Mange etterlyser en ny lov, en forbrukerlov som hensyntar et leiemarked som er privat, men også stadig mer profesjonelt.

Vi er alle enige om at det er fint om flest mulig kan eie, men uansett er det mange som vil leie, og de må gis et lovverk som sikrer deres rettigheter. Men høye bolig-

priser og et dårlig leiemarked er ikke et like stort problem i hele landet. Det vet folk som bor i nord og vest, hvor det overhodet ikke lønner seg å bygge, og man har tapt penger det øyeblikket man setter nøkkelen i døra. Vi jobber derfor for å få på plass en nasjonal og helhetlig boligplan som tar opp alle de ulike utfordringene rundt i hele landet.

Det er ikke kun vårt samfunn vi må snakke om i dag. Norge er en del av et storsamfunn, en verden hvor mange sliter og lider mer enn vi kanskje kan forestille oss. Klimaendringer skaper katastrofer, og ustabilitet skaper krig og uro, noe som igjen tvinger mennesker på flukt, også i Europa. Vi står sammen med Ukraina, og vi er takknemlige for de flyktningene som har funnet veien til oss – vi skal ta vare på alle som flykter fra Putins krig.

Internasjonal solidaritet er noe vi må hegne om. Det er lett å bli selvopptatt når vi har det litt krevende hjemme, men det kan vi ikke tillate oss. Mennesker som står opp for rettigheter, kvinner og menn som tar kampen der ute for demokrati og rettsstat, kan komme i situasjoner der de må søke beskyttelse i andre land. Vi må verne om asylinstituttet. Vi må holde på det etisk grunnleggende det er å ta vare på dem som kjemper for en bedre verden. Det er også i vår egen interesse.

Til slutt, til alle som er tvunget på flukt: Det er nå over 100 millioner mennesker som har begitt seg ut på en farefull ferd mot trygghet, og som ofte sitter i overfylte flyktningleirer også rundt i Europa. De trenger vår hjelp, og det haster.

FN har bedt Norge om å ta imot 5 000 kvoteflyktninger, og det mener SV at vi kan gjøre. Vi har mulighet, og vi har også på sikt behov for flere hender i vårt arbeidsmarked. Da må vi også ta godt vare på dem som er kommet, og ikke ha en praksis der vi bruker virkemidler som skremmer bort mennesker i nød. At vi har et stønadsnivå i våre mottak som medfører at mennesker opplever sult, er ikke vårt samfunn verdig. Det er ikke å ta vare på de svakeste.

Det er ingen tvil om at vi har et krevende år foran oss. Det er nå vi må vise oss tilliten vi har fått, verdig – jobbe for et samfunn for de mange og ikke for de få. Det kan vi, det må vi, og det skal vi gjøre.

Geir Jørgensen (R) [17:16:45]: Det er et dystert bakteppe for dette årets trontaledebatt, men det er likevel ting vi kan gjøre, urett vi kan bekjempe her hjemme, innenrikspolitisk. Derfor er vi i Rødt veldig glad for at regjeringen i løpet av denne stortingssesjonen skal legge fram sitt forslag til nytt kvotesystem for fiskeriene. Det er viktig, ikke bare for en av de største fornybare næringene vi har, men det er viktig fordi det som blir sluttresultatet av politikken og debatten her, vil bestemme hvordan bosettingen ser ut på kysten. Det vil

bestemme hva slags mulighet kystens menn og kvinner har, og unge voksne spesielt, til å etablere seg i fiskerier næringen.

Her har regjeringen en god mulighet til å rydde opp etter åtte år med borgerlig fiskeripolitikk, der de som allerede var store, har fått lov til å vokse seg større. Det er ikke bare det som er muligheten. Her ligger det også en mulighet for regjeringen til å rydde opp etter seg selv, for den skjevkjøringen av næringslivet på kysten vi har hatt, begynte lenge før regjeringen Solberg tiltrådte. Arbeidsfolk på kysten skal ikke lenger være avhengige av at framtiden ligger i hendene på et knippe børsnoterte trållerederier, faktisk de samme folkene som nå motsetter seg å bidra til fellesskapet med å gå så hardt imot grunnrenteskatten. Dette er de samme folkene vi finner på Kapitals liste over de 400 rikeste i landet, og vi registrerer at lobbyeringen inn mot kvotemeldingen fra disse, som er et fåtall personer, allerede er i gang.

Hva er da situasjonen på kysten? Jo, Riksrevisjonen har undersøkt om vi når de samfunnsmessige målene med fiskeripolitikken, og har felt en knusende dom over fiskeripolitikken i flere regjeringer. De konkluderer med at etablerte fiskeripolitiske prinsipper er utfordret ved at eierskapet til fartøy er konsentrert på færre hender. Fartøy eies i mindre grad av registrerte fiskere. Flåtestrukturen har blitt mindre variert. Økte kvotepriser har gjort det vanskeligere å rekruttere nye fiskere. Endringer i den minste kystflåten har negative konsekvenser for kystsamfunn, og flere fiskeriavhengige kommuner har fått redusert fiskeriaktiviteten sin. I tillegg kommer Riksrevisjonen med den konklusjonen at flere av endringene ikke er tilstrekkelig konsekvensutredet av departementet.

Dette er en alvorlig kritikk av fiskeripolitikken som har vært ført av vekslende regjeringer. I Rødt skal vi være konstruktive framover i den debatten vi skal ha. Saken er nå ute på høring, men en kvotemelding som ikke svarer ut denne alvorlige kritikken fra Riksrevisjonen, og en kvotemelding som ikke omfordeler, trenger ikke regjeringen å komme til Stortinget med.

Vi skal også ha en fiskeripolitikk som er god for havet, for ressursene, og som er klimavennlig. Havdypet er verdens største karbonlager, og redskap som dras over bunnen, altså den tradisjonelle bunntrålen, frigjør enorme mengder CO₂. Det har vi fått mer og mer forskning på. Vi kan heller ikke framover basere oss på at de norske ressursene, som vi har all mulig kunnskap om og forutsetninger for å produsere selv, skal produseres av billig arbeidskraft i lavkostland framfor at vi selv klarer å utnytte dette til kvalitetsprodukter her hjemme.

I Rødt skal vi ha en levende kyst, vi skal ha muligheter for alle, og kystflåten skal være bærebjelken i vår fiskerier næring.

Marianne Sivertsen Næss (A) [17:21:31]: For ett år siden, da jeg for første gang sto på denne talerstolen, så vi konturene av en internasjonal energikrise. Prisene på naturgass var firedoblet siden året før, strømprisene var rekordhøye, og Europa forberedte seg på vinter. Lite ante vi hvor kald, lang og brutal den vinteren skulle bli. Et teppe av kulde har senket seg over vårt kontinent, en kulde vi ikke har sett på generasjoner. Denne vinteren, denne kulden kommer til å sette vår solidaritet på prøve.

For Arbeiderpartiet er solidaritet selve fundamentet for politikken vår, selve kjernen. Uten solidaritet med hverandre er vi ingenting, for det er dette sosialdemokratiet handler om. Vi stiller opp. Hvor man kommer fra, eller hvor mye man har i lommeboken, skal ikke ha betydning for hvilken hjelp man får. Når man rammes som tøffest, når det virkelig kniper seg til, skal man vite at man har et sikkerhetsnett, en velferdsstat som fanger en opp. Nå er det mange som føler at det kniper seg til. Strøm har blitt dyrere, mat har blitt dyrere, drivstoff har blitt dyrere, og renten øker. Arbeidsplasser i Norge kan også stå i fare som følge av sviktende etterspørsel og nedleggelse av industri i Europa.

Gjennom solidaritet med dem som har det vanskelig, de som ikke får endene til å møtes, skal vi vise hvem vi er, hva vi står for. Vi har allerede fått på plass en av verdens beste strømstøtteordninger for husholdningene. Vi har lagt fram ordninger for næringslivet, idrettslag og frivillige organisasjoner, landbruk, studenter og kirken. I tillegg har vi halvert elavgiften og bruker opptil 10 mrd. kr på å forhindre en betydelig økning av nettleien til strømkunder i Sør-Norge.

Men det er ikke bare strømtiltak som betyr noe. Med økte priser er det viktigere enn noensinne at vi bygger ut grunnmuren i velferdsstaten. Vi har økt flere sosiale ordninger, inkludert bostøtten og sosialstøtten. Fra 1. august ble barnehage billigere, og alle elever på 1. trinn har nå gratis SFO tolv timer hver uke. Det skal ikke være noen tvil: Vi lytter til alle forslag som kan gjøre situasjonen enklere for folk i Norge, og vi vurderer hele tiden nye tiltak.

Med krig i Europa og mange mennesker på flukt er det viktig at vi stiller opp også for dem utenfor våre landegrenser. Vi har åpnet dørene for mennesker på flukt fra Ukraina. Vi har satt av milliarder til innkjøp av gass, sånn at Ukraina har energi til vinteren. Vi bidrar til å sikre drift av deres grunnleggende tjenester, som sykehus og skoler. Og vi rustet opp forsvar og beredskap i en urolig tid.

Politikk handler om å prioritere. Arbeiderpartiet ønsker å styrke fellesskapsløsningene framfor å bruke penger på dyre og ideologiske privatiseringsreformer. Men det hjelper ikke bare å hjelpe folk økonomisk her

og nå, vi trenger også trygg økonomisk styring. Dersom vi ukritisk bruker mer oljepenger, kommer prisene til å stige enda mer, og renten kommer til å bli høyere. Det vil ramme folks økonomi. Nå er det viktig å omfordele og omprioritere og la hensynet til vanlige folks økonomi telle mest. Sosialdemokratisk politikk er viktig til vanlig, men i krisetider er det enda viktigere. Den norske modellen er bygd på fellesskap og at vi stiller opp for hverandre i krisetider. Det neste året vil kreve mye av oss alle, men vi skal komme oss gjennom det i lag.

Et teppe av kulde har lagt seg over Europa. Vinteren blir hard og lang. Solidaritet skal være vårt svar, vårt forsvaret, vår verdighet og vårt kompass.

Bård Hoksrud (FrP) [17:26:04]: For Fremskrittspartiet er det pasientene som står i fokus, ikke systemene. Derfor er det ikke viktig for oss hvem som driver helse-tjenestene våre, men at de som bruker dem, er fornøyd. For regjeringen virker det å være stikk motsatt.

Nå har de rød-grønne sittet med makten i snart ett år, og deres kamp mot private har allerede gitt stort utslag. Fritt behandlingsvalg skal avvikles, og det private helsetilbudet skal ikke regne med å få det lett i framtiden – det har helseministeren selv sagt. Det er faktisk smått utrolig, all den tid de private leverer billigere og raskere.

Aleris har selv sagt at de kan ta unna 300 000 behandlinger i året. Dette sier regjeringen nei til mens de ruller ned de ideologiske skylappene sine, og mens svenskene kommer over grensen i stort monn for å få operasjoner i Norge.

Det har skjedd mye det siste året. Vi kan selvfølgelig ikke klandre regjeringen for verken krigen i Ukraina eller koronapandemien, men vi kan klandre dem for hvordan krisene våre har blitt håndtert. Folk sliter med å betale regningene sine. Rentene øker, og helsekøene vokser. Frustrasjonen blant vanlige folk blir større og større mens regjeringen sitter på sidelinjen og ser på uten å handle.

Før valget i fjor lovet Arbeiderpartiet at fastlegekrisen skulle løses, og at helsekøene skulle reduseres. Det vi imidlertid ser nå, er at helsekøene er like lange nå som under den verste delen av koronapandemien. Ved nyttår risikerer vi faktisk å ha over 300 000 nordmenn uten fastlege – til tross for at det er en lovfestet rett man har som innbygger – og køene for psykiatrisk helsehjelp øker. Når regjeringen i tillegg skal fjerne fritt behandlingsvalg fra 2023, kan det nesten tyde på at regjeringen ønsker at folk skal stå i kø – i god sosialistisk ånd.

Jeg hater å stå i kø, og jeg vil ikke sitte med smerter og vente på å få hjelp. Jeg vil at hjelpen skal komme så raskt som mulig, helst med en gang, og om den kommer fra en ansatt i det offentlige helsevesenet eller fra det pri-

vate, kunne jeg ikke brydd meg mindre om. Jeg tror de aller fleste som sitter i helsekø, tenker akkurat det samme som meg. Det er nettopp derfor Fremskrittspartiet vil at alle skal kunne velge hvilke tilbydere de selv ønsker, enten det er en offentlig, privat eller ideell. Staten skal ta regningen, men med det systemet regjeringen ønsker seg, tvinges vanlige folk inn i helsekø, mens de rike, sånne som statsministeren, kan kjøpe seg ut av køen gjennom private tilbud.

Før valget gikk Arbeiderpartiet høyt på banen og friskmeldte fastlegeordningen bare de fikk regjeringsmakt. Nå har det gått ett år siden Arbeiderpartiet fikk både statsminister og helseminister. Resultatet er at rundt dobbelt så mange står uten fastlege. Det som allerede var en krise, har blitt en katastrofe, og spådommene for framtiden er enda mørkere. Ved nyttår står vi i fare for at nesten 350 000 står uten fastlege. Fastlegen er folkets inngangsdør til helsevesenet. Det er her man får løst plager eller blir henvist til spesialister. Når denne inngangsdøren blir låst, står syke mennesker rådville uten å få den forsvarlige helsehjelpen de trenger. At regjeringen ikke har gjort noe med denne problematikken ennå, er både et svik overfor deres egne velgere og en nedprioritering av sårbare pasienter.

Jeg mener det er viktig at vi tar lærdom av pandemien. Samfunnet har gått igjennom en stor utfordring når det gjelder både arbeidsplasser og folks psykiske helse. Pandemien kostet oss mye, og jeg er sikker på at ingen vil gå igjennom noe sånt igjen. Likevel vet vi at nye pandemier vil forekomme i framtiden. Da er det viktig at vi bruker pandemien vi har vært gjennom, til å forberede oss. Derfor synes jeg det er ganske spesielt at regjeringen feiret slutten på koronaepidemien i Norge med å kutte i midler til legemidler og smittevernberedskap i revidert nasjonalbudsjett. Næringslivet som kastet seg rundt for å produsere smittevernustyr i den usikre tiden, har ikke fått langsiktige avtaler for smittevernberedskap. Det kan tyde på at regjeringen ikke husker noen verdens ting av pandemien vi har vært gjennom. Norsk produksjon og beredskap av legemidler og smittevernustyr er først og fremst et spørsmål om folks sikkerhet. Vi så under pandemien hvor sårbare vi er når internasjonale forsyninger bryter sammen. Derfor er det viktig at vi bygger opp beredskap her hjemme.

Trontalen handler om de store linjene, men for å få til de store sammenhengene må de små aktørene være sikret. Derfor fremmer Fremskrittspartiet forslag om å bevare Barnas Fysioterapisenter i Bergen og styrke rådgivningstjenesten mot spiseforstyrrelser. Dette er små utgifter på et statsbudsjett, men det betyr så enormt mye for dem som bruker disse tjenestene. Når regjeringen har en politikk som sender disse ut i usikkerhet, sier det noe om de store prioriteringene til regjeringen – ide-

ologisk rullegardinpolitikk framfor fornuftige løsninger som gjør hverdagen litt enklere for vanlige folk.

Så har jeg lyst til å komme med en liten invitt til SV også, som jeg utfordrer parlamentarisk leder og partileder i SV på. Han sa altså ikke ett eneste ord, så vidt jeg kunne høre, om helse i sin redegjørelse. Han sa heller ikke noe om hvordan man skulle løse utfordringene for de veldig, veldig mange syke menneskene som trenger psykiatri- og rusbehandling, men som ikke får det når fritt behandlingsvalg blir borte. De kommer til å stå i en kø vi aldri har sett maken til med det regjeringen nå legger opp til.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [17:31:14]: I Hurdalsplattformen sies det at regjeringa skal gjennomføre en tillitsreform i offentlig sektor. Det betyr at vi må drøfte og endre organisasjon, kultur og ledelse i offentlig sektor. Dette er et langsiktig arbeid hvor alle ansatte og deres fagorganisasjoner må delta med positiv glød. Dette er for Senterpartiet alternativet til sentralisering av offentlig sektor – ja, det vil innebære en desentralisering av offentlig sektor. Hvorfor det? Hva er en tillitsreform – eller en tillitsskapende reform, som jeg mener er et enda bedre begrep?

I Forsvaret heter dette operasjonsbasert ledelse, som blir utøvd i førstelinja. Det ble resultatet av en grundig evaluering av den fryktelige Vassdalen-ulykka i Troms i sin tid. En slik desentralisert ledelsesfilosofi må til for å sikre initiativ, kreativitet, eierforhold til arbeidsoppgavene, ansvarsfølelse, og dermed en kollektiv forpliktelse. Hensikten er at den som har den beste situasjonsforståelsen, skal innse viktigheten av og øves opp til å handle sjølstendig, men hele tida i tråd med det overordnede nivåets intensjon – altså er «tenke sjøl» og «ta ansvar» viktige stikkord. Ledelsen for offentlig virksomhet må kontinuerlig ta med erfaringene fra fagfolka som møter innbyggerne, og så dynamisk endre forvaltning og tjenesteyting – endre for å bedre kvaliteten og få mindre utgifter i det offentlige arbeidet. Dette er rett og slett fordi det skal fungere bedre. Folk skal bli mer fornøyd.

Få organisasjoner innen statlig sektor har større behov for en slik gjennomgang og endring enn Nav. Arbeidet må som sagt skje i ærlig samarbeid med de ansatte og deres organisasjoner. Norge har knapphet på arbeidskraft samtidig som 202 179 personer var registrert med nedsatt arbeidsevne 30. juni i år. Av disse mottok på samme tid hele 135 967 personer arbeidsavklaringspenger. Det er en enorm ressurs for samfunnet, for familier og for den enkelte. Tenk bare på den bedring av livskvalitet for disse menneskene som vi kan make å få til om vi legger til rette for inntektsbringende arbeid.

Formålet med arbeidsavklaringspengene er tredelt: inntektssikring, arbeidsavklaring og arbeidstrening. Som medlem i arbeids- og sosialkomiteen i ti år har jeg erfart at Navs arbeid for å realisere disse tre målene, spesielt arbeidsavklaring og arbeidstrening, fungerer altfor dårlig. Ja, mange får en uverdigg og dårlig oppfølging. Dette må rettes opp. Det er vårt ansvar på Stortinget. De ansatte gjør så godt de kan.

Vi fikk Nav i 2006. Det ble framstilt som en stor framgang fordi folk skulle få én dør inn. Arbeidsformidling og trygdekantor, som var statlige, sosialkantor, som var kommunalt, ble til Nav. A-en for «arbeid» i Nav skulle stå i sentrum, det skulle virkelig gjøres en jobb.

Arbeidsavklaringspenger ble så innført 1. mars 2010 og avløste på samme tidspunkt tre ordninger: rehabiliteringspenger, attføringspenger og tidsbegrenset uførestønad. Som sagt: Det fungerer for dårlig. I Hurdalsplattformen heter det derfor:

«Bygge styringen av NAV på tillit til de ansattes kompetanse og delegerer mer myndighet til førstelinja.»

Hva er så førstelinja? Jo, det er Nav-kontorene i kommuner og bydeler, som drives i et samarbeid mellom stat og kommune – to likeverdige parter.

En tillitsskapende reform i Nav må styrke førstelinja med flere fagfolk, erfarne fagfolk, og fagfolk som gjennom tariffavtalene ser at en får betaling for å gjøre en god jobb i førstelinja. Vi må ha Nav-kontor som har åpne dører, åpningstider som kommunens rådhus, og som vil gi større myndighet til de fagfolka som kjenner det mennesket som trenger bistanden fra det offentlige.

Senterpartiets råd er derfor å starte en tillitsskapende reform med arbeidsavklaringsordningen og arbeidsavklaringspengene i Nav fordi det omfatter så mange mennesker. Det er mellom 130 000 og 150 000 mennesker som er i AAP-ordningen hele tida. Det er en viktig ordning med mye penger og store muligheter for stor framgang. Og det er virkelig slik at disse menneskene og deres arbeidsevne trenger vi i det norske arbeids- og næringslivet. Jeg håper at regjeringa kan sette en tillitsskapende reform i marsj innenfor AAP-ordningen i Nav. Få mennesker trenger og fortjener det mer.

Even Eriksen (A) [17:36:18]: Det var en alvorspreget trontale som ble framført av Hans Majestet Kongen i går. Det er krig i Ukraina, energikrise i Europa, og her hjemme opplever folk prisstigning og rentehevinger. Det er krevende tider, som stiller store krav til oss som sitter i denne salen. Man kan alltid gjøre ting riktig, men gjør man de riktige tingene? Politikk handler om å prioritere, og jeg er glad for at vi har en regjering som prioriterer trygghet og rettferdig fordeling framfor populisme og skatteuttak til Norges aller rikeste.

For et år siden gikk velgerne til urnene og stemte fram en ny regjering. Etter åtte år med høyrestyre og en politikk for økt ulikhet, privatisering og utrygt arbeidsliv ønsket folket en ny retning: fellesskapsløsninger, trygghet og rettferdig fordeling i hverdagen.

Arbeiderpartiet og denne regjeringen kommer alltid til å sette vanlige folk først. Jeg er stolt av alt det regjeringen har klart å få til i løpet av det siste året. Den generelle adgangen til midlertidige ansettelser har blitt fjernet. Hovedregelen i norsk arbeidsliv skal være fast ansettelse. Det skaper trygghet i hverdagen til arbeidsfolk. For første gang på åtte år har barnehageplass blitt billigere for våre småbarnsforeldre. Det kommer godt med i en tid med økte priser på alt annet. Og endelig får vi pensjon fra første krone. Det vil gi mange lavtlønnede, ungdom og deltidsansatte flere hundretusen i pensjon i årene som kommer. En kvart million flere nordmenn får bedre pensjon fordi Arbeiderpartiet og Senterpartiet sitter i regjering og det ikke er et borgerlig styre.

Dette og mye mer har vi fått til samtidig som det er svært krevende tider på kontinentet. Det er krig i Europa. Vi har et naboland som 24. februar gikk til angrep på et annet naboland. Millioner av ukrainere er på flukt, 26 000 har kommet hit. Norge har stilt opp, og vi skal fortsatt stille opp for Ukraina framover. Det viste regjeringen senest i forrige uke, da den kom med et forslag om å øke bistanden til landet med 10 mrd. kr i 2022 og 2023.

Norges bistand er utrolig viktig. Samtidig tror jeg at den viktigste hjelpen kan hver enkelt av oss stå for. For eksempel i min nabobygd Engerdal har et helt lokalsamfunn stilt opp for flyktningene og tatt imot dem på asylmottaket der. I en bygd med drøyt 1 000 innbyggere har de tatt imot flere hundre, og den hjertevarmen som engerdølene viser, er til stor inspirasjon for oss alle.

Over lengre tid, før 24. februar, har Putin drevet en stille energikrig. Det har resultert i ekstraordinære strømpriser både i Europa og her hjemme. Det er klart at strømpriser på 3, 4 og 5 kr per kWh hører ingen steder hjemme her til lands. Derfor har regjeringen tatt grep. Tidligere finansminister Sigbjørn Johnsen pratet ofte om «lange og stutte pæng». Det samme kan man si om lange og stutte tiltak. På lang sikt er det viktig å øke kraftproduksjonen, utvide nettet og satse på energieffektiviserings tiltak. På stutt sikt har regjeringen lagt fram en av verdens beste tilskuddsordninger for husholdninger og nylig noe støtte for næringslivet vårt.

Jeg besøkte Nærbutikken Elgå her om dagen, som i august hadde en strømgang på fem ganger mer enn vanlig. Med allerede små marginer var kjøpmannen Per Arne bekymret for framtida til butikken. Derfor er det så viktig at regjeringen i lag med partene i arbeidslivet nå har kommet med en støtteordning som kan hjelpe Per Arne og andre bedrifter som nå sliter

På torsdag kommer statsbudsjettet. Vi vet allerede noe, at det bl.a. foreslås at de som har nytt godt av våre felles ressurser, skal bidra enda mer inn i fellesskapet. Det er jeg helt enig i, for politikk handler om å prioritere, og nå er det viktigere å prioritere riktig.

Vi i Arbeiderpartiet mener at de store oppgavene løser vi best i fellesskap. Det betyr for oss arbeid til alle, gode velferdstjenester, trygghet og rettferdig fordeling. Det gleder jeg meg til å se i praksis på torsdag.

Jan Tore Sanner (H) [17:41:28]: Etter to år med pandemi og en rekordlang lærerstreik står skolen, lærerne, elevene og laget rundt overfor en betydelig utfordring. Mange elever har mistet mye tid på skolen. Det betyr tapt læring, både faglig og sosialt. Elevene er rammet ulikt, men det er utvilsomt at det er de mest sårbare som har tapt mest. Nå må hverdagen og klasserommet tas tilbake.

Kunnskapsministeren har et overordnet ansvar, men som skoleeier har kommunene og fylkeskommunene ansvar for egne skoler, ansvar for at elevene kan ta igjen tapt læring, og at elever som uteblir fra skolen, følges tett opp. Kommuner og fylkeskommuner har spart store summer på lærerlønninger under streiken. Disse pengene må selvsagt komme elevene til gode. Det er viktig at arbeidet ikke utsettes, men at lærere og skoleledere involveres, og at tiltak iverksettes over en lengre periode, slik at vi sikrer alle elever et best mulig utgangspunkt for videre skolegang og studier.

30. september gikk fristen for å gjennomføre nasjonale prøver ut. Som kunnskapsministeren skriver i et svar til meg:

«Nasjonale prøver er viktige verktøy som gir kunnskap om elevenes ferdigheter i lesing, regning og engelsk. Prøvene viser utviklingen i elevenes kompetanse over tid og resultatene brukes som grunnlag for kvalitetsutvikling på alle nivå i skolen. Lærerne kan også bruke prøvene for å gi elevene underveisvurdering og tilpasset opplæring.»

Jeg er enig i beskrivelsen av viktigheten av nasjonale prøver. Jeg er desto mer forundret over at kunnskapsministeren ikke har villet utsette fristen for gjennomføring av de nasjonale prøvene. I år er det særlig viktig at de streikerammede elevene får muligheten til å gjennomføre disse prøvene. Det ville gitt skolene og lærerne et viktig verktøy for å kunne tilpasse undervisningen fremover.

Dette sagt – det er mye å glede seg over i norsk skole. Flere ungdommer fullfører videregående skole. Ja, 5 300 flere ungdommer går nå ut med fagbrev eller muligheten til å studere sammenlignet med 2013, og flere ungdommer velger yrkesfag, får lærekontrakt og kan bidra med den kompetansen som næringslivet vårt trenger.

Det er viktig at denne utviklingen fortsetter, men da må Arbeiderpartiet trekke lærdom av sin egen historie. Gang på gang har etterpåkloke Arbeiderparti-politikere erkjent at de nedprioriterte kunnskap. På nytt ser vi igjen at det er nettopp det Arbeiderpartiet gjør i posisjon. Kompetansekrav, karriereveier for lærerne, opptakskrav og fraværsregler er krav vi vet virker, men som Arbeiderpartiet i regjering enten reverserer eller svekker.

I tiden fremover vil det særlig være tre større tiltak Høyre vil prioritere på skoleområdet:

Det første er lærerne. Vi må fortsette satsingen på lærerne og lærernes kompetanse. Elevene fortjener å møte en kvalifisert lærer i klasserommet og lærere med faglig fordypning.

Det andre er at det viktigste bidraget til at enda flere ungdommer fullfører videregående skole, er ungdomsskolen. I Høyre er vi godt i gang med våre innspill til en ungdomsskolereform. Vi må sikre at alle elever lærer å lese, skrive og regne skikkelig. Vi må øke motivasjon og læringsglede og legge et enda bedre grunnlag for valg av studieretning i videregående skole.

Det tredje knytter seg til den største utfordringen på kort sikt for norsk arbeidsliv, nemlig mangelen på arbeidskraft. Samtidig som vi mangler 70 000 arbeidstakere, står minst 250 000 nordmenn, som kan jobbe, utenfor arbeidsmarkedet. For mange kan det største hindret for å komme ut i jobb være mangel på kompetanse. Derfor må neste steg i fullføringsreformen være å sikre de nesten 600 000 voksne som ikke har fullført videregående skole, en mulighet til å fullføre. Derfor har Høyre lagt frem forslag om en videregående skole for voksne, en mer fleksibel videregående skole, som skal bidra til at vi kan koble de arbeidsledige med arbeidsplasser.

Om to dager legges budsjettet frem. Det blir tøffe prioriteringer, men skal vi ikke bare drive med krisehåndtering, men også håndtere de lange utfordringene. Da må kunnskap prioriteres opp og ikke ned.

Bengt Fasteraune (Sp) [17:46:51]: De siste årene er mye snudd på hodet i norsk samfunnsliv. Krig, energikrise, høyere renter, prisstigning, pandemi, bekymring for klimaet og kostbare, avbøtende tiltak som går ut over andre samfunnsoppdrag, har vært, er og kommer til å bli hverdagen for det norske folk.

Stopp av gass fra Russland og de høye gassprisene har ført Norge midt i sentrum av Europas energipolitikk. Markedsendringer, energikrise og internasjonal konflikt fører til at norsk sikkerhets- og energipolitikk står overfor et press vi ikke har vært i nærheten av siden krigen. Det er alvor. Det er brytningstid i Europa.

Russland fører en brutal krig mot Ukraina, og mangelen på respekt for krigens folkerett er overveldende.

Lidelsene for det ukrainske folk er nesten ikke til å forstå. Det russiske angrepet er et angrep på demokratiet og på våre verdier.

Dette påvirker i høyeste grad også vår nasjonale sikkerhet. Vi må ta inn over oss den sikkerhetspolitiske dimensjonen som er knyttet til Russlands handlinger. Situasjonen stiller krav til handling og krever raske og konkrete løsninger tilpasset et trusselbilde i endring. Vi må tørre å gå kritisk igjennom vår forsvarskapasitet og sørge for et sterkt nasjonalt forsvar, samtidig som vi videreutvikler vårt tette samarbeid med partnere og allierte.

Beredskap betyr å være beredt. Det handler om å være forberedt på hendelser som kan sette liv, helse eller nasjonens sikkerhet på spill, og innebærer beredskapsplanlegging på alle nivåer i samfunnet vårt. God samfunnssikkerhet og beredskap forutsetter samhandling og koordinering mellom beredskapsaktører og langsiktig tenkning. Derfor er styrket beredskap og økt forsvarsevne en hovedsatsing for Senterpartiet og regjeringen. Det er jeg sikker på kommer tydelig fram i arbeidet med forsvars-, energi- og totalberedskapskommisjonene.

Norge er et langstrakt land med en liten befolkning, store havområder, verdifulle naturressurser og en stormakt som nabo. Vi har et av verdens mest digitaliserte samfunn. Det gir oss uante muligheter, men medfører også sårbarhet. Det digitale rom gir oss mulighet for å begå datainnbrudd, drive spionasje og gjennomføre påvirkningskampanjer for å skade næringsliv og politiske beslutningsorganer. Den norske kysten har en militærstrategisk plassering, med en avgjørende infrastruktur som fører til at vi er mer utsatt for konflikter enn noen gang.

Vi må styrke vårt nasjonale forsvar som gjør landet i stand til å takle et bredt spekter av trusler, uten å være direkte avhengig av assistanse fra NATO. Med dette er vi avhengig av å ha folk over hele Norge som har evne og vilje til å beskytte landet og trygge lokalsamfunnet sitt, enten vi står overfor press mot infrastruktur eller sentrale nasjonale institusjoner, terrorangrep eller innvasjon. Forsvarsviljen i det norske folk er høy, og norske folkevalgte må sikre et forsvar som gjør seg nytte av denne helt avgjørende ressursen.

Senterpartiet vil medvirke til at Norge får flere, ikke færre, soldater. Allerede nå må vi raskt følge opp regjeringserklæringen, styrke Heimevernet og tilføre HV de kapasiteter som er nødvendig, spesielt for å sikre viktige objekter langs kysten.

Vårt medlemskap i NATO er fremdeles bærebjelken i norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk. Det har det vært i over 70 år. Den forverrede sikkerhetspolitiske situasjonen har tydeliggjort behovet for å styrke den nasjonale evnen til alliert mottak utover det som framgår i langtidspanen. Vi trenger mer mottakskapasitet og perso-

nell til å understøtte våre allierte når de trener og øver og i ytterste konsekvens skal operere sammen med norske avdelinger i Norge.

Geostrategisk vil det finske og svenske medlemskapet i NATO skape en helt annen dybde og dermed mulighet for å forsterke og forsvare både Nordkalotten og området rundt Østersjøen.

Samtidig som de lange linjene i norsk sikkerhetspolitikk består, må norsk forsvarsplanlegging reflektere det som skjer rundt oss nå. Norge må styrke eget forsvar, tuftet på kapasiteter i alle forsvarsgrener. Regjeringen har allerede igangsatt umiddelbare tiltak som skal styrke Forsvarets operative evne på kort og mellomlang sikt, og i møte med våre partnere og allierte skal Norge vise forutsigbarhet. Det er ikke tiden for eksperimenter eller overraskelser i norsk utenriks- og forsvarspolitik. Vi skal fortsatt støtte opp under Ukraina og deres kamp for frihet og for demokrati.

Statsråd Emilie Mehl [17:52:17]: Det er med et alvorlig sikkerhetspolitisk bakteppe vi igjen møtes til trontaledebatt. Russlands angrep på Ukraina har skapt en ny sikkerhetspolitisk situasjon på dramatisk vis, og den får også konsekvenser for det sivile samfunnet i Norge.

Gasslekkasjene i Østersjøen har understreket viktigheten av jobben med beredskap og nasjonal sikkerhet. I vår styrket regjeringen den sivile beredskapen i Norge med 0,5 mrd. kr gjennom tiltakene i Prop. 78 S for 2021–2022, den såkalte Ukraina-proposisjonen. Det kommer godt med nå.

Trusselen fra etterretning og bruk av sammensatte virkemidler mot Norge har vært kjent i flere år, og den har økt på grunn av krigsutbruddet i Ukraina. Derfor har det vært viktig for regjeringen å styrke innsatsen mot digitale angrep og for økt digital sikkerhet innen både forebygging, avdekking og håndtering på lokalt, regionalt og nasjonalt nivå. Politiet og PST er blitt styrket med nye stillinger, data- og sikkerhetssystemer og utstyr, bl.a. for å avdekke sammensatte trusler og fremme etterretning i Norge.

I en krisesituasjon er tid en kritisk faktor, og regjeringen vil derfor få på plass et mobilbasert system for å varsle befolkningen for raskt å kunne nå ut til store deler av befolkningen med informasjon i en kritisk situasjon. Det er viktig for å kunne spare liv, helse og eiendom når det skjer alvorlige hendelser. Presise varsler om fare vil da kunne sendes alle med mobil i hele landet via mobilnettene i løpet av sekunder. Det er et system som vil bidra til å styrke egenberedskapen og være et betydelig løft av samfunnsikkerheten.

Vi har også satt i verk tiltak for å øke den operative evnen til Siviltforsvaret, som er satt i stand til å øve mer,

og vi har tatt igjen en stor del av det materielle etterslepet.

Norges beredskap er avhengig av mange aktører, og frivilligheten er en av dem – en bærebjelke, vil jeg kalle dem. Frivillige organisasjoner er til stede over hele landet, de har kort responstid, lokalkunnskap og pågangsmot. Derfor var det også viktig for regjeringen i vår å styrke de frivillige organisasjonene i redningstjenesten med midler til flere terminaler for nødnett.

Regjeringen har også tatt andre grep for å øke vår sikkerhet på sivil side. Vi etablerte et forsterket samarbeid mellom PST og politiet for å øke situasjonsbevissheten mot sammensatte trusler i vår, og vi jobber aktivt med regelverket for våre EOS-tjenester, sånn at de skal stå best mulig rustet i utøvelsen av sitt samfunnsopdrag i en krevende tid.

I lys av den siste ukens hendelser har vi sett beredskap i praksis. Politiet har med støtte fra Forsvaret forsterket sikkerheten ved kritisk infrastruktur foruten grensen mot Russland. I den nye sikkerhetspolitiske situasjonen vi står i nå, har dette vært nødvendige grep.

Det siste halvåret har regjeringen også gjennomført tiltak for å styrke norske myndigheters evne til å utføre kontroll på Svalbard, og Svalbard er en viktig del av Norge. I mai innførte regjeringen både personkontroll og kontroll med vareførselen til og fra øygruppen. Sysselmesteren på Svalbard er gjennom forskrift gitt mulighet til å kontrollere identiteten til personer som reiser til eller fra Svalbard med fly og båt. Videre er Svalbard også gjennom forskrift blitt etablert som et eget tollområde, og tolletaten er gitt hjemmel til å føre kontroll med varer som blir inn- og utført fra Svalbard. Tolletaten er nå etablert i Longyearbyen med egne betjenter.

Regjeringen har fulgt utviklingen tett siden krigsutbruddet i februar. Beredskapen på norsk sokkel er skjerpet ytterligere. Politi og forsvar øker beredskapen og tilstedeværelsen ved norske olje- og gassinntallasjoner.

Samtidig må vi løfte blikket. For den neste hendelsen er sjelden lik den forrige. Scenarioet er sjelden helt likt. Vi må ha og har beredskap for en rekke ulike scenarier. Den jobben blir vi aldri ferdig med å forbedre. Trusselen fra etterretning og bruk av sammensatte virkemidler mot Norge stiller hele tiden nye krav til oss. Derfor har regjeringen jobbet intenst med nasjonal sikkerhet siden vi overtok i oktober i 2021, og vi vil prioritere dette arbeidet høyt også videre.

Presidenten [17:57:11]: Det blir replikkordskifte.

Sveinung Stensland (H) [17:57:24]: Noe av det første justisministeren gjorde etter regjeringsskiftet, var å varsle en reversering av domstolsreformen. Kostnaden ved full eller delvis reversering er det usikkerhet rundt, men én ting er sikkert: Det er dyrt, og hver krone som

brukes på reversering, bidrar til svekket rettssikkerhet for barn og sårbare grupper.

For hver dag som går, setter den nye strukturen seg bedre og bedre, og reversering av reformen blir dyrere og dyrere, gitt den økonomiske situasjonen vi står i, og behovet domstolene særlig i distriktene har for opprusting av rettslokaler og tekniske installasjoner. Både trontalen og trontaledebatten har vært preget av behovet for å stramme inn og bruke mindre penger. Mener statsråden fortsatt at det er forsvarlig å bruke sårt tilgjengelige ressurser på å reversere domstolsreformen?

Statsråd Emilie Mehl [17:58:20]: Vi legger snart fram et statsbudsjett, og innholdet i det kan vi diskutere nærmere da. Men det som er helt sikkert, er at regjeringen er opptatt av domstoler som har høy rettssikkerhet, og som er tilgjengelige for folk i hele landet – i motsetning til den domstolsreformen som forrige regjering presset igjennom.

Vi har gjort en rekke tiltak for å gjøre domstolene bedre i stand til å løse sitt samfunnsoppdrag som er helt uavhengige av den strukturendringen som vi skal komme tilbake til senere. Vi har bl.a. styrket domstolene med flere dommere. Det var viktig for å redusere bruken av dommerfullmektiger, spesielt i barnesaker. Det er jeg veldig glad for at vi har fått til. Det er tiltak som koster penger, men det var viktig at vi gjorde det. Vi har fortsatt digitaliseringen av domstolene, og vi mener at det er viktig å få med alle rettsstedene. Det har vi allerede fått gevinster av. Det er bra, og det arbeidet kommer regjeringen til å fortsette med.

Sveinung Stensland (H) [17:59:20]: I mai i fjor sendte Solberg-regjeringen et forslag om å kriminalisere påvirkningsvirksomhet på høring. Målet var å ramme samarbeid med fremmed etterretningstjeneste til skade for norske interesser. Den sikkerhetspolitiske situasjonen viser at det er behov for å styrke Etterretningstjenestens evne til å forebygge og etterforske sabotasje og andre forsøk på å skade norske interesser. PST må ha mandat til å drive effektiv etterforskning og forebygging. Vi i Høyre vil derfor kriminalisere samarbeid med fremmed etterretningstjeneste om å utøve påvirkningsvirksomhet så fort som mulig. Vi må gi PST de prosessuelle virkemidlene de trenger for å avdekke og etterforske sånne handlinger. PST har også kommet med en rekke forslag i høringen som jeg forventer at regjeringen ser nøye på.

Er statsråden enig i at PST trenger mer effektive verktøy og hjemler for å forebygge og etterforske handlinger som muliggjør fremmed etterretningstjenesters virksomhet i Norge, og kommer statsråden til å fremme forslag om dette for Stortinget?

Statsråd Emilie Mehl [18:00:21]: Jeg er enig i at vi hele tiden må vurdere om PST og andre tjenester for oss har de virkemidlene de trenger for å løse sine oppdrag. Det er noe regjeringen følger med på, og det har det vært naturlig å se på i lys av bl.a. den utviklingen vi har sett i sikkerhetssituasjonen det siste halvåret. Så må vi komme tilbake til eventuelle konkrete forslag som vi vil legge fram for Stortinget. For det er svært krevende diskusjoner vi er inne i når man skal vurdere hvor stort handlingsrom PST skal ha, opp mot borgernes rett til personvern eller andre hensyn som er viktige i samfunnet.

Per-Willy Amundsen (FrP) [18:01:08]: Fremmede tjenester som ikke har – skal vi si – gode hensikter med tanke på norske interesser, kan operere på mange måter. Én kjent måte som man vet Kina opererer med, og som for så vidt er godt dokumentert er en forlengelse av det kinesiske kommunistpartiet, er tjenesten TikTok. Det har blitt skapt en del usikkerhet rundt statsrådens bruk av denne tjenesten og hvorvidt hun bruker den på sin tjenestetelefon. Jeg mener det fortjener et svar her i Stortingets sal, og jeg vil derfor stille statsråden følgende spørsmål: Kan hun garantere overfor Stortinget at hun ikke på noe tidspunkt har installert eller på annet vis benyttet TikTok fra en telefon eller en annen kommunikasjonsenhet som hun har benyttet i sin tjeneste som justisminister? Hvis det er tilfellet, er det svært alvorlig, og det vil bety at fremmede makter har innsyn i viktig informasjon.

Ingrid Fiskaa hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Emilie Mehl [18:02:13]: Jeg kan forsikre representanten om at jeg følger de til enhver tid gjeldende råd og regler fra departementet mitt og tjenestene våre.

Per-Willy Amundsen (FrP) [18:02:24]: Det var vel egentlig ikke et tilfredsstillende svar på det spørsmålet jeg stilte. Jeg stilte spørsmålet direkte om tjenesten TikTok. Hvilke råd statsråden har mottatt, kan jo være av varierende karakter. Det som er ganske åpenbart, er at TikTok som tjeneste er en forlengelse av det kinesiske kommunistpartiet. Det er godt dokumentert, og det er frarådet av myndigheter i USA som har med elektronisk informasjon å gjøre, å benytte denne type tjenester. Til og med Google og Apple har fått sterke anbefalinger om ikke å ha den tilgjengelig på sine websider.

Så jeg stiller igjen spørsmålet: Kan statsråden garantere at hun aldri – på noe tidspunkt – har benyttet TikTok i forbindelse med sine kommunikasjonsplattformer, sine telefoner eller på annen måte?

Statsråd Emilie Mehl [18:03:30]: For meg er TikTok en kommunikasjonsplattform hvor jeg når ut til et publikum som jeg kanskje ikke like lett kan nå på andre måter, gjennom tradisjonelle medier eller andre sosiale medier. Jeg mener det ikke er riktig av meg å gå inn på detaljer om hvordan jeg bruker mine ulike digitale enheter, fordi vi også kan være sikre på at fremmed etterretningstjeneste følger med på debatter i Stortinget og i offentligheten. Så det vurderer jeg som uklokt å gjøre nå.

Men det temaet som representanten tar opp, er viktig, for all bruk av sosiale medier gjør at man må ha et bevisst forhold til hva slags informasjon man deler. NSM har f.eks. råd som sier at alle sosiale medieplattformer samler inn mye informasjon, og derfor må man ha et aktivt forhold til hva slags innstillinger man har på, hva slags informasjon man lagrer på enheten sin, og for øvrig hvordan man bruker disse. Det vil jeg oppfordre alle andre til å gjøre også. Jeg gjør i hvert fall det selv.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [18:04:44]: Denne måneden åpnet ministeren den nasjonale sikkerhetsmåneden, og det er liten tvil om at regjeringens fokus på sikkerhet og beredskap er viktig og riktig. Nasjonal sikkerhetsmyndighet la fram sin årlige rapport, Nasjonalt digitalt risikobilde 2022, og rapporten viser en økning i antall registrerte angrepsforsøk mot norske virksomheter i løpet av første halvdel av 2022.

Å forebygge og bekjempe cyberangrep er viktig, men det er også viktig hvem som gjør det. MAST-prosjektet er i ferd med å privatisere IKT-driften i forsvarssektoren, og da snakker vi ikke bare om lagring av Forsvarets data, men også selve driften av IKT-tjenestene, og det vil også svekke den nasjonale kompetansen på cyber. Vi i SV er krystallklare på at beredskap og sikkerhet skal gjøres i offentlig regi. Det handler om trygghet og kontroll og ikke minst nasjonal kompetanse. Så mitt spørsmål til ministeren er: Deler regjeringen SVs syn om at det må bli slutt på privatisering når det gjelder sikkerhet og beredskap?

Statsråd Emilie Mehl [18:05:49]: Regjeringen er opptatt av at vi har god nasjonal beredskap. Vi har styrket nasjonal sikkerhet på en rekke områder, og noen ganger er det også viktig at vi styrker den nasjonale kontrollen. For eksempel har vi satt i gang en utredning om å få statlig, nasjonal datalagring, fordi vi mener at det kan være riktig og viktig i større grad å bruke lagringstjenester og plattformer vi har kontroll på, til å lagre viktige data for offentlig sektor. For det er veldig mye sårbar informasjon om statens virksomhet og om personer i Norge som kan være sårbar for innbrudd. Vi har et veldig globalisert samfunn, hvor mye informasjon kan være lagret på områder vi ikke har så nær oss.

Så dette er under utredning, og det er et område som det er viktig å styrke den nasjonale beredskapen på.

Tobias Drevland Lund (R) [18:06:57]: Regjeringen sier i Hurdalsplattformen at de vil opprette nærtjenestesentre i hele landet, bl.a. hvor det skal være mulig å utstede pass. Passkrisen vi har sett i år, skyldes i veldig stor grad råstoffmangel på produksjonssiden, som verken regjeringen eller Stortinget kunne gjort så veldig mye med. Men det skyldes også høyresidens sentraliseringspolitikk de foregående åtte årene. Vi har fått høre historier om folk som har reist land og strand rundt på leit etter å få mulighet til å få seg et pass på et passkontor. Dette er bl.a. fordi Solberg-regjeringen i sin tid la ned passkontorer en masse, bl.a. mitt eget der jeg kommer fra. Så mitt spørsmål er derfor: Kan statsråden fortelle hvordan det går med arbeidet med å opprette nærtjenestesentre rundt omkring i landet?

Statsråd Emilie Mehl [18:07:52]: Vi ønsker å bringe en rekke offentlige tjenester nærmere folk. En sentral del av regjeringens plattform er at vi skal ha offentlige tjenester som polititjenester, kommunale tjenester og andre ting desentralisert.

Når det gjelder pass, er det en del av arbeidet vårt med både å se på hvordan vi kan bringe politiet og politiets tjenester nærmere folk, og hvordan vi kan bruke et nærtjenestesenter, f.eks. i et allerede eksisterende kommunelokale eller som et eget sted, hvor man kan samle flere offentlige funksjoner og på den måten få til at innbyggere som i dag må kjøre langt for f.eks. å skaffe seg pass, kan få det nærmere seg. Dette vil vi komme tilbake til i løpet av tiden som kommer, men det er viktig for oss at ikke dette trekker altfor langt ut i tid.

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [18:09:00]: Etter gasslekkasjene på Nord Stream 1 og 2 har det blitt et større fokus på at sivile russiske fartøy kan brukes av russiske myndigheter og etterretning. Jeg er kjent med at havneforbud ligger under en annen minister, men all den tid regjeringen ikke ønsker å fjerne den særnorske unntaket for russiske fiskefartøy, hvordan vil beredskapsministeren sørge for kontroll med russiske fartøy i sikkerhetsøyemed?

Statsråd Emilie Mehl [18:09:29]: Vi har mange på jobb i Norge hver eneste dag for å jobbe med beredskap og sørge for at det er sikkert og trygt å være i Norge, og også for å følge med på aktivitet som kan være ulovlig, bl.a. fremmed etterretning. Det gjør Politiets sikkerhetstjeneste. Vi tok stilling til den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen veldig kort tid etter at krigen brøt ut i Ukraina, og noe av det første vi gjorde, var nettopp å styrke Politiets sikkerhetstjeneste, og politiet for så

vidt, sånn at de kan ha flere folk på bakken, være mer til stede og tettere på. Og så har vi også andre sivile kontrollmekanismer med hensyn til disse fartøylene. De er underlagt de vanlige kontrollregimene som gjelder for fartøy til havs, men det jobbes på et bredt felt med tryggheten i Norge.

Presidenten [18:10:20]: Replikordskiftet er avslutta.

Statsråd Jan Christian Vestre [18:10:36]: Etter åtte år med næringsnøytralitet har dette landet nå snart i et helt år fått kjenne på hva en aktiv næringspolitikk for grønn omstilling og verdiskaping i hele den norske økonomien innebærer.

Den norske velferdsstaten er bygget på prinsippene om å skape og dele, og nå også kutte klimagassutslipp. Verdiane må skapes, og så skal de deles på en rettferdig måte. Det er dette prinsippet som har gjort Norge til verdens beste land å bo i. Det er slik vi lykkes med en rettferdig fordeling og gode velferdstjenester over hele landet, og ikke minst mindre forskjeller mellom folk.

Denne regjeringen har satt seg helt klare mål for næringsomstillingspolitikken. Vi skal bidra til å få flere i jobb, vi skal bidra til å øke investeringene i fastlandsøkonomien, vi skal øke norsk eksport, og vi skal kutte klimagassutslipp med begge hender. Det krever en aktiv næringsomstillingspolitikk som spiller på lag med små og store bedrifter over hele landet.

Vi er allerede godt i gang. Da den forrige regjeringen lagde sin eksportstrategi, sto det på side 11 at «økt eksport og handel med utlandet er ikke et mål i seg selv», og det er kanskje grunnen til at Erna Solberg overlot til oss norgeshistoriens største handelsunderskudd fra fastlandet. Denne regjeringen er tydelig på at økt eksport er et mål i seg selv, og derfor har vi kort tid etter vi tok over, lagt fram eksportstrategien «Hele Norge eksporterer», med konkrete tiltak for å bidra til å øke den norske verdiskapende fastlandseksporten.

Under Erna Solbergs regjering ble det ikke satt i drift en eneste flytende havvindturbin i Norge. Nå har denne regjeringen varslet en gigantisk havvindutbygging som vil gjøre Norge til en stormakt innenfor flytende havvind, som nesten vil doble norsk kraftproduksjon og skape tusenvis – hvis ikke hundretusenvis – av mange nye, lønnsomme industriarbeidsplasser. Og vi skal være godt i gang med dette eventyret før 2030.

For noen uker siden besøkte jeg California. Det er den femte største økonomien i verden. De har 40 millioner innbyggere. California har også et mål om å bygge ut 25 GW havvind innen 2045. Norges mål er 30 GW havvind innen 2040. Det er en satsing hele landet skal være stolt over.

Under Erna Solbergs regjering ble det satset altfor lite på fastlandsindustrien. Det er kanskje grunnen til at

Norge investerte mer i norsk fastlandsindustri under opptakten til finanskrisen i 2008 enn det vi gjorde i 2019, før pandemien traff oss. Det er grunnen til at denne regjeringen har lagt fram veikartet for det grønne industriløftet, med over 100 konkrete tiltak for hvordan Norge skal bli en industriell energistormakt, og hvordan vi skal reindustrialisere Norge fra sør til nord og øst til vest. Der satser vi målrettet på havvind, batterier, karbonfangst og -lagring, hydrogen, prosessindustri, skog og treforedling, bioøkonomi og maritim industri.

Kort tid etter at vi la fram veikartet for et grønt industriløft, la vi fram Norges første batteristrategi, med ti grep som skal gjøre Norge til en stormakt innenfor batteriproduksjon. Dette er et marked som kan tjuedoble seg de neste årene, og Norge skal tiltrekke seg de store gigafabrikkene og -investeringene. Vi stiller opp med et vesentlig sterkere virkemiddelapparat, og vi ser nå konsekvensene av den aktive næringspolitikken. Freyr i Mo i Rana har gjort en investeringsbeslutning på 17 mrd. kr, hjulpet av 4 mrd. kr i statlige garantier, og i Arendal skyter nå Morrows batterifabrikk fart, bl.a. hjulpet av de statlige virkemidlene SIVA og Nysnø Klimainvesteringer.

Vi er allerede i gang, men vi har mange spennende oppgaver framover. Vi legger snart fram eierskapsmeldingen med en grønnere og mer aktiv eierskapspolitikk. Vi sender på høring en rekke forslag for å styrke konkurransen i dagligvaremarkedet. Om kort tid legger vi fram norgesmodellen for offentlige anskaffelser, som skal rydde opp i arbeidslivet. Vi endrer reglene om offentlige anskaffelser, slik at vi i større grad stiller miljøkrav når vi skal bruke offentlige penger på å kjøpe det ene og det andre. Vi har satt i gang et stort arbeid for mer mangfold og likestilling i næringslivet og vil sende på høring forslag om lovregulering. Vi er i gang med klimapartnerskap og industripartnerskap med EU, og før jul kommer vi til å legge fram Norges mineralstrategi og det nye virkemiddelapparatet.

Gjennom de siste månedene har landet vårt måttet håndtere mange kriser. Under omikron fikk vi på plass 20 tiltak til en verdi av 20 mrd. kr, som gjorde at norsk næringsliv kom ut av krisen med høyere sysselsetting enn før pandemien kom. Vi har nå lagt fram en støtteordning for næringslivet på 3 mrd. kr, sammen med LO, Virke og NHO, som skal hjelpe om lag 20 000 bedrifter med å komme seg gjennom energikrisen, og da Ukraina-krigen brøt ut, la vi fram en krisepakke for bedriftene i Øst-Finnmark som skulle trygge arbeidsplasser og næringslivet der oppe.

Denne regjeringen kan krisepolitikk og vil også følge med framover når det blir behov for ytterligere tiltak.

Presidenten [18:15:40]: Det blir replikkordskifte.

Linda Hofstad Helleland (H) [18:15:59]: Bedrifter rundt omkring i landet som sysselsetter vanlige lønns-mottakere, varsler nå om permitteringer fordi viktige investeringer i f.eks. havbruksnæringen stopper opp eller settes på vent på grunn av uforutsigbarheten som nå er skapt av de varslede skatteøkningene. Et eksempel er Overhalla Betongbygg i indre deler av Namdalen i Trøndelag. De permitterer nå 30 ansatte på grunn av avbestillinger av byggeoppdrag i havbruket. I løpet av ett år har Arbeiderpartiet varslet skatteøkninger som er nesten på nivå med Rødts alternative statsbudsjett. Mener næringsministeren at dette er oppskriften på økt verdiskaping og velferd?

Statsråd Jan Christian Vestre [18:16:44]: Oppskriften på økt verdiskaping og velferd er at vi har et velferdssamfunn, at vi betaler for tjenestene i fellesskap, at vi har et godt utdanningstilbud, at vi satser på forskning og utvikling, at vi bygger ut veier og jernbane, og at vi har velfungerende og gode konkurransefortrinn for norsk industri og norsk næringsliv. Nå står vi i en alvorlig økonomisk situasjon. Kostnadene eksploderer på mange områder – det vet representanten, og det vil regjeringen komme tilbake til i forbindelse med statsbudsjettet – og da mener regjeringen det er helt rett og rimelig at alle bidrar i spleiselaget. Næringer som over tid har hatt meget gode resultater – såkalt superprofitt – kan, bør og skal bidra mer til fellesskapet. Det mener regjeringen ikke vil gå ut over norsk investeringsevne. Snarere tvert imot vil det bidra til økte investeringer over tid, rett og slett fordi det legger fundamentet for at bedrifter over hele landet skal lykkes. Derfor mener regjeringen at de skatteforslagene som nå er lagt fram, er det norsk økonomi trenger.

Linda Hofstad Helleland (H) [18:17:47]: Velferden vår finansieres i stor grad av de skatteinntektene som vi får fra bedriftene, men nå opplever bedriftene større uforutsigbarhet enn de noen gang har sett maken til. Norsk næringsliv består stort sett av små og mellomstore bedrifter, og nå ser vi at ordrebøkene tømmes og bestillinger blir kansellert, fordi regjeringen prioriterer økte skatter.

Erkjenner ikke næringsministeren at denne regjeringen nå utsetter norske bedrifter for en risiko? Erkjenner ikke næringsministeren at næringslivet og selskapene nå setter investeringer på hold, og at det går ut over de bedriftene der folk rundt omkring i hele landet vårt har sin arbeidsplass. I en tid med økende kostnader, og der folk er bekymret for renten sin og hva de skal betale, er de i tillegg redde for en permittering.

Ser ikke næringsministeren at regjeringens skatteøkninger nå (presidenten klubber) gjør at norsk nær-

ingsliv (presidenten klubber) holder tilbake de investeringene som ... (presidenten avbryter).

Presidenten [18:18:55]: Tida er ute.

Statsråd Jan Christian Vestre [18:18:56]: Jeg deler ikke representantens krisemaksimering. Jeg er for små og mellomstore bedrifter, men det er ikke det denne saken handler om. De største oppdrettsselskapene har de siste årene kostet på seg et utbytte på om lag 6 mrd. kr. De varslede skatteendringene fra regjeringen, som handler om at dette er verdier som skapes i våre felles fjorder, med våre felles naturressurser, er om lag halvparten av utbyttene fra disse selskapene de siste årene. Når man også regner med de totale overskuddene som er skapt, snakker vi altså om at det er en liten del av dette som dras inn gjennom økte skatter og avgifter.

Jeg synes det er flott at det investeres i norsk havbruk. Vi produserer fisk mer bærekraftig enn alle andre. Dette er en strålende eksportartikkel som vi gjerne vil se mer av i årene framover, men det er rett og rimelig at de næringene som har størst overskudd, også kan bidra noe mer til vår felles velferd, spesielt i en tid der vi må dempe pengebruken for ikke å risikere galopperende renter, som går ut over familier og bedrifter over hele landet.

Sivert Bjørnstad (FrP) [18:20:12]: Hallelujastemningen er nok større på Stortingets talerstol og fra statsråd Vestre enn den er i store deler av næringslivet nå, bl.a. i sjømatsektoren, som vi nettopp har hørt om. Mange sjømatselskaper varsler allerede at de hever kjøpet av ekstra tillatelser, og mange av de samme selskapene varsler færre investeringer på land i bearbeidingsindustrien. Leverandørindustrien, eksemplifisert med brønnbåtrederiene, varsler at de hever kjøpet av nye båter som er bygd ved norske verft. I alt er det investeringer på flere titalls milliarder kroner som legges på is. Samtidig varsler en del oppdrettere at det nå vil bli mer lønnsomt å sende fisken rund ut av landet for bearbeiding i utlandet.

Er statsråden bekymret for denne utviklingen, og hva tror han at det kan ha å si for eksportmålet om å øke eksportverdien fra Fastlands-Norge med 50 pst. innen sju-åtte år, når han hører bekymringer fra det som tross alt er Fastlands-Norges største eksportør?

Statsråd Jan Christian Vestre [18:21:13]: Den største faren for norsk næringsliv nå er en sterkt økende rente. En sterkt økende rente har den konsekvensen at det svekker betalingsviljen og kjøpekraften blant folk og bedrifter i Norge. Ta f.eks. en familie med 3 mill. kr i huslån: Hvis renten stiger 1 pst. mer enn rentebanen legger opp til, må den familien ut med 30 000 kr mer i året til banken. Da blir det mindre omsetning av sjømat. Det

samme gjelder bedriftene som har store lån. Vi vet også at økende rente vil bidra til å bringe kronen opp. Da gjør det det mye vanskeligere for eksportbedriftene å få norske varer og tjenester ut, rett og slett fordi utlendingene som handler norskproduert i norsk valuta, vil måtte betale mer for den fisken. Når vi da er i en situasjon hvor vi må stramme inn pengebruken og alle må bidra mer, er det rettferdig at de som har mest profitt, bidrar enda mer. Investeringsviljen i norsk oppdrettsnæring vil fortsatt være på et høyt nivå, selv med de skatteendringene regjeringen foreslår.

Sivert Bjørnstad (FrP) [18:23:13]: Spørsmålet mitt gjaldt ikke renten i Norge. Jeg tror alle er bekymret for en økende rente. Men spørsmålet mitt gjaldt hva dette ville ha å si for eksporten av vår viktigste eksportvare fra Fastlands-Norge. I svaret til representanten Helleland sa statsråden: Nei, jeg tror ikke at investeringene vil svekkes. Tvert imot tror han de vil økes. Det er ganske spesielt å høre at en statsråd, fra sitt statsrådskontor i Oslo, vet bedre enn de som faktisk investerer langs hele kysten – i vekst i tillatelser, i bearbeidingsanlegg – når vi nå får beskjed om at investeringene faktisk kuttes. Jeg gjentar mitt spørsmål: Er ikke statsråden bekymret for at det blir mindre eksport i årene som kommer, med de skattereglene regjeringen har lagt på bordet?

Statsråd Jan Christian Vestre [18:23:13]: Jeg tror vi skal være såpass edruelige i denne debatten at vi erkjenner at enhver næring som blir bedt om å bidra med noe mer til statsbudsjettet, vil vegre seg mot det. Men tallenes klare tale er her: Dette er selskaper som de siste årene har betalt ut store utbytter. Det unner vi eierne, men når det er så høye marginer, og det går så godt, og dette er verdier som selvfølgelig skapes fordi det er noen som tør å satse, og som jobber beinhardt, men som bruker våre felles naturressurser, våre felles fjorder, den naturen som tilhører oss alle, mener vi det er riktig at de kan bidra noe mer. Og med de beregningene regjeringen har lagt fram, er det ikke noe som objektivt sett eller nøkternt sett tilsier at investeringskapasiteten skal gå drastisk ned. Det er stor global etterspørsel etter norsk sjømat. Den kommer til å øke, og det kommer til å forbli lønnsomt å investere i denne næringen i Norge.

Tobias Drevland Lund (R) [18:24:32]: Lønnsfesten i de statlig eide selskapene – altså for topplederne der – har foregått altfor lenge. TV 2 hadde for et par uker siden en sak hvor bl.a. statsråden var med, og i denne saken kunne vi se at flere av topplederne i staten tjente ti ganger så mye som statsministeren og opp mot 30 ganger så mye som vanlige nordmenn.

Jeg vil berømme statsråden for å vise handlekraft og være tydelig i disse sakene. Likevel er det verdt å spørre hva

regjeringen ytterligere har tenkt å gjøre for å få mer lønnsmoderasjon blant toppene i de statlig eide selskapene.

Statsråd Jan Christian Vestre [18:25:13]: Takk for spørsmålet. Dette er en bekymring jeg deler; dette er en bekymring regjeringen deler. Vi har gått til valg på og kommer til å jobbe for å redusere forskjellene i Norge. Økende forskjeller er ikke det vi trenger for å opprettholde tilliten i samfunnet, og det er selvsagt sånn at også de statlig eide selskapene – vi prater om en tredjedel av Oslo Børs – skal gå foran og vise moderasjon.

Derfor har denne regjeringen tatt en rekke grep. Noe av det første jeg gjorde som næringsminister, var å sende et brev til alle styrene i disse selskapene der vi klargjør regjeringens syn på moderasjon. Vi har ved en rekke generalforsamlinger i disse selskapene gjennom våren både hatt protokolltilførsler og også stemt imot lønnsrapportene. Vi har gjort utskiftninger i styrene. Argentum-styret ble byttet ut fordi styret ikke forholdt seg til statens forventninger. Om kort tid legger vi fram en ny eierskapsmelding der forventningene knyttet til moderasjon, bonus, godtgjørelser og lønnsutbetalinger vil bli vesentlig styrket. Dette er et bidrag til å minke forskjellene i Norge.

Alfred Jens Bjørlo (V) [18:26:30]: Sjølv om ein ikkje skulle tru det når ein høyrer statsråden, går det akkurat no føre seg eit næringsopprør mot regjeringa frå Agder i sør til Finnmark i nord. I sjømatnæringa er 12 mrd. kr i investeringar lagde på is nær sagt over natta. Fornybar energi får med det nye skatteregimet til regjeringa høgare marginalskatt enn fossil energi. Det ferske omstillingsbarometeret til Abelia syner at Noreg taper terreng i teknologinæringane og ligg no sist i Norden i digitalisering i offentleg sektor.

Det skjer ikkje i eit vakuum, for kva er den aktive næringspolitikken til regjeringa i praksis? Jo, det er å auke skattane, kutte i aksjerabatten, reversere reformer i offentleg sektor og innføre kraftig skjerpingskattar i grønne framtidsnæringar som havbruk og fornybar energi.

Ting stoppar opp akkurat når det er meir viktig enn nokon gong at vi tek Noreg framover. Eg merkar meg at statsråden ikkje vil forsvare skatteskjerpingsane som er gjorde, så mitt spørsmål er: Er det nok no? Ser statsråden at grensa no er nådd, og kan statsråden love at det ikkje kjem endå fleire skatteskjerpingsar for små og store bedrifter over heile landet i statsbudsjettet for 2023?

Statsråd Jan Christian Vestre [18:27:38]: Abelias omstillingsbarometer er en temperaturmåling på Erna Solbergs regjering, som Venstre deltok i. Den viser indikatorer for norsk omstillingsevne fram til 2021, og det har vel ikke denne regjeringen ansvaret for.

Jeg er av den oppfatning at det nå går godt i norsk næringsliv. Vi har rekordlav arbeidsledighet. SSB meldte nylig at vi aldri har hatt flere ledige stillinger på markedet. Det er en reell fare for at norsk økonomi overopphe-tes. Derfor er det viktig at vi fører en ansvarlig økonomisk politikk, et strammere opplegg. Som jeg har svart tidligere representanter: Det er derfor viktig at de nærin- gene som har bæreevne, bidrar noe mer til fellesskapet.

Og nei, jeg deler ikke den svartmalingen represen- tanten presenterer. Jeg mener vi kommer til å se en vekst i investeringene i norsk næringsliv framover. Vi ser det i en rekke nye, grønne næringer. Vi ser det i batteriindustri- en. Det skal nå investeres hundretalls milliarder i grønne verdikjeder i årene framover, og det er ikke opp- drettsskatten som avgjør Norges evne (presidenten klubber) til omstilling av landet.

Presidenten [18:28:41]: Tida er ute.

Alfred Jens Bjørlo (V) [18:28:43]: Det er jo interes- sant at statsråden meiner at når det går litt dårleg i ei næring, som det gjer i teknologinæringane, er det feilen til den førre regjeringa, men når det går så det susar i mesteparten av næringslivet, er det denne regjeringa og har ikkje noko å gjere med den offensive næringspoli- tikken som har vore ført over mange år tidlegare. Det får vi no berre merke oss.

Eg er einig med statsråden i at det per no går bra med mykje av norsk næringsliv, og at det er høgt trykk, men skal vi greie å halde den veksttakta vidare framover, er det nettopp kva vilkår vi har for dei små bedriftene, dei nye næringane, dei som skal vekse i framtida, som er viktig. No har vi snakka mykje om havbruk og grunn- renteskatt og slike ting, men for teknologinæringane på brei basis – dei veit eg både statsråden og eg er opptekne av – handlar det nettopp om verkemiddel som aksjera- batt for å gjere det lett å byggje nye bedrifter, i bedrifter med låg lønsevne, og rammevilkår for å gjere det lett for teknologibedrifter å vekse fram. Der blei det skjerpingar i statsbudsjettet for 2022. Kan statsråden love at det ikkje kjem endå fleire skjerpingar for teknologibedrifte- ne i 2023?

Statsråd Jan Christian Vestre [18:29:49]: Statsbud- sjettet skal snart legges fram, og da vil representanten og alle andre få se hva som står der. For regjeringen er det selvsagt viktig at vi har konkurransedyktige rammebe- tingelser i Norge. Norge er et godt land å starte bedrifter i; det viser internasjonale rangeringer. Vi har rekord- mange nyetableringer, og for mange går det bra. Nå opp- lever deler av næringslivet særdeles krevende tider knyt- tet til energi, men jeg vil igjen avvise at de endringene re- gjeringen nå har foreslått i skatteopplegget for en særde- les lønnsom næring, vil gå ut over norsk omstillingsevne.

Så gleder jeg meg til å lese Venstres alternative bud- sjett for hvordan partiet Venstre skal bidra til et ansvar- lig økonomisk opplegg der vi skal styrke velferdsstaten, ha nok og kraftfull satsing på klimaomstilling, det grøn- ne skiftet, og samtidig gjøre dette på en måte som ikke er uansvarlig, og som ikke overoppheter norsk økonomi. Fakta er at for alle representanter i denne salen må reg- nestykket gå opp. Regjeringen har vært åpen og ærlig om hvem vi mener kan bidra mer for å få det til.

Presidenten [18:30:54]: Replikordskiftet er avslut- ta.

Per-Willy Amundsen (FrP) [18:31:15]: Vi har en re- gjering som har lært null av kriminalitetsproblemene i våre skandinaviske naboland. De siste månedene har vi sett en svært negativ utvikling hva gjelder kriminalitet i hovedstaden, som burde skape sterk bekymring. Det er godt dokumentert at voldshendelsene i de kriminelle miljøene i Oslo har økt både i hyppighet og i omfang. Skyteepisoder og knivstikking har gjort hovedstaden utrygg. Mens lovlydige naboer lever i frykt og ansatte i politiet uttrykker bekymring, ser ikke regjeringen ut til å forstå alvoret eller lære av erfaringene fra Sverige og Danmark. I Danmark forsto politikerne alvoret allerede i 2007. Kraftfulle tiltak som visitasjonssoner, hvor poli- tiet i en begrenset periode og innenfor et geografisk område kan kroppsvisitere personer uten mistanke, har vist seg å fungere. Stadig nye tiltak gjennom de så- kalte danske bandepakkene har gitt resultater. Selv om Danmark har sine problemer, har de aldri blitt like ille som Sverige. Og i Sverige, hvor kriminaliteten er full- stendig ute av kontroll, der vant Sverigedemokraterna valget, bl.a. på et valgløfte om å innføre visitasjonssoner i Sverige – som i Danmark.

Det er all grunn til å advare mot svenske tilstander i Norge. Men hva gjør regjeringen? I stedet for å sette inn kraftfulle tiltak som vi vet fungerer, hører vi de samme kjente tonene fra justisministeren, om forebygging, om dialogpoliti, i realiteten mer sosionomisering og mindre hard hånd. Mens Sverige og Danmark strammer inn, går den norske regjeringen stikk motsatt vei. I Norge vil in- gen rød-grønne politikere ta ord som visitasjonssoner eller strengere straffer i sin munn. Her på berget innføres i stedet den såkalte kvitteringsordningen, her i hoved- staden, som medfører at alle som blir kontrollert av poli- tiet, har krav på en kvittering. Det er en ordning som bygger på en antakelse om et rasistisk politi i Norge, for- di personer med innvandrerbakgrunn stoppes oftere av politiet enn etniske nordmenn. Det er åpenbart uinter- essant for regjeringen og regjeringspartiene at det av Oslo-politiets rapport om risiko og livssammenheng for unge kriminelle i Oslo fremgår at hele 77 pst. av de unge gjengangerkriminelle hadde innvandrerbakgrunn, eller

at blant de mest aktive gruppene innenfor gjengangerkriminalitet, med minst fire lovbrudd per år over flere år, hadde 86 pst. innvandrerbakgrunn. Statistikk og kunnskap er åpenbart ikke interessant når ideologiske overbevisninger er sterke nok, som det åpenbart er for Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV.

Dette er en farlig utvikling. Det er ille nok at regjeringspartiene antyder at vi har et rasistisk politi, men verst av alt: Det er en gavepakke til de kriminelle gjengene i Oslo. Det vil føre til færre kontroller, flere våpen på gaten, mer kriminalitet, kort sagt til mindre trygghet i hovedstaden – rett og slett fordi politifolk ikke ønsker å bli beskyldt for å være rasister.

Min innstendige oppfordring til regjeringspartiene er: Stopp denne venstreorienterte politiske aktivismen som dere dytter på politiet. Ta lærdom av erfaringene fra Danmark og Sverige. Stopp kvitteringsordningen før den er innført.

Innvandrere fra ikke-vestlige land i Midtøsten og Afrika er sterkt overrepresentert i så å si all statistikk om kriminalitet, hvor både siktelsler og domfellelser er deprimere lesning. Da handler det på ingen måte om rasisme dersom ungdom med innvandrerbakgrunn stoppes oftere av politiet enn den øvrige befolkningen. Det handler kun om sunn fornuft.

Abid Raja (V) [18:36:36]: Det var veldig mye fælt å høre om innvandrere fra den forrige taleren. Her om dagen hørte jeg en tidligere representant fra Fremskrittspartiet, Tom Cato Karlsen, snakke på radio om hvor fantastisk innvandring er, og hvor nødvendig det er. Det kan hende at forutgående taler bør ta en telefon til mannen oppe i nord for å lære om innvandringens positive sider.

Det jeg tenkte jeg skulle ta ordet for, var at noe av det mest urettferdige i vårt samfunn er at ikke alle barn har like muligheter når de vokser opp. Det skyldes ofte foreldrenes utdanning, inntekt, ressurser, helse og boforhold, og det spiller sterkt inn for de barna. Derfor er det viktig at samfunnet gjør det vi kan for at alle barn får en trygg oppvekst og friheten til å bli den de vil.

Andelen barn som dessverre vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt, fortsetter å øke. Det er ikke én enkelt regjeringens skyld at det skjer, men det er allikevel vårt felles ansvar å gjøre noe med det. Sammen må vi unngå å reprodusere sosial ulikhet som gjør at noen barn får færre muligheter enn andre, og at de mister friheten til å nå sitt potensial, og at en kanskje kommer dit, som forutgående taler snakket om, at det som følge av dette faktisk også blir kriminalitet, noe det er godt forskningsmessig belegg for.

For at vi skal nå disse målene, er skolen helt avgjørende. Skolen er helt avgjørende for å utjevne forskjeller

og for å gi alle barn mest mulig like muligheter. For oss i Venstre – men jeg tror også for andre i denne salen – er det viktig at vi skaper en skole som motiverer til læring. Undersøkelser viser at en stor utfordring i skolen er at barn og unge mister lysten til å lære, og at de faller fra. Allerede fra 5. klasse faller mange av elevenes motivasjon for læring, og den fortsetter å falle gjennom grunnskolen, og det forplanter seg dessverre videre og blir til et utenforskap senere i videregående.

Vi vet alle at utdanning er nøkkelen til frihet og muligheter senere i livet, og derfor haster det med å ta grep for å inkludere og motivere flere. Elever skal ikke kjede seg på skolen. Derfor må vi gjøre skolen mer motiverende, slik at flere lærer mer.

Selvfølgelig spiller læreren en helt avgjørende og viktig rolle. Vi trenger flere gode lærere, og vi trenger også at lærerne står i jobben lenger – helst lengst mulig, helt til de når pensjonsalderen.

Jeg tror noe av nøkkelen ligger i mer tilpasset opplæring, også for elevenes del, slik at de opplever å bli sett og fulgt opp. Det innebærer mer frihet i skolen, slik at elevene kan påvirke sin egen skolehverdag og føle mestring og motivasjon. For å nå disse målene tror jeg vi må gjøre ganske mye. Vi må bl.a. bidra til mer varierte skolehverdager der elevene er i aktivitet og læring samtidig, flere timer med praktiske fag, økt bruk av praktisk pedagogikk og å ta i bruk eksterne ressurser.

Vi i Venstre ønsker også å ha flere valgfag i ungdomsskolen, å gjennomføre fullføringsreformen, som forrige regjering startet, og å sørge for gode lærere med mer tid til å følge opp den enkelte elev og ikke minst å styrke laget rundt både læreren og eleven. Å legge et godt fundament for motivasjon og læring tidlig i skoleløpet er noe av nøkkelen.

Venstre har høye ambisjoner for forskning og for våre studenter. I framtiden skal vi leve av kunnskap og å sette kunnskap ut i livet gjennom forskning og nyskaping. Da må studenter ses som en ressurs, og forskning og høyere utdanning og innovasjon må ha høy prioritet. Det må ikke være noe vi kutter i, slik denne regjeringen har valgt å gjøre. Forskning og nyskaping bør heller være prioritet nummer én i stramme tider: en stabil og trygg finansiering, frihet for institusjonene, bedre studentøkonomi og studentvelferd – slik at alle fortsatt har mulighet til å ta, og fullføre, høyere utdanning – og ikke minst mer internasjonalt samarbeid om utdanning og forskning og åpne grenser for kloke hoder og hender.

I disse tider må vi forske mer, ikke mindre. Derfor må forskningsbudsjettet heller trappes opp, ikke trappes ned. Vi må legge til rette for mer internasjonalt samarbeid om forskning og prioritere grunnforskning.

For oss i Venstre har studentvelferd alltid vært viktig. Vi vil derfor øke studiestøtten opp til 1,5 G og bygge

flere studentboliger. Ikke minst vil vi ta vare på studentenes helse, for vi har fått mange rapporter om studenter som har slitt med psykisk helse.

Venstre har som sagt høye ambisjoner for skolen, for elever, for lærere, for studenter, for universitet og høyskole, ikke bare fordi det er viktig for den enkelte, men også fordi det er viktig for samfunnet som helhet.

Cecilie Myrseth (A) [18:41:47]: Et rettferdig samfunn med små forskjeller og sterke fellesskap er et grunnleggende mål for Arbeiderpartiet. I fjor gikk vi til valg på å bekjempe økende ulikhet og å styrke fellesskapsløsningene – kort sagt: sette vanlige folks interesser først.

På torsdag legger regjeringen fram sitt aller første budsjett i en svært krevende tid. Det skal skape trygghet for folks økonomi og for arbeidsplasser, og det skal utjevne sosiale og geografiske forskjeller. Det gjelder også helse. Det å utjevne geografiske og sosiale helseforskjeller sikrer at man får forsvarlig helsehjelp i hele landet når man trenger det. Det er viktig for Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

I åtte år førte høyreregjeringen en politikk som førte til nettopp økt ulikhet, privatisering som på ingen måte er gratis, og et mer utrygt arbeidsliv. De store pengene gikk til de med mest fra før, og regningen ble sendt til fellesskapet. Nå avlyser vi Høyres privatiseringsreformer. Vi gjennomfører et mer rettferdig og omfordelende skattesystem.

Å prioritere riktig er å prioritere fellesskapet, og psykisk helse har vært en av de viktigste prioriteringene til denne regjeringen fra dag én. Jeg er bekymret – både som forelder, som psykolog og som politiker – for de unge som nå opplever at livet er vanskelig, som kjenner på mer bekymring, på stress, press og ensomhet, og som opplever problemer med å sove, er nedstemt og kjenner på angst. For dem det gjelder, er dette veldig alvorlig, og fellesskapet må ta det på alvor. Erna Solbergs regjering nådde ikke sine egne målsettinger for psykisk helsehjelp i et eneste år.

Det er viktig at vi har en regjering som også i økonomisk tøffe tider prioriterer psykisk helse. Det styrker vårt felles helsevesen, skaper trygghet og hjelper vanlige folk. Vi må sikre at de får riktig hjelp, på rett sted. Det kan ikke være slik at ungdom i dag bruker TikTok til å få hjelp og til selvdiagnostisering. For livet, det svinger, og det er viktig med verktøy for å mestre det. Men vi trenger også lavterskeltilbud på skolene og i kommunene, hvor man kan få hjelp uten henvisning og uten å ha en diagnose. Rett hjelp på rett sted vil også avlaste spesialisthelsetjenesten, noe som sikrer at de som trenger hjelp, vil få det raskere. Dette vil være en av regjeringens viktigste oppgaver også framover.

Gjennom åtte år med Erna Solberg som statsminister har også fastlegekrisen fått utvikle seg. Det kom en handlingsplan som ikke virket i den grad vi hadde trengt. Mangelen på håndtering har ført til økt ulikhet, privatisering og oppsplitting av tilbudet. Det har gitt dårligere helsehjelp og mindre trygghet for folk når man ikke har en fastlege å gå til, og viktigst av alt: Det gir et dårligere tilbud til dem som trenger hjelpen mest.

Vårt mål er at alle skal ha en fastlege å gå til, og det er varslet en betydelig satsing i statsbudsjettet på torsdag. Det venter jeg i spenning på, men penger alene løser ikke krisen. Vi må også se på strukturene i ordningen. Vi må sikre at fastlegeordningen bidrar til at flere kan løse oppgavene på fastlegekontoret, og til mer tid til pasientkontakt for legene. Vi må sikre rekrutteringen som gjør at unge leger og medisinstudenter ønsker å bli fastleger, gjennom at flere skal kunne få faste stillinger og en arbeidstid som er forenlig med familielivet. Det er bra at vi nå også har satt i gang et arbeid med å se på strukturen i ordningen for å bidra til å løse krisen. Fastlegekrisen skal løses – den må løses.

Helse-Norge har mange uløste oppgaver, og jeg har nettopp nevnt noen av dem, som mangel på helsepersonell og økende behov for et bedre psykisk helse-tilbud. Den forrige regjeringens favorittløsning var privatisering. Det har ikke løst problemene, det har forverret dem. Derfor har vi startet en viktig ryddejobb. Hjemme i Tromsø kan jeg nå se at Aleris har meldt at de skal doble sin kapasitet. Det skal visstnok bare være en styrke, og det skal ikke gå ut over det helsepersonellet som man sårt trenger i den offentlige helsetjenesten. Men jeg er bekymret, for noen må jo betale for det, og helsepersonellet er gullet i helsetjenesten vår. Det er en knapphetsressurs, og det samme er pengene.

Økt privatisering løser ingenting. Vi må styrke vår felles offentlige helsetjeneste, og særlig nå, i vanskelige tider, handler det om å ikke gjøre eksperimenter. Det handler om å bruke pengene riktig, ta vare på fellesskapet vårt og gi pasientene, innbyggerne våre, den hjelpen de trenger, når de trenger den, uavhengig av hvor man bor i landet.

Trond Helleland (H) [18:47:04]: Årets trontaledebatt er preget av alvor. Det utenkelige har skjedd; det er krig i våre nærområder. Det er krig i Ukraina. Norge har et naboland som har angrepet et annet naboland. Putins brutale invasjon og det ukrainske folkets enorme frihetsvilje er noe som vil prege oss alle i lang tid framover. Det er autokratiet mot demokratiet. Det er den liberale, demokratiske samfunnsordenen mot brutal aggresjon fra et regime som har forlatt sine spede forsøk på demokrati.

Som leder av Stortingets NATO-delegasjon har jeg opplevd dette ekstra sterkt. Jeg var på møte i Brussel to dager før invasjonen, med Jens Stoltenberg og en stor amerikansk delegasjon – alle land var representert. To dager etter skjedde det. Vårsesjonen vår som skulle vært i Kyiv, ble naturlig nok flyttet til Vilnius. I løpet av tre måneder hadde Europa endret karakter. Tyskland forlot sin «Ostpolitikk», der samhandel og sameksistens med Russland hadde vært sentralt, og varslet i stedet en massiv oppbygging av det tyske forsvaret, og våpenstøtte til Ukraina ble også en realitet. Våre gode naboer, Finland og Sverige, gikk på få måneder fra å utelukke NATO-medlemskap til nærmest samstemt å søke medlemskap i den nordatlantiske alliansen. Norge endret sin policy for våpeneksport og åpnet dørene for ukrainske flyktninger. Til og med de to politiske partiene i USA samlet seg om massiv og ubetinget støtte til Ukraina.

Det gjorde inntrykk i Vilnius å høre parlamentspresidentene i Sverige og Finland holde innlegg hvor de ba om å få bli en del av NATOs sikkerhetsgaranti.

Jeg engasjerte meg politisk på slutten av 1970-tallet. Kampen mot Sovjetunionens forstokkede kommuniststyre og den kalde krigen var viktig. Jeg fikk oppleve Murens fall og samlingen av Tyskland, jernteppet falt og mange av de tidligere Warszawapakt-landene ble NATO-medlemmer, EU medlemmer og liberale demokratier. De siste årene har dette vært under press. Mange ledere har flørtet med nasjonalisme og populisme. Krigen i Ukraina har samlet Europa igjen. Vi skjønner hva som står på spill, men vi må tåle mye for å forsvare demokratiet.

Putins energikrig mot Europa påvirker oss alle, med energipriser på utenkelige nivåer, med de konsekvensene det får for oss i Norge og for folk i Europa. Årets statsbudsjett må møte dette, men ikke på en måte som river grunnen under framtidig verdiskaping. Jeg håper regjeringen ikke ensidig legger vekt på å skatte oss ut av krisen. Vi må tenke at det kommer en dag etter denne krisen. For tre år siden sto vi i denne sal og hadde ikke hørt om korona. For ett år siden visste vi ikke at Putin ville invadere Ukraina. Poenget mitt: Skal vi komme styrket ut av krisen, må vi legge grunnen for nye næringer, vi må tenke på det grønne skiftet, vi må inkludere flere i arbeidslivet, vi må fortsette forbedringen av veg- og jernbanenettet i Norge, vi må ikke jage vekk investeringer til bærekraftige nye arbeidsplasser.

Fram til invasjonen var regjeringen mest opptatt av å snakke om luftige visjoner og med å reversere reformer etter Solberg-regjeringen. Nå snakker man om å øke skatter for å hindre økte renter og for å finansiere krigens kostnader hjemme og ute. Det er viktig – og det er vi vel alle enige om – å husholdere med offentlige midler. Da er det uforståelig at man fortsatt holder fast

på reverseringer som kraftig reduserer statens handlefrihet. Et eksempel: Jernbanereformen frigjorde mange milliarder til andre formål. Nå sier regjeringen i meldingen om rikets tilstand at man har stanset konkurranseutsettingen av jernbanen. «Dette sikrer at togtilbudet på Austlandet blir drive videre av statleg eide togselskap.» Ja vel, var det statsdrift som var målet, ikke hensynet til fornøyde pendlere og reisende på toget? Nei, det var hensynet til LO. Vy gjør en bedre jobb når de får konkurranse, og store midler blir frigitt til andre viktige formål, f.eks utbygging av Ringeriksbanen eller andre bannestrekninger. Dette som et eksempel på at det går an å se på utgiftssiden på et statsbudsjett, ikke bare på inntektssiden.

Vi går en tøff vinter i møte. Men etter vinter kommer vår. Da må vi ha stilt oss slik at vi har kommet lenger i det grønne skiftet, at vi har inkludert flere i arbeidslivet, at vi har hevet kompetansen hos barn og voksne, at viktige samferdselsprosjekter gjennomføres, og at det norske forsvaret er rustet til å møte nye kriser.

Gro-Anita Mykjåland (Sp) [18:52:22]: Årets trontale ga et ærlig bilde av den alvorlige situasjonen vi står overfor, et stadig mørkere bilde. Krigen i Ukraina fortsetter å eskalere, og krigens grusomheter når stadig nye høyder. Millioner av mennesker er i dag på flukt fra Ukraina. Verdens matforsyning er usikker. Energiprisene stiger, og vi opplever stor økonomisk uro og økende kostnadsvekst. Putins krig mot Ukraina har kastet Europa ut i usikkerhet og har brutt den fred og stabilitet vi har opplevd i vårt hjørne av verden over lang, lang tid.

Kommune-Norge og frivilligheten skal ha en stor takk for den jobben de gjør for å legge best mulig til rette for de menneskene som brått måtte flykte fra sitt hjemland. Det viser styrken og viktigheten av velfungerende lokalsamfunn over hele landet.

Regjeringens aller viktigste oppgave nå er å sørge for trygghet. Folk skal være sikre på at vi har et solid forsvar og en god beredskap. Der det er svakheter, må vi jobbe for å styrke dem. Regjeringen har derfor bevilget flere milliarder kroner ekstra til Forsvaret allerede i år. Det har vært helt nødvendig å øke overføringene til Forsvaret, styrke vår nasjonale beredskap og forsterke matsikkerheten vår. Årets jordbruksavtale på 10,9 mrd. kr viser regjeringens tydelige prioritering av norsk jordbruk og matproduksjon i eget land.

Energiforsyning har blitt brukt som et av Putins våpen, og vi har for alvor sett hvor sårbar energiforsyningen i Europa er. Knapphet på kraft i Europa har ført til energipriser som er høye også i Norge. Dagens krise krever både avlastende strakstiltak og langsiktige løsninger. På kort sikt har regjeringen satt inn mange tiltak for å dempe kostnadene for husholdninger og deler av nær-

ingslivet. Dette gir større trygghet i en usikker tid. Mange små og mellomstore bedrifter sliter på grunn av høye strømpriser i Sør-Norge. Jeg håper derfor at de endringene regjeringen har varslet rundt fastprisavtaler, vil føre til at flere av våre små og mellomstore bedrifter får tilbud om gode fastprisavtaler. Offentlig eierskap av våre felles ressurser må være et redskap, og det er helt klart at kraftbransjen og de offentlige eierne, både i stat, fylkeskommune og kommune, må gi tydelige eiersignaler om at vi skal bidra til forutsigbarhet og rimelige kraftpriser for næringslivet vårt.

Norsk energipolitikk har vært brukt for å utvikle Norge siden starten av forrige århundre. Den har gitt grobunn for store industrietableringer, gitt lys og varme til norske hjem og vært helt avgjørende for den velferden vi har skapt i Norge. Det skal ikke gå tapt.

Det finnes ingen enkle og kortsiktige løsninger på dagens energikrise. Vi trenger mer kraft, og vi trenger økt nasjonal kontroll som gir forutsigbarhet og trygghet. Allerede nå vet vi at det er kamp om kraft og nettilgang, både fra eksisterende industri og næringsliv i omstilling og fra nye næringer som ønsker å etablere seg rundt omkring i hele landet. Vi må bygge ny kraft og mer nett for å møte den økende etterspørselen.

Senterpartiet er glad for regjeringens ambisjon om utbygging av havvind. Dette er et offensivt grep i industri- og energipolitikken, der vi bygger ny industri og får store mengder fornybar kraft inn til Norge. Men satsingen må sørge for at det blir god sameksistens med andre havbruksnæringer. Der hviler det et stort ansvar på oss.

Energiolitikk er industripolitikk. Ny kraftutbygging må tjene det norske samfunnet. Senterpartiet er derfor glad for at kraften tas i land i Norge med første fase i utbyggingen av Sørlege Nordsjø II. Når nye konsesjoner skal tildeles etter 2025, skal vi vurdere hvordan nettløsningen skal være for å sikre nasjonale interesser, forsyningssikkerhet og konkurransedyktige strømpriser til husholdninger, industri og næringsliv. Det mener jeg er klokt og helt nødvendig. I Senterpartiet har vi lang tradisjon for å legge til rette for industriutvikling basert på våre naturressurser, og det skal vi fortsette med.

Dagens situasjon krever harde prioriteringer. Med en høy prisvekst og økende rente kan vi ikke øke oljepengebruken som vi tidligere har gjort, for å komme oss gjennom vanskelige tider. Da risikerer vi å forverre situasjonen i stedet for å bedre den. Vi må prioritere. Vi må prioritere trygghet for folk gjennom styrking av forsvar, beredskap og matsikkerhet. Vi må prioritere tiltak som trykker folks økonomi, og som minsker de økonomiske og geografiske forskjellene i hele landet.

Sivert Bjørnstad (FrP) [18:57:24]: Helt siden utbyggingen av Norges vannressurser skjøt fart på begynnel-

sen av 1900-tallet, har Norge vært en stolt kraftnasjon – en nasjon som har utnyttet de naturgitte, fornybare ressursene på en måte som har kommet folk og næringsliv til gode over hele landet. Det har skapt livskraftige industrisamfunn både nær kysten og høyt til fjells. Det har skapt verdier som fellesskapet, både nasjonalt og lokalt, har kunnet fordele til alle mer eller mindre gode tiltak i over 100 år, og det har ikke minst skapt verdiskapende arbeidsplasser i by og bygd over hele landet.

I dag produserer vannressursene kraft tilsvarende i underkant av 150 TWh hvert eneste år. Det er utrolig mye kraft, og det tilsvarer langt over 90 pst. av den totale kraftproduksjonen i Norge. Noe er imidlertid i ferd med å skje, og det er at vi om få år bruker mer kraft enn vi skaper. Skal vi opprettholde vår kraftforedlende industri og arbeidsplasser knyttet til denne, og skal vi skape nye næringer og nye arbeidsplasser og sørge for at det fortsatt er lys i husene over hele landet, må vi gjøre noe, og vi må gjøre det nå.

Mange snakker om vindkraft både til lands og til vanns. Konfliktnivået knyttet til vindkraft på land er høyt, og det er i dagens situasjon vanskelig å se for seg store utbygginger på kort sikt. Vindkraft til havs vil også ta tid, vil være komplisert, særlig for flytende, og vil sannsynligvis være ulønnsomt, i alle fall i starten.

Det veldig få dessverre snakker om, er utbygging og utvikling av mer vannkraft i Norge. Ifølge NVEs beregninger kan opprustning og utvidelse av kartlagte prosjekter utgjøre i underkant av 10 TWh, nesten like mye som vi produserer fra vindkraft i dag. I tillegg er det mulig å gjøre mer skånsomme utbygginger i en rekke sidevassdrag. Dette er en veldig lavt hengende frukt, og derfor fremmer vi også forslag om det i denne trontaledebatten. Før valget i fjor var representanter fra både Arbeiderpartiet og Senterpartiet enig i dette, og jeg forventer at de samme representantene og partiene støtter dette forslaget når det kommer til votering, sånn at det kan få flertall.

En næring som ikke var så nærværende da vannkraften først ble utnyttet, er havbruksnæringen. Den er imidlertid sterkt til stede langs store deler av kysten vår i dag, fra Agder i sør til Finnmark i nord. Dette er en næring som sysselsetter tusenvis av mennesker, som hvert år investerer for titalls milliarder kroner, ofte i små kystsamfunn, og som er Fastlands-Norges største eksportør. Mange av oss har hatt tro på denne næringen og har ønsket at den skal få vokse, både med tanke på det de produserer i dag, og også for nye arter i årene framover. Ikke minst har næringen selv hatt et svært optimistisk syn på framtiden.

Dette snudde brått onsdag i forrige uke. På et sekund ble optimisme snudd til pessimisme, og i løpet av den siste knappe uken har meldinger om reverserte investe-

ringsbeslutninger dessverre blitt mange. Sjømatselskapene hever kjøpet av vekst i trafikklyssystemet. De samme selskapene varsler bråstopp i landinvesteringer, og servicenæringen melder at de hever kontrakter på nybygg, av f.eks. brønnbåter. Bare den siste uken er investeringer på mange milliarder kroner skrinlagt.

Så kan man selvfølgelig ta på seg politikerhatten og fra sitt statsrådskontor i Finansdepartementet eller i Nærings- og fiskeridepartementet, representert ved statsråd Vestre i replikkkrunden i stad, si at dette bare er spill og spetakkel. Men for de mange tusen ansatte i sjømatbedriftene og for de enda flere innbyggerne i kommunene hvor bedriftene har sin produksjon, er dette verken spill eller spetakkel – det er blodig alvor. Det handler om overlevelse, og det handler om hvor kapitalen, makten og myndigheten skal ligge. Skal den ligge i kystsamfunnene, eller skal den ligge i statens pengebenge i Oslo?

At samfunnsøkonomene i SSB, ved Universitetet i Oslo og i Finansdepartementet mener at dette er en god idé, er jeg ikke det minste i tvil om. At Senterpartiet med dette bidrar til en sentralisering av kapital og verdier, synes jeg er langt mer overraskende. Vi ser nå at opprøret brer om seg, fra helt vanlige folk og helt vanlige senterpartiordførere, langs hele kysten. Det er lov å håpe at de lykkes, men det er grunn til å frykte at de ikke gjør det. Uansett skal de vite at de har Fremskrittspartiet helhjertet med på laget.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Per Vidar Kjølmoen (A) [19:02:41]: Det er fristende å kommentere forrige taler med å vise til at Fremskrittspartiets prinsippprogram prinsipielt sier nei til vindkraftutbygging på land, og at de er imot alle subsidier av vindkraft. Det er den politikken som gjør at Norge styrer mot et kraftunderskudd fra 2026.

Det var et stort alvor over Hans Majestet Kongens tale til Stortingets åpning i går. Følgende ble sagt:

«For valgene vi tar nå, i en tid med store omveltninger, kan bestemme hvordan landet vårt vil se ut, ikke bare i år og til neste år, men i tiår fremover».

Det er et poeng Stortinget bør legge seg på minne. Det er lett å bli litt nærsynt når rikets tilstand skal diskuteres her i salen, men å bygge et samfunn handler om å bygge stein på stein, gjennomføre endringer som virker over tid, og skape et samfunn i de ulike politiske partienes bilde.

For Arbeiderpartiet har prosjektet helt siden andre verdenskrig vært å skape et trygt samfunn med små forskjeller, der alle skal kunne leve et godt liv uavhengig av størrelsen på lommeboka. Det prosjektet er fremdeles kjernen i Arbeiderpartiets politikk, og det vil bli stadig tydeligere i takt med at prioriteringene presser seg fram

i norsk politikk. Det vil vi vise tydelig når forslaget til statsbudsjett legges fram på torsdag.

Man må skape for å kunne dele. At vi har klart å bygge et sterkt og rettferdig velferdssamfunn for vanlige folk med tillit til hverandre, er fordi vi har skapt verdier og arbeidsplasser i landet vårt, og fordi vi har klart å eksportere varer og tjenester for større verdier enn dem vi har importert.

Vi må være langsiktige, sa representant Erna Solberg i debatten i dag. Det er jeg helt enig i. Dessverre var det alt annet enn en langsiktig satsing på norsk eksportrettet næringsliv som preget Norge de åtte årene Solberg styrte landet sammen med Fremskrittspartiet.

Faktisk finnes det knapt et land i verden med en så svak utvikling i eksportrettet industri som akkurat Norge under Høyre og Fremskrittspartiet. Resultatet så vi tydelig i 2020, da Norge for første gang på flere tiår hadde en negativ handelsbalanse med utlandet, selv om vi regner med 350 mrd. kr i eksportinntekter. Det er Høyres verdiskapingsarv til Norge. Den arven er årsaken til at Arbeiderpartiet har gått til valg på å øke fastlandseksporten med 50 pst. i 2030, og det er årsaken til at det gjør lite inntrykk når Høyre forsøker å kritisere Arbeiderpartiets sterke tradisjoner for verdiskaping.

De siste åtte årenes resultater i politikken har vist oss med all mulig tydelighet at Høyre og Fremskrittspartiets politikk har vært svært godt egnet til å gjøre milliardærer rikere, men svært lite egnet til å ruste Norge for økt verdiskaping og flere arbeidsplasser. Det imponerer også lite når Høyre er enig med Arbeiderpartiet om at det må strammes inn i statsbudsjettet, mens Fremskrittspartiet, under Listhaug, nå går inn for en fullstendig hemningsløs sløsepolitikk. Man kan bare undre seg over hvordan de to partiene skal kunne klare å bli enige om noe som helst, hvis de en dag skulle styre sammen igjen.

Heldigvis er det Arbeiderpartiet og Senterpartiet som styrer landet nå. Det betyr en politikk som fortsatt bygger et rettferdig samfunn med trygghet for vanlige folk, og som også sikrer at folk og næringsliv ikke utsettes for Fremskrittspartiets sløsepolitikk og rentegalopp.

Ikke minst sikrer regjeringen Gahr Støre at vi fortsatt har en regjering som klarer å løfte blikket, tenke langsiktig og ruste Norge for fremtiden. Det ser vi ikke minst i næringspolitikken med lansering av 7 strategiske satsingsområder, 100 tiltak for grønn omstilling, en helt annen takt i å bygge ny fornybar energi, 10,9 mrd. kr til landbruket, 150 000 flere i arbeid og ikke minst en storrengjøring i norsk næringsliv for å sikre at folk ikke bare skal ha en jobb, men at de også skal ha trygghet i jobb. For nå er det, som kjent, vanlige folks tur.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [19:07:21]: I en trontaledebatt maler vi på det store lerretet. Det er ingen tvil

om at vi må ty til mange av de mørke fargene på paletten i år. Situasjonen er alvorlig, og hverdagen er – og blir – mer krevende også fremover.

Hittil i debatten er det få som har snakket om vår egen velferdsstats og helsetjenestes bærekraft i årene fremover. Vi har en raskt aldrende befolkning. Mange lever lenger – som er bra – men de lever også lenger med flere kroniske sykdommer og sammensatte helseutfordringer og vil trenge å møte en faglig sterk helsetjeneste.

Om bare åtte år er det for første gang flere eldre enn barn og unge i vårt samfunn. En viktig oppgave for et land er å sikre gode velferdstjenester til innbyggerne sine. I Norge har vi lang tradisjon for at alle gode krefter bidrar til å gi pasienter gode helsetjenester, sikre barnehagetilbud til alle som ønsker det, og sørge for at barn får hjelp i barnevernet – alt på det offentliges regning. De store oppgavene løses rett og slett best når offentlig og privat sektor løser dem sammen. Det skaper også reell valgfrihet for innbyggerne våre og et større mangfold i tjenestene.

Dagens regjering er nå i ferd med å rive ned mye av det som har kjennetegnet helsetjenestene våre de siste årene: kortere ventetider, større mangfold av behandlingstilbud og valgfrihet for den enkelte – valgfrihet som folk i Norge ønsker. I Kantars store helsepolitiske barometer svarer sju av ti at de ikke er opptatt av hvem som leverer helsetjenesten, så lenge den er god.

Selv om Senterpartiets parlamentariske leder i sitt innlegg i dag sa noe sånt som at det er viktig for Senterpartiet å gi folk makt over sitt eget liv, så gjelder altså ikke det hvis man blir syk, er rusavhengig, sliter med psykiske lidelser – ja, også hvis man er Lillian, som jeg møtte i Drammen for en god stund siden, som var kjempeglad for at kommunen hennes lot henne få velge selv om det var kommunens hjemmehjelp eller det var den faste hjemmehjelperen fra private Mio omsorg AS som skulle hjelpe henne hjemme.

Arbeiderpartiet og Senterpartiet svekker i sak etter sak pasienters rett til selv å kunne få velge og til å få raskest mulig helsehjelp – først ved å fjerne godkjenningsordningen for fritt brukervalg i kommunene, så ved å fjerne fritt behandlingsvalg før 2023, som vil innebære at mange behandlingstilbud forsvinner uten at vi har noen forsikringer om at de offentlige sykehusene vil sikre tilstrekkelig kapasitet. Så signaliserer de sågar at kommersielle aktører som i dag leverer velferdstjenester i et bærekraftig offentlig-privat samarbeid, skal fases ut. Høyre er helt tydelig på at de store velferdsutfordringene fremover må løses gjennom et godt samarbeid mellom offentlig og privat sektor.

Det blinker en knallrød varselampe for en bærekraftig helsetjeneste når regjeringspartiene, SV og Rødt er mer opptatt av eierskap enn omsorg i velferden – sær-

lig når man baserer det på en argumentasjon om at det er superprofitt i velferd, som det ikke finnes belegg for. Tvert imot er det dokumentasjon på at det ikke er superprofitt i norsk velferd. Velferdstjenesteutvalget, ledet av Kåre Hagen, har vært tydelig på at skattepenger bevilget til velferd går til velferd, og han har også vært tydelig på at ingen velferdsstat har lyktes ved å levere tjenester kun i offentlig egenregi.

Det blir nesten litt pinlig når man hører Arbeiderpartiets Cecilie Myrseth definere privatisering. Fritt behandlingsvalg er ikke privatisering. Fritt brukervalg er ikke privatisering. Når det offentlige kjøper behandlingstilbud hos private, er ikke det privatisering. Det er offentlig betalte helsetjenester i et smart samarbeid hvor man drar nytte av all kapasitet og all kompetanse som er i norsk helsetjeneste.

Pasienten vil alltid være utgangspunktet for Høyres helsepolitikk, ikke systemet. Når private, både ideelle og kommersielle, får bidra med kapasitet og kompetanse i samarbeid med det offentlige, får vi en helsetjeneste på pasientens premisser. Et sånt samarbeid gir valgfrihet, kortere ventetider og et mangfold av behandlingstilbud – på statens regning.

Å gi pasienter gode helsetjenester handler først og fremst om kvalitet, ikke om hvilken logo det står på psykiaterens jakke. Med en ideologisk innstilling til at det kun er offentlige som skal gi helsehjelp, lager regjeringspartiene stadig flere hindringer for pasienter som trenger et mangfold av behandlingstilbud i årene fremover.

Marian Hussein (SV) [19:12:38]: Krigen i Ukraina, de menneskerettslige bruddene i Iran og Palestina, naturkatastrofen i Pakistan og sultkatastrofen i Somalia setter en ramme for denne debatten og trontalen i går. Det viser at vi lever i en vanskelig tid, rett etter en pandemi som har krevd veldig mye av vårt felles samfunn, og som mange fortsatt betaler en høy pris for. Vi ser det i barn og unges psykiske helse og i de mange som fortsatt er sykmeldt. Samtidig ser vi også at det faktisk var vårt felles velferdssystem som var viktigst for å komme seg gjennom pandemien. Det var sånn Norge klarte å komme seg gjennom pandemien.

Foregående taler var veldig opptatt av private aktørers muligheter, men det vi vet fra pandemien, er at det var en god offentlig kommunehelsetjeneste, en offentlig og desentralisert spesialisthelsetjeneste og et tillitssamfunn med et godt trepartssamarbeid som fikk oss gjennom pandemien. Vi så også at dette ikke skjedde i en del stater hvor man har privatisert mye av helsevesenet.

Krisen fra pandemien er noe vi må ta med oss, for byrdefordelingen var ikke rettferdig under eller etter pandemien. De som hadde minst, fikk den største byrden som følge av koronakrisen, og de betaler fortsatt en

høy pris. Fjorårets flertall i denne salen gir oss mulighet til å skrote mye av høyrepolitikken som var med på å bygge opp under de store forskjellene i samfunnet vårt, og som har bidratt til å svekke vår felles beredskap i helsevesenet.

Vi står midt i en dyrtid, der løpende byggekostnader og økende priser på mange innsatsfaktorer nå fører til økt belastning på ansatte i helsevesenet. Vi snakker om økende strømavgifter i hytter og i næringslivet, men hvordan kan vi sørge for at økende strømavgifter i helsevesenet ikke fører til at det går ut over pasientsikkerhet eller forsvarlig bemanning i helsevesenet? Det helsepersonellet som vi klappet for i 2020 og 2021, risikerer nå å måtte avlyse sosiale arrangementer og faglige kurs for å spare midler.

Foregående taler snakket om fritt behandlingsvalg, men det er flere abonnementsordninger og høyrepolitikk som vi må skrote i helsevesenet. Dette stortingsflertallet må brukes til å styrke vår felles helsetjeneste. Vi må endre måten vi finansierer og driver helsetjenestene på – fra et stykkevis og delt til et helhetlig helsevesen, hvor vi kan ta de langsiktige og gode faglige beslutningene. For det er ikke sånn at det er sykepleierens logo som er utfordringen, men den rammen hun har til å utøve faglig skjønn, og hvis det er stoppeklokke og innsatsstyrt finansiering som setter rammen for hvordan man får brukt sitt faglige skjønn, sier det seg selv at vi må endre systemet. Vi må sikre bedre demokratisk styring av helseforetakene, og tiden for å overkjøre helsepersonell og lokalbefolkning må være forbi. De kommunale helse- og omsorgstjenestene utgjør grunnmuren i helsesystemet vårt. Da pandemien viste seg for alvor, var det de som klarte å stable på plass en god ordning for å spore smitte. Ressursveksten under samhandlingsreformen førte til at det kun var vekst i spesialisthelsetjenesten. Nå må vi ta bemanning i kommunehelsetjenesten på alvor.

Vi har hørt debatten om fastlegekrisen. Den er ikke over, og vi kommer til å følge med på regjeringens forslag til statsbudsjettet og til det utvalgsarbeidet som er igangsatt. Men fastlegekrisen er ikke hele kommunehelsekrisen, og den må vi få løst samtidig.

Åse Kristin Ask Bakke (A) [19:18:01]: Alltid, men særleg no, i krevjande tider, når det er krig i Europa, når vi har store miljøproblem verda over, når det er aukande forskjellar og mange som slit ekstra, er det vårt ansvar å skape tru på framtida hos barn og unge og å bruke den kunnskapen vi har, til å byggje samfunn for sterke fellesskap med rettferdig fordeling og inkludering.

Det har gått eitt år sidan den arbeidarpartileidde regjeringa tok over roret. I åtte år førte høgeregjeringa ein politikk som førte til auka forskjellar, privatisering av våre felles tenester, auka ulikskap og eit meir utrygt ar-

beidsliv. Dei prioriterte dei store pengane til dei som alereie har nok frå før, mens rekninga blei send til fellesskapet. Med ei arbeidarpartileidd regjering ved roret set vi no endeleg vanlege folk og fellesskapet først. Vi tek styring over våre felles offentlege tenester, reduserer forskjellane mellom folk og gjev folk like moglegheiter. Ein er i gang med eit stort oppryddingsarbeid i arbeidslivet, og ein sørgjer for at dei som har mest, òg bidreg mest. Eit sterkare fellesskap omfordeler og sikrar store og like moglegheiter for alle.

Vi har ei krevjande tid framfor oss, med krig i Europa, med ei rente som er på veg opp, med matprisar som aukar, og som gjer det krevjande for folk å få endane til å møtast. Då må vi ta ansvar for at vi kjem trygt gjennom dei krevjande tidene, der vi må prioritere stramt. Etter åtte år med ei høgeregjering som prioriterte dei på toppen og gav skatteuttak til dei rikaste, gjer vi no det motsette og prioriterer vanlege folk og fellesskapet – prioriterer at barnehage blir billigare, slik at fleire barn tek del i fellesskapet, og at førsteklassingane får gratis tid i SFO, slik at nokre barn slepp å gå heim mens andre blir igjen. Difor prioriterer vi eit breitt kultur- og frivillighetstilbod i heile landet, som Kristiansund med BUA og frivilligsentralen er eit godt eksempel på, der dei held dørene opne i haustferien for barn over SFO-alder. Det er frivillighet og fellesskap i praksis.

For at alle skal få like moglegheiter, prioriterer vi likestilling høgt, der kampen for heile og faste stillingar er ei aktuell kampsak. For at vi som samfunn skal bli likestilte, har vi ein veg å gå, men vi er heldigvis godt i gang. Vi tek òg utfordringane for menn på høgste alvor ved å setje ned eit mannsutval.

Mykje godt arbeid for likestilling blir òg gjort rundt omkring i idretten, som når det framoverlente forbundet NISO set likestilling på kartet, noko som vi allereie ser resultat av.

Til saman handlar dette om kva moglegheiter vi gjev alle i samfunnet til å leve eit godt og fritt liv. For å kome dit treng vi eit sterkare fellesskap med mindre forskjellar og meir likestilling – rett og slett eit samfunn som gjev folk store moglegheiter. For å skape det fellesskapet der alle skal få delta, har vi òg eit ansvar for korleis vi byggjer samfunnet for neste generasjon. Difor prioriterer vi idrett i det store og breie, med billige og gratis fritidsaktivitetar og ikkje minst med gratis utlån av utstyr, slik at alle barn kan delta uansett kor stor lommeboka til foreldra er. Dermed får vi barn og unge inn i fellesskapet, anten det er i klasserommet, i korpset eller på fotballbana.

Debatten i dag har vore ein debatt med mykje fokus på ei krevjande tid og med mykje snakk om beredskap, som vi kjem til å ha mykje debatt om framover. Då er det òg viktig at vi diskuterer den langsiktige beredskapen i

samfunnet vårt, som vi kan vere med på å påverke for framtidens generasjonar for at dagens barn og unge og framtidens generasjonar skal ha ei lys framtid. Då er det vi som må setje samfunnet i stand til å sørge for at pressa barn og unge ser ei framtid som er trygg og tek vare på dei. Det er ein del av beredskapen vår, nettopp for at barna våre og dei unge – framtidens generasjonar – skal leve i eit samfunn med små forskjellar og store moglegheiter, slik at alle får moglegheit til å delta. Det er slik vi skaper eit meir likestilt samfunn med store moglegheiter for alle.

Willfred Nordlund (Sp) [19:23:06]: Vi kan fastslå at bakgrunnen for årets trontale er mørk og kald. Det er litt som en vinterdag hjemme med null grader, sludd og stiv kuling – og jeg understreker: dag. Jeg pleier å trøste meg med at det blir sommer – eller det er i alle fall håpet – men man må ta sine forholdsregler og gjøre de riktige valgene, ellers fryser man fort i hjel når man beveger seg ute på en sånn dag.

Det er en sånn situasjon vi som land står i i dag, og det bruker å hjelpe om man er flere sammen, med den samme virkelighetsforståelsen, som drar lasset sammen og hjelper hverandre på en sånn dag. Skal vi løse problemene og skape veien framover, må vi alle bidra med den beste vilje. Det betyr ikke at vi ikke skal ha en politisk debatt og diskusjon om mulige løsninger, men det krever en felles forståelse av situasjonen vi står overfor.

Fristelsen til å forenkle virkeligheten mer enn nødvendig synes å være stor for mange. For et regjeringsparti som Senterpartiet, i en situasjon Norge ikke har stått i på mange år, er ikke det en mulighet. Nå må vi sørge for trygghet for alle og sosial og geografisk utjevning i den grad det er mulig. Det motsatte alternativet er dårlig. Det betyr også vanskelige valg. Det er ikke sånn at vi gjør noe fordi vi synes det er gøy eller ønsker å gjøre det vanskeligere for flere. Utgangspunktet er at Norge ikke er skjermet for det som rammer verden og Europa. Vår sikkerhetspolitiske situasjonen er dramatisk endret etter Russlands invasjon av Ukraina.

Problemer for den enkelte må settes i sammenheng med andres. Det er både nært og fjernt på samme tid. Vi treffes alle av økende priser og konsekvenser av krigen i Europa. Folk er med rette bekymret for seg og sine, og de økonomiske utsiktene er dramatisk endret. Vi må likevel evne å bekymre oss for hverandre. Etter covid-19-pandemien har det vært en kraftig oppgang i norsk økonomi. Den registrerte arbeidsledigheten har ikke vært lavere siden 2008, og inflasjonen har ikke vært høyere siden 1980-tallet – før jeg ble født, og før omtrent alle representantene satt i denne salen.

Jeg mener det er greit at Stortinget nå opplever den samme situasjonen som mange lokal- og regionalpolitikere har hatt erfaring med i mange år – en stram økono-

misk virkelighet. Det betyr å prioritere. Høy inflasjon går ikke over av seg selv. Den økonomiske politikken må bidra til å stabilisere økonomien. Finanspolitikken er strammet til, og Norges Bank har hevet renten. For næringslivet og arbeidsplassene i dag, og for dem som skal komme, for folks økonomi over tid og for mulighetene til å bruke hele landet er det nødvendig at vi fører en stram og ansvarlig økonomisk politikk. Vi må skjerme dem som skjermes kan, uten å skape nye problemer som er u håndterlige. Vi må prioritere. Det er bare sånn vi kan løse krisen vi står i. La meg derfor understreke at ansvarlig økonomisk styring er avgjørende i den sammenheng. Skal vi legge til rette for et mangfoldig privat næringsliv og sikre folks inntekter og arbeidsplasser, krever det at vi har styring på økonomien. Det er en betingelse for at vi skal ha en aktiv nærings- og kompetansepolitikk, som utnytter de ulike mulighetene i hele landet og sikrer velferdsstaten fremover.

Det handler om håp – håp om at Norge skal komme seg ut av krisen. Det har vi absolutt muligheter for. Tiltakene må ta hensyn til både de umiddelbare problemene, og vi må også ta hensyn til problemer på lengre sikt. Vi skal altså løse flere ting samtidig. Vi må skape trygghet for innbyggerne. Vi er like fullt nødt til å fordele ansvaret og byrdene på en best mulig måte, med minst mulig konsekvenser for folk og næringsliv i hele Norge. Vi må ha nasjonal kontroll, men også samarbeid på tvers av land og allierte, for å få dette til. Vi må sikre en så stor trygghet som mulig for flest mulig, og det gjør vi gjennom å bruke hele Norge og de mulighetene og den kunnskapen som dette landet er så rikt på. Naturoresser og kloke folk, arbeid og verdiskaping, det er historien om Norge, og det bør også være framtiden. Det er denne regjeringens mål. Etter vinter kommer vår – vi må bare gjennom vinteren, bruker vi å tenke en svart vinterdag i januar, selv om den er både mørk og kald. Og dét, det gjør vi sammen.

Maria Aasen-Svensrud (A) [19:28:04]: Norge er i en ny sikkerhetspolitisk virkelighet. Det viktigste i justispolitikken nå er å styrke beredskapen. Å sørge for innbyggernes sikkerhet er en av statens viktigste oppgaver.

For oss i Arbeiderpartiet er rettferdighet, sikkerhet og solidaritet grunnleggende verdier. Disse verdiene legger grunnlaget for menneskers frie liv og retten til å leve i et fritt samfunn. Disse verdiene gjelder uansett hvem man er, og hvilken bakgrunn man har. Disse verdiene legger også grunnlaget for vårt sterke demokrati, enkeltmenneskers rettssikkerhet og vår rettsstat.

Da den forrige regjeringen la fram sin samfunnssikkerhetsmelding, ble det slått fast av samtlige partier at vi lever i en usikker tid. Tiden som har gått etter behandlingen av

den i 2021, har vist at vi ikke lever med mindre usikkerhet. Det eneste sikre vi kan si om kriser, er at de kommer, men når, på hvilken måte, og hvor omfattende de blir – og med hvilke konsekvenser – vet vi ingenting om.

Vi lever i en urolig tid, og faresignalene har vært der lenge. Arbeidet er nå i gang med kommisjoner for totalberedskap, forsvar, energi og ekstremisme. Disse vil bidra til at vi står bedre rustet i tiden som ligger foran oss, men at dette behovet har kommet raskere og sterkere enn det vi hadde sett for oss, er helt klart.

Russlands angrepskrig mot Ukraina er et brutalt angrep på det ukrainske folk, men den er også et angrep på Europa. Krigen understreker behovet for et sterkt forsvar, en sterk beredskapsvilje i hele vårt samfunn og behovet for trygg forsyning av energi. Når vi nå også ser at antidemokratiske strømninger og konspirasjonsteorier får grokraft i Europa, når vi nå vet at de samme ideologiene hindrer ytringsfriheten og folks ønske om å delta i samfunnsdebatten og vårt demokrati her hjemme, og når vi så brutalt fikk erfare masseskytingen i Oslo i sommer, ser vi at ekstremisme og terror er en reell trussel i vårt samfunn.

Justispolitikken skal styrke vår beredskap. Vi står i en ny sikkerhetspolitisk virkelighet. Med den situasjonen vi nå befinner oss i, blir også utfordringer knyttet til digitalisering og hybride trusler, klimaendring, matsikkerhet og andre trusler mer aktuelle. Alt dette skaper økt behov for å vurdere forholdet mellom det totale trusselbildet og den samlede mengden beredskapsressurser vi rår over. Behovet for en helhetlig tilnærming til beredskap understrekes ytterligere av muligheten for at flere kriser kan inntreffe samtidig. Sårbarhet for flere samtidige hendelser kan også utløses av aktører som ikke vil oss vel, gjennom hybride angrep. Digital sikkerhet blir satt ettertrykkelig på dagsordenen. Hybride trusler og angrep kan ramme oss der vi er mest sårbare.

For våre kommuner handler dette om vannforsyning og om energiforsyning til innbyggerne. Folks rettsikkerhet, personvern og helse står på spill om datasystemene blir angrepet. Derfor har bl.a. Stortinget vedtatt tiltak for å styrke den digitale sikkerheten i kommunene. Totalberedskapskommisjonens arbeid vil danne grunnlaget for utarbeidelsen av en nasjonal langtidsplan for beredskap, som ser beredskapsressursene nasjonalt og regionalt i en sammenheng og legger grunnlaget for konkrete planer for utbedringer.

I Hurdalsplattformen peker vi på behovet for bedre samarbeid mellom nødetatene og andre beredskapsorganisasjoner og for at de øver mer sammen. Regjeringen har iverksatt en rekke tiltak for å styrke den sivile beredskapen. Sivilforsvarets operative evne er styrket, og for innbyggerne er det blitt etablert en mobil varslingsstjerne. Etter innspill fra bl.a. Norsk Folkehjelp er tilskud-

det til de frivillige i redningstjenesten for å dekke drift og abonnementskostnader for 2 000 nye nødnetterminaler på plass. Verdien av frivillig beredskapsarbeid og at det er organisert og en del av en grunnleggende struktur, må ikke undervurderes. De frivillige beredskapsorganisasjonene er viktige i fred, krise og krig.

Frank Edvard Sve (FrP) [19:33:17]: Sosialisme er å bruke andre sine pengar. Men kva har sosialistane tenkt å gjere dersom dei går tomme for andre sine pengar? Det er eit stort spørsmål.

Når eg høyrer debatten i dag, vert eg ganske overraska over at ein skal løyse dei krisene som er, med å innføre nye kriser. I dag er det krise for veldig mange innbyggjarar i Noreg. Det er krise for veldig mykje av næringslivet, som faktisk har problem med å betale rekningane sine. Det ønskjer den raud-grøne regjeringa, med Senterpartiet og Arbeidarpartiet i spissen, å løyse med å gjere det endå verre for folk, og få ei større krise gjennom at dei skal auke skattane, og at det framleis skal vere skyhøge drivstoffprisar. Ja, ein kuttar 50 øre – det vert sikkert jubel ute i befolkninga. Forresten var det vel berre næringslivet som skulle få den femtioringen, så det vert inga endring for innbyggjarane når det gjeld drivstoffprisar. Straumprisane er skyhøge, matvareprisane er skyhøge, renta stig, og regjeringa skal altså løyse dei krisene som er blant vanlege folk, med å innføre nye kriser.

Ein bruker vanlege folk sine pengar, ein bruker næringslivet sine pengar, til å gjere staten endå rikare. Eg kunne ha vore freista til å seie at dette liknar på sheriffen av Nottingham – eg skal sjølv sagt ikkje seie det. Men det er faktisk slik at ein flyttar pengar frå vanlege folk og næringslivet til ein steinrik stat – unnskyld uttrykket, men det er det som er realiteten. Staten vert rikare og rikare, og vanlege folk og næringslivet er dei som må ta rekninga.

Så ser eg i Finansavisen at ein er veldig tydeleg på at nei, ein har ikkje behov for alle desse pengane. Statsbudsjettet kjem til å gå med overskot, men likevel framfører ein det slik at ein er nøydd til å skattleggje viktige næringsområde i Noreg for å få inn ekstra midlar for at det i det heile teke skal gå i hop. Frå Arbeidarpartiets næringspolitiske talsmann har det vore sagt at vi i Framstegspartiet og andre driv med sløsepolitikk. Ja, då er det veldig logisk for meg at det skal brukast over 50 mrd. kr på å elektrifisere sokkelen. Det er ikkje mogleg å gjere det i ein situasjon der vi treng kvar ei krone for å vareta det næringslivet vi har på land. Det er sløsepolitikk, det. Det er også mykje annan klimasløsepolitikk som ikkje er nødvendig akkurat no.

No treng ein å sikre næringslivet. Når transportbransjen og byggje- og anleggsbransjen er i knestående, løyser ein ikkje krisa med å fortsetje å gjere ho verre gjennom å signalisere at ein skal kutte i og nedskalere

samferdsleutbyggingar, noko som vil føre til permittering og arbeidsløyse fordi det vil oppstå null oppdrag framover – iallfall dersom eg skal tru det vi har fått høyre i media og på inn- og utpust frå regjeringspartia. Vi får vente til torsdag og sjå kva som kjem – det vert veldig spennande å sjå om transportbransjen og byggje- og anleggsbransjen kan sove godt om natta, slik leiaren i transportkomiteen sa tidlegare i dag, gjennom ein politikk der ein går frå vondt til verre.

Så er det oppdrettsnæringa. Eg kjem frå eit av landets kanskje største næringsfylke, Møre og Romsdal. Frå før har vi store transport- og byggje- og anleggsbransjar i fylket som har fått det knalltøft på grunn av drivstoffavgiftene og dei høge prisane. I fiskerinæringa er situasjonen den same, og no får vi det same i oppdrettsnæringa, som er ei stor og viktig næring for fylket vårt. I min kommune er det planar om å byggje eit gedigent oppdrettsanlegg på land, i Røbbervika, til kanskje 10 mrd. kr. Kva skjer no? Vert det investert i dette? Neppe.

Eg høyrde også at det var bestilt båt på eit av dei store verfta, ein brønnbåt til fiskeri. Det er lagt på is. Det er dramatisk for vanlege folk og for næringslivet, for dei fryktar at arbeidsplassane forsvinn. Så høyrer eg næringsministeren seie at sjølv om ein innfører titals milliardar ekstra i skatteinntekter til staten, flyttar pengar frå privat næringsliv til det offentlege, skal det verte meir investering. Korleis er det mogleg å hevde det? Det vil jo verte det stikk motsette som skjer, og det er det vanlege folk og næringslivet verkeleg er bekymra over no.

Så igjen: Korleis er det mogleg å skape vekst når ein flyttar pengane frå privat næringsliv til offentleg sektor? Det er som å vere sheriffen av Nottingham.

Presidenten [19:38:20]: Presidenten har selvfølgelig ingen oppfatning av hvem som er sheriffen av Nottingham eller Robin Hood i denne sal.

Nils Kristen Sandtrøen (A) [19:38:30]: Det er alvor nå. De siste månedene har vi igjen blitt minnet på at beredskap aldri er noe vi kan skru av og på. Våre felles forsikringer – med Forsvaret, NATO-alliansen og nok trygg mat – skal nå forsterkes og deretter forbli gode. Det er vel kjent at Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen kommer til å prioritere det viktigste først, og det er folks trygghet. Derfor sikrer vi også soldatene, matproducentene og satsingen på vår felles helsetjeneste.

Krigen i Ukraina har gitt mange folk en kraftig påminning og vekker, og heretter bør vi aldri glemme denne vekkeren. For den grunnleggende sannhet nummer én er følgende: Norge er en del av verden, og vi er sårbare for kriger og konflikter, selv om det ikke blir avfyrt skudd på vår egen landjord.

Vi husker disse debattene fra forrige stortingsperiode. Vi husker at Arbeiderpartiet og Senterpartiet krevde

at våre felles forsikringer måtte forsterkes. Vi husker dessverre også svarene vi fikk. For da vi påpekte historien og nettopp sa at den har vist at Norge er sårbar for kriger, selv om det aldri blir kamper på våre territorier, fikk vi følgende svar: Det er en avsporing å snakke om verdenskriger, og det er gammeldags, det er en annen tid nå. Nei, det vil aldri eksistere noen tid noen gang hvor mennesker ikke trenger mat og energi. Og nei, det vil aldri eksistere noen tid noen gang hvor nasjonalforsamlingen vår kan hoppe bukk over Norges geografiske og naturgitte sårbarheter. Men ja, den grunnleggende sannhet nummer to er følgende: Vi skal nå få et samfunn bygd på trygghet, rettferdighet og fellesskap, for det er det beste, både i oppgangstid og i krisetid.

Jeg vil uansett gi representanten Solberg rett i ett poeng hun hadde i dag – at selv om det er krise, må vi også håndtere de langsiktige utfordringene. Den første er at en større del av befolkningen vår må komme i trygt arbeid. Derfor er det så gledelig at utviklingen har gått i riktig retning, med rekordfart de siste månedene. Roger Halsnes er en av dem som har stått utenfor arbeidslivet i en årrekke – ja, faktisk så mye som over 12 år – og hans drøm har vært å få tatt et fagbrev i industrien. Det har han nå gjort, sammen med Nav i Raufoss-området. Til Gjøviks Blad beskriver han den menneskelige verdien av dette bedre med én setning enn det vi kan gjøre med et helt innlegg. Jeg har fått tilbake troen på meg selv, sier Roger, og han er fast bestemt på at han skal jobbe i fast stilling til han blir 67 år gammel. Sånn høres det ut i et mer rettferdig Norge.

Den andre store utfordringen er næringsminister Vestre i full gang med å gyve løs på, og det er at eksporten skal opp og underskuddet vårt i utenrikshandelen utenom olje og gass skal ned. Det var dette Solberg kalte omstilling, og som ofte ble sagt nesten som et moteord på linje med grønt skifte, men nå skal faktisk skiftet gjennomføres. Problemet for høyreregjeringen var bare at SSB-tallene dokumenterer at det gikk feil vei år for år. Flere unge ble uføre, og underskuddet i utenrikshandelen utenom olje og gass ble nesten fordoblet.

Men som jeg sa: Vi kommer til å prioritere de viktigste tingene først, og det betyr trygghet for folk og resultater på disse overordnede samfunnsområdene. Derfor kan man gjerne sitere meg på følgende: Så lenge Arbeiderparti–Senterparti-regjeringen sitter ved roret, kommer vi til å sørge for at sikkerheten og beredskapen for folk er god, og vi går hver dag på jobb for å sørge for at flere kan få den samme opplevelsen som Roger, å få tilbake troen på seg selv i et mer rettferdig Norge.

Heidi Nordby Lunde (H) [19:43:49]: Klimaendringer, krig og korona er ødeleggende kriser hver for seg, som tar liv og kan endre samfunnet for alltid.

Når disse inntreffer samtidig, påvirker det ikke bare enkeltmennesker eller enkeltland, men truer også med å destabilisere den liberale verdensordenen og våre egne demokratier. Mens ukrainere dør i kampen for frihet og selvstendighet, kan det bli litt smått å snakke om strømpriser, bensinpriser og matvarepriser. Men vi betaler også prisen for Russlands brutale krigføring.

Vårt viktigste våpen mot Russland er et stabilt demokrati som legger til rette for bærekraftig og inkluderende vekst og velferdsutvikling. Akkurat nå, akkurat her, har vi et ansvar for å unngå å destabilisere det norske demokratiet. Men vi har i årevis sett en konfliktskapende retorikk der by settes mot land, og nå en skarp retorikk om hvem som skal tas. Gjennom regjeringspartiens retorikk og virkelighetsbeskrivelse har de selv gravd grøftene dypere og lagt forventningene høyere. Det har pustet liv til en mer splittende populisme fra ytterkantene, samtidig som vi nå står i flere kriser som forstørret helt reelle problemer. Det er ikke slik vi bygger en nasjon. Dette splitter, også i denne debatten, i en tid da vi er mest tjent med å stå sammen.

Jeg tror vi kan komme ut av dagens kriser så lenge vi unngår at kortsiktige løsninger blir til langsiktige problemer, for jeg tror virkelig på et samfunn med små forskjeller og store muligheter, bare ikke på at man bekjemper fattigdom ved å bekjempe rikdom. Jeg tror på en velferdsstat som tar vare på dem som trenger det mest. Men den forvitret uten et robust privat næringsliv og verdiskaping. Jeg tror på inkluderende, bærekraftig vekst som både mennesker og miljø nyter godt av, uten forbud og tvang, men gjennom innovasjon og nytenking. Jeg tror på et rettfærdig, fordelende skattesystem. Men jeg tror ikke dette oppnås gjennom demonisering av dem som investerer i og tar risiko for å skape arbeidsplasser og de verdier vi så gjerne fordeler. Jeg tror på demokrati og frihet. Men dette fremmes ikke gjennom å mistenkeliggjøre hverandres motiver for utøvelsen av politikk, noe jeg ser fra denne talerstolen altfor ofte.

Med regjeringens politikk og retorikk og ytterfløyenes evne til å fyre opp under kortsiktige løsninger frykter jeg for de langvarige virkningene, for selv om sysselsettingen i Norge nå er høy, faller produktiviteten. Og Roger startet nok ikke på det yrkesfagbrevet i fjor, den hjelpen fikk han gjennom tiltakene som Solberg-regjeringen la til rette for.

Den underliggende trusselen i norsk økonomi er produktivetsfall. Dagens mangel på arbeidskraft er ikke bare et hinder for bedriftenes vekstevne. Det er også et frampek på de store problemene vi vil få med å løse alle nødvendige oppgaver – fra bemanning i barnehager, sykehjem og fastlegekontorer til å opprettholde et verdiskapende næringsliv – dersom vi ikke bruker ressursene bedre. Vi blir stadig færre i arbeidsfør alder som

skal bære kostnadene for en stadig større stat og flere alderspensjonister.

Vi må faktisk ikke velge mellom høyere skatt, dype velferdskutt eller økt oljepengebruk. Det vi må, er å prioritere mer og bruke ressursene bedre. Eksempelvis bør ny teknologi gi raskere saksbehandlingstid, smartere ressursbruk og bedre tjenester. Det man sparer, gjør at man slipper høyere skatt, velferdskutt eller økt oljepengebruk. Men dagens regjering har ingen ambisjoner om dette. Jernbanereformen, f.eks., skal skrotes, til tross for at konkurranseutsetting synliggjorde at NSB kunne kjørt strekninger til halvparten av tidligere pris. Det tyder på at uten konkurranse får vi dyrere og dårligere tjenester. Det viste seg at hofteproteseoperasjoner på statlige sykehus kostet dobbelt så mye som hos de private. Men det er de private som skal ut, vi skal ikke lære noe. Og jeg har ikke engang tenkt til å snakke om det skriken manglende behovet for flere fylkeskommuner, som bare binder opp ressurser som vi egentlig trenger andre steder.

Regjeringen varsler trangere tider, men det er jo en villet politikk, for den er mot å gjøre det som trengs for å omstille, modernisere og fornye Norge. Strømprisene vil falle på et tidspunkt, matvareprisene vil normalisere seg, og bensinprisene er snart et ikke-problem. Men en langsom forvitring av en stadig større og dyrere offentlig sektor er en trussel mot vekst og velferd i hele Norge, særlig for de mest sårbare blant oss.

Vi har opplevd mange av dagens kriser før. 1970-tallet var preget av høy inflasjon, prisvekst, rasjonering og industrier i krise. Løsningen var ikke mer statlig inngripen, men liberalkonservative reformer som moderniserte Norge og la grunnlaget for vekst og velferd i tiårene som fulgte. Mange beskylder regjeringen for løftebrudd. Det får bli mellom dem og deres velgere. Det jeg frykter, er de løftene de holder.

Elise Waagen (A) [19:49:09]: Når man hører representanter fra høyresiden i denne debatten, kan man få inntrykk av at regjeringen er imot kompetanse, at det er bare Høyre som er for. Det faller på sin egen urimelighet.

Det har kommet fram noen påstander i denne debatten, så la meg bare understreke noen klare ting. Det er fortsatt kompetansekrav i fagene norsk, matte og engelsk. Men det er klare forskjeller på oss og den forrige regjeringen, for der den forrige regjeringen ønsket å avskilte erfarne lærere som var ferdig utdannet før 2014, som hadde sin kompetanse i behold, sa vi nei. Det er ingen medisin mot at vi mangler kvalifiserte lærere i skolen, å gi beskjed til en lærer om at vi ikke lenger trenger deg, og at du er utdatert.

Det er klare opptakskrav til lærerutdanningen, men det vi har gjort, i motsetning til høyre regjeringen, er at vi

har fjernet det rigide firerkravet i matte. Med mattekravet gikk vi glipp av gode lærere. Og det vi nå har sett som en konsekvens av regjeringens politikk, er at vi har kunnet tilby hele 1 000 flere studenter plass på lærerutdanningen. Er det noe vi trenger i årene som kommer, er det flere dyktige, kvalifiserte lærere. Vi er for, og vi skal lansere, flere nye karriereveier i skolen, så vi styrker kommunene, og vi opprettholder trykket på etter- og videreutdanning for lærere.

Med denne regjeringen er det en ny kurs i utdanningspolitikken. Ett år inne i regjeringspolitikken ser vi tydelige forskjeller. Med Arbeiderpartiet i regjering skal vi få forskjellene ned. Vi styrker laget rundt barna, og vi gir de ansatte mer tid og mer tillit til å gjøre jobben sin.

Noe av det viktige som vi har fått til på ett år, er bl.a. å satse på barnehagen. Vi skal heve kvaliteten, og vi senker prisen. Etter år på år med Høyre i regjering, hvor man har økt maksprisen budsjett for budsjett, har vi nå redusert den. Og vi har gjort viktige skritt for de private barnehagene, for barnehager er et viktig velferdsgode og skal ikke være et spekulativt investeringsobjekt. Nettopp derfor har vi nå gjort endringer i regelverket for å sørge for åpenhet om pengebruken. På tross av utvalg på utvalg og rapport på rapport valgte høyre regjeringen ikke å lytte og ikke gjøre endringer i det utdaterte regelverket. Nå sørger vi for at pengene kommer barna til gode.

I år og denne høsten har vi gjort historiske utvidelser i skolen vår. Vi sørger for at førsteklasingene våre får gratis SFO. Det vi vet, er at det er mange familier som nå er urolige for økonomien. Denne endringen gjør at familier i snitt sparer 20 000 kr i året. Det er med på å senke terskelen og invitere flere barn inn i fellesskapet. Dette står i kontrast til høyre regjeringens prioriteringer, som ba folk om å stå med lua i handa og søke om moderasjonsordninger.

Da vi gikk til valg, var vi krystallklare: Vi skulle satse på fellesskolen. Etter år på år med utvidelse av privatskolene har vi nå strammet inn privatskoleloven. Vi satser på fellesskolen, nettopp fordi det å kunne møtes i klasserommet på tvers av bakgrunn og bygge fellesskap, uansett hvor du kommer fra, og uansett hvilke interesser du har, har en egenverdi. Vi har sørget for at privatskolene nå skal være et reelt alternativ og ikke i konkurranse med den offentlige skolen. I en verden som er med på å bygge barrierer, er jeg overbevist om at det å ha en offentlig skole som gjør at vi har mer tillit til hverandre, er viktig.

Så det er en ny kurs i utdanningspolitikken. Vi har store ambisjoner, og vi følger dem, og vi er godt i gang ett år inn. Kunnskap er og forblir vår viktigste nasjonale kapital, og det å få ned forskjellene ved å styrke laget rundt barna, ved å stoppe privatiseringen og gi de ansatte mer tid og mer tillit er et viktig mandat, som vi følger. Det

står i kontrast til Høyre, som i dag fortsetter å synge på gamle sanger.

Heidi Greni (Sp) [19:54:14]: Veldig mye er forandret siden forrige trontaledebatt. I vinter var vi på vei ut av koronapandemien, og vi trodde samfunnet ville normalisere seg. Så kom Russlands invasjon av Ukraina, og Europa og Norge er inne i den største krisen siden annen verdenskrig. Vi har fått en kraftig økning i energiprisene, vareknapphet, forsyningsutfordringer for strøm og ikke minst en stor tilstrømming av flyktninger fra Ukraina.

Mye tyder på at Norge vil motta minst 30 000 flyktninger i løpet av 2022. Norske kommuner har gjort en kjempeinnsats med å håndtere flyktnings situasjonen. De har skaffet boliger, skoleplasser, barnehageplasser osv. på rekordtid. Frivilligheten og innbyggere for øvrig har også brettet opp ermene og gjør alt de kan for at flyktingene skal integreres så godt som mulig. Dessverre tyder lite på at krigen i Ukraina er over med det første, og vi må forberede oss på at tilstrømmingen kan ligge på det samme nivået også til neste år.

Det er nå ett år siden velgerne stemte for et nytt flertall og en ny regjering. Folk ville ha et skifte bort fra en regjering som prioriterte sentralisering i stedet for gode tjenester nær folk i hele landet. Regjeringen har signalisert en tydelig kursendring, og mange tiltak er allerede igangsatt:

- Vi har fått en kraftig styrking av bredbåndsutbygging.
- Vi har fått en økt satsing på desentralisert og fleksibel utdanning.
- Vi har fått gratis ferjer til samband med mindre enn 100 000 passasjerer og sterkt reduserte ferjepriser for resterende ferjesamband.
- Vi har levert et solid landbruksoppgjør som legger til rette for økt norsk matproduksjon, og vi har fått en rovviltpolitikk som respekterer rovviltne mndenes vedtak og legger til rette for fortsatt beitebruk.
- Vi har fått en styrket kommuneøkonomi.
- Vi har fått et grunnskoletilskudd på 500 000 kr per skole, noe som styrker muligheten for å opprettholde grendeskolene.
- Vi er i oppstarten med å få på plass bygdevekstavtaler og regionvekstavtaler.
- Det legges bedre til rette for boligbygging i distriktskommuner, og kommunalministeren har gitt tydelige signaler om større kommunal selvvråderett i arealplansaker.

Alt dette er en forutsetning for at vi skal få flere barnefamilier til å bosette seg i distriktskommuner. Og ikke minst er regjeringen i gang med en ny distriktsmelding, som skal legges fram for Stortinget til våren.

Nå vet vi alle at verden ser annerledes ut enn den gjorde for et år siden. Vi står framfor tøffe budsjettprioriteringer, og framdriften må kanskje justeres etter det. Likevel er jeg grundig glad for at regjeringen er tydelig på at distriktssatsing og gode tjenester til innbyggere i hele landet vil bli prioritert, på tross av den dramatiske situasjonen som landet er inne i.

For Senterpartiet er det viktig å bygge et velferds-samfunn med levende lokalmiljøer og et godt tjenestetilbud til innbyggerne i hele landet. Vi bør bidra til at folk skal kunne leve et godt liv i både bygd og by. Levede lokalsamfunn og bosetting i hele landet er en forutsetning for vekst og utvikling.

Jeg er glad vi har fått en regjering som vil føre en politikk for vekst og utvikling i hele landet. Befolkningsnedgang i distriktkommuner skal snus til befolkningsvekst. Det har vi fått til før. I 2005, da Erna Solberg gikk av som kommunalminister, hadde vi nesten 250 kommuner med befolkningsnedgang i landet. Etter åtte år med Senterpartiet i regjering var tallet halvert. Nå er situasjonen enda mer dramatisk enn i 2005, men en ny regjering kan gi distriktkommunene ny framtidstro. Jeg har tro på at vi skal klare å få snudd skuta denne gangen også.

I september presenterte inntektssystemutvalget sin rapport. Senterpartiets overordnede målsetting for kommunesektoren er å ha et godt tjenestetilbud uansett hvilken kommune man bor i, og fremme bosetting og utvikling i hele landet slik at vi kan redusere geografiske og sosiale forskjeller. Inntektssystemet for kommunene er et viktig virkemiddel for å nå den målsettingen.

Utvalgets innstilling inneholder mange forslag til endringer i inntektssystemet som må studeres grundig, men det er også noen forslag som er stikk i strid med Hurdalsplattformen, og dem kan vi allerede nå skrinlegge. De øvrige forslagene vil bli behandlet grundig når høringsrunden er over.

Trine Lise Sundnes (A) [19:59:24]: Et rettferdig samfunn med små forskjeller og sterkere fellesskap er selve målet for Arbeiderpartiet. Vi skal bygge samfunn gjennom gode fellesskapsløsninger og høy organisasjonsgrad – i motsetning til Høyre, som anerkjenner det uorganiserte arbeidslivet.

Det er rett og slett langt mellom de gangene høyresiden kommer med noe som trygger arbeidstakere og arbeidsplasser. Arbeidsplasser uten tillitsvalgte, arbeidsgivere som velger å ikke organisere seg – ja, det er som heroin for selskaper som kun er ute etter å fylle egne lommer.

Sist måned kom Einar Haakaas' bok *Moderne slave* i Norge. Der kan vi lese at også i Norge finner vi ar-

beidstakere som blir fratatt passet sitt, men ikke bare det: De blir fratatt identiteten sin ved at det opprettes selskaper i deres navn. De får en bankkonto de ikke disponerer, men må stå til rette for låneopptak og kredittopkjøp i deres navn.

Vaidas fra Litauen er en av arbeidstakerne Haakaas skriver om. Han fikk 1 000 kr per avkappet finger på det som var igjen av hånden da han ble kvestet i et fiskeribruk i Finnmark. Han jobbet 15 timers dager for 50–60 kr timen. Han ble overlatt til seg selv – uten erstatning for ulykken han ble utsatt for, og med en anmeldelse som ble henlagt av politiet.

Selskapet Vaidas jobbet for, er en del av et nettverk med flere titalls selskap, som i over 14 år har rekruttert billig arbeidskraft til fiskeindustrien. Mange av dem som jobber for disse selskapene, får minstelønn, men etter at arbeidsgiveren trekker fra husleien, er det ikke mye å leve av.

Den 20. september besøkte jeg Kirkens Bymisjons avdeling for fattige tilreisende på Tøyen her i Oslo. De bistår arbeidstakere i arbeidslivets randsone, i gråsonen mellom menneskehandel og arbeid. Kirkens Bymisjon melder om mangel på bolig og mangel på basale behov, om arbeidslivskriminalitet, hvor utnyttning uten klare indikasjoner på tvang rår.

I kirkerommet på Tøyen hviler det arbeidstakere som ikke har noe annet sted å sove – arbeidstakere som lider under mangelen på organiserte forhold på arbeidsplassen og tillitsvalgte, arbeidsplasser hvor Høyres anerkjente rett til å velge bort det organiserte fellesskapet, rår.

Arbeiderpartiet vil sørge for at arbeidsfolk får mer makt over egen hverdag og jobb i et arbeidsliv uten sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Vi vet mye om maktubalansen i arbeidslivet. Derfor trenger vi ikke maktutredninger nå, vi trenger handling.

Handlingsplanen arbeidsministeren la fram denne uken, inneholder tiltak for å utjevne makt, en plan for et organisert arbeidsliv og styrket trepartssamarbeid, styrkede arbeidstakerrettigheter, og hvordan vi skal hindre utnyttelse av arbeidstakere. Forbrukermakt og innkjøpsmakt skal mobiliseres. Vi skal øke kunnskapen om sosial dumping og arbeidslivskriminalitet. Vi skal utøve kontroll og øke oppfølgingen gjennom tverretattlig samarbeid, og ikke minst skal vi øke det internasjonale samarbeidet for å trygge arbeidstakere.

Derfor var det også godt å høre regjeringen understreke viktigheten av vår tilknytning til Europa – at den er avgjørende å verne om – og å utvikle demokratiene i Europa. Gjennom EØS-midlene bidrar Norge til sosial og økonomisk utjevning i EU og til å fremme rettsstaten og menneskerettighetene. Det er bra og riktig all den tid Norge er et lite land i Europa.

Representanten Lysbakken fra SV trakk fram at trontalen kanskje var mørk, men det var den ærligste han hadde hørt, og at tiden vi lever i, krever ærlighet. Da må vi også stikke fingeren i jorda og ikke lenger kun belage oss på å høste der vi ikke sår. Det er avgjørende at vi får ryddet opp i den useriøse og kriminelle delen av arbeidslivet vårt, og arbeidstakerne trenger europasamarbeidet. Vi trenger det europeiske arbeidstilsynet ELAs ørneblikk for å slå ned på selskap som utnytter arbeidstakere på tvers av landegrenser.

Vår tilknytningsform til EU gjør Norge til medlem av det indre marked på lik linje med medlemsstatene, men uten medbestemmelsesrett. Men vi er et demokratienskende land. Derfor mener jeg vi bør ta vår rettmessige plass rundt bordet der premissene legges, og så – istedenfor å høste – i EU.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Olve Grotle (H) [20:04:38]: Eg har det siste året besøkt svært mange bedrifter rundt om i landet. Eit stadig tilbakevendande tema har vore dette: Vi manglar folk, vi manglar arbeidskraft. Og det er ikkje slik at desse bedriftene berre manglar folk for å kunne vekse og bli større. Det handlar ofte òg om å greie å få tak i nok arbeidskraft til å halde hjula i gang. Ei av dei største utfordringane arbeidslivet vårt har, er altså mangelen på arbeidskraft. Vi manglar om lag 70 000 arbeidstakarar, og mangelen på arbeidskraft kjem truleg til å auke. Samtidig som vi manglar arbeidskraft, står det 250 000 nordmenn som kan arbeide, utanfor arbeidslivet. For mange av desse er det mangelen på kompetanse som gjer at dei ikkje kjem seg i arbeid. Det er ein vond situasjon for den enkelte og eit stort tap for næringslivet vårt og for oss alle.

Vi må difor anstrenge oss endå hardare for sikre landet arbeidskraft, og eg vil difor først i innlegget mitt særleg snakke om utdanning og kompetanse. Gode grunnskular legg grunnlaget for god læring, tileigning av kompetanse og utdanning. For Høgre har difor kunnskap i skulen, gode lærarar og godt læringsmiljø alltid vore viktig, men satsinga stoppar ikkje der. Talet på ungdomar som ikkje har fullført vidaregåande skule, har vore urovekkjande høgt. For Høgre har det difor vore svært viktig å få opp fullføringsgraden, og det er no åtte av ti som fullfører vidaregåande utdanning, mot tidlegare sju av ti. Det vil seie at det er meir enn 5 300 fleire ungdomar som går ut frå vidaregåande kvart år med fagbrev eller eit grunnlag for å kunne studere.

Kva så med dei over 25 år som ikkje har fullført vidaregåande, og som slit med å kome inn i arbeidslivet? Her har Høgre lagt fram eit forslag om ein vidaregåande skule for vaksne, med fleksible løysingar som er betre tilpas-

sa behova til den enkelte. Vi har òg starta reforma Lære hele livet. Denne skal gjere det lettare å kombinere arbeid og utdanning, slik at arbeidslivet får den kompetansen det treng, og ingen går ut på dato grunna manglande kompetanse.

Det er viktig med kunnskap og kvalitet i alle ledd i utdanningssystemet. Ikkje minst må vi gjere høgare utdanning meir relevant for arbeidslivet og leggje til rette for kortare utdanningar som er tilpassa folk som alt er i jobb. Det er òg viktig at ein kan ta fagbrev på jobb, og eventuelt nytt fagbrev for å sikre den kompetansen som arbeidslivet treng. I denne samanhengen passar det godt å slå eit slag for fagskulen, ein skule eg kjenner godt til frå Vestlandet. Her har ein nemleg fått til svært næringslivsretta og relevante utdanningsløp som ikkje er for lange, og som både tek opp fullstids- og deltidsstudantar.

Og sidan eg alt er på Vestlandet, og temaet er arbeidsrelevante utdanningar, blir det i desse dagar skapt historie på Høgskulen på Vestlandet. Høgskulen, som kom i stand gjennom samanslåingar av fleire høgskular på Vestlandet, søkjer no om å bli eit profesjons- og arbeidslivsretta universitet. Her er målet om at utdanninga skal vere relevant for arbeidslivet, også teke inn i måten universitetet definerer seg sjølv på.

Eg starta innlegget mitt med at mangelen på arbeidskraft går igjen som ei bekymring i næringslivet, men etter at det i førre veke blei kjent at regjeringa varslar ein omfattande og ny skatteauke på havbruk, vind- og vasskraft, vil eg òg måtte kome inn på dei mange og svært sterke bekymringsmeldingane desse næringane no kjem med.

For havbruksnæringa, f.eks., er det vanskeleg å sjå at den varsla skattlegginga kan harmonere med politisk uttalte mål om at Noreg framleis skal vere verdslende innan havbruk, og at det skal leggast til rette for at det store vekstpotensialet skal realiserast. Reaksjonane er som nemnt sterke og med klare åtvaringar om svært negative konsekvensar for havbruksnæringa, tilknytte næringar og ikkje minst lokalsamfunna. Sjølv om fleire spørsmål i det nye skatteopplegget synest uavklarte, er det fleire næringsaktørar som alt no har lagt bort store investeringar. Vi ser altså alt no konsekvensar.

Skatteauken som er føreslått, kjem òg på toppen av skatteskjerpingar som alt ligg inne i statsbudsjettet for i år, og det er difor all grunn til å ta bekymringane frå næringa på alvor.

Nils-Ole Foshaug (A) [20:09:37]: For et år siden ba det norske folk om et retningsskifte i politikken, og de fleste så nok fram til at verden skulle komme ut av koronakrisen. Det var da også tegn som kunne tyde på det, selv om vi i dag vet at det på nytt ble en runde med

restriksjoner og nedstengninger. Men håpet om og troen på at verden igjen skulle normalisere seg, sto sterkt. I dag er imidlertid verden mer unormal og mer ustabil enn på lenge.

Russland har gått til fullskala militært angrep på Ukraina, Europa har en energikrise, og vi opplever en kraftig prisvekst både her hjemme og i resten av verden. Det betyr at vi må bruke penger på å styrke Forsvaret, ta imot flyktninger og sikre tryggheten for vanlige folk. I budsjettet for neste år prioriteres derfor det aller viktigste: trygghet for folks økonomi, gode velferdstjenester og styrket beredskap i hele landet.

Da regjeringen tiltrådte for snart tolv måneder siden, var den geopolitiske situasjonen et av hovedargumentene i Hurdalsplattformen for en styrket forsvarspolitik i Norge. Regjeringen begynte sin styrking av Forsvaret allerede i statsbudsjettet for inneværende år, der både Heimevernet og eksisterende bygningsmasse ble prioritert. Det ble så nedsatt en forsvarskommissjon og en totalberedskapskommissjon, som begge fikk mandat for framtidens utfordringer. Rett etter nedsettingen av kommisjonene gikk så Russland til en brutal angrepskrig mot Ukraina, og bakteppet til begge disse kommisjonene ble straks mer alvorlig – og arbeidet desto viktigere.

Krigen i Ukraina har skapt grunnleggende og varige endringer, også i den sikkerhetspolitiske situasjonen i Europa. Det er nå ettertrykkelig klart at vi har et naboland med få skrupler når det gjelder evne og vilje til maktbruk. Det er noe Norge og vi som politikere må forholde oss til.

Et mer uforutsigbart og aggressivt russisk regime har allerede ført til omfattende tiltak. Forsvarsbudsjettet ble allerede i vår styrket med ytterligere 3 mrd. kr. Dette har ført til en styrket overvåking av norske havområder, økt øvingsaktivitet i både hær og heimevern og økt beredskapsbeholdning, og det har styrket Norges evne til mottak av allierte styrker, forsterket Forsvarets evne til å motstå digitale trusler og styrket Etterretningstjenesten – for å nevne noen av de viktige grepene regjeringen allerede har tatt.

I Meld. St. 10 for 2021–2022, som kom i vår, ble status for gjennomføring av inneværende langtidsplan beskrevet og behovet for kursjustering framhevet. «Status for Forsvaret er ikke der den burde være», uttalte daværende forsvarsminister. I arbeidet med å styrke Forsvaret er det bred enighet i denne salen, og det er viktig, for det vil ta tid å styrke Forsvaret. Forsvarssektoren må derfor prioriteres i mange budsjetter framover.

Utfallet av krigen i Ukraina er viktig for Norge, Europa og resten av verden. For når Ukraina nå kjemper for sin frihet, kjemper de også en kamp for våre verdier: en regelstyrt verden med en sterk oppslutning om FN og

folkeretten. Derfor har Norge og regjeringen støttet Ukraina siden krigen startet. Vi tar imot flyktninger, vi bidrar med humanitær og militær støtte, og vi har innført sanksjoner mot Russland. Krigen må avsluttes så raskt som mulig, men det er dessverre grunn til å tro at krigen vil bli langvarig. Norge må derfor fortsette å bidra til Ukraina. Og la det være helt klart: De som har ansvar for å stoppe galskapen, er de samme som startet krigen, nemlig russiske myndigheter.

Vi er inne i en krevende tid, nasjonalt og internasjonalt. Et rettferdig samfunn med små forskjeller og sterke fellesskap er selve målet for Arbeiderpartiets politikk. På torsdag blir budsjettet for 2023 presentert av regjeringen. Det kommer til å bli stramt, men rettferdig. Derfor prioriteres det aller viktigste: trygghet for folks økonomi, arbeid til alle, gode velferdstjenester og solid beredskap i hele landet.

Anna Molberg (H) [20:14:55]: I går ble det 167. storting åpnet. Vi tar nå fatt på det viktige arbeidet vi har som folkevalgte – med et svært alvorlig bakteppe. Det er krig på kontinentet vårt, og hver dag kjemper ukrainere for sin eksistens og for frihet fra et undertrykkende og voldelig regime.

I Europa opplever vi en energikrise som i stor grad har sammenheng med Russlands tarvelige forsøk på å destabilisere vårt vestlige og fredelige samhold. Det er i slike tider vi i Norge er så heldige at de fleste partier i denne salen velger å stå sammen og finne løsninger for folk og næringsliv.

Det er dessverre en unektelig sannhet at jo sterkere en krise er, jo hardere går det ut over dem som står utenfor arbeidslivet og samfunnslivet. Mange nordmenn bekymrer seg nå ikke bare for privatøkonomien sin, men også for egen sikkerhet.

Selv om vi akkurat nå opplever en historisk lav arbeidsledighet i Norge, er det likevel nærmere 250 000 nordmenn i arbeidsfør alder som ikke har en jobb å gå til. Dette faktum står side om side med et annet faktum, og det er at næringslivet vårt skriker etter arbeidskraft. Det er i møte med disse realiteter at våre veier også skilles politisk. Når alt blir dyrere, er arbeid det beste sikkerhetsnett for dem som kan og vil jobbe. Da er det bl.a. viktig å gi næringslivet stabilitet og forutsigbare rammer. Slik beholder vi og skaper de jobbene som trengs. Derfor er en sjokkskattepakke til næringslivet en lite farbar vei. Norske bedriftseiere har det siste året opplevd en dobling av skattetrykket. I tillegg varsler regjeringen ytterligere skatteøkninger.

Høyre er ikke uenig i at svært lønnsomme næringer kan skattes noe ekstra. Men det må skje innenfor forutsigbare rammer og ikke komme plutselig, på toppen av allerede høye skatteøkninger. På lang sikt er det grunn

til å frykte at færre kroner blir investert i Norge, at færre arbeidsplasser skapes, og at vi får færre skattytere. Kanskje vil den historisk lave arbeidsledigheten vi har, ikke lenger være tilfellet.

Det er fristende å spørre om regjeringens skatteøkninger er et tegn på politisk latskap, når man heller kunne bestrebet seg på å begrense statens pengebruk, slanke offentlig sektor og øke tilgangen på arbeidskraft. For å øke tilgangen på arbeidskraft ser heller ikke ut til å være en viktig prioritering når regjeringen nå skal stramme kraftig inn på adgangen til å leie inn folk og forby deler av en lovlig regulert næring som bemanningsbransjen. Over 40 pst. av dem som fikk jobb via bemanningsbyråer, kom fra arbeidsledighet, og norske bedrifter evner å være konkurransedyktige når de vet at de kan leie inn folk til ulike prosjekter og produksjonstopper. Når det blir vanskelig å leie inn folk, vil flere fast ansatte risikere å bli permittert i perioder når det ikke er like mye å gjøre, framfor å være fast ansatt i et bemanningsbyrå. Hvorfor er ikke økte permitteringer en problemstilling som regjeringen og fagbevegelsen frykter når de nå skal stramme til skruen?

Vi er også fullstendig avhengige av utenlandsk arbeidskraft for å få næringslivet og landbruket til å gå rundt. Dette er arbeidstakere som ofte ikke er bosatt fast i Norge, og som setter pris på en fleksibel arbeidshverdag. Hvordan mener særlig Senterpartiet at reglene skal utformes for å ivareta behovet for innleid arbeidskraft i landbruket?

Det er ikke ofte en bestemt vei inn i arbeidslivet passer absolutt alle. Derfor må vi også ønske velkommen alle de arbeidsmarkedstiltakene som tilbyr ulike veier til jobb. For Høyre spiller det ingen rolle om dette er private bedrifter eller stiftelser. For Høyre er det viktig å støtte alle dem som vil skreddersy egne opplegg for å inkludere mennesker i arbeidslivet. Det er det verdt å bruke skattepenger på.

Arbeidslivet er ikke A4. Folk er forskjellige og har ulike behov. Vi ønsker alle at fast ansettelse skal være hovedregelen, noe det også er, men vi må ikke gjøre det mer vanskelig enn det allerede er for bedriftene å drive, skape og ansette. I krisetider må vi ha et solid sikkerhetsnett, og da må befolkningen sikres muligheter på jobbmarkedet. Rigide regler med gode intensjoner passer ikke inn i den virkeligheten vi lever i, og med dette er det god grunn til å være bekymret for at regjeringen setter Norge på helt feil medisin.

Presidenten [20:20:01]: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Tellef Inge Mørland (A) [20:20:07]: Som taler nr. 58, 10 timer og 21 minutter ut i debatten, skal det godt gjøres å komme med et helt oppsiktsvekkende nytt inn-

legg. Ja da, det handler om de mørke skyene, om at vi må holde igjen for å få inflasjonen ned, slik at ikke renta går ytterligere opp, utover det som er forventet. Og det handler om at de som har de sterkeste skuldrene, må bære de tyngste bøkene. Etter 10 timer og 21 minutter kan vi vel konkludere med at vi i regjeringspartiene mener at vi har den rette medisinen, mens den blå-blå opposisjonen hevder alt var bedre før. Noen der mener at vi – stortingsflertallet med Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV – bruker altfor mye penger, slik som da representanten Asheim pekte på at Høyre strammet inn med 5 mrd. kr i revidert, mens den andre delen av den blå opposisjonen er klar for å la sjekkheftet gå varmt.

Sannheten er vel at ingen av oss i denne salen med nøyaktighet vet hvor mye eller hvor lite vi bør stramme til. Men det er heldigvis et stort flertall som ønsker ansvarlig økonomisk styring, og tror at det også vil gagne folk flest.

Når regjeringen nå foreslår å hente inn penger fra noen av de næringene som går best og bruker av våre felles naturressurser, for å unngå å kutte i velferd, mener jeg det er riktig. Ønsker vi et samfunn med små forskjeller, er det en riktig omfordeling. Men samtidig må vi passe på at vi gjør det på en slik måte at vi fortsatt får utvikling av viktige næringer i Norge, og at kraftselskapene har muskler til å investere videre i det grønne skiftet.

Med en slik omfordeling må det også følge en aktiv næringspolitikk. Representanten Rotevatn fra Venstre sa i replikkordskiftet at han ikke hadde sett noe til noe industriløft. Hadde han tatt turen litt utenfor Pollen i Arendal under Arendalsuka, ville han ha sett arealene der en ny batterifabrikk nå reiser seg, der regjeringen har sørget for oppstartsmidler til en ny, nødvendig vei til fabrikk, og der statens virkemiddel, Siva, nå går inn med to tredjedeler av investeringskostnadene i første byggetrinn. Det er en aktiv næringspolitikk. Det er en konkretisering av regjeringens batteristrategi. Men vi trenger at den følges opp videre. Nylig kom Statsforvalteren i Agder med innsigelser mot tre av fire næringsområder og fire av fire boligområder under planlegging i tilknytning til batterifabrikk Morgen.

Selvsagt kan vi ikke legge alt flatt i det grønne skiftets navn. Selvsagt skal vi ta hensyn til naturen. Men det må også bli mulig for oss i Arendal og Norge i dette verdensmesterskapet å realisere hele kjeden i batteriindustrien, fra underleverandører via batterifabrikk til de aktørene som resirkulerer de brukte batteriene – hos oss. Derfor har jeg store forventninger til at regjeringen raskt følger opp dette. I dette tilfellet handler det ikke om penger, men om at statens mannskap må spille på lag med de lokale kreftene og næringslivet for at vi skal lykkes. For særlig i de tidene vi nå er inne i, trenger vi å planlegge for framtiden, sørge for at framtidens arbeidsplass-

ser blir liggende hos oss, og at visjonen om å «skape og dele» gjennom et sterkt fellesskap kan stå seg også i årene foran oss.

Michael Tetzschner (H) [20:23:09]: Trontalen har det alvoret som situasjonen med krig i Europa tilsier. Situasjonen er ikke helt slik noen sier – en tilbakevending til den kalde krigen – den er verre enn det. Vi har en varm krig i Europa med Russlands skammelige overfall på en fredelig nabostat, en krigsførsel i strid med selv krigens lover og en massakrering av sivile og tortur av krigsfanger – ugjerninger som skriver seg inn i historien sammen med andre vi trodde tilhørte fortiden.

Alle kriger slutter på et tidspunkt. Det avgjørende for vår fremtidige sikkerhet er at Putin ikke blir belønnet, at Ukraina – som siden 1945 har kjempet i første linje for suverene staters rett til å eksistere og den europeiske sikkerhetsordning – blir etablert innen sine internasjonalt anerkjente grenser.

Når denne krigen slutter, er det også viktig at Putin-regimet blir stilt til ansvar for sine krigsforbrytelser. Men før dette skjer, må vi bidra med det vi kan for at Ukraina ikke taper, og Norge må bidra til at energikrigen mot Europa ikke lykkes.

Krigen har vært underveis lenge. Man har fulgt Putin fra maktovertakelsen, via ødeleggelsen av Groznyj, kravet om korridor gjennom Litauen til Kaliningrad, de to krigene mot Georgia, mord på journalister, til kjemiske angrep på fremmed jord og deretter krigsinnsats i Donbas-regionen siden 2014. Selv før annekasjonen av Krym burde ingen lenger ha vært i tvil om Putin-regimets aggressive karakter – parallelt med innblanding i valg og cyberangrep mot demokratier i et hittil usett omfang.

Putin er blitt demaskert som det han er. Men fordelene med denne avklaringen er at flere, ikke minst i Russland selv, kommer til å innse at landet vil forbli en paria-stat så lenge Putin har makten.

Blant de illusjoner som har holdt seg lengst, er troen på at Russland ikke ville bruke Nord Stream-ledningene i energikrigen. Derfor er det ingen grunn til å tro at de fire sprengningene er foretatt av noen annen enn den stat som Putin kontrollerer. Vi står overfor statsterrorisme.

Militærekspertene har pekt på at én av flere sannsynlige framgangsmåter er at de har sluppet undervannsdroner med retningsbestemt sprengstoff fra sivile fartøy, f.eks. fiskekuttere eller forskningsfartøy. Derfor er det etter min mening ikke en akseptabel risiko å slippe slike russiske fartøy inn i norske havner. Det store antallet farledsbevis gitt til russere bør inndras. Det statskontrollerte skipet «Akademik Sergey Vavilov» kan nevnes i en slik forbindelse. Uansett bør vi i hvert fall ha lagt denne formen for naivitet bak oss.

Ole André Myhrvold (Sp) [20:26:18]: Det er et krevende bakteppe for denne trontaledebatten. Mange av oss har vokst opp under fred, vekst og velstandsutvikling. Nå er det en dyster filharmoni som spilles. Det er krig, det er forsyningsproblemer, det er inflasjon, og det skal strammes inn.

Regjeringspartienes viktigste mål er å skape trygghet for folk, hjem og arbeidsplasser. Sikkerhetsmessig er vi godt forankret i forsvarsalliansen NATO og gjennom et nært samarbeid med landene rundt oss. I hverdagen til folk flest, derimot, er det lommeboka som bekymrer. Derfor vil regjeringen også legge vekt på en politikk for å dempe inflasjonen og presset på renten. Det vil bidra til å trygge hjem og arbeidsplasser på sikt.

Regjeringens mål om nok og rimelig ren energi som Norges konkurransefortrinn står fast. En kan peke på ulike årsaker til at strømprisen det siste halvannet året har løpt løpsk, men det vi kan slå fast, er at Russlands kriminelle krig mot Ukraina og energiutpressing av landene i Europa har gjort vondt verre. I det bildet skal Norge være en garantist for stabile forsyninger av gass til kontinentet.

Et ordtak sier at nød lærer naken kvinne å spinne. Norge kan knapt kalles noen naken kvinne, vi er et av verdens rikeste land, og vi er en energistormakt. Vi kan likevel lære noe av disse krisene som kan ta oss framover, for uansett hvordan vi vrir og vender på det, har vi nok husholdert dårlig med strømmen vår. Vi vil ha behov for mer kraft framover – selv om noen påstår at vi ikke har det – om vi skal klare å sikre utvikling av eksisterende og etablering av ny industri, nå klimamålene og fortsette elektrifiseringen av samfunnet.

Statnett har prognoser som viser at vi styrer mot et kraftunderskudd i 2026. Miljødirektoratet sier at vi har behov for mellom 24 og 34 nye TWh innen 2030 for å nå det grønne skiftet. Vi må bygge ut ny kraft raskt, som havvind, småkraft, oppgradering av eksisterende vannkraftverk og bioenergi – bare i disse ligger det noen titalls nye TWh.

Vi må først og fremst bruke strømmen vår klokere. Vi må nå målet om å spare 10 TWh i bygg innen 2030. Det er nær like mye som det vi produserer i vindkraft i løpet av et år her i landet. Den beste, billigste og reneste energien er den vi ikke bruker, og det er her vi har mye å gå på. Jeg er derfor glad for at regjeringen nå peker på en rekke tiltak for å ta ut det potensialet – gjennom redusert energiforbruk i bygg, økt satsing på strømsparing gjennom Enova, bruke NVE som et redskap for energieffektivisering, målrette strømstøtten til næringslivet sånn at man stimulerer til effektiv energibruk, gå ut med bred informasjon om hvordan man tar gode energivalg, og styrke Husbanken som et redskap.

La oss bruke denne krisen til å treffe gode og fram-tidsrettede valg, der vekst ikke bare handler om å forbruke mer, men faktisk om å forvalte de ressursene og den energien vi har, bedre.

Tobias Drevland Lund (R) [20:29:33]: Dagens deregulerte boligmarked er en stor årsak til at forskjellene mellom folk her i landet vokser. Noen arver bolig eller midler eller kommer raskt inn i en godt betalt jobb, slik at de kan kjøpe seg egen bolig. Resten blir henvist til et leiemarked med usikre leiekontrakter, hvor leien koster nærmest like mye som om man tar opp lån og kjøper egen bolig. Hvordan kan vi ha et system der bolighaiene Ivar Tollefsen håver inn 19 mrd. kr på eiendoms-selskapet sitt, mens minstepensjonister og studenter, men også folk med helt vanlige inntekter, sliter med å betale leien for stedet der de bor? Og hvordan kan vi ha et system der altfor mange kommuner benytter seg av gjengs leie, noe som gjør at også kommunale boliger blir svært dyre å leie? Vi må ta tilbake kontrollen over leiemarkedet. Økte leiepriser gjør hverdagsøkonomien trangere for leietakere, og i tiden vi er inne i nå, med økte priser på strøm, mat og boutgifter, er det svært viktig at leietakere i Norge skjermes for ytterligere prisstigning.

Skottlands førsteminister, Nicola Sturgeon, varslet 6. september at den skotske regjeringen i dagens situasjon vil fryse husleieprisene for både offentlige og private utleieenheter. Danmarks sosialdemokratiske innenriks- og boligminister, Christian Rabjerg Madsen, har på sin side lagt fram et forslag som har blitt vedtatt i Folketinget, om et tak på husleieprisvekst på maksimalt 4 pst. over to år. Dette feiret ministeren i media. De samme tiltakene mener Rødt også bør komme fra regjeringen her i Norge.

Vi trenger ikke bare et sted å bo – vi trenger et godt sted å bo. Og vi vet at altfor mange leietakere der ute bor i leiligheter som er i dårlig stand, der leieboerne er plaget med mugg, råte og betydelige mangler ved leiligheten de bor i. Forrige måned snakket jeg med en leietaker som faktisk har blitt syk av å bo i leiligheten hun bor i, men som ikke har fått tilstrekkelig hjelp fra utleier. Forholdet mellom utleier og leietaker må styrkes i favør av leietakerne. Derfor foreslår Rødt å opprette et eget husleietilsyn, som bl.a. på forespørsel fra leietakerne kan se på om utleieenheten tilfredsstillende fastsatte krav, og som kan bistå leietakerne i eventuelle spørsmål om leiekontrakter m.m. Det er på høy tid med en politikk som tar kontrollen over leiemarkedet tilbake fra bolighaiene. Men da trenger man en sosial boligpolitikk. Da trenger man en offensiv politikk, og derfor står Rødt klar i Stortinget til å støtte en ny kurs i boligpolitikken.

Anne Kristine Linnestad (H) [20:32:56]: Store deler av dagens debatt har dreid seg om store ting. Jeg vil henlede oppmerksomheten på de nære ting – på unge våre, og spesielt de samiske barna.

Opplæringsloven gir samiske barn og unge en individuell rett til opplæring i samisk. Det betyr at barn som bor utenfor de samiske kjerneområdene, har krav på undervisning i samisk språk og kultur. Opplæringen kan gis på skolen eller som nettbasert opplæring, og det er staten ved Statsforvalteren i Troms og Finnmark som betaler for opplæringen.

I vår ble jeg kontaktet av foreldre som opplever at opplæringen ofte kommer for sent i gang om høsten, og at de samiske elevene dermed ikke får det antall timer de har krav på. Andre foreldre med samisk bakgrunn vet ikke engang at barna deres har krav på undervisning i samisk språk og kultur.

Jeg stilte derfor utdanningsministeren spørsmål om hvordan hun ville sikre at samiske barn får den opplæringen i samisk som de har krav på. Svaret fra statsråden var dessverre ikke veldig oppløftende. Statsråd Brenna viste helt riktig til at det er skoleeier som har ansvaret for at kravene i opplæringsloven oppfylles, og at dersom skoleeier ikke har tilgang på lærere med den nødvendige kompetanse for å kunne oppfylle samiske elevers rett til opplæring i samisk, kan skoleeier gi opplæringen gjennom alternative opplæringsformer, f.eks. gjennom fjernundervisning og hospitering. Statsråd Brenna viste også til at regjeringen ønsker å gjennomføre et krafttak for samisk språk, og at regjeringen er svært opptatt av at samiske elever skal få den opplæringen og det pedagogiske tilbudet de har krav på. Det er vel og bra, men det hjelper ikke de barna som starter på et nytt skoleår nå i høst.

For to uker siden fikk jeg igjen melding om at samiske barn, også i statsrådets egen hjemkommune Ullensaker, fortsatt venter på at opplæringen skal komme i gang denne høsten. Jeg har fått eksempler fra andre kommuner, der man tilbyr nettbasert samiskundervisning etter ordinær skoletid, men at barn som ikke går på SFO, må sitte alene i et klasserom uten tilsyn når de deltar. Dette skaper ikke motivasjon og godt læringsmiljø, og flere barn takker etter noen uker nei til denne samiskundervisningen. Jeg forstår at det er vanskelig for skolen å få logistikken til å gå opp, men dette er undervisning barna har krav på, og som skolen plikter å gi.

I høringsnotatet fra regjeringen ble det foreslått å presisere i loven at kommunen og fylkeskommunen skal gi eleven tilbud om at en del av opplæringen kan skje i samiskspråklig miljø når det er nødvendig. Det hadde vært interessant å vite hvor mange barn som benyttet seg av denne muligheten siste skoleår, og hvor

mange barn regjeringen ser for seg at vil benytte seg av muligheten fra høsten 2023.

De samiske barna som startet på et nytt skoleår nå i høst, har ikke tid til å vente til den nye opplæringsloven blir lagt fram for Stortinget våren 2023, før deres krav til opplæring blir tatt på alvor i alle norske kommuner.

Rune Støstad (A) [20:36:13]: Usikkerhet, krig, prisstigning og en tøffere økonomisk virkelighet har preget en over ti timer lang trontaledebatt. Alvoret i situasjonen er godt og ærlig belyst. Men det er også vårt ansvar å se framover, finne politiske løsninger, beskytte folk mot høyere rente og bidra til at folk kan leve et godt liv i hele landet også i framtiden.

Trangere kår krever tøffe prioriteringer. Vi i Arbeiderpartiet prioriterer trygghet for folk, at folk kan beholde jobbene sine, og at folk har råd til å betale den neste regningen. Noe av det fineste med Norge er at det bor folk i hele landet, og at vi er et samfunn preget av høy tillit, men det kommer ikke av seg selv. Det krever en politikk som er tilpasset det landet vi bor i, der folk føler seg sett og verdsatt.

Som representant for distriktene er jeg glad for at vi har en regjering som prioriterer både by og land, for i motsetning til den forrige regjeringen satser dagens regjering på en offensiv distriktpolitikk. Et ferskt eksempel er når vi oppfyller en lovnad i Hurdalsplattformen om å etablere Bionova. Det skjer i Brumunddal, midt i jordbruks- og skogbruksfylket Innlandet. Det er en viktig aktør for flere klimatiltak i landbruket og gir viktige distriktsarbeidsplasser i Distrikts-Norge. Et annet eksempel er en ny distriktsmelding som skal legges fram neste vår. Økt satsing på desentralisert utdanning, en ny boligpolitikk, å passe på at folk har fastleger i hele landet, og utbygging av bredbånd er andre eksempler på at regjeringen brenner for folk i distriktene.

Ungene våre er de aller viktigste, og alle unge i hele landet skal få mulighet til å delta i gode fellesskap. Derfor omfordeler vi mer rettferdig og bruker pengene på rimeligere barnehage og SFO. De som har mest, må bidra mer til fellesskapet istedenfor å få skattelette til seg selv.

I en tid da vi må prioritere tøffere, er jeg glad vi har den regjeringen som vi har, en regjering som setter vanlige folks interesser først, en regjering som vil ha et mer rettferdig samfunn og en sterk velferdsstat med små forskjeller og sterke fellesskap.

Kirsti Bergstø (SV) [20:39:12]: Visst starter vi vårt virke i en krevende tid, og visst er vi i en debatt med et dystert bakteppe, men likevel er det en merkedag. Det er en merkedag for et nytt politisk flertall i denne salen, et flertall som er mobilisert fram for en ny politisk kurs mot ulikhet i makt og rikdom, mot rasering av klima og natur og mot sentralisering og markedsretting. Det

trengs for å møte den tiden vi lever i nå, på en måte som sikrer trygghet for folk.

Jeg har hørt flere fra høyresiden i dag snakke om motbakke. Jeg vil heller anbefale å slå lag og følge Lysbakken, for jeg er veldig glad for å høre at regjeringen gjennom hele sommeren – en forskjellssommer som snart skal bli til en fordelingshøst – snakket om den satsingen vi i SV har fått på plass gjennom budsjettforhandlingene, som økt bostøtte, mer sosialhjelp og støtte til studentene. Jeg håper at regjeringen også i budsjettet vi får senere denne uken, har funnet inspirasjon nettopp til de sterke omfordelingsgrepene som trens nå, når forskjellene ser ut til å øke, og livet blir mer krevende på grunn av dyrtiden vi er inne i.

Derfor er jeg veldig glad for de signalene som blir sendt om en ordentlig opprydning i det som skal sørge for veldig mange folks trygghet, nemlig arbeidslivet, med både handlingsplaner mot sosial dumping, ungdomsgaranti, sterkere lut mot innleie og økt satsing på deltid. Det er saker jeg ser fram til å behandle i vår komité, men som også viser et veldig tydelig skille fra høyrepolitikkenes kutt i velferd og usosiale kutt, og er starten på en ny kurs. Når vi hører representanter fra Høyre snakke om en slankere offentlig sektor, vet vi hva det betyr. Det betyr kutt i velferd.

I dag har SV fremmet et løst forslag om å sikre et åpent og tilgjengelig Nav. Det ønsker vi å gjøre om til et oversendelsesforslag, både på grunn av det svaret statsråden ga – at hun tar rapporten fra Helsetilsynet på største alvor og vil følge opp – og fordi det i Meld. St. 4 for 2022–2023 er omtalt at det jobbes nettopp med nasjonale retningslinjer. Vi ser fram til et godt samarbeid, også for å sikre et åpent og tilgjengelig Nav over hele landet. For den ene døren til velferden, ja, den kan folk først benytte seg av når den er åpen i deres liv og lokalsamfunn.

Ingvild Wethrus Thorsvik (V) [20:42:30]: Venstre har ivret for en kunnskapsbasert rusreform som snur samfunnets reaksjon fra straff til hjelp. Det fikk vi også resten av forrige regjering med på, før reformen ble torpedert av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Fremskrittspartiet i Stortinget i fjor sommer. Det var fryktelig synd, da det var en sjelden mulighet til å avslutte mange års mislykket strafferegime og bygge opp under en ordning som setter hjelp inn tidlig og forebygger større problemer.

Når regjeringen og Stortinget svikter, har Høyesterett sett seg nødt til å ta saken i egne hender, og domstolene og Riksadvokaten har kommet med store modereringer på området, da det ifølge Høyesterett ikke lenger er grunnlag for straff for mennesker med avhengighetslidelser som oppbevarer mindre mengder narkotika. Vi

ser også at flere lokalpolitikere rundt omkring i landet har startet å innføre lokale rusreformer i kommune etter kommune. Alt dette er veldig fint, men det er ikke den helhetlige, kunnskapsbaserte reformen som Venstre arbeidet for.

Et godt eksempel på hva denne oppstykkede løsningen fører til, er de kommunale enhetene. Enhetene, som var ett av tiltakene i rusreformen, var tiltenkt som en hjelpe- og rådgivende enhet for personer som var tatt for bruk og besittelse av mindre mengder narkotika, og kunne ilegges som vilkår for påtaleunntatelse.

Etter at dagens regjering tok over, har det blitt noe helt annet. Enhetene, som ble innført i juli, skal nå kunne kreve urinprøver, og de fokuserer på straff og kontroll istedenfor helsehjelp og rådgivning. Enhetene, ut fra regjeringens føringer, bærer nå preg av å være straffespor utenfor politiet. Innføringen av enhetene reiser mange spørsmål, bl.a.: Ut fra hvilken lovhjemmel skal kommunene kunne kreve urinprøve? Hvem er det som skal betale for dem? Hvordan skal en dokumentere trygt utenfor journal uten at sensitive opplysninger kommer på avveier? Hvilke innbyggere skal politiet henvise til enhetene, all den tid de ikke lenger kan strafferettslig følge opp dem som sliter med avhengighet? Det er bare noen av problemstillingene, men det er flere.

Regjeringen har begrunnet sitt standpunkt mot rusreformen med at de ønsker en satsing på behandling. Da er det spesielt merkelig at regjeringen avviker fritt behandlingsvalg, med den konsekvens at flere døgnplasser innenfor rus og psykiatri står i fare for å forsvinne.

For mange pasienter er det ikke tilstrekkelig med poliklinisk behandling og oppfølging. Regjeringen har ikke opplyst om hvordan de planlegger å erstatte døgnplassene som vil falle bort når fritt behandlingsvalg fjernes, både på kort og på lang sikt, slik at pasienter med behov for døgnbehandling skal få den hjelpen de trenger. Det framstår som om regjeringen satser på at behovet for døgn- og langtidsbehandling av psykiatri- og ruspasienter vil minke. Det er det ingenting som tilsier at det vil gjøre. Dette er en svært risikabel og usedvanlig uansvarlig måte å håndtere det på.

Venstre kommer til å fortsette kampen for rusreformen helt til vi møter de menneskene i samfunnet som har det aller vanskeligst, med medmenneskelighet, omsorg og respekt.

Lene Westgaard-Halle (H) [20:45:49]: Vi som vokste opp på 1980- og 1990-tallet, hadde det ganske godt. Ikke bare hadde vi «Midt i smørøyet» og «DJ Kat Show». Vi så Bobbysocks vinne Grand Prix, vi fikk flere tv-kanaler, og butikkene var åpne lenger, så vi kunne kjøpe Bugg til langt utpå kvelden – det var veldig fint. Den kalde krigen var over, murer ble revet, og vi

hadde tidenes beste vinter-OL. Økonomien vokste. Vi badet i oljepenger – det gjør vi for så vidt fortsatt – og nedgangstider var noe vi bare hørte besteforeldrene våre snakke om. Hukommelsen er selvfølgelig litt selektiv når det gjelder egen oppvekst, men økonomisk nedgang for oss var midlertidig. Det gikk alltid oppover til slutt.

Så ble vi voksne. Så kom «Teletubbies» på Barne-TV, vi sendte Tor Endresen til Grand Prix – det gikk sånn passe. Poenget er: Gode tider varer ikke inn i evigheten. Spol framover noen år – så kom oljepriskrisen, så kom flyktningkrisen, så kom korona, så kom strømpriskrisen, så kom krigen, så kom prisøkningene.

Midt oppi alt dette står vi politikere. Sammen kan vi løse ganske mye. Høyre styrte Norge trygt gjennom tre av disse krisene. Gjennom vår regjeringstid håndterte vi nettopp oljepriskrise, flyktningkrisen og korona. Norge kom godt ut av det. Folk fikk mer å rutte med, og flere fikk jobb.

De nyeste krisene gjør livet dyrt for folk. Krisene skal håndteres av en annen regjering, og i hvert fall foreløpig framstår håndteringen både treg, tåkete og utrygg. Det eneste regjeringen er trygg på, er at de skal øke skatetrykket – igjen. Det er også litt interessant å høre regjeringens partienes representanter bruke store deler av sine innlegg i dag til å snakke ned både forrige regjering og alle dagens opposisjonspartier for så i neste åndedrag å mane til samhold.

Når det er sagt, er det viktig at vi tar inn over oss at vi nå igjen står i krisesituasjoner, og vi er villig til å snakke sammen og jobbe på tvers av partilinjene. Så hva bør vi få til, da, om vi legger ideologi og kjepphester litt til side? Jeg vil starte med å rose regjeringen for å ha lyttet til Høyre når det gjelder strømstøtte. Det er bra. Nå må vi øke kraftproduksjonen, samtidig som vi sparer strøm. Vi må ta alle gode krefter i samfunnet i bruk. SV forsto dette da vi ble enige om barnehageforliket, et godt offentlig-privat samarbeid som la grunnlag for full barnehagedekning og økt kvalitet. Jeg håper Arbeiderpartiet og Senterpartiet forstår det samme i dag.

Basert på hvordan dette tiåret har startet, lurer det sikkert en eller annen ny krise rundt neste hjørne. Men om vi i salen her klarer å stå sammen, tror jeg vi kan løse utfordringene til det beste for folket, som jeg ser de kaller seg på Facebook. Jeg tror vi kommer til å løse både dagens kriser og de som måtte lure rundt neste sving.

Hege Bae Nyholt (R) [20:49:05]: «Du brenner lyset i begge ender. Vi er omsorgspersoner og vil gjerne yte maksimalt for unger og foreldre, men du får aldri betalt for det lille ekstra du yter. Ikke annet enn et ekstra klapp på skulderen og kos og klem fra takknemlige barn. Men det kan man ikke leve av.»

Dette forteller Hege Grande, barnehagelæreren på Støren i Trøndelag som etter 14 år i barnehage valgte å forlate barnehagelivet for å bli lastebilsjåfør. Nå ser hun for seg en hverdag med mindre stress, større fleksibilitet og mer frihet enn hun hadde som barnehagelærer. Min navnesøster Hege snakker om hvor mye hun elsket jobben, men den var blitt for tøff. Hun beskriver en hverdag som jeg og landets barnehageansatte kjenner så altfor godt, en hverdag der oppgavene bare øker i omfang, uten at det tilføres flere ressurser. Hege forteller om en hverdag hvor de ansatte velger bort møter, plantid og skolering, for det føles uforsvarlig å gå fra avdeling. Grande forteller at hun ofte tok med seg arbeid hjem uten å føre timer. Pauser ble det ofte ikke tid til, og det er nok mer regelen enn unntaket å komme før og gå etter arbeidstid. Slik får man unna mailer, forbereder dagen eller får snakket med kollegaer. Man brenner rett og slett lyset i begge ender.

I tøffe tider – ja, i krisetider – er fellesarenaene i samfunnet viktige. Det gjelder barnehage, skole, idrettsarenaer, fritidstilbud og mye mer. Det er i disse fellesskapene ungene våre lever store deler av livet sitt, samtidig som det er vårt felles sikkerhetsnett. Fellesarenaene bæres av oss alle gjennom velferdsstaten, men aller tyngst bærer pedagogene, assistentene, lærerne, trenerne, miljøarbeiderne, osv.

Vi er i en situasjon hvor disse folkene nå søker seg bort fra yrket. Det er et samfunnsproblem. Det er et samfunnsproblem at vi har en dramatisk nedgang i søkertall til både barnehagelærerutdanningen og lærerutdanningen. Det er et samfunnsproblem når en helt legitim lærerstreik møtes med tvungen lønnsnemnd. Hvem skal jobbe i barnehagen og skolen vår i årene som kommer? Det hjelper lite med festtaler, applaus og fine vendinger i høytidelige dokumenter når virkeligheten er at pedagogene opplever spagaten mellom det de ønsker å oppnå, og det som er mulig, som altfor tung å stå i.

Men det må ikke være sånn. Vi kan velge å satse på barnehagelærerne og fagarbeiderne, på nok bemanning i barnehagen gjennom hele dagen, på lærerne – gi dem tilliten tilbake som fagpersoner, gi dem rammer som gjør det mulig å utøve yrket på en forsvarlig måte, både for elevene og lærerne. La oss faktisk bygge laget rundt elevene. Vi kan satse på fritidsklubber, bibliotek, idrettslag, korps, kor, osv.

Heldigvis trenger vi ikke å sitte maktesløse. Heldigvis har Stortinget både makt og mulighet til å bedre vilkårene for både ansatte og unger, og det håper jeg vi bruker denne sesjonen til.

Birgit Oline Kjerstad (SV) [20:52:24]: Då Kongen, regjeringa og ordensmakta i går stod framfor stortingspresidenten og bukka i respekt, vart kjernen i demokra-

tiet vårt tydeleg. Det er Stortinget – valt av folket, for folket – som er øvste myndigheit i Noreg. Med slik makt følgjer det eit stort ansvar for å vareta interessene til alle, også dei som ikkje har tjukk lommebok og kan kjøpe seg tenester hjå profesjonelle kommunikasjonsbyrå. Det er når vi utviklar politikk for å møte behova til dei med minst makt og midlar, vi styrkjer dei demokratiske verdiane og tilliten i samfunnet.

Det er ikkje solidaritet med Europa å selje energien til størst mogleg profitt.

Marknaden har ikkje løysingar i krisetider. Då har dei heller ein tendens til å gå amok i fordyrande spekulasjon. Meldingane frå kraftbransjen dei siste dagane om store tap på grunn av prissikring syner at det hastar å ta strukturelle grep.

FNs klimapanel og FNs naturpanel er tydelege. Vi kan ikkje lenger leggje opp til økonomisk vekst ved å bruke meir og meir naturressursar, produsere meir og meir avfall og forbruke meir og meir energi. Marknadens logikk og høgresidas politikk – som seier at berre kapitalen får sleppe til areala, vil marknaden løyse problema – tek ikkje inn over seg at det no er naturkapitalen som begynner å bli knapp. Skotske fiskarar blir fortrengde frå fiskefelta av havvindutbygginga og tvinga inn i andre område. Norske fiskarar ser kva som skjer, og er urolege for fiskefelta. Olje- og gassverksemda er på veg inn i dei mest verdifulle og sårbare områda i iskanten og på Mørebankane. Det hastar med å opprette verneområde til havs og få ei heilskapleg økologisk forvaltning av havet. Kampen om naturareal hardnar til. Vi må få eit grønt skifte som er grønt. Regjeringa må sørgje for ei storstilt satsing på enøk og prioritere bruk av krafta sånn at vi unngår at nyindustrialiseringa til regjeringa blir eit mareritt for norsk natur og samisk reindriftskultur.

Eg må minne Stortinget om at staten er dømd for å bryte menneskerettane i vindkraftutbygginga på Fosen. Dommen slår fast at sameksistens mellom reinsdyr og vindkraft ikkje er realistisk. Vi kan ikkje late som at det ikkje er sant. Vindkraftverk er industriområde, ikkje parkar. Saka er ein demokratisk verkebyll. Mange opplever at det er som om staten gjer forsøk på omkamp om ein høgsterettsdom når det no blir kravd nye utgreiningar. Eg synest det er problematisk i ein rettsstat som byggjer på maktfordelingsprinsippet. Og hensikta heilagrar ikkje middelet.

Vi har eit val i dag. Vi kan bestemme korleis landet vårt skal sjå ut. Vi må ta dei rette vala for å bevare våre felles verdiar.

Tove Elise Madland (A) [20:55:42]: Mykje har endra seg på eit år. Ei ny regjering har snudd kursen, noko som gjer at me no står saman gjennom den krisa og all den usikkerheita me alle kjenner på. Me har gått frå

kutt i velferd til dei som trong det aller mest, til at dei med mest fekk enorme skattekkutt. No er me der at dei som har mest, er med på å ta del i det overskotet for å betale for vår felles velferd. Me har gått frå ei tid då forskjellane auka, med tilslutning og heiarop frå den førre regjeringa, til at me no har ei regjering som varslar kraftig omfordeling – til å dele meir rettferdig på kostnadene.

Eit samfunn har dei menneska det har, og som Per Fugelli brukte å seie: Ikkje ver eit tal, ta vare på flokken din. Det er det regjeringa gjer. Me taklar krisene saman, me deler meir rettferdig på både byrder og gode, og det er dei som har mest, som bidreg mest – eller dei med dei sterkaste skuldrene.

Det er ein juvel i Noreg at me kombinerer likskap og høg levestandard med å vere det beste landet i verda for å drive næringsliv, for det handlar om at alle er med. No handlar det om at alle skal vere med på å spleise på vår felles helsehjelp og vår felles helseteneste. Difor er det viktig at regjeringa har stoppa todelinga i vårt felles helsevesen, vår felles helseteneste. I staden for at me skal bruke pengar på dyr privatisering, sikrar me heller gode offentlege tenester i heile landet.

Øg i arbeidslivet har trenden snudd, og mange tilsette har fått tryggleiken tilbake: Treparsamarbeidet, det organiserte arbeidslivet, er styrkt. At me no får ei lovending som sikrar bl.a. mine gode kollegaer heime i Vindafjord heile stillingar, viser at regjeringa set vanlege folk først. Å ha ei løn å leve av handlar om å ha nok pengar til å betale rekningar. Den usikkerheita ønskjer eg ikkje at nokon skal kjenne på, den har eg sjølv kjent på. Difor gjeld dette vanlege folk.

Mange seier at me må gie folk tryggleik, og me må starte med å skjerme vanlege folk frå å vente, frå å ha lite. Me må ha god økonomisk styring og tryggleik for arbeidsplassane til folk. Politikk handlar om gode fellesskapsløysingar, ikkje einseitig tru på marknaden.

Kathy Lie (SV) [20:59:01]: Nå er det dyrtid for mange, men noen har det tøffere enn andre. Redd Barna har nylig gjennomført en undersøkelse som viser at økte kostnader påvirker barnefamilie mest og lavinntektsfamilie aller mest. Foreldre med skolebarn har sterkere økonomiske bekymringer enn dem med de minste barna. Syv av ti barnefamilier må kutte i strømforbruket. Jo eldre barna er, jo flere familier opplever at de må kutte. Syv av ti barnefamilier må redusere matinnkjøpet sitt. Én av ti barnefamilier kutter nå i fritidsaktiviteter til barna sine. Familie sner at de først vil kutte i klær og utstyr før de kutter strøm og varme, deretter fritidsaktiviteter og til slutt mat. Familie sner at den universelle ordningen som vil hjelpe dem aller mest, er økt barnetrygd, og særlig sier mange at barne-

trygden må økes mest for de store barna. Det er de som står i fare for ikke å kunne delta på fritidsaktiviteter.

Her om dagen fant jeg vedtaksbrevet om barnetrygd jeg fikk i 1990. På 32 år har barnetrygden økt med bare 3 900 kr per år, eller vel 350 kr per måned. Hvilke andre varer og tjenester har hatt så lav prisvekst på 32 år?

Signalet fra familie er tydelig: Etter to år med pandemi er det barnas fritidsaktiviteter foreldrene vil skjermes.

I høst startet vår SFO-reform med gratis halvdagsplass i SFO for alle førsteklassinger i hele landet. Målet er klart: SV vil fortsette å jobbe med utvidelse av denne viktige reformen helt til SFO er gratis for alle.

Det er dyrtid, men vi kan ikke la barnefamilier som sliter, havne på sosialhjelp fordi vi ikke er villige til å styrke familie økonomi. Det er på tide å løfte barnetrygden til et anstendig nivå. Folk med lav inntekt trenger at vi satser på velferd og en bedre fordeling av pengene.

Barn og unge har kommet dårligst ut av pandemien, og mange sliter psykisk, og det de trenger aller mest, er trygge sosiale fellesskap og aktiviteter sammen med andre barn. Da må vi sørge for at familie slipper å kutte i barnas fritidsaktiviteter. Regjeringen har varslet 96 mill. kr til satsing på barn og unge, og det er jeg glad for. Da kan kanskje flere barn få delta på gratis lavterskeltilbud, som fritidsklubber, vi kan styrke BUA, og mer idrett og kultur kan være gratis for barn og unge. Målet må være at alle barn og unge har muligheter og krefter til å være med på leken. Da må vi sørge for at familie har råd til mat, klær og varme. Derfor vil SV fortsette å kjempe for rettferdig fordeling og en fortsatt styrking av vår universelle velferd.

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Per Olav Tyldum (Sp) [21:02:15]: Skogbruk er en næring som gjerne bør debatteres mer i denne salen. I ordets rette betydning er bruken av skogen en suksesshistorie over mange år i vårt skogkledde land. Det er en stolt tradisjon og rik historikk knyttet til verdiskaping i norsk skogbruk. Selv kommer jeg fra en kommune der skogen fortsatt har en viktig posisjon, bl.a. med selskapet Skogplanter Midt-Norge, som nylig har etablert et nytt senter av Det norske Skogfrøverk i sin aktivitet.

Senterpartiet har som mål å legge til rette for et aktivt skogbruk, med skogskjøtsel, planting, gjødsling og ungsogpleie. Det vil bidra til en betydelig klimagevinst og ikke minst sikre ressursgrunnlaget for industrien.

Norge har et høyt opptak av CO₂ i sine skoger, bl.a. på grunn av den store skogreisningen som skjedde rett etter krigen, men det er rom for å øke hogst, uttak og bruk

av trevirke betydelig – naturligvis innenfor bærekraftige rammer. I dag eksporteres hver tredje tømmerstokk ut av landet. Dersom mer av tømmeret videreføres i Norge, kan vi faktisk øke opptaket. Skogen bidrar også til klimaet ved at tre kan erstatte typisk oljebaserte produkter og kan forlenge lagring av karbon i mange spennende produkter.

En EU-kommisjon foreslår å øke opptaket av CO₂ i skog på en måte som kan føre til en sterk reduksjon i hogsten i landet. En samlet skognæring er tydelig på at et slikt regelverk hindrer grønn verdiskaping i vårt land. Forslaget til nytt klimaregelverk i EU skaper uro i bransjen og ble nylig tatt opp med regjeringen i et dialogforum. Næringen frykter reduksjon i hogst som følge av at skogen i større grad skal kompensere for utslipp fra andre sektorer. Dette vil faktisk kunne hindre en optimal utnyttelse av skogen i en klimasammenheng. EU-kommisjonen ser bort fra den enorme lagringseffekten vi får gjennom å utnytte skogens naturlige sirkularitet gjennom hogst og videreføring.

Skal vi lykkes med industrisatsingen i Norge, må vi ha forutsigbar tilgang på råstoff. Vi må ha flere og ikke færre klimavennlige produkter fra skogen. Derfor er det rett og rimelig at norske myndigheter sikrer skognæringen muligheter til å bidra i det grønne skiftet, og at Norge tar en aktiv rolle i forhandlingene med EU om regelverket. Vi må sørge for et regelverk som gjør det mulig å bruke skogen aktivt inn i det grønne skiftet.

Henning Wold (H) [21:05:33]: Jeg har tenkt å snakke om mine nære ting i dag. Firefelts E18 gjennom Vestfold ble fullført i mai 2018, da den siste parsellen mellom Bommestad og Sky i Larvik kommune ble åpnet. Dermed var nesten 20 års byggeperiode avsluttet. Vestfold er et av de tyngst belastede fylker rent trafikkmessig, med svært mange turister og hyttefolk og mye tung gjennomgangstrafikk. Det var ikke uten grunn at gamle E18 i mange år ble kalt «dødsveien». I dag er det heldigvis slutt på de mange dødelige møteulykkene, takket være en moderne firefelts E18.

Når det gjelder jernbanen, startet byggingen av to nye dobbeltsporstrekninger på Vestfoldbanen, nemlig Drammen–Kobbervikdalen og Nykirke–Barkåker, ved årsskiftet 2019/2020. Når disse står ferdig sommeren 2025, vil det være sammenhengende dobbeltspor fra Oslo til Tønsberg, med muligheter for fire tog i timen begge veier. De opprinnelige planene for ytre intercity innebar en dobbeltsporet jernbane gjennom byer og tettsteder i Vestfold og andre steder. I sommer besluttet regjeringen dessverre å ikke realisere ytre intercity sør for Sandefjord, noe som har skapt en enorm skuffelse i bl.a. Larvik, hvor regional- og lokalpolitikere fra de fleste partier opplever dette som et løftebrudd, og som at man

sitter igjen med svarteper etter 35 år med planer om ny jernbaneløsning gjennom byen. Dermed blir denne 140 år gamle ettsporsparsellen en bremsekloss for Vestfoldbanen. Dette betyr samtidig at den viktige sammenkoblingen med Sørlandsbanen blir skutt ut i tid.

Den meget trafikkerte planovergangen i Tønsberg sentrum har heller ikke funnet sin løsning og skaper daglig store trafikale utfordringer og farlige situasjoner. Planleggingen av Bypakke Tønsberg-regionen, med en ny og nødvendig fastlandsforbindelse mellom Tønsberg og Nøtterøy, som er et samarbeidsprosjekt mellom fylkeskommunen og kommunene Tønsberg og Færder, går framover og er inne i en avgjørende fase etter 30 år med diskusjoner. Jeg oppfordrer Stortinget til å behandle finansieringen av dette helhetlige transportsystemet på en positiv måte når saken om bompengefinansiering etter hvert kommer hit.

Avslutningsvis vil jeg, som pensjonert lektor, uttrykke skuffelse over at regjeringen i Hurdalsplattformen skriver at man ikke vil gå videre med den viktige og lenge etterlengtede lærerspesialistordningen. I tillegg viser regjeringen at den ikke satser på kunnskap når den fjerner kompetansekravene i norsk, matematikk og engelsk. Alle yrkesgrupper må kunne pålegges å ta videreutdanning, for det er avgjørende for fremtiden til kunnskapsnasjonen Norge at elevene møter faglig oppdaterte lærere og lektorer.

Presidenten [21:08:40]: Neste talar er Torbjørn Veide. – Han ser ikkje ut til å vera i salen, og då går me vidare til Andreas Sjalg Unneland.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [21:09:03]: Russlands brutale invasjon av Ukraina dreper titusenvvis. Menn og kvinner som må forsvare Ukraina, dør. Barn blir foreldreløse, og millioner er tvunget på flukt – ene og alene på grunn av Putins imperialistiske stormaktsambisjoner.

En rekke flyktninger har kommet til Norge, og det er i stor grad kvinner og barn. Det vi vet, er at kvinner og barn på flukt er særlig sårbare. Da er det skremmende at det ikke tok mange ukene før media kunne melde om at menn med uærlige hensikter forsøkte å lokke med seg ukrainske kvinner fra flyktningmottak i Norge. Det er en realitet at krigen i Ukraina har økt risikoen for menneskehandel betraktelig. ROSAs nasjonale hjelpetelefon mot menneskehandel opplever nå en økning i henvendelser. Dette er en situasjon som krever at vi styrker arbeidet mot menneskehandel.

Det er en dyster tid vi lever i. I USA har millioner av kvinner som har hatt rett til abort i nærmere 50 år, mistet den, og det sender kvinner ut i livsfare. Forbudet mot abort fører ikke til færre aborter, men til flere ulovlige og farlige aborter. Dette er en trend vi har sett i en rekke

land. Polen er det landet som nå har tatt imot flest ukrainske flyktninger, men det er også et land der regjeringen de siste årene har gjort abort i praksis forbudt.

Det er kjent at voldtekt brukes som et våpen i krig. En kvinne som var i en kjeller i Butsja, fortalte at hun og 25 andre kvinner ble voldtatt så grovt og med den hensikt at de aldri igjen ville ønske å ha seksuell kontakt med noen menn – dette for å forhindre dem i å få ukrainske barn. Elleve av kvinnene ble gravide. Denne kvinnen flyktet til nabolandet Polen, og der er tilgangen til nødprevensjon og abort i praksis stengt. Selv om ett av tre unntak for abort i Polen er voldtekt, gjelder ikke det så lenge overgrepet skjedde utenfor Polens grenser. Da er det et lite håp i mørket når kvinner som polsk-norske Aleksandra Weder Sawicka tar initiativ og samler inn penger til nødprevensjon til ukrainske kvinner, som sendes til Polen og Ukraina. Det er et arbeid som fortjener vår støtte.

Krigen i Ukraina setter på spissen hva kvinners rett til selvbestemmelse og trygghet handler om. Et liv uten vold er en menneskerett, og vi som samfunn har et ansvar for å forebygge vold og overgrep. Derfor er jeg glad for at SVs forslag om å nedsette en voldtektskommisjon fikk flertall før sommeren. Kommisjonen vil gi oss et oppdatert kunnskapsgrunnlag og peke på nye tiltak som kan iverksettes i kampen mot voldtekt. Snart kommer Straffelovrådets gjennomgang av straffelovens kapittel om seksuallovbrudd, og her vil vi forhåpentligvis få det etterlengtede forslaget om en samtykkelov, som én gang for alle slår fast at sex uten samtykke er voldtekt. Vi ser også fram til abortutvalget, og vi forventer en styrking av dagens abortlov.

Vi skal fortsette å styrke retten til selvbestemmelse og føre en feministisk politikk, for det er i fredstid vi må lage den politikken som også skal stå seg i krisetid.

Gisle Meininger Saudland (FrP) [21:12:19]: Vi er inne i en periode hvor mange i landet sliter med å få endene til å møte oss på grunn av en skyhøy strømpris, en galopperende prisvekst, en pumpepris på 20–30 kr og økte renter. Store deler av næringslivet er i knestående.

Fra min landsdel, Agder, deltok store deler av næringslivet i en demonstrasjon utenfor Stortinget for bare noen uker siden og etterlyste strømtiltak fra en fraværende regjering. Eller som fabrikkjefen på bildelfabrikken i Farsund sa: Det nytter ikke å vente og se. For to uker siden besøkte jeg hjørnesteinsbedriften Eramet i Kvinesdal, som etterlyser rimelig kraft fordi prisen i spotmarkedet er umulig å legge til grunn for å drive industri i Norge. I min egen hjemkommune, Flekkefjord, må til og med den lokale lompebakeren – eller hellekake, som vi kaller det – sannsynligvis stenge på grunn av strømprisene. Han omtalte seg selv som en fortvilet og forban-

net baker som ser at arbeidsplassene smuldrer opp. Eller som bakeren selv sa til meg i sommer: Vi trenger en makspris på 50 øre. Han avsluttet et avsinnslegg han skrev, med ordene: «Hvor vanskelig er dette, Statsminister? Egentlig?» Han ba meg fortelle dette til storting og regjering, og det er nettopp det jeg gjør. Men heldigvis, og nå er jeg litt ironisk, har vi en regjering som følger situasjonen nøye, for tenk hvordan situasjonen hadde vært – Gud forby, for å bruke et litt sørlandsk uttrykk – om regjeringen ikke hadde fulgt situasjonen nøye det siste året.

Samtidig er regjeringen fraværende i andre viktige debatter. For eksempel har ikke Sørlandet sykehus, i verdens rikeste land, penger til å rekruttere livsviktig personell. Det gjør at man ikke kan tilby akuttkirurgi på det eneste sykehuset mellom Kristiansand og Stavanger. Helseministeren løfter ikke en finger for å rydde opp i problemet. Eller i samferdselspolitikken, som Fremskrittspartiet styrte i en årrekke: Der har politikere fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og støtthjelpartiet SV snakket ned ambisjonene i norsk samferdselspolitikk. E39 mellom Kristiansand og Stavanger blir trukket fram som det prosjektet det kan kuttes i, så ofte at det snart blir en vedtatt sannhet, til tross for at Fremskrittspartiet opprettet selskapet Nye Veier og la hele strekningen og flere andre strekninger inn i porteføljen.

På toppen av det kommer det en ekstra lakseskatt og en ekstra kraftskatt – som om en søkkrik stat trenger enda mer penger, mens innbyggerne og næringslivet blir fattigere og fattigere. Nei, det er ingen tvil om at «winter is coming» for vanlige folk – men heldigvis har vi en regjering som følger situasjonen nøye, mens vinteren nærmer seg.

Mudassar Kapur (H) [21:15:28]: Det var et alvorlig bakteppe for trontalen i går, og det har også preget debatten i dag. Det er urolige tider i Europa, og også her hjemme merker vi effekten av dette. Det er i slike tider vi får en ekstra påminnelse om viktigheten av å hegne om de demokratiske verdiene og spillereglene, uavhengig av vår politiske bakgrunn.

Høyre skal alltid være et konstruktivt parti og bidra til å finne gode løsninger på de utfordringene som mange står overfor. Også i den kommende sesjonen skal vi bidra med vårt for å skape trygghet i en urolig tid, for folk, familier og næringsliv rundt i landet.

Tiden framover vil kreve prioriteringer. Vi politikerne må sørge for at staten og offentlig sektor også selv demper pengebruken og effektiviserer mer. Det er en av hovedårsakene til at Solberg-regjeringen igangsatte flere reformer som i sum vil bidra til dette. Når man nå velger å reversere reformer, samtidig som man varsler skatteøkninger, er det grunn til å spørre seg om denne regje-

ringen selv kommer til å vise vilje til å prioritere – eller bare være flink til å bruke andre folks penger.

Samfunnets ressurser må prioriteres til de viktigste oppgavene. Norge må fortsette omstillingen gjennom det grønne skiftet, sørge for at flere fullfører skolen, skape flere arbeidsplasser, bygge infrastruktur og inkludere flere. Men basert på regjeringens politiske plattform er det grunn til å tro at regjeringen vil fortsette å bruke menneskelige ressurser, tid og penger på reversering av viktige reformer. Dette er penger vi heller kunne brukt på å heve innholdet og kvaliteten i tjenestene for våre innbyggere.

Regjeringens oppskrift på morgendagens utfordringer har så langt vært å ta Norge bakover. Oppdeling av fylkene og kommunene vil koste fellesskapet og skattebetalerne hundrevis av millioner kroner, resultere i svakere kompetansemiljøer og dårligere tjenester og sette viktig utvikling på vent. Det er ingen tvil om at det er ingen som nå sitter med høye utgifter på grunn av renter og strøm, som får det bedre av at denne regjeringen lager nye fylker, flere fylkeskommuner, flere kommuner og mer byråkrati.

Høyre skal være konstruktive og ansvarlige. Vi er klare for å holde utgiftene under kontroll og legger fram løsninger som får oss trygt gjennom den utfordrende tiden vi står i nå, og den som kommer.

Odd Harald Hovland (A) [21:18:37]: Eit rettferdig samfunn med små forskjellar og sterke fellesskap er sjølv målet for oss i Arbeidarpartiet. I fjor gjekk me til val på å kjempe mot aukande ulikskap, styrkje fellesskapsløysingane og flytte makt og ressursar. Den kursen peikte Arbeidarparti-regjeringa ut i Hurdalsplattforma, og den kursen held me, òg når uroa og utryggleiken spreier seg på kontinentet vårt. Den same kursen kjem me til å vise når me no legg fram vårt første raudgrøne budsjett. Budsjettet skal bidra til å få kontroll på den kraftige prisveksten, skape tryggleik rundt økonomien og arbeidsplassane til folk og utjamne sosiale og geografiske forskjellar.

I åtte år førte høgreregjeringa ein politikk som gav auka ulikskap, privatisering og oppsplitting og eit meir utrygt arbeidsliv. Det vart dyrare å pendle, barnehageprisen auka år for år, og sårbare mottakarar av ytingar vart kasta ut i usikkerheit og fattigdom. No er me i gang med ei storstilt opprydding i arbeidslivet. Me avlyser privatiseringsreformene til Høgre og gjennomfører eit meir rettferdig og omfordelende skattesystem. Me ryddar rett og slett opp.

Samtidig må me erkjenne at mykje er endra på eitt år. Krigen i Ukraina, ei europeisk energikrise og kraftig prisvekst gjev ein heilt ny situasjon. Me har vore nøydde til å bruke pengar på å styrkje Forsvaret, ta imot flykt-

ningar og sikre tryggleiken for vanlege folk. Det viktigaste me gjer no, er å føre ein ansvarleg økonomisk politikk som dempar presset i økonomien, og som beskyttar vanlege folk mot for høge renteaukar. Dette er ei øving som få politikarar i min levealder har gjort. Likevel må me gjere det, for oss alle. Spesielt i urolege tider er me heilt avhengige av høg tillit, tilliten mellom folk og tilliten mellom folk og myndighetene.

Det høge tillitsnivået i det norske samfunnet er ein viktig del av den grunnleggjande beredskapen i landet vårt. Landa i verda med høgast tillit har gjerne det til felles at me alle har ein sterk velferdsstat med universelle velferdsordningar alle kan nyte godt av, uavhengig av kjønn, alder, yrkesbakgrunn og storleik på lommebok.

Å føre ein sosialdemokratisk politikk som har som hovudoppgåve å redusere forskjellane mellom folk, og som hegnar om og styrkjer det viktigaste vernet vårt, fellesskapet, er sjølv medisinen mot den negative utviklinga me ser rundt oss. Betydinga av å byggje sterke sivilsamfunn, sterke lokale nettverk, byggje tillit og fremje dialog er i utvida forstand ein del av arbeidet med samfunnsikkerheit og beredskap.

Eit høgt tillitsnivå styrkjer føresetnadene våre til å handtere kriser. Befolkninga følgjer beredskapsråd frå myndigheter dei har tillit til, og ein stiller opp for kvarandre når krisa rammar. Tillit gjer òg Noreg meir motstandsdyktig mot destabilisering og samansette truslar. Kort summert opp: Små forskjellar og sterke fellesskap gjev tillit. Tillit styrkjer beredskapen.

Geir Adelsten Iversen (Sp) [21:21:57]: Det var på mange måter en god trontale i går. Trontalen var også en god beskrivelse av den alvorlige situasjonen landet og verden står i.

I debatten i dag vil jeg bl.a. ta opp det å få Finnmark tilbake som eget fylke. Her har regjeringen lagt til rette for at fylkeskommuner og kommuner som ønsker å bli fri, skal få bli det. Når det gjelder sammenslåingen, eller tvangssammenslåingen, av Troms og Finnmark, vet jeg at de fleste, uansett parti, mener at det var feil, vanvittig feil. Nå er det viktig at Finnmark får en styring som gjør at fylket opplever vekst og framgang. Vi som bor nær det beste som er av ressurser, fordi vi bor nær rike olje- og gassfelt og et enormt fiskerikt hav og har et landbruk som har gode kår, og en reindriftsnæring som gir enorme mengder med kvalitetskjøtt, fortjener infrastruktur som gjør at vi kan reise på gode måter mellom stedene, at vi kommer til kai overalt, og at fiskeflåten ligger trygt når det er landligge. Vi fortjener også at samfunnet vil utvikle Finnmark på alle områder.

Jeg har vært så heldig å få oppleve at vi fikk gratis ferje i min kommune. For kommunens næringsliv betyr dette enormt mye, og for den øvrige befolkningen er det

helt klart enormt bra. Da ryktene om dette kom, var det få som trodde at det kom til å skje, og at storsamfunnet virkelig ville gjøre det. På sosiale medier dømte folk prosjektet nord og ned. Men det kom, og det ble behørig feiret med kake og tog – ikke med NSB, men folketog med flagg og glade folk.

I Finnmark er fiske en stor næring, og tidligere var det en selvfølge at staten tok seg av infrastruktur rundt fiskeriene. Moloer og kaier ble bygd. Det begynner å bli noen år siden dette. Med stor forskjell på flo og fjære aures ofte havnene igjen. En rekke samfunn langs kysten har det slik. For egen del vet jeg at havnene i Hasvik og Sørvær må mudres fordi det er blitt for grunt til at fiskeflåten kommer inn, eller at oppdrettsnæringen får inn de båtene de må ha for å få sendt smolten ut. Her må det et skikkelig løft til, og her må regjeringen ta ansvar.

Takk for at vi får beholde Finnmark som eget fylke. Jeg er sikker på at denne regjeringen vil bidra til å løfte Finnmark på alle områder. En styrking av Finnmark må bety følgende: styrke økonomien i kommunene og fylket, økt satsing på skole og barnehage og å forvalte fiskeressursene og havet på en best mulig måte til beste for eierne, fellesskapet i Norge.

Ingrid Fiskaa (SV) [21:25:14]: Mange har snakka om alvoret. Eg vil snakka om moglegheitene. For i kriser ser me lettare dei problema som før kunne feiest under teppet. I kriser kan me peika ut ein ny kurs, ta problema ved rota og setja nye standardar.

For det fyrste har det blitt tydelegare for fleire at fellesskapsressursar og nødvendigheitsgode ikkje eignar seg for kjøp og sal på ein marknad der høgstbydande bestemmer prisen, særleg ikkje i eit samfunn med store økonomiske forskjellar mellom folk. Krig og energikrise i Europa har avslørt kor sårbart det norske straumsystemet er. Når mange no gruar seg til neste straumrekning, og endå meir til vinteren, gjev det ei moglegheit til å forandra eit system som kanskje fungerte i godvêrsdagar, men som ikkje toler uvêr. Få innbyggjarar i dette landet vil motsetja seg at me heller utformar eit system som sikrar låge og stabile prisar for industri og eit nødvendig forbruk i heimane våre. Rommet for å ta grunnleggande grep er der.

For det andre har Russlands brutale okkupasjonskrig i Ukraina rykt mange ut av førestillinga om at krig og konsekvensane av krig ikkje også kan ramma oss. Denne førestillinga har dessverre også lege til grunn for forsvarspolitikken i årevis. No er det brei oppslutning om å prioritera Forsvaret. Lat oss då bruka moglegheita til å gjera det på rett måte, ved å styrkja det viktigaste i Forsvaret, nemleg folka som jobbar der. Det trengst meir personell, og berarane av Forsvarets kunnskap og erfaring må bli lytta til.

Like viktig er det å byggja ein brei beredskap for alle slags kriser og katastrofar. Me treng matproduksjon i heile landet, vedlikehald av infrastruktur, tillit og sterke fellesskap. Privatisering og oppsplitting av ansvar, der kvar berre tenkjer på eiga inntening, er gårdsdagens feile svar.

For det tredje har me moglegheita til å setja ein ny standard internasjonalt. Solidariteten med motstandskampen til det ukrainske folket, det rause mottaket av krigsflyktningar og ikkje minst det tydelege forsvaret av folkeretten og sjølvrådet til mindre statar har kimen i seg til noko stort. Resten av verda ser no med forventning på at vår internasjonale solidaritet strekkjer seg endå vidare, og at dei gode prinsippa skal koma endå fleire til gode, uavhengig av kva for ei stormakt som utøver brutaliteten.

Noreg trengst meir enn nokon gong, som ein mindre stat med ein sjølvstendig utanrikspolitikk, som ei stemme for internasjonal nedrusting og avspenning, for støtte til universelle rettar og reglar og for demokratisk handlingsrom for alle statar. Det er no me viser kva me er laga av. Å halda fast på system som har skapt krisene og gjort oss sårbare for dei, bør ikkje lenger vera eit alternativ. Me bør bruka moglegheita til å byggja sterkare fellesskap og visa meir solidaritet.

Tor André Johnsen (FrP) [21:28:26]: Tidligere i sommer hadde Per-Willy Amundsen, vår dyktige rådgiver Finn Krokeide og jeg gleden av å møte noen andre dyktige karer som jobber «under cover» – jeg tror den formelle betegnelsen var etterretningsenhet. De jobbet bl.a. i sivil med forebygging av rus og narkotika, og de var allerede veldig frustrert over Riksadvokaten, som på eget initiativ har liberalisert norsk narkotikapolitikk. Det har ført til at de stopper og ransaker færre potensielle narkolangere, og de vet at de som blir stoppet, ikke vil bli straffet selv om de har narkotika på seg. Med en såkalt kvitteringsordning vil dette bare forsterkes ytterligere. Politiet vil dessverre kvie seg for å stoppe og ransake, og flere kriminelle vil slippe unna.

Det er SV ytterste venstre som har fått med seg Arbeiderpartiet og Senterpartiet på denne merkelige ordningen. Det er synd, for i denne saken framstår faktisk SV som de kriminelles beste venn. SV har valgt feil side, de burde lyttet til norsk politi. Politiet ønsker nemlig ikke denne kvitteringsordningen, for den vil gjøre hverdagen til politiet vanskeligere, og terskelen for å bli ransaket og kontrollert vil heves. Politiet må nærmest stå med lua i hånden og be pent om å få ransake potensielt kriminelle. Etter ransakingen skal personen som ble stoppet, få en kvittering, et eller annet slags tegn på at man har vært ransaket. Den personen kan da få et bevis på at man har blitt kontrollert – et slags frikort – og at

man ikke vil bli kontrollert mer den dagen, for nå har man blitt kontrollert én gang allerede. Hva om den personen bevæpner seg rett etter at man har blitt kontrollert og fått kvittering? Hvordan skal politiet forholde seg til det? Hva om politiet prøver seg på en ny ransaking rett etter første ransaking? Bli det da bare for den personen som allerede har fått kvittering, å vise fram kvitteringen – og så unngå en ny ransaking og å bli stoppet på nytt? Det blir i så fall veldig spesielt.

Tidligere i høst kunne man på nrk.no lese et intervju med flere mødre med innvandrerbakgrunn som faktisk var veldig bekymret for barna sine. De var tydelige på at det er bedre at barna deres blir stoppet av politiet, enn at de blir knivstukket. Det er sterkt å høre slike utsagn fra bekymrede mødre som er redd for at barna deres skal bli drept av andre ungdommer eller andre barn. Det er noe som virkelig gjør inntrykk på oss i Fremskrittspartiet, men det gjør tydeligvis ikke like sterkt inntrykk på regjeringen og venstresiden.

Justiskomiteen var nylig på studietur i Danmark. Der lærte vi at danskene har gått motsatt vei for å bekjempe kriminalitet – de har utvidet muligheten for undersøkelser, stopp, ransaking og kontroll. Det er litt synd at det etter den studieturen virker som at det tydeligvis bare er Fremskrittspartiet som tok med seg innspillet vi fikk, fra komiteen, mens de andre ikke bryr seg.

Tage Pettersen (H) [21:31:45]: Vi står i en akutt og alvorlig situasjon – med Russlands folkerettsstridige annekasjoner av ukrainsk territorium er krigen over i en enda mer alvorlig fase. Vi må være forberedt på knapphet i energimarkedene, økte levekostnader for alle og utfordringer for mange av våre bedrifter, som mange har vært innom i dag. Med en usikker verden der ute er vår jobb nettopp å skape trygghet her hjemme. Jeg tror alle skjønner at store penger og mye av det politiske fokuset framover må være på de internasjonale utfordringene. Det skal ikke bety at vi glemmer eller gjemmer våre egne utfordringer her hjemme, og våre kortsiktige løsninger må ikke undergrave de store og de langsiktige målene.

Visjonære internasjonale politikere har tenkt annerledes enn det regjeringen her hjemme har varslet så langt. Den italienske statsministeren varslet etter terroren i Paris i 2015 strakstiltak for 2 mrd. euro, hvor halvparten skulle gå til sikring, men en like stor del skulle gå til å gi ungdom tilgang til teater, museum, konserter og litteratur. Alle pengene vi setter av til sikkerhet, vil bli en investering om vi husker hva vi forsvarer – identiteten vår er satt sammen av pluralisme, dialog og toleranse, sa Renzi. Med andre ord: Det krever trygghet og forutsigbarhet i krisetider.

Regjeringen jobber fortest når giret står i revers. I stedet for å løse de største problemene som folk og Norge står overfor, bruker de tid og ikke minst ressurser på å ta Norge bakover. Støre-regjeringen prioriterer bevilgninger til reversering av kommuner, fylker, domstolsreform og fritt behandlingsvalg, for å nevne noe. Regjeringen har valgt å reversere fritidskortet for barn og unge og bruker i stedet omtrent like mange penger på å løse opp Viken og etablere tre nye fylkeskommuner – skjønn det den som kan.

Også innen barnevernet ser vi en reversering som krever økte bevilgninger. I Hurdalsplattformen lover Støre-regjeringen gradvis å fase ut store kommersielle aktører innenfor barnevernet og å avslutte bruken av konkurranseutsetting og anbud i barnevernssektoren. Samtidig vil SV bare tilby barnevern dersom kommunene driver tjenesten. Det skal ikke være flaks om man møter et godt barnevern eller ikke. Resultatet hvis det private barnevernet forsvinner, vil bli lavere kvalitet og ikke minst mindre mangfold og mindre valgfrihet for familiene og barna. Barn og unge er forskjellige og har ulike sammensatte behov. Derfor må vi også ha et mangfold av tilbud som er tilpasset nettopp barna.

I en usikker verden hvor prioriteringen av kronene bli hardere, er vår jobb å sørge for forutsigbarhet og trygghet også her hjemme. Da blir økt pengebruk som følge av ideologiske reverseringer med svekket kvalitet dessverre feil vei å gå.

Lisa Marie Ness Klungland (Sp) [21:34:49]: Eg vil starte med å sitere delar av trontalen i går.

«Norge er ikke skjermet for det som rammer verden og Europa. (...) Og vi må trygge Norge gjennom å styrke Forsvaret og den sivile beredskapen. (...) For valgene vi tar nå, i en tid med store omveltninger, kan bestemme hvordan landet vårt vil se ut, ikke bare i år og til neste år, men i tiår fremover.»

Me trur at me vil kome ut av denne perioden med eit framleis sterkt fellesskap, med reduserte sosiale og geografiske forskjellar, og det må ta vare på den høge tiliten som me er så avhengige av. For å redusere sosiale og geografiske forskjellar må me leggje til rette for busetnad og eit godt liv i heile landet gjennom eit godt tenestetilbod til alle innbyggjarar.

Tenester nær folk er ikkje berre eit slagord. Det handlar om så mykje meir. Det handlar om eit godt liv i heile landet. Det handlar om å få hjelp når me treng det. Det handlar om å kunne bruke kompetansen vår i heile landet og byggje på kompetansen vår der me bur. Det handlar om å ha dyktige, kompetente og lokalkjente menneske over heile landet.

Me står overfor vanskelege og viktige val og ikkje minst sikkerheits- og forsvarspolitiske vegval og priori-

teringar, som Noreg kan og må ta for å ta vare på norsk sikkerheit. Ein stor del av den norske beredskapen og Forsvaret er nemleg den sivile beredskapen, den totale beredskapen, fordi tenester nær folk handlar òg om beredskap. Det handlar om å utdanne, rekruttere og behalde kvalifisert personell i heile landet, t.d. helsepersonell som kan trø til ved ulykker eller andre store hendingar.

I Bjerkreim, sør i Rogaland, bur det under 3 000 innbyggjarar. Der hadde dei utfordringar med å rekruttere helsepersonell. Det er òg lang veg til nærmaste sjukehus. Løysinga der blei å utdanne sjukepleiarar og helsefagarbeidarar og gje dei kompetanse innan akuttmedisin. Så ved t.d. bilulukker og hjarteinfarkt rykkjer dei ut og bidreg som dei første ved hendinga. Dei har kompetanse og lokalkunnskap til å redde liv.

Totalberedskapskommisjonen, som blei sett ned av vår regjering, skal vurdere korleis beredskapsressursane kan bli brukte best mogleg. Den totale beredskapen er òg som nemnt den sivile beredskapen. Med kompetanse på beredskap og lokalkunnskap over heile landet er me best mogleg rusta. Ved å jobbe for tenester nær folk, er me best mogleg rusta.

Kari-Anne Jønnes (H) [21:37:50]: Barna våre representerer de største verdiene vi har, framtidens kunnskap og kompetanse – vårt velferdssamfunn. Den sikreste investeringen vi kan gjøre, er å investere i barns trygge oppvekst, barnehage og skole.

Norge har en velfungerende barnehagesektor med et mangfold av kommunale, ideelle og private barnehager som i sum bidrar til kvalitet, mangfold og valgfrihet.

De store samfunnsoppgavene løser vi best i fellesskap, og for Høyre er det tindrende klart at Jennie i Lundgaardsløkka barnehage og alle hennes kollegaer i private og ideelle barnehager landet over skal være en del av norsk barnehagesektor også i årene som kommer.

Venstresidens nei til private aktører har en stor kostnad. Oslo og Bergen kommune har f.eks. brukt 1 mrd. kr på å kjøpe opp velfungerende private barnehager. Venstresiden velger ideologi framfor kvalitet i tjenestene. Beregninger fra Agenda Kaupang viser at norske kommuner hvert år sparer i snitt ca. 2,2 mrd. kr på private barnehager.

Det er forstemmende å være vitne til at Støre-regjeringen på ett år har klart å snu arbeidsglede, investeringslyst og framtidstro til uforutsigbarhet, usikkerhet og uro i en av våre aller viktigste velferdstjenester.

Norske barn fortjener høy kvalitet i barnehagetilbudet – uavhengig av om barnehagen de går i, er kommunal, ideell eller privat. Barn er ulike og kommer fra forskjellige familier. Derfor er mangfoldet i sektoren viktig, slik at familier kan velge mellom ute- og matbarnehager, bondegårds- og musikkbarnehager, idretts- el-

ler kulturbarnehager. Det er fint at barnehager har ulike fokusområder, slik er de med på å spre kunnskap og skape interesse for det vi skal leve av i framtiden.

Det å kunne velge er en verdi i seg selv, og for Høyre er foreldres rett til selv å velge barnehage for sine barn en forutsetning.

Barnehagesektoren fortjener og trenger trygge og forutsigbare rammevilkår, slik at de kan fortsette investeringen i ansattes kompetanse, barnehagebygg og lekeapparater. De som jobber i barnehagene, fortjener å få ros for innsatsen de gjør for oss som samfunn, for tryggheten de gir barnefamilier i hverdagen, og for at de legger et godt grunnlag for barns skolehverdag.

Egentlig fortjener barnehagesektoren et barnehageforlik 2.0. Høyre vil gjerne være med på det, men det krever at regjeringen legger vekk de ideologiske skylappene sine og setter barn og barnefamilier foran ideologi. Private og ideelle barnehager bidrar positivt til samfunnsregnskapet, og det er på tide å anerkjenne verdien av det.

Høyre prioriterer kvalitet i barnehagetilbudet og familiers valgfrihet først, og det vil vi fortsette med.

Lars Haltbrekken (SV) [21:41:10]: Verden kjemper en kamp på liv eller død som følge av klimakrisen. Det var hovedbudskapet fra FNs generalsekretær António Guterres da han talte i Kongos hovedstad, Kinshasa, i dag tidlig. Han fortsatte: Det er en tid med enorme klimautfordringer over hele verden, fra en flom som setter en tredjedel av Pakistan under vann, til orkaner og tyfoner som herjer i Filippinene, Cuba og USA. Vi er i en kamp på liv eller død for vår egen sikkerhet i dag og vår overlevelse i morgen. Så sterke ord har aldri tidligere blitt framført fra FNs generalsekretær om den krisen vi står i. Det er alvor nå. Det er i vår tid som stortingspolitikere vi avgjør hvor stor klimakrisen skal få vokse seg, hvor store konsekvenser vi selv, våre barn og barnebarn skal måtte leve med.

Heldigvis kan vi fortsatt redusere omfanget av den lenge varslede katastrofen. Heldigvis kan vi fortsatt kutte utslipp og begrense temperaturøkningen, men det haster. Alle må være villige til å bidra, og ingen utslipp kan lenger være fredet. De som slipper ut desidert mest i Norge, er oljeselskapene. De har økt sine utslipp mer enn noen andre. Derfor må de også ta de største kuttene. Vi må både kutte i dagens utslipp fra produksjonen og forhindre at det kommer nye.

Den store miljøkampen framover blir kampen mot enda mer olje- og gassvirksomhet i Barentshavet. Planene om utbygging av Wisting-feltet vil gi store utslipp av klimagasser fra oljen som skal forbrukes. Dessuten vil det ta store mengder kraft fra Finnmark – kraft som kunne ha vært brukt til viktig industriutvikling og arbeidsplasser på land.

Oljeselskapene er de eneste som fortsatt mottar koronastøtte, og det er helt utrolig når vi ser de skyhøye olje- og gassprisene. Angeren som lederen av Høyre har kommet med, om at oljeskattapakken var for raus, var dessverre kun ment for avissidene. Vi trenger en radikal omlegging av norsk oljepolitikk for å unngå de verste konsekvensene av klimakrisen og sko Norge for framtiden, med det vi skal leve av. Det er nå også på tide at et flertall, også i denne sal, skjønner det som sies av FNs generalsekretær, av ledende klimaforskere, ja, av selv Det internasjonale energibyrådet: Tiden for å lete etter mer olje og gass er forbi.

Runar Sjøstad (A) [21:44:23]: Høy sysselsetting er den viktigste forutsetningen for det norske velferds-samfunnet. For Arbeiderpartiet er arbeid til alle jobb nr. 1. Dagens situasjon er at vi opplever rekordhøy sysselsetting, rekordlav arbeidsledighet, og at mange bransjer sliter med å skaffe nok kvalifisert arbeidskraft. Samtidig er det viktig at vi ikke glemmer de som fortsatt står utenfor det ordinære arbeidsmarkedet, de som trenger målrettede tiltak for å komme tilbake i arbeid.

Norges havområder er fem ganger større enn vårt landareal. Mesteparten av Norge er nordlige hav, og mer enn 80 pst. av Norges havområder ligger nord for polarsirkelen. Rike naturressurser, et røft klima i endring og mange små kystsamfunn som lever av og ved havet, kjennetegner våre nordområder. Tradisjonsrike næringer, som fiske og skipsfart, har lagt grunnlaget for utviklingen i nord og vil, sammen med nye framvoksende næringer innen fornybar energi og grønn industri, definere framtiden.

Norge vil ha behov for mer fornybar energi framover. Lokalsamfunnene som stiller natur og ressurser til rådighet, skal sikres en andel av verdiskapingen. Der som Nord-Norge skal kunne videreutvikles industrielt og næringsmessig, vil utbygging av kritisk infrastruktur og bærekraftig energiutbygging være avgjørende. Gode prosjekter med lokal forankring, som skaper verdier og bidrar til utvikling, må løftes fram. Raggovidda vindpark i Berlevåg kommune er et godt eksempel på et prosjekt med sterk støtte, lokal forankring, stor grad av lokalt eierskap og stort potensial knyttet til industriutvikling og produksjon av grønn hydrogen.

Befolkningsnedgangen i Finnmark gir grunn til økt bekymring. Det gjelder ikke bare Øst-Finnmark. Selv i industribyen Hammerfest og i Finnmarks største by, Alta, er det grunn til å bekymre seg over befolkningsutviklingen. Økende renter, økte strømpriser, økte matvarepriser og høye bensin- og dieselpriiser bidrar til ytterligere uro og usikkerhet.

Russland gikk til krig mot Ukraina. Norge støtter fordømmelsen og sanksjonene som er ment å ramme

det russiske regimet. Norge yter militær og humanitær hjelp til Ukraina. Norge tar imot ukrainske flyktninger. Regjeringen har kommet med tiltak, bidratt til økt grensekontroll og økt den militære tilstedeværelsen i nord. Samtidig er det enkelte representanter og partier som i denne salen tar til orde for å stenge den norsk-russiske grensen og stenge norske havner for russiske fiskefartøy – uten å komme med forslag til avbøtende tiltak overfor lokalt og regionalt næringsliv og samfunn, noe som vil forverre situasjonen ytterligere. Skal det bo folk på norsk side, må vi stoppe fraflyttingen. Vi må skape muligheter for utvikling og vekst.

Alfred Jens Bjørlo (V) [21:47:33]: «No skal eg fortelle historia om ein kamp om milliardar av kroner. Ein kamp mellom kystkommunar frå Finnmark til Agder på den eine sida og Finansdepartement frå Akersgata til Karl Johan på den andre sida. Eg er glad for at stadig fleire kystkommunar etter kvart blir klar over det ranet dei er i ferd med å utsetjast for.»

Eg skulle ønskje eg kunne seie at dette er mine ord, for det var ganske godt sagt, men det er det ikkje. Det er eit ordrett sitat frå Senterpartiets Geir Pollestad i 2020 – i ein galakse langt, langt borte. No er vi i 2022. No sit Senterpartiet i regjering. Norske bedrifter og veljarar har omsider oppdaga kva Senterpartiets slagord «Ta heile landet i bruk» eigentleg betyr. Det betyr å ta heile landet i bruk – for å krevje inn meir skattar, spesielt i distrikta og på kysten.

For dagens regjering er norskeigde bedrifter og store distriktsnæringer tilsynelatande ikkje først og fremst ein del av det norske fellesskapet. Men det er dei som skal finansiere fellesskapet – fellesskapet som no meir og meir ser ut til å vere identisk med staten.

Noreg er ikkje bygd av staten. Noreg, særleg Distrikts-Noreg, er bygd av folk som har lagt stein på stein i generasjonar for å byggje opp eit livsgrunnlag, teke risiko, satsa, av og til lukkast, av og til ikkje. I det Noreg eg kjenner, er ikkje privat eigarskap og bedrifter som veks, eit problem. Det er det som gjev lys i husa.

Dei neste 10–20 åra skal vi skape eit nytt Noreg – i bygd og by. Vi skal bli eit grønt og tvers igjennom bærekraftig nullutsleppssamfunn, samtidig som vi skal erstatte fortidas gigantiske oljeinntekter med eit mangfald av nye bedrifter, næringar og arbeidsplassar. Det er ein enorm jobb, og vi har ikkje ein dag å miste, skal vi klare det. Vi må framover, og vi må gjere det no.

Difor vil Venstre ha ei ny regjering, med eit stort Venstre, som heiar på dei som skapar verdiar, legg til rette for dei som gjer det, og gjev dei føreseielege og langsiktige, gode rammevilkår. Fram til vi får det, skal Venstre ta kampen for små og store jobbskaparar landet rundt, kvar einaste dag.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [21:50:09]: Bakteppet for denne trontaledebatten er dystert. Russlands krig mot Ukraina og den nylige annekasjonen av ukrainsk territorium har skapt en farligere og ustabil situasjon, ikke bare i Europa, men i hele verden. Beredskapen ved norske olje- og gassinstallasjoner må økes etter den sannsynlige sabotasjen av Russland mot gassrørledningen i Østersjøen. Russland vil bruke alle midler til å destabilisere Europa. Gasseksporten fra Russland vil nå bli brukt som et politisk våpen, og det er en av hovedårsakene til økte gasspriser i Norge og Europa.

Mange er urolige og bekymret, og Norge må møte utfordringen med et tett samarbeid med NATO. Vi må støtte Ukraina humanitært og militært. Vi må ikke gjøre som Rødt, som har en tøff retorikk, men som ikke vil sende våpen, men hjelmer og vester. Man vinner ingen krig med hjelmer og vester. Putins forstår kun ett språk, og det er motstand fra Ukraina med våpen, og ikke land som svikter når det gjelder. Norge svikter ikke.

Det vil bli krevende tider framover. Det blir knapphet på energi og økte levekostnader, og det er derfor viktig å tenke langsiktig. Vi må støtte næringslivet og mindre bedrifter som sliter med høye strømavgifter. Mange bruker oppspart egenkapital til å betale regninger istedenfor å investere. Vi må ikke gjøre det mindre lønnsomt å investere. Vi må sikre jobber og sikre kompetanse, slik at bedriftene får til en grønn og digital omstilling. Vi trenger flere jobber i det private. Vi trenger ikke en oppblåst offentlig sektor.

Vi må ta i bruk alle krefter i samfunnet for å løse velferdsutfordringene, også private tilbydere og ideelle organisasjoner. Reformen fritt behandlingsvalg innen rus og psykisk helse ga behandling til dem som hadde stått i kø i årvis, en valgmulighet til dem som satt nederst ved bordet. Dette fjernes nå med et pennestrøk eller et tastetrykk. Sosialistenes mantra og løsning er alltid å skatte, men det gir ikke vekst, det gir ikke flere arbeidsplasser, det gir ikke gründere lyst til å investere og satse, og det gir ikke trygghet.

Jorodd Asphjell (A) [21:53:27]: Vi er nå inne i en krevende og tøff tid med krig i Ukraina, energikrise i hele Europa og kraftig prisvekst her hjemme. Regjeringens viktigste jobb er derfor å sørge for rettferdig fordeling, utjevne sosiale forskjeller og sikre at flest mulig kan beholde jobben sin når statsbudsjettet legges fram 6. oktober.

For å bremse prisøkningen i Norge må regjeringen redusere oljepengebruken. Det vil si at gode løsninger og prosjekter må bli satt på vent. Vi kan ikke bruke penger på alt vi skulle ønske oss, fordi det hadde økt etterspørselen etter varer og tjenester og dermed bidratt til

ytterligere prisvekst og raskere og høyere renteoppgang enn varslet av Norges Bank.

Renten er den største utgiften for folk med lån. Derfor er jeg glad for at vi har en Arbeiderparti- og Senterparti-regjering som styrer landet, og som har renten i tankene når beinharde prioriteringer skal gjøres. Etter flere år med høyregjering er det nødvendig å stramme inn på pengebruken. På tross av stramme tider føler jeg meg overbevist om at vi på torsdag vil få presentert et statsbudsjett for 2023 med tydelige prioriteringer som sikrer vanlige folks hverdag, og som bidrar til omfordeling fra dem som har mest, til dem som trenger det mest.

Trygghet for folks økonomi handler om å sørge for å holde renten lav. Gode velferdstjenester gjennom SFO, barnehage, skole og eldreomsorg er nødvendig. Det er også arbeid til alle gjennom god utdanning, god kompetanse, inkludering og kvalitet som styrker konkurransekraften og hever kvaliteten på velferdstjenestene, og god beredskap gjennom sykehus, politi, brann, frivillighet og forsvar.

Vi må gjøre de tøffe valgene nå og sørge for trygg økonomisk styring for å sikre at vi kommer trygt ut på den andre siden, sånn at folk får beholde jobben og har råd til å betale regningene sine. Det er en rød-grønn regjering som har geografisk og sosial omfordeling som et hovedprosjekt, også i et stramt budsjett, et budsjett hvor de som har mest, bidrar mer, og som vil gi tilbake til dem som trenger det mest. På denne måten kan vi bidra til økt trygghet for vanlige folks hverdagsøkonomi, ta vare på grunnleggende velferdstjenester, bidra til økt industribygging og sikre at Norge står sterkere sammen gjennom en urolig tid.

Flere av oss stortingsrepresentanter har vært på komitéreiser i høst med gode faglige program. Der jeg har vært, har viktigheten av internasjonale institusjoner blitt tydeligere, og at det å stå sammen er helt avgjørende for å ivareta demokrati og fred i Europa og verden. Her har vi møtt embetsfolk som hver dag gjør en viktig og god jobb for å ivareta Norges interesser, og det skal vi være stolte over.

Presidenten i Europakommisjonen, Ursula von der Leyen, holdt sin årstale 14. september i Europaparlamentet i Strasbourg. Her brukte hun mye tid til å uttrykke solidaritet med Ukraina, og hun sa at det er behov for å redusere energiprisene. Dette fikk hun bred støtte for i salen. Hun omtalte Norge som en pålitelig venn og sa at hun hadde avtalt med statsminister Jonas Gahr Støre å etablere en arbeidsgruppe for å se på gassprisene. Dette sier noe om hvordan Norge omtales og oppfattes i en meget urolig tid i Europa.

Vi trenger mer solidaritet, mer samhold, sterkere fellesskap, større tillit og mindre forskjeller mellom folk og land.

Mari Holm Lønseth (H) [21:56:39]: Norske kommuner og lokalsamfunn gjør nå en formidabel innsats med å ta imot flyktninger fra Ukraina. Den innsatsen er ikke over. Det kommer stadig mange flyktninger til Norge fra Ukraina. Vi må også ha beredskap for at ankomstene vil øke mer raskt, både fra Ukraina og fra andre land.

Selv om integreringsdebatten den siste tiden kanskje har handlet mest om flyktninger fra Ukraina, må vi ikke glemme at det også de siste årene har kommet mange innvandrere til Norge som integreres bedre i vårt samfunn. Det er viktig for den enkelte, fordi det har en egenverdi å delta i samfunnet og i arbeidslivet, og det er viktig for samfunnet, fordi vårt velferdssamfunn er avhengig av at de som kan jobbe, jobber. Nå skriker næringslivet etter flere hender. Samtidig står mange mennesker utenfor arbeid. Det gjelder dessverre altfor mange innvandrere. Innvandrere har ofte en lavere sysselsettingsandel enn befolkningen for øvrig, og mange har også en svakere tilknytning til arbeidslivet, med mer deltid og mer midlertidighet. For ofte er det kun én eller ingen av forsørgerne som er i arbeid. Det fører til at barn med innvandrerbakgrunn dessverre er overrepresentert i statistikken over barn som lever med vedvarende lavinntekt.

En av hovedårsakene til at mange står utenfor arbeid, er at de mangler den formelle kompetansen som arbeidslivet etterspør. For å sikre at veien fra flyktning til skattebetalende samfunnsborger blir så kort som mulig, må vi sikre at flere får den kompetansen som arbeidslivet etterspør. Derfor gjennomførte Høyre i regjering en helhetlig integreringsreform, som nettopp skulle sikre at flere kom raskere i jobb. Da trenger vi også et mer tilpasset integreringsløp til den enkelte, bedre norskopplæring, og vi må stille tydeligere krav til den viktigste personen for å lykkes med integreringen, nemlig innvandreren selv.

Vi er nødt til å fjerne barrierer i arbeidslivet for å inkludere flere, ikke innføre nye barrierer, som denne regjeringen varslet at de bl.a. vil gjøre når de kommer med flere forslag til innstramminger på arbeidslivsområdet.

I en tid da vi skal inkludere flere, er vi nødt til å spille på lag med alle dem som bidrar til å inkludere flere. Da må vi samarbeide med private, ideelle og offentlige. Det gjelder selvfølgelig også på integreringsområdet, f.eks. knyttet til norskopplæring. Derfor bekymrer det meg at regjeringen sammen med SV først og fremst har et mål om hvordan de kan fase ut private fra velferden, framfor å se hvordan man kan samarbeide for å gi bedre tjenester til alle som trenger det. For Høyre er det viktig at alle får et godt tilbud, ikke nødvendigvis hvordan man kan fase ut private fra velferden.

Kathrine Kleveland (Sp) [21:59:57]: Holmestrand er hjemkommunen min. Kommunene er bærebjellene i landet og skal stille opp og gi gode tjenester og trygge rammer til alle innbyggerne. I Holmestrand bor også Sara Si Galleberg på 21 år. På komitéturen for kommunal- og forvaltningskomiteen til Vestfold og Telemark møtte vi Sara hos EMPUS. Hun fortalte engasjert og stolt om praktisk arbeidstrening i to butikker der hun var lærekandidat: – Skolen la ikke til rette for meg, og det er for mye teori, sa hun og la til at motivasjonen hennes var på bunn da hun kom i kontakt med EMPUS.

EMPUS er en arbeidsmarkedsbedrift med arbeid og tjenester som gir mening og arbeidsglede i hverdagen til sine ansatte. Nylig leste jeg at hun hadde bestått kompetanseprøven i salgsfaget. EMPUS er et kommunalt eid aksjeselskap der all fortjeneste går tilbake for å hjelpe flere ut i varig arbeid. – Dette er vanlige arbeidsfolk med spesielle behov, men de er ikke mer spesielle enn vi er, sa leder i EMPUS da vi var der.

En altfor høy andel av ungdom mellom 18 og 25 år som har fysiske eller psykiske utfordringer, er arbeidsledige. Dette er ikke bra nok. Utdanning og arbeid er viktig for alle.

For at vi skal lykkes med å få flere i jobb og aktivitet og med at flere skal oppleve mestring og fullføre skolen, må vi ta flere smarte grep. Det å få flere i jobb er viktig for den enkelte og for samfunnet. Det er mange oppgaver som skal løses – derfor har vi behov for å få flere i jobb.

Senterpartiet vil gi større tillit til lærere og skoleledelse, ha mindre testing og heller ha en mer praktisk skole, med rom for elever med ulike sterke sider. Vi må tørre å gi kommunene frihet til å lage tilbud som treffer innbyggerne og deres behov. Vi må styrke det lokale selvstyret, ha mer trepartssamarbeid og gjennomføre en tillitsreform. Vi må ha mer rom for tilbud som gjør at folk opplever mestring og mening og mindre utenforskap og lediggang.

Senterpartiet vet at disse løsningene ser ulike ut rundt omkring i ulike lokalsamfunn. Derfor vet vi også at vi nasjonalt må vedta politikk som utvikler hele landet. Derfor har vi i inneværende år styrket kommuneøkonomien, lagt til rette for mer desentralisert utdanning, osv.

Jeg tror på demokratiet vårt, med kommuner der vi alle i størst mulig grad skal være trygge på at vi får muligheter som er tilpasset behovene våre.

Presidenten [22:02:58]: Då har klokka passert 22, og Stortinget er ferdig med fyrste dag av trontaledebatten.

I morgon startar møtet kl. 10, og fyrste talar er då statsminister Jonas Gahr Støre. – Møtet er heva.